

มาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญา

นายกิตติพงษ์ สุวรรณ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PROTECTION MEASURES OF THE INJURED PERSON IN CRIMINAL PROCEEDINGS

Mr.Kitipong Suwan

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Laws

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

มาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญา

โดย

นายกิตติพงษ์ สุวรรณ

สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

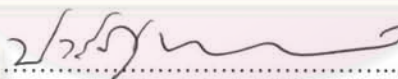
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริณา ศรีวินิชย์

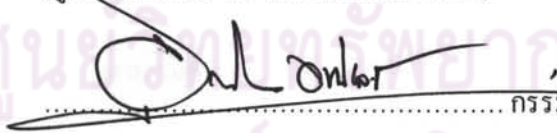
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทนิติศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ ชันติกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เดชา สังขวรรณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริณา ศรีวินิชย์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร.อุทัย อาทิวะช)

ศูนย์วิจัยกฎหมายอาญา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติพงษ์ สุวรรณ : มาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญา
(Protection measures of the injured person in criminal proceedings) อ.ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์หลัก: ผศ.ดร.ปาริณา ศรีวนิชย์, 213หน้า.

การให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญาของไทยในขณะนี้ยังมีข้อจำกัดและ
ปัญหาเกี่ยวกับการนำมาตราการที่เหมาะสมในการนำมาใช้เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย เนื่องจากมีการ
บัญญัติกฎหมายในลักษณะกว้างและปรากฏอยู่ในกฎหมายหลายๆฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา , ประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมถึงพระราชบัญญัติต่างๆ ที่ได้บัญญัติเฉพาะความผิดบางประเภท ทำให้เกิด
ความยุ่งยากในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย เนื่องจากไม่มีมาตรการพื้นฐานที่เป็นมาตรฐานหลักในการให้ความ
คุ้มครองผู้เสียหาย และอาจเกิดการนำมาตราการในการให้ความคุ้มครองมาใช้อย่างผิดพลาดและไม่ตรงตาม
เจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนั้นๆ ส่งผลให้ผู้เสียหายไม่สามารถได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายได้อย่างเต็มที่
และมีประสิทธิภาพ

ในต่างประเทศได้มีการกำหนดมาตรการต่างๆ ออกมาเพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในระหว่างการ
ดำเนินคดีอาญา เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการออกกฎหมายกลางกำหนดสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่อ
อาชญากรรมในลักษณะของกฎหมายทั่วไปที่สามารถนำไปใช้ในคดีอาญาได้ทุกประเภท ซึ่งถือเป็นหลักประกัน
สิทธิขั้นพื้นฐานและมาตรการเบื้องต้นในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายและเหยื่อในคดีอาญา นอกจากนี้ได้
กำหนดอย่างชัดเจนถึงบทบาทและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รูปแบบของมาตรการในการให้ความคุ้มครอง
ตลอดจนบทลงโทษผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่ดำเนินการหรือกระทำการใดๆ อันเป็นการฝ่าฝืนต่อคำสั่งหรือ
มาตรการในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายซึ่งส่งผลให้มาตรการทั้งหลายที่รัฐได้กำหนดมานั้นสามารถบังคับ
ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิทยานิพนธ์นี้เสนอว่าประเทศไทยควรกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการทั่วไปในการให้ความคุ้มครอง
แก่ผู้เสียหายในระหว่างดำเนินคดีอาญาไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนดให้เป็นมาตรการขั้นพื้นฐานในการให้ความ
คุ้มครองผู้เสียหายเพื่อให้ผู้เสียหายได้รับความคุ้มครองและปลอดภัยจากภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้กระทำ
ความผิดและส่งผลให้ผู้เสียหายสามารถดำเนินคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลได้อย่างเต็มที่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์.....
ปีการศึกษา.....2552.....

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

4986209034 : MAJOR LAWS

KEYWORDS : INJURED PERSON / PROTECTION / MEASURE / CRIMES /
CRIMINAL PROCEEDINGS

KITIPONG SUWAN : PROTECTION MEASURES OF THE INJURED PERSON
IN CRIMINAL PROCEEDINGS. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. PAREENA
SRIVANIT, S.J.D., 213 pp.

Currently in Thailand, problems in providing protection to criminal victims during criminal proceeding manifestly present in many aspects. This is partly because the law does not specify the appropriate measures that should be used by the state officials. Also, the protection measure are specified in too many statutes, i.e. the Penal Code, Criminal Procedure Code, and other statutes enacting for specified type of offense, without basic or minimum standard of measures to be provided for victim. Moreover, it is difficult both for the state officials to decide how to enforce those laws and for the victim to properly request for protection. It may also have negative implication or result in the use of protection measure in a manner that is not in accordance with the objectives of the laws causing the victim not to be able to enjoy complete and effective protection.

In foreign countries, measures have been prescribed to provide protection for the victim during the criminal process. For example, the United States has enacted the Federal Act, prescribing not only rights of the injured party but of the victims of crime as well. These measures are general measures to be implemented in every category of criminal cases, deemed as a guarantee for fundamental rights and basic measures to protect the victims. These measures can be applied to other categories of crimes as well. Additionally, the statute clearly prescribes role and duties of state officials, forms of preliminary injunction, penalties in case of breach of protection orders, so that the injured party or the victims would be effectively protected.

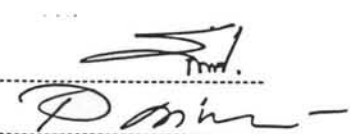
This thesis argues that Thailand should be adopt general measures and criteria in providing protection for the injured person during criminal proceeding and use as basic measures and standards to protect the injured person from dangers or threat of dangers caused by the offenders, so that the injured person can conduct or involve in criminal proceeding in fairness

Field of Study : LAWS

Student's Signature

Academic Year : 2009

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสำเร็จและความกรุณาอย่างยิ่งของท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริณา ศรีวนิชย์ ซึ่งท่านได้กรุณาให้คำแนะนำและแนวทางในการเขียนวิทยานิพนธ์ อันเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร.เดชา สังขวรรณ ที่ได้กรุณาสละเวลาตลอดจนให้เกียรติเป็นประธานในการสอบวิทยานิพนธ์ อีกทั้งขอกราบขอบพระคุณท่าน ดร.อุทัย อาทิวา ที่รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และได้กรุณาให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางในการจัดทำวิทยานิพนธ์แก่ผู้เขียน

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณอาจารย์สิพิมพ์ วิวัฒน์วัฒนา , คุณสุวรรณา มงคลรุ่งเรือง และคุณภักพล ธนรักษ์ ที่คอยห่วงใย ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์โดยตลอดมา รวมถึง พี่ๆ น้องๆ เจ้าหน้าที่ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุกท่าน สำหรับกำลังใจและความช่วยเหลือที่มีค่าอย่างยิ่งตั้งแต่ผู้เขียนเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีจนกระทั่งปริญญาโท

ประโยชน์ทั้งหลายอันเกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขออุทิศเป็นกตเวทิตาคุณแด่คุณพ่อ คุณแม่ และพี่สาว ผู้ซึ่งให้กำลังใจและเป็นแรงผลักดันสำหรับความสำเร็จทุกอย่างในชีวิตของผู้เขียน โดยตลอดมา ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณครูอาจารย์ซึ่งได้ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้เขียนมาแต่เยาว์วัยด้วย แต่หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใดแล้ว ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
.	
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	5
1.4 สมมติฐานของการวิจัย.....	6
1.5 วิธีการศึกษาวิจัย.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 แนวคิดและหลักการในการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา.....	7
2.1 แนวคิดสากลเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา.....	9
2.2 แนวคิดในการคุ้มครองผู้เสียหายยุคการศึกษาเรื่องเหยื่ออาชญากรรม.....	14
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม.....	15
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้เสียหายโดยรัฐ.....	21
2.5 ลักษณะมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาตามกฎหมายของไทย.....	25
2.5.1 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา.....	27
2.5.2 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา.....	37
2.5.3 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้ เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544.....	52
2.5.4 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน ในคดีอาญา พ.ศ.2546.....	55
2.5.5 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติผู้ถูกกระทำด้วย ความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550.....	89

บทที่ 3 การบังคับใช้มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญาของ ต่างประเทศ.....	104
3.1 มาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	104
3.1.1 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว...	108
3.1.2 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายตามกฎหมายคุ้มครองเหยื่อและพยาน.....	132
3.1.3 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา.....	148
3.2 มาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายของประเทศญี่ปุ่น.....	152
3.2.1 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	153
3.2.2 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันความรุนแรงใน ครอบครัวและปกป้องเหยื่อ.....	153
3.3 มาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายของประเทศเยอรมัน.....	159
3.3.1 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	160
3.3.2 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายตามกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว.	165
บทที่ 4 ปัญหาและมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา.....	169
4.1 ปัญหาของมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายอาญา.....	169
4.2 ปัญหาของมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา.....	174
4.3 ปัญหาของมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544.....	182
4.4 ปัญหาของมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานใน คดีอาญา พ.ศ.2546.....	184
4.5 ปัญหาของมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติผู้ถูกกระทำด้วยความ รุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550.....	189
4.6 ปัญหาในการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาของประเทศไทย.....	192
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	197
5.1 บทสรุป.....	197
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	201
บรรณานุกรม.....	205

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในคดีอาญาประกอบด้วยองค์กรต่างๆในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เข้ามาเกี่ยวข้อง คือ ตำรวจ อัยการ ศาลและราชทัณฑ์ ซึ่งองค์กรเหล่านี้เป็นองค์กรสำคัญที่ทำหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อพิจารณาพิพากษาลงโทษอันรักษาซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายและดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมเพื่อคุ้มครองผู้ที่บริสุทธิ์และสังคมให้พ้นจากการกระทำอันละเมิดต่อกฎหมาย เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ผู้กระทำความผิดต้องถูกดำเนินคดีภายใต้ระบบการลงโทษที่เป็นทางการจากรัฐ หรือ “กระบวนการยุติธรรมทางอาญา” (Criminal Justice System) ซึ่งดำเนินการโดยรัฐ และมีวัตถุประสงค์หลักคือการนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมารับการพิจารณาพิพากษาลงโทษตามกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริสุทธิ์และสังคมให้ปลอดภัยจากการกระทำผิดตามกฎหมายซึ่งรวมถึงการคุ้มครองผู้ที่บริสุทธิ์จากการที่อาจจะต้องถูกดำเนินคดีอาญาดูด้วยเช่นเดียวกัน

บุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมก็คือ ผู้เสียหาย ซึ่งเป็นบุคคลในลำดับแรกหรือเรียกได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาถือเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำความผิด และเป็นวัตถุประสงค์แห่งการกระทำความผิด แต่ไม่ได้รับความเหลียวแลและเอาใจใส่จากสังคมและองค์กรต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมมากเท่าที่ควร อีกทั้งเมื่อบุคคลเหล่านี้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ผู้เสียหายในคดีอาญากลับไม่ได้รับการเหลียวแลหรือได้รับการปฏิบัติไม่แตกต่างจากการเป็นเพียงพยานหลักฐานอย่างหนึ่งที่ทำให้การดำเนินคดีอาญาดีบรรลุผลเท่านั้น ประกอบกับในปัจจุบัน กฎหมายมุ่งให้ความสำคัญกับผู้ต้องหา หรือผู้กระทำความผิดเสียส่วนใหญ่ ทำให้ผู้เสียหายได้รับความเดือดร้อนหรือความเสียหายโดยตลอด ทั้งนี้เนื่องจากแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาที่สันนิษฐานไว้ก่อนเสมอว่า “ผู้ต้องหาที่ถูกจับกุม หรือจำเลยที่ถูกฟ้องต่อศาล ไม่มีความผิดจนกว่าจะมีคำตัดสินของศาลที่ถึงที่สุด แสดงว่าบุคคลผู้นั้นได้ทำความผิดจริง” ดังนั้นเพื่อให้กระบวนการในการพิจารณาว่าต้องผู้ต้องหาหรือจำเลยได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาหรือถูกฟ้องหรือไม่ จึงต้องมีมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างการดำเนินคดีคดีอาญาเพื่อให้ความยุติธรรมและความเสมอภาคแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาในการพิสูจน์ความผิดนั้นๆ

นอกจากนี้ความเสียหายต่างๆที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำความผิดทั้งทางตรงและทางอ้อมต้องตกเป็นผู้ได้รับผลร้ายจากการ

กระทำผิดอาญาทั้งที่เกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย จิตใจตลอดจนทรัพย์สิน ในบางกรณีนั้น ไม่สามารถที่จะเยียวยาที่จะกลับสู่สภาพเดิมได้ ตลอดจนเกิดความหวาดกลัวต่ออาชญากรรม (fear of crime) หลังจากการตกเป็นเหยื่อของผู้กระทำความผิด เป็นต้น

ผู้เสียหายถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการการดำเนินคดีอาญาเนื่องจากเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดหรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นมากที่สุด เพราะเป็นบุคคลที่ได้รับผลกระทบและได้รับความเดือดร้อน ความเสียหายจากการกระทำดังกล่าวโดยตรง และเป็นบุคคลที่เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการดำเนินคดีอาญาเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้แล้วผู้เสียหายยังมีสถานะอีกอย่างหนึ่งในกระบวนการการดำเนินคดีอาญา และมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งก็คือ พยานบุคคล ซึ่งถือเป็นพยานลำดับแรกที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งในกระบวนการยุติธรรมของนานาประเทศทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็คดีแพ่งคดีอาญาหรือคดีปกครอง พยานนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นกุญแจสำคัญในการนำไปสู่ความจริงในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษหรือรับผิดตามกระบวนการยุติธรรม หรือนำไปสู่ข้อเท็จจริงในคดีที่เกิดขึ้นมาว่าเป็นประการใด เช่นเดียวกับผู้ต้องหาหรือจำเลย แต่ในช่วงระยะที่ผ่านมากฎหมายให้ความสำคัญกับมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาอย่างมาก และละเลยสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา ทั้งๆที่ผู้เสียหายมีความสำคัญอย่างมากในการพิจารณาคดี โดยเริ่มแรกนั้นมาตรการให้การให้ความคุ้มครองผู้เสียหายนั้นจะปรากฏในรัฐธรรมนูญ และกฎหมายหลักที่สำคัญๆ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับรูปแบบของมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายที่ชัดเจน ขณะเดียวกันกฎหมายหลักๆทั้งหลายเหล่านี้กลับมีบทบัญญัติให้การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา สิทธิของจำเลยและผู้ต้องขังในระหว่างที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไว้อย่างชัดเจน แต่มิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครอง การให้ความสงเคราะห์ผู้เสียหายในคดีอาญาเริ่มตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน จนถึงชั้นพิจารณาคดีไว้แต่อย่างใด แต่กลับเป็นการเยียวยาชดใช้หรือทดแทนความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย โดยไม่มีมาตรการในการป้องกันหรือคุ้มครองผู้เสียหายให้พ้นจากภัยอันตรายหรือจากการกระทำความผิดแต่อย่างใด รวมทั้งไม่มีหลักประกันสิทธิเสรีภาพ หรือมีกฎหมายภายในประเทศที่บัญญัติเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในคดีอาญาตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวนจนถึงชั้นพิจารณาคดีไว้แต่อย่างใด

รัฐจึงเริ่มให้ความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายมากขึ้น โดยมีการบัญญัติกฎหมายที่รูปแบบของมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายไว้ในกฎหมายแต่ละฉบับ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 , พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 เป็นต้น แต่บทกฎหมายทั้งหลายเหล่านี้เป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อคุ้มครองผู้เสียหายเป็น

เฉพาะเรื่องๆไป และถ้าหากไม่สามารถปรับใช้มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายตามบทกฎหมายเฉพาะเหล่านี้ได้ ก็จะต้องกลับไปพิจารณาบทกฎหมายหลักๆแทน เช่น ประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นเอง ซึ่งบทกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้มีลักษณะมุ่งที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดให้สาสมกับความผิดที่ได้ก่อ รวมทั้งทดแทนความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ แต่ไม่ได้มีมาตรการในการป้องกันหรือให้ความคุ้มครองผู้เสียหายให้พ้นจากอันตรายในทันทีแต่อย่างใด แม้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 จะได้ให้ความสำคัญในการสร้างความเสมอภาคในทางกฎหมายแก่ประชาชนทุกคน โดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 30 ว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน และให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 245 โดยผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติและค่าตอบแทนที่เหมาะสม รวมทั้งการบรรเทาความเสียหายจากรัฐ โดยทั้งนี้ เป็นไปตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ” ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นในการให้ความคุ้มครองสิทธิแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ก็ได้รับเอาหลักการและเจตนารมณ์ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาใช้โดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 40 (5) ว่าผู้เสียหายมีสิทธิได้รับความคุ้มครองและความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ

นอกจากนี้แล้วการอำนวยความสะดวกโดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในทางปฏิบัติ นั้น ผู้เสียหายมักไม่ได้รับความคุ้มครอง การช่วยเหลือและการปฏิบัติที่เหมาะสมจากเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม และยังไม่มีความสัมพันธ์กันตามกฎหมายเพียงพอเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับ การคุ้มครองของฝ่ายผู้กระทำความผิด ฝ่ายที่ถูกกล่าวหา ผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่น การได้รับความคุ้มครองและบริการหรือการสงเคราะห์ (Victim’s Service) จากรัฐอันรวมทั้งการรักษาพยาบาลในเบื้องต้นในกรณีที่ได้รับบาดเจ็บร่างกาย จิตใจ ตลอดจนความต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในทุกขั้นตอนที่สำคัญๆ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อประโยชน์และความปลอดภัยของตัวผู้เสียหาย ซึ่งกล่าวได้อีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้เสียหายในคดีอาญาไม่มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Right) ที่ชัดเจนที่จะเป็นหลักประกันอันที่ให้ความคุ้มครอง ความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่หรือองค์กรต่างๆในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแก่ผู้เสียหายเมื่อตกอยู่ในอันตรายหรือมีการร้องขอดังกล่าวจากผู้เสียหายในคดีอาญา

ด้วยสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น รัฐจึงควรมีมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่สิทธิ เสรีภาพ ตลอดจนทั้งชีวิตและร่างกายของผู้เสียหายเพื่อเป็นการป้องกัน หรือเยียวยาความเสียหายที่ได้รับจากการกระทำของผู้กระทำความผิดที่ได้กระทำไปหรือกำลังจะกระทำเพื่อเป็นแนวทางในการให้ความคุ้มครองแก่สิทธิของเหยื่อหรือผู้เสียหายในคดีอาญาให้เป็นมาตรฐานต่อไป ซึ่งมาตรการทางกฎหมายนี้ถือเป็นหลักเกณฑ์ที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพราะเป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนด

กรอบและทิศทางการดำเนินการของรัฐและกลไกของรัฐ และเป็นมาตรฐานซึ่งกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม เพราะมาตรการทางกฎหมายเป็นหลักเกณฑ์ซึ่งกำหนดกรอบและทิศทางการดำเนินการของรัฐและกลไกของรัฐ และเป็นมาตรฐานซึ่งกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม เพราะเหยื่อหรือผู้เสียหายในคดีอาญานั้นตกเป็นผู้ที่ได้รับผลร้ายหรือผลกระทบโดยตรงจากการกระทำของผู้กระทำความผิด ทั้งๆที่เหยื่อหรือผู้เสียหายในคดีอาญาไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดด้วยแต่อย่างใด เมื่อบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลที่อยู่ร่วมกันในสังคม อยู่ภายใต้กฎหมายภายใต้การปกครองเดียวกันของรัฐ เมื่อรัฐมีมาตรการในการให้ความคุ้มครองสิทธิแก่ผู้กระทำความผิด หรือผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด รัฐก็ควรให้ความเสมอภาคในการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายเช่นเดียวกัน บุคคลเหล่านี้ย่อมมีสิทธิตามกฎหมายในอันที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ เพื่อแสดงถึงความเสมอภาคในการปกครอง และความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมายต่อบุคคลผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครอง ตลอดจนเยียวยาความเสียหายหรือบรรเทาความเสียหายที่บุคคลเหล่านี้ได้รับ เพราะถือเป็นหน้าที่ของรัฐในการให้ความคุ้มครองแก่สมาชิกในสังคม ยับยั้งและป้องกันปัญหาอาชญากรรม และเพื่อไม่ให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นอีกทั้งเพื่อให้ผู้เสียหายรู้สึกปลอดภัยจากการกระทำทั้งหลายของผู้เสียหาย อันจะส่งผลต่อการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ และบรรลุผลในการอำนวยความสะดวกจรรยา จึงต้องมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อดำเนินการจัดการกับปัญหาดังกล่าว

มาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายนั้นเปรียบเสมือนมาตรการหรือเครื่องมือในกระบวนการยุติธรรมของรัฐ เพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการกระทำความผิดให้พ้นจากการกระทำความผิดของผู้กระทำ หรือบรรเทาความเสียหายจากการกระทำความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำลงไป ซึ่งเป็นมาตรการที่เกิดขึ้นก่อนหรือระหว่างการพิจารณาคดี เป็นวิธีการและมีความมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิ ทรัพย์สินหรือประโยชน์ทั้งหลายของกลุ่มคนในระหว่างการดำเนินคดีก่อนที่จะศาลจะมีคำพิพากษา เนื่องจากในระหว่างการดำเนินคดีนั้นฝ่ายผู้กระทำความผิดอาจกระทำการใดๆให้เกิดความเสียหายหรืออันตรายแก่ผู้เสียหายได้ ซึ่งอาจเป็นความเสียหายต่อทรัพย์สิน สิทธิเสรีภาพ หรืออาจก่อให้เกิดแก่อันตรายแก่ร่างกายและจิตใจได้ การที่ไม่มีมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญานั้น ผู้เสียหายอาจเกิดความรู้สึกว่าตนไม่ได้รับความยุติธรรมจากกระบวนการยุติธรรมและการคุ้มครองจากรัฐเท่าที่ควร ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้เสียหายไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินคดีอาญา อันจะทำให้สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมารับการลงโทษ ส่งผลให้การดำเนินคดีดังกล่าวไม่สามารถบรรลุผลหรือมีประสิทธิภาพแต่อย่างใด ดังนั้นการที่มีมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีนั้นถือเป็นหลักประกันแก่ผู้เสียหายว่าตนจะได้รับความคุ้มครองให้ปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวงหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิดก่อนและในระหว่างการพิจารณา และสามารถดำเนินคดีเพื่อให้ผู้กระทำ

ความคิดมารับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมและการดำเนินคดีอาญานั้นสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่คาดหวังได้

วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อศึกษาหลักการและแนวคิดในการคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญา
- 1.2 เพื่อศึกษาปัญหาและรูปแบบมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญาในระหว่างการพิจารณาคดีที่มีอยู่ในปัจจุบัน
- 1.3 ศึกษารูปแบบมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายของต่างประเทศ
- 1.4 เพื่อศึกษารูปแบบมาตรการที่เหมาะสมและสามารถนำมาใช้ได้ในประเทศไทยในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญา

ขอบเขตการศึกษาวิจัย

การศึกษานี้จะกล่าวถึงสภาพของปัญหาในการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในระหว่างการพิจารณาคดีอาญา โดยศึกษาหลักเกณฑ์และแนวทางของกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหาย หรือเชื้ออาชญากรรมโดยเปรียบเทียบรูปแบบกฎหมายต่างประเทศ รวมถึงการเปรียบเทียบกับมาตรการคุ้มครองชั่วคราวผู้เสียหายในระหว่างการพิจารณาคดีอาญาของไทยกับต่างประเทศ

สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจุบันเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและมีการดำเนินคดีอาญา แต่ผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้ได้รับผลจากการกระทำความผิดดังกล่าวกลับไม่ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายเท่าที่ควร โดยเฉพาะการถูกคุกคามจากผู้กระทำความผิดทำให้ผู้เสียหายยังคงตกอยู่ในอันตรายอย่างต่อเนื่อง ภายหลังจากที่การกระทำความผิด ก่อให้เกิดความหวาดกลัว อันตรายต่อร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สิน นอกจากนี้ภัยอันตรายดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นกับผู้เสียหายแต่ผู้เดียวเท่านั้น แต่ยังคงคุกคามไปถึงบุคคลใกล้ชิดของผู้เสียหายด้วย จึงควรมีมาตรการที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายและบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เสียหายให้พ้นจากอันตรายในระหว่างที่มีการดำเนินคดีอาญารวมทั้งสามารถอำนวยความสะดวกและสามารถดำเนินคดีตามกฎหมายได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการค้นคว้าเอกสารภาษาไทย ทั้งจากหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ บทความ ความเห็นของนักกฎหมาย และแนวทางของต่างประเทศ โดยศึกษาจากกฎหมาย และคำพิพากษาของ

ศาลต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงแนวความคิดและหลักการในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญา
2. ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน
3. ทราบ และเข้าใจแนวคิด ระบบและวิธีการคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญาของต่างประเทศ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้เสียหาย
4. เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยมาแก้ไขปรับปรุงกฎระเบียบ และหลักเกณฑ์กฎหมาย ให้สอดคล้องกับแนวทางในการคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และหลักสากลสอดคล้องกับนานาอารยประเทศ

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิดและหลักการในการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา

ในบทนี้จะกล่าวถึงแนวคิดและหลักการในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาว่ามีที่มาเป็นอย่างไร โดยในเบื้องต้นจะกล่าวถึงความหมายของผู้เสียหาย ต่อจากนั้นจะเป็นการอธิบายถึงแนวคิดและรูปแบบวิวัฒนาการของการคุ้มครองผู้เสียหายในอดีตที่สำคัญอันนำไปสู่การคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาในปัจจุบัน

ผู้เสียหายมีความสำคัญในการดำเนินคดีอาญา เพราะการกระทำผิดอาญานอกจากจะกระทบกระเทือนต่อสังคมส่วนรวมแล้ว ยังกระทบกระเทือนต่อผู้เสียหายโดยตรง ซึ่งผู้เสียหายถือองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิด เพราะถ้าไม่มีผู้เสียหายหรือผู้เสียหายไม่ประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดแล้ว พนักงานอัยการก็ไม่มีอำนาจฟ้องผู้กระทำความผิดประกอบกับผู้เสียหายเป็นองค์กรซึ่งกันอำนาจการดำเนินคดีของเจ้าพนักงาน¹ ดังนั้นบุคคลใดจะเป็นผู้เสียหายหรือไม่ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรได้รับการพิจารณา ดังนั้นเมื่อจะศึกษาเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย จึงต้องเข้าใจความหมายของความหมายของคำว่า ผู้เสียหาย เขื่อ และเขื่ออาชญากรรมเสียก่อน ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ได้ให้นิยามของคำว่า “ผู้เสียหาย” ไว้ในมาตรา 2(4) ว่า ผู้เสียหาย หมายถึง บุคคลที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังที่ปรากฏในมาตรา 4, 5 และ 6

ผู้เสียหายตามความหมายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ซึ่งสามารถแบ่งแยกได้ 2 ประเภทคือ

(1) ผู้เสียหายโดยตรง มีหลักเกณฑ์ว่า ต้องมีการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งทางอาญาเกิดขึ้น บุคคลนั้นเป็นผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดนั้น และบุคคลนั้นเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย กล่าวคือบุคคลนั้นจะต้องไม่มีส่วนในการกระทำความผิดนั้นด้วย หรือเป็นผู้ยินยอมให้มี

---

¹ชาติชาย ขอบทางศิลป์, “สิทธิของผู้เสียหายที่จะได้รับการเยียวยาจากรัฐอันเนื่องมาจากการกระทำ ความผิดทางอาญา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า15

การกระทำผิดต่อตน หรือการกระทำผิดนั้นจะต้องมีมูลเหตุมาจากการที่ตนเองมีเจตนาฝ่าฝืนกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน²

(2) ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย หมายถึง ผู้ที่กฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ตามมาตรา 4,5 และ 6^{*}

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุดสงวน สุธีสร ได้ให้ความหมายของผู้เสียหาย โดยกล่าวว่าผู้เสียหายก็คือเหยื่อ ซึ่งหมายถึง บุคคลที่ได้รับความเสียหาย ความสูญเสีย ความลำบากเดือดร้อนจากการกระทำต่างๆซึ่งอาจเกิดจากคนหรือธรรมชาติก็ได้ เช่น เหยื่อจากอุบัติเหตุ เหยื่อจากอุบัติเหตุธรรมชาติ เหยื่อจากโรคภัยไข้เจ็บ เหยื่อจากภัยสงคราม เหยื่อจากการเมืองการปกครอง เป็นต้น³ นอกจากนี้ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุดสงวน สุธีสรยังได้แบ่งประเภทของเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim) ซึ่งคือเหยื่อที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดกฎหมายเท่านั้น โดยแบ่งลักษณะเป็น 2 ลักษณะคือ

² อัญชลี ฉายสุวรรณ, “การทดแทนผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 34

^{*} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 4 “ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นหญิงมีสามี หญิงนั้นมีสิทธิฟ้องคดีได้เอง โดยมีต้องได้รับอนุญาตของสามีก่อน

ภายใต้บังคับแห่ง มาตรา 5(2) สามีมีสิทธิฟ้องคดีอาญาแทน ภริยาได้ ต่อเมื่อได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภริยา ”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 5 “บุคคลเหล่านี้จัดการแทนผู้เสียหายได้

(1) ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล เฉพาะแต่ในความผิดซึ่ง ได้กระทำต่อผู้เยาว์ หรือผู้ไร้ความสามารถซึ่งอยู่ในความดูแล

(2) ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา เฉพาะแต่ในความผิด อาญาซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะ จัดการเองได้

(3) ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคล เฉพาะความผิด ซึ่งกระทำลงแก่นิติบุคคลนั้น ”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 6 “ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรมหรือเป็นผู้วิกลจริตหรือคนไร้ความสามารถ ไม่มีผู้อนุบาล หรือซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลไม่สามารถจะทำการตาม หน้าที่โดยเหตุหนึ่งเหตุใด รวมทั้งมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เยาว์ หรือคนไร้ความสามารถนั้น ๆ ญาติของผู้นั้นหรือผู้มีประโยชน์ เกี่ยวข้องอาจร้องต่อศาลขอให้ตั้งเขาเป็นผู้แทนเฉพาะคดีได้ เมื่อได้ไต่สวนแล้วให้ศาลตั้งผู้ร้องหรือบุคคลอื่น ซึ่งยินยอมตาม ที่เห็นสมควรเป็นผู้แทนเฉพาะคดี เมื่อไม่มีบุคคลใดเป็นผู้แทนให้ ศาลตั้งพนักงานฝ่ายปกครองเป็นผู้แทน

ห้ามมิให้เรียกค่าธรรมเนียมในเรื่องขอตั้งเป็นผู้แทนเฉพาะคดี”

³ สุดสงวน สุธีสร, เหยื่ออาชญากรรม, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, 2546), หน้า 2

(1) ผู้เสียหาย / เหยื่อโดยตรง (Direct Victims) คือบุคคลผู้ถูกล่วงละเมิดและได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำผิดกฎหมายเท่านั้น

(2) ผู้เสียหาย / เหยื่อโดยอ้อม (Indirect Victims) คือบุคคลที่สามที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดกฎหมาย แม้ว่าการกระทำนั้นจะไม่ได้เกิดขึ้นกับเขาโดยตรง⁴

นอกจากนี้ความหมายของคำว่า “ผู้เสียหาย” ได้ถูกรวมอยู่ในความหมายของคำว่า “เหยื่ออาชญากรรม” ด้วยโดยศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ เปี่ยมสมบูรณ์ ได้ให้นิยามของคำว่า “เหยื่ออาชญากรรม” โดยหมายถึง บุคคลหรือนิติบุคคลที่ได้รับความเสียหายในด้านชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือทรัพย์สินจากการประกอบอาชญากรรมตามความหมายนี้ คำว่า “เหยื่ออาชญากรรม” จึงครอบคลุมถึงคำว่า “ผู้เสียหาย” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญาตลอดจนบุคคลอื่นๆ หรือนิติบุคคลอื่นที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยที่อาจไม่ใช่ผู้เสียหายตามความหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอีกด้วย

ดังนั้นทั้งคำว่า ผู้เสียหาย,เหยื่อ และเหยื่ออาชญากรรม ต่างก็เป็นผู้เสียหายในคดีอาญาทั้งสิ้น แตกต่างกันเพียงความหมายในทางกฎหมายเท่านั้น กล่าวคือ ผู้เสียหายตามกฎหมายนั้นหมายรวมถึงเฉพาะบุคคลที่เป็นผู้เสียหายที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วย แต่เหยื่อนั้น หมายความว่ารวมถึง บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดนั้น โดยที่อาจจะมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วยหรือไม่ก็ได้

2.1. แนวคิดสากลเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา

เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ผู้ที่ถูกกระทำในการกระทำผิดอาญาย่อมเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน เพราะการกระทำผิดดังกล่าวไปกระทบต่อสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง เช่น สิทธิร่างกาย และทรัพย์สิน เป็นต้น จึงมีกฎหมายออกมาบังคับใช้เพื่อคุ้มครองบุคคลผู้ได้รับผลร้ายจากการกระทำที่ผิดกฎหมาย และผู้กระทำความผิดต้องถูกลงโทษ ซึ่งในทางกฎหมายสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองตามกฎหมายเมื่อถูกกระทบกระเทือนแล้ว โดยหลักการแล้วบุคคลผู้เป็นเจ้าของ

⁴ เรื่องเดียวกัน หน้า 2

⁵ สุทธิมา พิพัฒน์พิบูลย์, “การคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา:ศึกษาระบบการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 245,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549), หน้า 7

สิทธิย่อมเป็นผู้เสียหาย เพราะเป็นบุคคลผู้เป็นประธานแห่งสิทธิในสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองประการนั้น เว้นเสียแต่ว่ากฎหมายนั้นจะได้บัญญัติไว้เป็นประการอื่น

บุคคลทุกคนมีสิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Rights) ซึ่งได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญของนานาประเทศ ได้แก่ สิทธิในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินเท่าเทียมกัน และขณะเดียวกันบุคคลก็มีหน้าที่ที่จะต้องเคารพสิทธิของผู้อื่นในอันที่จะไม่ใช่สิทธิของตนที่มีอยู่ กระทบหรือล่วงเกินต่อสิทธิของผู้อื่น จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องออกกฎหมายเพื่อควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคม โดยการกำหนดห้ามมิให้มีการกระทำที่เกิดความเดือดร้อน หรือเป็นอันตรายต่อสังคมและสมาชิกที่อาศัยอยู่ในสังคม เพื่อให้สมาชิกในสังคมสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข เมื่อมีบุคคลใดฝ่าฝืนต้องได้รับการลงโทษ กฎหมายจึงเข้ามามีบทบาทและความสำคัญในการทำหน้าที่รักษาความเป็นระเบียบของสังคม โดยเฉพาะกฎหมายอาญาจะเข้ามามีบทบาทในการทำหน้าที่ดังกล่าว

ไนเจล วอล์กเกอร์ (Nigel Walker)⁶ ได้กล่าวถึงการทำหน้าที่ของกฎหมายอาญาในการคุ้มครองป้องกันบุคคลจากการกระทำต่างๆ ที่มีขอบ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ต่างๆ ดังนี้

1. คุ้มครองป้องกันซึ่งตัวบุคคลจากการกระทำโดยเจตนา อันเป็นการโหดเหี้ยม ทารุณหรือการประคบประกรรมทางเพศด้วยวิธีการอันไม่พึงประสงค์ต่างๆ
2. คุ้มครองป้องกันบุคคลจากภัยบางประการ อันเกิดจากการกระทำโดยไม่เจตนา ตัวอย่างเช่น อุบัติเหตุ โรคระบาด
3. คุ้มครองป้องกันกลุ่มบุคคลที่อาจถูกชักจูงใจให้หลงผิดได้โดยง่าย เช่น ผู้เยาว์หรือผู้มีจิตไม่ปกติ จากการทำร้าย กดขี่ หรือขูดรีดอันจะเกิดแต่บุคคลหรือทรัพย์สินของบุคคลเหล่านั้น
4. ป้องกันการกระทำที่ถึงแม้ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว และมีความยินยอมต่อการกระทำเหล่านั้น แต่ถือว่าเป็นสิ่งผิดธรรมชาติ เช่น การร่วมประเวณีอันผิดปกติ
5. ป้องกันการกระทำบางประเภทซึ่งเมื่อได้เกิดขึ้นท่ามกลางสาธารณะแล้วจะกระทบกระเทือนจิตใจบุคคลอื่นเป็นอย่างมาก เช่น การกระทำสิ่งลามกอนาจาร การดูหมิ่นและอื่นๆ
6. ป้องกันพฤติกรรมบางประเภทอันอาจช่วยทำให้เกิดความไม่สงบขึ้นในหมู่ประชาชน
7. คุ้มครองป้องกันทรัพย์สินของบุคคลจากการลักขโมย ฉ้อโกง หรือทำให้เสียทรัพย์สิน
8. ป้องกันความไม่สะดวกสบายต่างๆ เช่น การก่อความเดือดร้อนรำคาญ การปิดกั้นทางสาธารณะ

⁶ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, ขอบเขตของกฎหมายอาญา, วารสารนิติศาสตร์ 9, ฉบับที่ 3 (2521) : หน้า 103-104.

9. เพื่อเก็บรวบรวมภาษีอากร
10. เพื่อบังคับให้เกิดความเมตตากรุณาที่จำเป็น
11. เพื่อป้องกันรักษาไว้ซึ่งสถาบันทางสังคม
12. เพื่อบังคับใช้วิธีการต่างๆที่จะทำให้อัตถุประสงค์ทั้งหลายเหล่านี้บรรลุผล เช่น การให้การอันเป็นเท็จ การขจัดคำสั่งเจ้าพนักงาน เป็นต้น

สำหรับ “สิทธิ” ท่านศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ได้อธิบายความหมายของคำว่าสิทธิคืออำนาจที่กฎหมายให้ เพื่อสำเร็จประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครองให้ อนึ่งไม่ว่ากฎหมายที่มีจุดประสงค์ที่จะคุ้มครองบุคคลแล้ว บุคคลนั้นจะต้องมีสิทธิเสมอไป ก็จะต้องถือว่าเป็นสิทธิได้ต้องเป็นกรณีที่กฎหมายให้ประโยชน์แก่บุคคล โดยเจาะจง และบุคคลจะได้รับประโยชน์ โดยใช้สิทธิทางศาล⁷

ในการให้ความหมายดังกล่าวนี้ เป็นการมองว่า “สิทธิ” ดังกล่าวเป็นสิทธิตามกฎหมาย คืออำนาจหรือประโยชน์ซึ่งทางบ้านเมืองให้คำมั่นสัญญาโดยกำหนดเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรหรือกฎหมายจารีตประเพณีว่าจะจัดการดูแลให้เกิดมีขึ้นแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดอย่างเต็มภาคภูมิเพื่อสมฐานะ

สิทธิตามกฎหมายเป็นสิทธิที่กฎหมายคุ้มครองไว้และใช้บังคับกับทุกคนที่อยู่ภายใต้รัฐนั้น สิทธิที่กฎหมายคุ้มครองไว้ในบางเรื่องก็ไม่อาจบังคับใช้ได้และสิทธิบางประการ เช่นเอกสิทธิ์เป็นสิทธิที่จำกัดอยู่แต่บุคคลบางกลุ่ม กลุ่มคนที่มีอาชีพเดียวกันหรือติดอยู่กับบุคคลเพียงคนเดียว เช่น ประมุขของรัฐ

Hohfeld กล่าวถึงว่าแนวความคิดเรื่องสิทธิเป็นเรื่องเกี่ยวกับการอ้างสิทธิ เสรีภาพ อำนาจ และความคุ้มกัน การอ้างสิทธิเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสภาพของความเป็นบุคคล โดยสิทธินี้สามารถจะกล่าวได้ว่าเป็น 2 แนวทาง ในทางบวกคือ สิทธิที่จะให้บางสิ่งหรือช่วยเหลือบุคคลอื่นๆในทางลบคือสิทธิที่จะไม่ถูกแทรกแซงหรือถูกละเมิดสิทธิจากบุคคลอื่น

แต่เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้รับได้รับผลร้ายจากการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือกระทบต่อสิทธิของเขาที่กฎหมายมุ่งให้ความคุ้มครอง กฎหมายจึงต้องเข้ามาให้ความ

⁷หยุด แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 12(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประกายพรึก, 2538), หน้า 204.

คุ้มครองสิทธิแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการกระทำความผิดดังกล่าวนั้น เพราะผู้เสียหายนั้นเป็นจุดแรกเริ่มของกระบวนการยุติธรรม หากไม่สามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมหรือให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายได้แล้ว ความศักดิ์สิทธิ์ของกระบวนการยุติธรรมก็คงไม่มีประโยชน์อันใดอีกต่อไป หากความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายเหล่านั้นไม่สามารถช่วยเหลือบุคคลผู้ที่ถูกระทบสิทธิจากการกระทำที่ผิดกฎหมายได้ กฎหมายก็จะไม่มีความสำคัญแต่อย่างใด ดังนั้นการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจึงมีความสำคัญไม่ต่างไปจากการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรมแต่อย่างใด โดยเฉพาะสิทธิของผู้เสียหายก็มีความสำคัญ ซึ่งนับตั้งแต่ก่อนศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่อก็คือแนวความคิดในการลงโทษการดำเนินคดีโดยการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้สาสมกับความผิดที่ได้กระทำลงไป ในสมัยเริ่มแรกนั้น ถ้าใครถูกทำร้าย เขาก็จะได้รับการแก้แค้นอย่างสาสม การแก้แค้นตอบแทนในสมัยก่อนเป็นเรื่องเฉพาะตัว เกี่ยวข้องกับรัฐแต่อย่างใด ซึ่งการแก้แค้นตอบแทนในช่วงนั้นบางครั้งก็มีความรุนแรงมากกว่าความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ ในระยะต่อมาก็มีความคิดเกิดขึ้นว่า การแก้แค้นนั้นไม่ควรจะรุนแรงไปกว่าความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ ซึ่งเรื่องนี้ก็ได้ปรากฏอยู่ในลัทธิยูคา (Judi Doctrine) โดยมีคำกล่าวไว้ว่า ตาต่อตา ฟันต่อฟัน (an eye for an eye, and a tooth for a tooth)⁸ ต่อมาการแก้แค้นดังกล่าว รัฐก็ได้เข้ามาเกี่ยวข้องโดยเป็นการลงโทษโดยรัฐ เพราะถือว่าความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำลงไปนั้น กระทบกระเทือนต่อส่วนรวม มิใช่เป็นเรื่องส่วนตัว และการลงโทษก็ต้องกระทำภายในกรอบของกฎหมาย

เรื่องของการลงโทษเพื่อการแก้แค้นนั้น แนวความคิดทางอาชญาวิทยาคั้งเดิม ถือว่าการแก้แค้นเป็นวัตถุประสงค์ขั้นสุดท้ายของการลงโทษ ไม่มีความคิดใดๆ ที่สูงไปกว่านั้น คริสเตียนเซิน (Christiansen) ได้สรุปลักษณะทฤษฎีของการลงโทษเพื่อการแก้แค้นไว้ 5 ประการ ดังต่อไปนี้

- 1) การแก้แค้นถือเป็นวัตถุประสงค์ของการลงโทษ
- 2) การแก้แค้นเป็นวัตถุประสงค์ขั้นสุดท้าย ไม่ได้เป็นหนทางเพื่อวัตถุประสงค์อื่นใดอีก
- 3) เหตุผลสำคัญของการลงโทษเพื่อการแก้แค้นก็เพราะคนทำผิดศีลธรรมอันดีงามของสังคม
- 4) การลงโทษผู้กระทำความผิดต้องได้สัดส่วนกับความผิดทางศีลธรรม
- 5) การลงโทษเป็นการประณามอย่างบริสุทธิ์ ไม่ได้หวังที่จะพัฒนา แก้ไขให้การศึกษา หรือฟื้นฟูผู้กระทำความผิดแต่ประการใด

⁸ อรรถพ ชูบำรุง, ทฤษฎีอาชญาวิทยา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2527), หน้า137.

ทั้งห้าประการนี้เป็นลักษณะสำคัญของทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นให้แก่สังคม^๙ แต่ปัจจุบันการลงโทษโดยถือหลักการแก้แค้นตอบแทนได้วิวัฒนาการไปตามแนวคิดทางอาชญาวิทยาสสมัยใหม่คือ หลีกเลียง เลิกใช้วิธีการที่ทารุณทรมาณร่างกายมาใช้โทษจำคุกแทน มากน้อยตามแต่ลักษณะความหนักเบาแห่งการกระทำผิด นอกจากนี้การลงโทษในเชิงการแก้แค้นทดแทนยังเป็นการมุ่งให้ความสำคัญกับการละเมิดอำนาจของรัฐมากกว่าผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้ได้รับผลร้ายจากการกระทำผิดดังกล่าว และถือว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการกระทำที่น่าตำหนิ นอกจากนี้การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน ก็จะไม่สนใจต่ออนาคตของผู้ที่ถูกลงโทษ หรือสังคม เพราะมุ่งเน้นถึงพฤติกรรมในอดีตของผู้กระทำความผิดว่าได้กระทำไปเช่นไรเขาเป็นอย่างไร ไม่ให้ความสำคัญถึงความร้ายแรงของการกระทำ เพราะผู้กระทำความผิดทุกคนต้องได้รับโทษ แต่การลงโทษด้วยวิธีการดังกล่าวเพียงอย่างเดียวยังไม่สามารถบรรลุผลได้ อีกทั้งแนวความคิดในการให้ความสำคัญกับสิทธิของผู้เสียหายในระยะแรกจึงยังไม่ได้รับความสนใจมากนัก

ช่วงกลางศตวรรษที่ 18 แนวความคิดในการลงโทษผู้กระทำความผิดเชิงการแก้แค้น จึงได้ลดลงและมาใช้รูปแบบการลงโทษแก้แค้นตอบแทนที่เหมาะสมกับความความผิด (Justified Retaliation/ Justified Punishment) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ทฤษฎีการลงโทษเพราะผู้กระทำความผิดสมควรได้รับโทษ (Just Desert or Justice Theory) ซึ่งในความเห็นของ คานท์ (Kant) นั้น เห็นว่าการลงโทษไม่ใช่เพื่อเป็นการส่งเสริมความดี ไม่ว่าจะเข้าไปเพื่อผู้กระทำความผิด หรือเพื่อสังคม แต่จะต้องลงโทษเพราะว่าบุคคลนั้นได้ประกอบอาชญากรรม อันเป็นแนวความคิดในการแก้แค้นทดแทนที่มีความสัมพันธ์กับเรื่อง “สัญญาประชาคม” (Social Contract) และหลักการเรื่อง “สิทธิตามธรรมชาติ” (Nature Rights Doctrines) กล่าวคืออาชญากรรมสมควรได้รับดังที่ Beccaria นักปรัชญาชาวเมธิชาวอิตาลีเห็นว่า กฎหมายต้องถูกพิจารณาในฐานะที่เป็นสัญญาประชาคมอันเป็นสถานะที่ทุกคนรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมากไปกว่านั้น กฎหมายต้องยอมรับในฐานะที่เป็นเจตจำนงร่วมกันในสมาชิกของชุมชน การบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายต่อบุคคลที่ละเมิดกฎหมาย ซึ่งคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวม จึงเป็นสิ่งที่ยุติธรรม^{๑๐} การลงโทษถือเป็นสิทธิของบุคคลหรือผู้กระทำความผิดมีสิทธิที่จะถูกลงโทษเพราะว่าเขาได้กระทำความผิด และการลงโทษนั้นจะต้องเท่าเทียม เหมาะสมกับความผิด การลงโทษที่ปราศจากเหตุผลหรือโดยที่ไม่มีมีการกระทำความผิดเป็นความไม่ยุติธรรม อีกทั้งประชาชนต่างเห็นพ้องกันว่า การลงโทษแบบแก้แค้นเพื่อยับยั้งการกระทำ

^๙ เรื่องเดียวกัน, หน้า 138.

^{๑๐} วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์, “ผู้เสียหายในคดีอาญา: การศึกษาสิทธิและคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544), หน้า 46.

ความผิมนั้นไม่สามารถสัมฤทธิ์ผลได้ แนวความคิดในเชิงการแก้แค้นทดแทนจึงเป็นเพียงหลักการเดียวที่สนับสนุนการลงโทษโดยทั่วไปและโดยเฉพาะการลงโทษโดยการประหารชีวิต

แนวความคิดในการแก้แค้นทดแทนไม่ใช่ประโยชน์สูงสุด (Utilitarian) ในแง่ที่ว่าเป้าหมายคือความยุติธรรมในการลงโทษมากกว่าเพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรม เพราะการลงโทษเชิงแก้แค้นไม่สนใจถึงอนาคตของผู้กระทำความผิด หรือของสังคม เพียงแต่ต้องการลงโทษให้สาสมกับความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำลงไป

2.2 แนวคิดในการคุ้มครองผู้เสียหายยุคการศึกษาเรื่องเหยื่ออาชญากรรม

การศึกษาเรื่องเหยื่ออาชญากรรม ได้เริ่มมีการศึกษาดังแต่ประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่มีแนวความคิดเรื่องเหยื่ออาชญากรรมเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดอาชญากรรม ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวนี้มีมานานแล้ว โดย Cesare Lombroso ได้ยอมรับว่า การเร่ร่อนเร้าอารมณ์อันเกิดจากการกระทำของเหยื่อเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดอาชญากรรม¹¹

การศึกษาวิชาว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม (victimology) ยังไม่ได้รับการวิวัฒนาการเพราะต่างก็มุ่งที่จะศึกษาหาสาเหตุการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดเป็นยุคที่นักอาชญาวิทยาให้ความสนใจกับศาสตร์ว่าด้วยเหยื่อวิทยา ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับตัวผู้เสียหาย บทบาทของผู้ถูกทำร้าย ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถูกทำร้ายกับตัวอาชญากร ความรับผิดชอบของผู้ถูกทำร้ายและอาชญากร สิ่งจูงใจที่ทำให้เกิดอาชญากรรม พฤติกรรมที่เร่ร่อนเร้าให้เกิดการกระทำความผิด ตลอดจนทั้งศึกษาอาชญากรรมที่อาชญากรและเหยื่อเป็นกันเองหรืออาชญากรรมที่ไม่มีเหยื่อรวมทั้งผู้เสียหายที่เป็นบริษัทธุรกิจ องค์กร รัฐวิสาหกิจ

การศึกษาในยุคดังกล่าวเริ่มให้ความสำคัญกับเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้กระทำความผิดมากขึ้นกว่าในยุคแรก ต่อมาในราวทศวรรษ 1940 ปัญหาของเหยื่ออาชญากรรมต้องเผชิญหน้ากับปัญหาในสังคมและในและในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้รับความสนใจมากขึ้น เหยื่ออาชญากรรมจำนวนมากต้องเผชิญกับปัญหาของการปฏิบัติที่ไม่ตอบสนองต่อเหยื่ออาชญากรรมของตำรวจ อัยการ และศาล หลายประเทศจึงได้ให้ความสนใจเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญามากขึ้น มีการจัดประชุมทางวิชาการในระดับนานาชาติอย่างต่อเนื่อง เริ่มมีการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญา และมีการประชุมทางวิชาการว่าด้วยเหยื่อระดับ

¹¹ อรรถพร ชูบำรุง และ ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด ,ว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม (Victimology),(นครปฐม: โรงพิมพ์สถาบันพัฒนาสาธารณสุข อาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา, 2538) หน้า 5.

นานาชาติขึ้นเป็นครั้งแรก ณ กรุงเยรูซาเลม ประเทศอิสราเอล เมื่อปี 1979 และได้มีการจัดประชุมในระดับนานาชาติเกี่ยวกับเรื่องเหยื่อวิทยาเรื่อยมาอีกหลายครั้ง รวมทั้งมีการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญา องค์การระหว่างประเทศเริ่มดำเนินการเพื่อรองรับสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรม โดยในปี ค.ศ.1985 มีการประชุมสภาองเกรสสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (The United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of offenders) ครั้งที่ 7 ณ นครมิลาโน ประเทศอิตาลี

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม

สิทธิของเหยื่ออาชญากรรม มักเป็นเรื่องที่ถูกกละเลยเสมอ เพราะสังคมทั่วไปต่างมุ่งให้ความสำคัญกับผู้กระทำความผิดหรือจำเลย และได้พยายามมีการศึกษาวิธีการแก้ไขตัวผู้กระทำความผิด การคุ้มครองสิทธิต่างๆของจำเลย¹² แต่กลับเพิกเฉยไม่ให้ความสำคัญหรือสนใจต่อการคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมแต่อย่างใด ทั้งนี้เหยื่ออาชญากรรมก็เป็นบุคคลสำคัญอย่างหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม ไม่ได้สนใจว่าบุคคลเหล่านั้นมีสิทธิเรียกร้องความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ร่างกายและทรัพย์สินได้มากน้อยเพียงไร และมีสิทธิเพียงใดในการที่จะคุ้มครองป้องกันตนเองให้รอดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อของผู้กระทำความผิดและเหยื่อของกระบวนการยุติธรรม

ด้วยปัญหาดังกล่าวนับตั้งแต่ปี 1980 เป็นต้นมา เรื่องราวของเหยื่ออาชญากรรม (Victim of Crimes) ได้รับความสนใจ มีการถกเถียง หรือจัดประชุมสัมมนา จนกระทั่งปี 1985 ในการประชุมสภาองเกรสสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (The United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of offenders) ครั้งที่ 7 ณ นครมิลาโน ประเทศอิตาลีซึ่งในการประชุมดังกล่าวได้กล่าวถึงเรื่องของเหยื่ออาชญากรรมอย่างกว้างขวางและได้มีประกาศปฏิญญาว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจไม่ถูกต้อง (Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power 1985) ซึ่งมีปรัชญาพื้นฐานที่สำคัญ คือ ผู้เสียหายในคดีอาญาและเหยื่ออาชญากรรมจะต้องได้รับการยอมรับและได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยได้กำหนดหลักการพื้นฐานในการอำนวยความสะดวกแก่ ผู้เสียหายจากอาชญากรรม (Victim of crime) และผู้เสียหายจากการใช้อำนาจไม่ถูกต้อง (Victim of abuse of power)

¹² อ้างแล้ว, หน้า 110

แต่การศึกษาสิทธิของผู้เสียหายนี้จะทำการศึกษาเฉพาะในส่วนของสิทธิของผู้เสียหายจากอาชญากรรมเท่านั้น โดยปฏิญญานี้มีหลักการสำคัญเพื่อเป็นแนวทางในการให้ประเทศสมาชิกนำไปดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากอาชญากรรม ดังนี้¹³

1. ผู้เสียหายจากอาชญากรรม หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มคนที่ได้รับความเสียหาย ไม่ว่าจะในด้านการบาดเจ็บทางร่างกายหรือสภาพจิตใจ ความเจ็บปวดทรมาน ความรู้สึกนึกคิด ความสูญเสียทางเศรษฐกิจหรือสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยเป็นผลมาจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำซึ่งเป็นการละเมิดต่อกฎหมายอาญารวมถึงกฎหมายที่บัญญัติให้การใช้อำนาจหน้าที่โดยไม่ถูกต้องเป็นความผิดทางอาญาอันเป็นกฎหมายของประเทศสมาชิกรุ่นๆ

2. การพิจารณาว่าบุคคลใดเป็นผู้เสียหายตามความหมายของปฏิญญานี้จะไม่คำนึงถึงว่าได้มีการพบหรือจับกุม ฟ้องร้อง หรือลงโทษผู้กระทำความผิดหรือไม่ และไม่คำนึงว่าผู้กระทำความผิดกับผู้เสียหายมีความสัมพันธ์อย่างไร นอกจากนี้ในบางกรณี คำว่าผู้เสียหายยังหมายความรวมถึงครอบครัวหรือทายาทของผู้เสียหายตลอดจนบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการเข้าไปช่วยเหลือผู้เสียหายให้พ้นจากอันตรายหรือเข้าป้องกันการทำร้ายนั้น

3. หลักการสำคัญในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากอาชญากรรมมี 4 ประการคือ

3.1 การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม (Access to justice and fair treatment) กล่าวคือ

3.1.1 ผู้เสียหายควรได้รับการปฏิบัติด้วยความรู้สึกเมตตา (Compassion) และเคารพถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Dignity) มีสิทธิในการเข้าถึงกลไกกระบวนการยุติธรรมและได้รับการเยียวยาความเสียหาย (Harm) ที่ได้รับโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

3.1.2 ต้องมีกลไกตุลาการ และกลไกไปบริหาร ในการส่งเสริม สนับสนุน เพื่อให้เหยื่อสามารถได้รับการเยียวยา (Redress) ผ่านการดำเนินการที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ด้วยความรวดเร็ว เป็นธรรม ไม่เสียค่าใช้จ่ายมาก และสามารถเข้าถึงได้ (Accessible) อีกทั้งเหยื่อควรได้รับการแจ้งให้ทราบถึงสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาผ่านกลไกเหล่านั้น

3.1.3 กระบวนการยุติธรรมทางอาญาต้องตอบสนองต่อความต้องการของผู้เสียหายและควรอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียหายโดย

¹³ Justice Studies Center of The Americas, UN Declaration of basic principles of justice for victims of crime and abuse of power .[Online] Available from: <http://www.cejamerica.org/doc/legislacion/tratados/un-declaration-victims.pdf> [2009,June 18]

ก. แจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงบทบาทและสิทธิของตน กำหนดเวลาและความคืบหน้าของการดำเนินการพิจารณาและการพิพากษาคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีร้ายแรง (Serious Crimes)

ข. ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีต้องยอมรับฟังและพิจารณาเกี่ยวกับทัศนคติและความกังวลใจของผู้เสียหาย โดยเฉพาะกรณีที่กระทบต่อผลประโยชน์ส่วนบุคคล (Personal Interest) ของผู้เสียหายโดยปราศจากอคติต่อสิทธิของผู้เสียหายหรือจำเลย โดยสอดคล้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีซึ่งนำไปสู่การทำคำพิพากษาอันถึงที่สุดและยุติธรรม เจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดที่เกี่ยวกับคดีเพื่อประสงค์ทราบข้อเท็จจริงและพฤติกรรมต่างๆอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้เสียหายในคดีอาญา

ค. จัดให้มีการช่วยเหลือ (Assistance) ที่เหมาะสมตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการทางกฎหมาย

ง. กำหนดมาตรการที่จำเป็น เพื่อลดความไม่สะดวกแก่เหยื่อ เพื่อปกป้องสิทธิส่วนบุคคล (Privacy) และให้หลักประกันในความปลอดภัยจากการข่มขู่และการล้างแค้นแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา ครอบครัวของเหยื่อ และพยานที่เกี่ยวข้อง

จ. หลีกเลี่ยงความล่าช้าโดยไม่จำเป็น ในการพิจารณาคดีและการบังคับตามคำสั่งและคำพิพากษาของศาลในการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหาย

3.1.4 ควรมีกกลไกการระงับข้อพิพาทอย่างไม่เป็นทางการ รวมถึงการไกล่เกลี่ย (Mediation) อนุญาโตตุลาการ (Arbitration) และความยุติธรรมตามจารีตประเพณีท้องถิ่น ควรใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างเหมาะสมเพื่อสนับสนุนการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์และเยียวยาแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา

3.2 การได้รับการชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำความผิด (Restitution) การชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาโดยผู้กระทำความผิด เป็นหนทางที่ผู้เสียหายจะได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิด และเป็นหนทางที่สร้างสรรค์ในการควบคุมผู้กระทำความผิดให้ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนในขณะเดียวกันนั้นก็เป็นการเปิดโอกาสที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายจะได้รับการฟื้นฟู

3.3 การได้รับการชดเชยความเสียหายโดยรัฐ (Compensation) ในคดีอาญา โดยทั่วไปแล้ว การได้รับการชดเชยความเสียหายเป็นตัวเงินเป็นมาตรการที่มีความสำคัญลำดับต้นๆของการช่วยเหลือภายหลังจากที่ตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา หากผู้เสียหายไม่สามารถได้รับค่าชดเชยจากผู้กระทำความผิดหรือโดยวิธีทางอื่นเต็มจำนวน รัฐต้องพยายามจัดให้มีการจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้เสียหายในกรณีที่น่าปรากฏว่า

3.3.1 เป็นผู้เสียหายที่ได้รับอันตรายแก่กาย หรือได้รับความเสียหายแก่ร่างกาย หรือจิตใจอันเป็นผลมาจากการกระทำผิดอาญาร้ายแรง

3.3.2 ครอบครัวของผู้เสียหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ต้องพึ่งพาผู้เสียหายที่ได้เสียชีวิตหรือต้องตกเป็นผู้ไร้ความสามารถอันเนื่องมาจากการตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา

3.4 การให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อ (Assistance) การให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายที่สำคัญคือการช่วยเหลือทางด้านจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกของผู้เสียหาย การให้ผู้เสียหายมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การได้รับการชดเชยความเสียหาย และการช่วยเหลือปัญหาอื่นที่เกี่ยวกับการตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา มาตรฐานในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา นอกจากนี้ตำรวจและเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม หน่วยงานบริการด้านสังคมหรือสุขภาพและเจ้าหน้าที่อื่นๆที่เกี่ยวข้องพึงได้รับการฝึกอบรมให้เกิดความตระหนักถึงความต้องการของผู้เสียหายและเพื่อให้ได้รับทราบแนวทางของการจัดให้ความช่วยเหลือที่พร้อมและเหมาะสมแก่ผู้เสียหาย

ต่อมาก็ได้มีการออกแถลงการณ์ว่าด้วยสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยที่ประชุมยุโรปเพื่อบริการเหยื่ออาชญากรรมแห่งยุโรป ค.ศ.1996¹⁴ นอกจากนี้ยังมีการออกแถลงการณ์ว่าด้วยสิทธิเหยื่ออาชญากรรมอีก 2 ฉบับคือ

ในปี ค.ศ.1997 ออกแถลงการณ์ว่าด้วยสิทธิทางสังคมของเหยื่ออาชญากรรม (Statement of Victim in social right) และแถลงการณ์ว่าด้วยสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมว่าด้วยมาตรฐานการให้บริการในปี ค.ศ.1998 (Statement of Victims right to Standards of Service)

สำหรับที่ประชุมยุโรป (The European Forum) ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อ

1. ส่งเสริมการพัฒนาช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพทั่วยุโรป
2. ส่งเสริมการจ่ายค่าชดเชยสำหรับเหยื่ออาชญากรรมทุกรายอย่างเท่าเทียมกันและเป็นธรรมทั่วยุโรป ไม่ว่าเหยื่อจะมีสัญชาติใด
3. ส่งเสริมสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในยุโรปที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและหน่วยงานอื่นๆ

¹⁴ International Victimology Website, Statement of victims' rights in process of criminal justice, [Online]. Available from: <http://www.victimology.nl/onlpub/eurforvicrts96a.html> [2009, May 18].

แสดงการณ้ว่าด้วยสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาฉบับนี้โดยได้กำหนดหลักสี่ประการเกี่ยวกับการตอบสนองความต้องการของเหยื่ออาชญากรรม คือ การเข้าหาความยุติธรรมและการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม, การแก้ไขเยียวยาจากผู้กระทำความผิด, การชดใช้ความเสียหายจากรัฐ และการช่วยเหลือเพื่อให้กลับสู่สภาพปกติ และแสดงการณ้ดังกล่าวไว้วางหลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยมีรายละเอียดดังนี้

สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

1. หลักการ

- 1) สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมต้องอยู่ในลำดับเดียวกับสิทธิของจำเลย
- 2) กระบวนการจัดการเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดจะต้องไม่เพิ่มความทุกข์หรือซ้ำเติมปัญหาของเหยื่ออาชญากรรม

2. สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมมีดังนี้¹⁵

- 1) การยอมรับและตระหนักโดยเหยื่อมีสิทธิที่จะตระหนักและรับรู้ถึงผลประโยชน์อันชอบธรรม ซึ่งจะต้องได้รับการนำมาพิจารณาในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การสอบปากคำเหยื่อและพยานอื่นๆในทุกขั้นตอนของการสอบสวน และการสืบพยานของศาล ควรได้รับการนำเสนอด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีของปัจเจกชน ควรให้การเอาใจใส่เป็นพิเศษกับเด็กหรือพยานซึ่งเสียเปรียบทางวุฒิภาวะ เป็นผู้ที่ควรจะถูกสอบปากคำโดยมีผู้ปกครอง ผู้ดูแล หรือผู้ให้การสนับสนุนอื่นๆอยู่ร่วมด้วย เป็นความรับผิดชอบของรัฐที่จะประกันว่ามีการดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเหมาะสม

2) สิทธิที่จะได้รับข้อมูลข่าวสาร

เหยื่อทุกคนควรมีสิทธิรับรู้ความเป็นไปทั้งหมดเกี่ยวเนื่องกับคดีของพวกเขา เหยื่อควรได้รับข้อมูลที่ชัดเจน สำหรับเหยื่อที่เป็นพยานควรให้ข้อมูลอย่างทันทีที่สามารถจะกระทำได้ มีคำอธิบายที่ชัดเจนทั้งหมดเกี่ยวกับการพิจารณาที่กำลังดำเนินอยู่ สถานที่พวกเขาเป็นอยู่และประเด็นทางกฎหมายที่ต้องนำมาพิจารณา เหยื่อควรมีสิทธิตรวจสอบเพิ่มคดีด้วยการนัดหมาย ผู้ที่ให้ข้อมูลควรเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตัดสินใจ เพราะจะสามารถอธิบายได้ชัดเจนกว่าในกรณีที่มีการผิดหวังเกิดขึ้น ควรให้โอกาสมีการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล เพื่อให้เข้าใจการตัดสินใจอย่างเต็มที่

3) สิทธิที่จะให้ข้อมูล

เหยื่อมีความรู้ดีกว่าเขามีข้อมูลซึ่งเจ้าหน้าที่ละเลย ซึ่งไม่เกี่ยวกับพยานหลักฐาน

¹⁵ Ibid

ที่จำเป็นต่อการพิสูจน์คดี เชื่อควรจะสามารถให้ข้อมูลด้วยคำพูดของตนเองต่อตำรวจและอัยการที่รับผิดชอบในการพิจารณาคดีโดยตรง ข้อมูลอาจรวมถึงเรื่องของความเสียหายทางการเงิน ร่างกาย หรือจิตใจซึ่งเกิดจากอาชญากรรม ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นหรือความสัมพันธ์ก่อนหน้านี้หรือความสัมพันธ์ที่คงอยู่กับผู้กระทำความผิด และความกลัวด้านความปลอดภัยส่วนบุคคลจากผู้กระทำผิด เชื่อควรรู้สึกเป็นอิสระที่จะให้ข้อมูลอื่นๆตามที่เขาต้องการ และควรตระหนักว่าข้อมูลเหล่านี้จะถูกเปิดเผย

4) คำแนะนำทางกฎหมาย

ควรมีคำแนะนำทางกฎหมายให้แก่เหยื่อทางอาชญากรรม ไม่ว่าจะด้วยวิธีใดในอำนาจพิจารณาคดีซึ่งเหยื่อหรือญาติที่กำลังหมดความหวังจะมีบทบาทนำในการฟ้องร้อง ควรมีทั้งคำแนะนำและตัวแทนระหว่างการพิจารณาคดีอาญา

5) การคุ้มครองโดยสอดคล้องกับหลักความยุติธรรม

ความเป็นส่วนตัวของเหยื่อและพยานควรได้รับการคุ้มครอง ชื่อของเหยื่อไม่ควรถูกตีพิมพ์หรือถูกออกอากาศทางสื่อต่างๆ ไม่เปิดเผยรายละเอียดที่จะทำให้รู้ว่าเหยื่อเป็นใคร ที่อยู่ของเหยื่อและพยานไม่ควรให้จำเลยรู้ หรือถูกกล่าวถึงในชั้นศาล ยกเว้นในกรณีที่เกี่ยวข้องในข้อหาสำหรับเด็กและพยานที่มีความอ่อนแอ การให้ปากคำของพวกเขาไม่ควรกระทำต่อหน้าจำเลยหรือในสถานที่สาธารณะ ในการตัดสินใจจะดำเนินการในการให้ปากคำอย่างไร ควรจะดำเนินการก่อนที่จะมีการไต่สวนโดยคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีเหตุผลอันควรเชื่อได้ว่าเหยื่อหรือพยานจะได้รับการชู่เชียว การทำร้ายหรือล่วงละเมิด ควรรวมเงื่อนไขในการบังคับจำเลย หรือผู้ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดในการติดต่อเหยื่อหรือพยานไว้ในการประกันตัว การพักการลงโทษ และแจ้งให้เหยื่อทราบถึงเงื่อนไขดังกล่าว ตำรวจควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกใดการคุ้มครองเหยื่อระหว่างการสอบสวนและกระบวนการที่ตามมา

6) ค่าชดเชย

- (1) เหยื่อควรได้รับโอกาสให้ได้รับค่าชดเชยจากผู้กระทำความผิด เมื่อคดีขึ้นสู่ศาล แม้จะยังไม่ทราบถึงความต้องการหรือความเห็นของเหยื่อก็ควรได้รับการชดเชย
- (2) ก่อนที่ผู้กระทำผิดจะลดค่าชดเชยหรือปฏิเสธการจ่ายเงินดังกล่าว ความต้องการของเหยื่อควรได้รับการพิจารณาก่อน
- (3) เพื่อให้เวลาแก่ผู้กระทำผิดที่จะจ่ายค่าชดเชย กองทุนสาธารณะควรเป็นผู้จ่ายค่าชดเชยให้แก่เหยื่อไปก่อน เพื่อให้รัฐเป็นเจ้าหนี้ของผู้กระทำผิดและรัฐควรช่วยผู้กระทำความผิดรวบรวมค่าชดเชย
- (4) กรณีอาชญากรรมที่รุนแรงเหยื่อควรได้รับค่าชดเชยจากกองทุน

สาธารณชนเพราะได้รับบาดเจ็บ ความสูญเสียทางอารมณ์ สูญเสียอาชีพ ในทันทีที่เป็นไปได้ภายหลัง จากที่อาชญากรรมเกิดขึ้น ไม่ว่าจะจับกุมตัวผู้กระทำความผิดได้หรือไม่ก็ตาม ในกรณีที่เกี่ยวข้อง เสียชีวิตก็ควรจ่ายค่าชดเชยดังกล่าวให้แก่บุคคลใกล้ชิด

3. เงื่อนไขทั่วไป

- 1) สิทธิทั้งหลายเหล่านี้ควรได้รับการพิมพ์ให้แพร่หลายไปในแต่ละประเทศ
- 2) ควรกำหนดระเบียบการฟ้องร้องให้ชัดเจนและแจ้งให้เหยื่ออาชญากรรมรู้ เพื่อสนับสนุนให้พวกเขาแสวงหาการชดเชย
- 3) เหยื่ออาชญากรรมทุกคนและครอบครัว ไม่ว่าจะมียุ เพศ ลักษณะทางเพศ เชื้อชาติ ผู้พิการ อาชีพ ศาสนา หรือมีความคิดเห็นทางการเมืองรูปแบบใด ควรได้รับสิทธิทั้งหมด อย่างเท่าเทียมกัน
- 4) ทุกคนที่ติดต่อกับเหยื่อควรได้รับการฝึกอบรมเพื่อให้รู้ถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผลกระทบของอาชญากรรมและการตกเป็นเหยื่อครั้งที่ 2 ควรฝึกพิเศษเกี่ยวกับการใช้ภาษาที่ชัดเจน ไม่แสดงอารมณ์ และความจำเป็นที่จะต้องอธิบายศัพท์เฉพาะของกฎหมายและวิธีการ
- 5) ควรจัดหาทรัพยากรให้พอเพียงแก่องค์กรตามกฎหมายและองค์การอาสาสมัคร ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ภูมิใจในความรับผิดชอบ
- 6) ควรให้สิทธิทั้งหมดแก่ชาวต่างชาติทุกคนที่เดินทางหรือพำนักอยู่ในยุโรปอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะประเทศของพวกเขาจะมีความสัมพันธ์ในสถานะใดก็ตาม

การออกแถลงการณ์ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประเทศสมาชิกนำหลักการเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาที่กำหนดโดยที่ประชุมองค์การระหว่างประเทศไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งทำให้เกิดความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับเรื่องสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมในนานาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศต่างๆ ในภาคพื้นยุโรปและสหรัฐอเมริกามีการตื่นตัวอย่างมาก

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้เสียหายโดยรัฐ

แนวความคิดดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ว่า รัฐมีความจำเป็นต้องให้ความปลอดภัย หรือความสงบเรียบร้อย ป้องกันอาชญากรรมเพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐ เมื่อผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการกระทำความผิดได้รับผลร้ายจากการกระทำความผิดดังกล่าว ถือว่าเป็นความผิดของรัฐ ดังนั้นรัฐจึงต้องเข้ามาให้ความช่วยเหลือ แนวความคิดดังกล่าวนี้เป็นแนวความคิดในเรื่องของรัฐสวัสดิการ ซึ่งรัฐสวัสดิการคือระบบทางสังคมที่รัฐให้ เป็นหลักประกันแก่ประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันในด้านปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

สำหรับในการคุ้มครองผู้เสียหายในแนวความคิดเรื่องรัฐสวัสดิการนี้ รัฐมีความจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรม หรือผู้เสียหายในคดีอาญาในกรณีที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำความผิดทางอาญา โดยเฉพาะคดีร้ายแรง ซึ่งถ้ารัฐเพิกเฉยหรือไม่เข้ามาให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายก็จะได้รับความทุกข์ทรมานจากการกระทำที่ตนเองไม่ได้ก่อขึ้นแต่อย่างใด

สาเหตุที่รัฐต้องให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญานั้นมีแนวคิดสนับสนุนอยู่ 2 ประการ

1. รัฐมีหน้าที่ในการป้องกันอาชญากรรม ดังนั้นจึงสมควรรับผิดชอบค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญา ทั้งนี้เพราะว่ารัฐไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่พลเมืองของตนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมได้
2. เป็นการขยายบริการสังคมทางด้านรัฐสวัสดิการ ด้วยความคิดที่ว่ารัฐสมควรให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือ โดยเฉพาะผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมซึ่งได้รับความเสียหายอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นประกอบกับเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องให้ความพิทักษ์คุ้มครองพลเมืองของตนให้ได้รับความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินและสิทธิต่างๆของเขาตามกฎหมายอันเป็นมูลฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม รัฐมีหน้าที่รับผิดชอบในฐานะได้รับมอบอำนาจให้เป็นผู้ปกครองและควรมีส่วนรับผิดชอบด้วยในกรณีที่ไม่สามารถให้ความคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของเขาได้ตามสมควร¹⁶

ลักษณะในการคุ้มครองดังกล่าวข้างต้นนี้เป็นลักษณะของรัฐสวัสดิการ ซึ่งลักษณะของรัฐสวัสดิการนั้นเป็นการที่รัฐให้ความช่วยเหลือแก่พลเมืองของตนเองโดยไม่คิดมูลค่าโดยแนวความคิดดังกล่าวนี้มีมานานแล้วโดยเป็นการให้ความช่วยเหลืออย่างหนึ่งเช่นเดียวการให้ประกันสังคม โดยปรากฏอยู่ในลักษณะของการทดแทนความเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหาย

สำหรับการทดแทนหรือชดเชยความเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมนั้นเริ่มมีมาตั้งแต่ยุคโบราณ โดยในสมัยกลาง (Middle Age) ได้ปรากฏหลักฐานอย่างชัดเจนว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมันได้กำหนดวิธีการชดเชยความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมไว้ อย่างไรก็ตามเมื่อกาลล่วงมาถึงปลายยุคกลาง เกิดความรุ่งเรืองในทางอำนาจของอาณาจักรและศาสนจักรเป็นผล

¹⁶ ประธาน วัฒนวานิชย์, กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม: แนวความคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ, [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.tulawcenter.com/publish/file608.pdf> [16 พฤษภาคม 2551]

ให้เกิดความเชื่อมั่นในการชดเชยความเสียหายให้แก่เหยื่อ ทั้งนี้เพราะผู้ดำรงอยู่ในฐานะผู้ปกครอง บ้านเมืองได้ยึดเอาความรับผิดชอบในการปกป้องคุ้มครองความปลอดภัยของปัจเจกบุคคล มีการนำระบบการปรับมาใช้แทนการชดเชยความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม เงินค่าปรับดังกล่าวก็ตกแก่รัฐหรือแก่ศาสนจักรแล้วแต่กรณีแทนที่จะตกแก่เหยื่ออาชญากรรม¹⁷ ทั้งนี้การชดเชยความเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐในปัจจุบันนี้ก็ยังคงมีอยู่ในประเทศต่างๆ ฐานะของการปฏิบัติก็แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับระบบเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน

ก. ระบบของการทดแทนค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ

Stephen Schafer ได้กล่าวว่า การทดแทนค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐนี้มีระบบของการทดแทนอยู่ 2 ประการคือ

(1) ระบบ Compensation มีลักษณะเป็นสิทธิทางแพ่ง และดำเนินคดีโดยศาลอาญา แต่ได้มีแหล่งเงินทุนสนับสนุนโดยรัฐ ได้แก่ คิวบาในสมัยก่อนคาสโตร การทดแทนนี้ไม่ใช่โทษ แม้จะเป็นการตัดสินโดยศาลก็ตาม เป็นการที่รัฐเข้ามาทำหน้าที่ เป็นการแก้ไขทดแทนความบกพร่องที่ไม่อาจป้องกันผู้เสียหายจากอาชญากรรม คิวบาได้จัดให้มีกองทุนทดแทนสะสมขึ้น ซึ่งมีแหล่งรายได้จากหลายทาง โดยเฉพาะค่าปรับที่รัฐปรับให้ผู้กระทำความผิดจ่ายแก่รัฐ แต่คิวบาก็มีนโยบายที่พยายามเรียกเงินคืนจากผู้กระทำความผิด เงินก็จะกลับมาสู่กองทุน แต่ทางปฏิบัติคิวบาก็ขาดแคลนเงินในกองทุนซึ่งไม่เพียงพอ

(2) ระบบ Compensation มีคุณลักษณะเป็นกลาง และมีกระบวนการพิจารณาคำร้องเป็นพิเศษจากการทดแทน โดยรัฐที่ช่วยผู้เสียหายที่มีความจำเป็นเนื่องจากผู้กระทำความผิดไม่สามารถชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายให้เพียงพอได้ โดยมีคณะกรรมการทดแทนความเสียหายพิจารณาคำร้องของผู้เสียหาย เช่น สวิส (ตั้งแต่ ค.ศ. 1937) นิวซีแลนด์ (1963) อังกฤษ (1964) สหรัฐเป็นต้น¹⁸

ขณะที่มาตรฐานของการชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมนั้น องค์การสหประชาชาติได้กำหนดมาตรฐานไว้ดังนี้

(1) เมื่อค่าชดเชยความเสียหายไม่สามารถได้รับชำระเต็มจำนวนจากผู้กระทำความผิดหรือโดยทางอื่น รัฐต้องพยายามจัดให้มีการจ่ายค่าชดเชยแก่

¹⁷ อรรถพร ชูบำรุง และ ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด, ว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม (Victim logy), (นครปฐม: โรงพิมพ์สถาบันพัฒนาสาธารณสุข อาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา, 2538), หน้า 121

¹⁸ อัญชลี ฉายสุวรรณ, “การทดแทนผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ,” (วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัย คณานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 75

(ก) เสียอวัยวะหรือพิการหรือทุพพลภาพ หรือได้รับความเสียหายแก่ร่างกายหรือจิตใจอันเป็นผลมาจากการกระทำผิดอาญาร้ายแรง

(ข) ครอบครัวโดยเฉพาอย่างยิ่งผู้ที่พึ่งพิงบุคคลที่ได้เสียชีวิต หรือต้องไร้ความสามารถอันเนื่องมาจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

(2) ก่อตั้ง การสนับสนุน และการขยายกองทุนสำหรับการชดเชยความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมระดับชาติต้องได้รับการส่งเสริม รวมถึงกองทุนอื่นอาจจะถูกก่อตั้งด้วยวัตถุประสงค์เดียวกันนี้¹⁹

นอกจากนี้สิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญานั้น ถือเป็นสิทธิมนุษยชนเช่นเดียวกัน เพราะสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิในความเป็นมนุษย์ซึ่งติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดของบุคคล โดยมีความหมายรวมถึงอิสรภาพ เสรีภาพ สิทธิประโยชน์และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจึงถือเป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่ง

สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุด ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยหากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศใดหรือที่ใดก็ตามปราศจากการเคารพต่อสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นแล้ว ย่อมไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะเป็นก็ได้แก่เพียงกระบวนการดำเนินคดีทางอาญาหรือกระบวนการลงโทษทางอาญาเท่านั้น²⁰

ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมก็เช่นเดียวกัน ควรมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐเป็นพิเศษในฐานะที่ถูกมนุษย์ด้วยกันในสังคมกระทำให้ได้รับความเสียหายหรืออยู่ในฐานะต้องขาดโอกาสบางประการในขณะนั้นๆ การที่มนุษย์ในสังคมคนใดถูกกระทำให้ได้รับความเสียหาย โดยเฉพาะคดีอาญา ควรถือเป็นความรับผิดชอบของรัฐที่จะมีส่วนให้การช่วยเหลือดูแล เพื่อให้ผู้เสียหายสามารถกลับคืนสู่สภาพที่ใกล้เคียงปกติเท่าที่จะเป็นไปได้ด้วย หรือพยายามในคดีอาญาซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญในการพิสูจน์ความจริงและเป็นผู้ที่เสียสละทั้งเวลา ความเป็น

¹⁹วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์, “ผู้เสียหายในคดีอาญา: การศึกษาสิทธิและคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544), หน้า 96

²⁰ชาติ ชัยเดชสุริยะ, มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2549), หน้า 1

ส่วนตัวและประการอื่นๆในการที่ต้องมาทำหน้าที่ให้ข้อเท็จจริงแก่กระบวนการยุติธรรมนั้น การคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงจำเป็นต้องมีประเด็นของการคุ้มครองสิทธิพยานในคดีอาญาเช่นกัน

2.5 ลักษณะมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาตามกฎหมายของไทย

สำหรับประเทศไทยก็มีการให้ความเท่าเทียมทางสิทธิ โดยมีการอนุวัติกฎหมายภายในเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน โดยตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชนและปรับปรุงกฎหมายต่างๆเพื่อให้สอดคล้องกับกติกาและพันธกรณีที่ได้ทำไว้กับนานาประเทศ รวมทั้งการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเริ่มให้ความสำคัญตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดให้บุคคลทุกคนนั้นมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายอย่างเสมอภาคเช่นเดียวกับบุคคลอื่นทั่วไป ไม่มีการเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะมีความแตกต่างกันในทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา เพศ หรือการศึกษา หรือในเรื่องใดๆก็ตาม ก็ย่อมที่จะมีสิทธิได้รับการคุ้มครองและการปฏิบัติทางกฎหมายอย่างเหมือนกัน ดังที่ปรากฏในมาตรา 30*

นอกจากบทบัญญัติดังกล่าวที่เป็นการสร้างความเสมอภาคในการได้รับความคุ้มครองและการปฏิบัติภายใต้กฎหมายฉบับเดียวกันอย่างเท่าเทียมกันแล้ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ก็ยังได้กำหนดมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายไว้ในอีก 2 มาตรา คือมาตรา 244 และมาตรา 245

สำหรับมาตรา 244** นั้นไว้วางหลักในการให้ความคุ้มครองพยานในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเองก็อยู่ในฐานะของพยานในคดีอาญาเช่นกัน แต่มาตรการในการให้ความคุ้มครองนั้นรัฐธรรมนูญ

* รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 30 “บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 244 “บุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครองการปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ ที่กฎหมายบัญญัติ ”

ไม่ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจน เพียงแต่บัญญัติว่า “ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ซึ่งเป็นการเปิดช่องให้มีการกำหนดมาตรการในการให้ความคุ้มครองในกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์รองลงมาจากรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายลูกนั่นเอง ซึ่งเป็นที่มาของพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 ซึ่งจะได้อธิบายถึงมาตรการคุ้มครองในพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญาต่อไป

การคุ้มครองตามมาตรา 245* เป็นการกำหนดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้เสียหาย โดยสามารถสรุปหลักการในเรื่องการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาตามรัฐธรรมนูญได้ดังนี้

1. การคุ้มครองผู้เสียหายตามหลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานตามมาตรา 244 โดยผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิได้รับการคุ้มครอง ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม ได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ซึ่งเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด
2. ค่าเสียหายในกรณีที่ผู้เสียหายไม่ได้รับค่าเสียหายในทางอื่น

สำหรับผู้เสียหายที่มีสิทธิได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 245 นี้จะต้องเป็นผู้เสียหายหรือผู้ที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดอาญา เพราะมาตรา 245 ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าต้องเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาเท่านั้น ซึ่งก็คือผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นเอง

ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 245 สามารถแยกสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา ซึ่งได้รับการรับรองไว้ดังนี้²¹

1. สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครอง หมายถึง สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองให้ได้รับความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ให้ความอบอุ่นทางจิตใจ เนื่องจากผู้เสียหายเป็นพยาน

* รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 245 “บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลใดได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือแก่ร่างกายหรือจิตใจเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นโดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น บุคคลนั้นหรือทายาทย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

²¹ สุทธิมา พิพัฒน์พิบูลย์, “การคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา : ศึกษาระบบการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 245,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), หน้า 67

โดยตรงที่จะใช้พิสูจน์ความผิดของจำเลยในชั้นพิจารณาของศาล ผู้เสียหายจึงอาจตกอยู่ในอันตราย และจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองจากรัฐในทุกทาง ครอบคลุมเท่าที่อันตรายนั้นยังคงอยู่

2. สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม หมายถึง สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติด้วยความเห็นอกเห็นใจ ให้เกียรติ เข้าใจ ได้รับความสะดวก และมีการปฏิบัติต่อผู้เสียหายอย่างเหมาะสมในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม เช่น มีการสอบสวนที่เหมาะสมแก่ประเภทความผิด หลีกเลี่ยงการดำเนินการที่ทำให้ผู้เสียหายอับอายเสื่อมเสีย เป็นต้น

3. สิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควร อันเป็นหลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน

4. สิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐกรณีได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิต หรือแก่ร่างกาย หรือจิตใจ เนื่องมาจากการกระทำผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดนั้น และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น หมายถึง สิทธิที่จะได้รับการทดแทนความเสียหายจากรัฐ ซึ่งปัจจุบันรัฐได้บัญญัติกฎหมายเพื่อมารองรับแล้วก็คือพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญาและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ก็ต้องถูกยกเลิกไปเนื่องจากเกิดเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศไทย โดยเกิดการรัฐประหารในประเทศไทยเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2549 โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ซึ่งมีพลเอก สนธิ บุญยรัตกลินเป็นหัวหน้าคณะ และต่อมาก็ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ.2550 โดยเนื้อหาของรัฐธรรมนูญในหลายๆส่วนก็ได้ให้นำเนื้อหาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาใช้ รวมถึงการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้ความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิให้แก่ทั้งฝ่ายจำเลยหรือผู้ต้องหาและโจทก์หรือผู้เสียหายในคดีอาญาเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ดังที่ปรากฏในมาตรา 39 และ มาตรา 40 ซึ่งลักษณะของมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาของไทยในปัจจุบันปรากฏอยู่ในกฎหมายต่างๆ ดังนี้

2.5.1 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา

กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่บัญญัติว่าด้วยความผิดและโทษ ซึ่งการลงโทษผู้กระทำความผิดของกฎหมายอาญามีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข แต่ก็มีข้อกำหนดวิธีการในการป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นมาตรการในการป้องกันสังคม กล่าวคือ

เป็นการป้องกันการทำลายความสงบสุขของบ้านเมือง หรือป้องกันการกระทำที่ผิดกฎหมายซึ่ง
มาตรการดังกล่าวก็คือมาตรการเพื่อความปลอดภัย

มาตรการเพื่อความปลอดภัยหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัย โดยความหมายทั่วไป คือ
วิธีการต่างๆที่บุคคล สถาบัน หรือรัฐ นำมาใช้เพื่อให้เกิดความปลอดภัย แก่ตัวเอกชน สถาบัน
ทรัพย์สิน ในการกินการอยู่ การประกอบอาชีพ การคมนาคม การปกครอง การบริหาร ฯลฯ²²
ส่วนวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามนัยความหมายทางกฎหมาย เป็นมาตรการซึ่งใช้บังคับต่อ
ผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่มีสภาพน่ากลัวว่าจะกระทำผิด โดยใช้แทนมาตรการการลงโทษหรือเป็น
มาตรการที่ใช้บังคับต่อผู้กระทำความผิดผนวกเข้ากับโทษ ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากต้องการป้องกันมิให้
เกิดการกระทำความผิดโดยพึงเล็งเฉพาะบุคคล เพราะยังมีบุคคลบางรายที่มาตรการการลงโทษไม่
อาจบังคับใช้เพื่อป้องกันการกระทำความผิดของบุคคลเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้
มาตรการการลงโทษจะสามารถบังคับใช้ได้ต่อเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว

วิธีการเพื่อความปลอดภัยจึงถูกกำหนดขึ้นตามสภาพที่เป็นอันตรายซึ่งบุคคลนั้นแสดง
ออกมาน่าจะกระทำผิดขึ้นในอนาคต รัฐจึงต้องหาวิธีการป้องกันมิให้การกระทำผิดที่เป็นอันตราย
ต่อสังคมเกิดขึ้นหรือมิให้เกิดขึ้นอีก อันเป็นการป้องกันการกระทำความผิดที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากโทษโดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพบังคับ กล่าวคือ โทษเป็นสภาพบังคับที่รัฐจะ
บังคับ ใช้แก่บุคคลภายหลังจากที่บุคคลนั้นได้กระทำความผิดแล้ว แต่วิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็น
มาตรการ ที่รัฐนำมาใช้ก่อนที่จะมีการกระทำความผิดหรือมีการกระทำความผิดแล้วไม่ให้เกิดกลับมา
กระทำผิดอีก ซึ่งการฟ้องผู้กระทำผิดและนำตัวมาเพื่อให้ศาลพิพากษาลงโทษ ไม่ว่าจะเป็โทษ
ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน เป็นเพียงมาตรการหนึ่งที่ใช้ในการปราบปราม
อาชญากรรม หลังจากที่มีการกระทำผิดเกิดขึ้นแล้วเท่านั้น

การกำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยไม่ได้กำหนดตามน้ำหนักความหนักเบาแห่งความผิด
แต่จะขึ้นอยู่กับสภาพที่เป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดในกายภาคนั้น เป็นการป้องกันการเกิด
การกระทำความผิดขึ้นเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดไว้ว่า การจะนำ
วิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้ ผู้ที่มีอำนาจในการสั่งให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยก็คือศาล
เท่านั้นและจะใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติเท่านั้น ซึ่งกฎหมายที่จะใช้
บังคับเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้น จะต้องใช้กฎหมายในขณะที่ศาลมีคำพิพากษา แต่หาก
ต่อมภายหลังมีบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติให้มีการยกเลิกวิธีการเพื่อความปลอดภัยใด และ

²² ถาวร พานิชพันธ์, “วิธีการเพื่อความปลอดภัย,” (วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัย คณะนิติศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 3

ในขณะนั้นมีบุคคลผู้ซึ่งถูกใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้นอยู่ ศาลก็จะสั่งระงับการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้น เมื่อสำนวนความปรากฏแก่ศาล หรือเมื่อผู้นั้น ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้นหรือพนักงานอัยการร้องขอ ซึ่งเป็นบทบัญญัติเช่นเดียวกับหลักของกฎหมายอาญาที่ว่า การกระทำใดที่ต่อมาภายหลังกฎหมายได้บัญญัติว่าไม่เป็นความผิด การกระทำดังกล่าวก็จะไม่เป็นความผิดอีกต่อไปตามมาตรา 2 วรรคสอง

วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามกฎหมายอาญา มีดังต่อไปนี้

ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 39 ได้บัญญัติว่า “วิธีการเพื่อความปลอดภัย มีดังนี้

- (1) กักกัน
- (2) ห้ามเข้าเขตกำหนด
- (3) เรียกประกันทัณฑ์บน
- (4) คุ่มตัวไว้ในสถานพยาบาล
- (5) ห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง

นอกจากมาตรา 39 แล้ว ยังมีวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่ใช้สำหรับกรณีเด็กเป็นผู้กระทำความผิดซึ่งบัญญัติไว้ใน มาตรา 74 ,75, 77 ด้วย ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป

(1) การกักกัน

การกักเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยอย่างหนึ่ง โดยมีลักษณะการควบคุมตัวบุคคลไว้ในบริเวณที่กำหนด ดังที่ปรากฏตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 40 ว่า “กักกัน คือการควบคุมผู้กระทำความผิดติดนิสสัยไว้ภายในเขตกำหนด เพื่อป้องกันการกระทำความผิด เพื่อตัดนิสสัยและเพื่อฝึกหัดอาชีพ”

วิธีการกักกันเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่ตัดโอกาสบุคคลมิให้ออกไปกระทำความผิด เนื่องจากเอาตัวมาควบคุมไว้ในเขตที่ศาลกำหนด อยู่ในความควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเป็นการตัดนิสสัยหรือให้กลับตัวเป็นคนดี และยังมีฝึกหัดอาชีพให้ผู้กระทำความผิดเพื่อให้มีจิตสำนึกกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่มีคุณค่า เพราะการที่บุคคลไม่มีอาชีพหาเลี้ยงตัวเองได้ย่อมเป็นสาเหตุหนึ่งในการที่บุคคลเหล่านั้นจำเป็นต้องไปประกอบอาชญากรรม การกักกันจึงต่างกับการจำคุกที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อทดแทนการกระทำผิด โดยการลงโทษให้ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของสภาพความผิด ในทางกฎหมายจึงไม่ถือว่าการกักกัน เป็นการลงโทษบุคคลเหมือนโทษจำคุก หากแต่มีลักษณะเป็นมาตรการที่เสริมต่อจากการลงโทษจำคุกเท่านั้น

**(1.1) หลักเกณฑ์ในการพิจารณาของศาลในการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยใน
เรื่องการกักกัน**

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 41 บัญญัติว่า “ผู้ใดเคยถูกศาลพิพากษาให้
กักกันมาแล้ว หรือเคยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือนมาแล้ว ไม่น้อยกว่าสองครั้ง
ในความผิดดังต่อไปนี้ คือ

(1) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 209 ถึงมาตรา
216

(2) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 217
ถึงมาตรา 224

(3) ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 240 ถึงมาตรา 246

(4) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 276 ถึงมาตรา 286

(5) ความผิดต่อชีวิต ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 288 ถึงมาตรา 290 มาตรา 292 ถึงมาตรา 294

(6) ความผิดต่อร่างกาย ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 295 ถึงมาตรา 299

(7) ความผิดต่อเสรีภาพ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 309 ถึงมาตรา 320

(8) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 334 ถึงมาตรา 340 มาตรา 354 และ
มาตรา 357

และภายในเวลาสิบปีนับแต่วันที่ผู้นั้นได้พ้นจากการกักกัน หรือพ้นโทษแล้วแต่กรณี ผู้นั้น
ได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดในบรรดาที่ระบุไว้ข้างต้นอีกจนศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่ต่ำ
กว่าหกเดือนสำหรับการกระทำความผิดนั้น ศาลอาจถือว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัย และจะ
พิพากษาให้กักกันมีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าสามปีและไม่เกินสิบปีก็ได้

ความผิดซึ่งผู้กระทำได้กระทำให้ในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีนั้น มิให้ถือเป็นความผิดที่จะ
นำมาพิจารณากักกันตามมาตรา

จากมาตรา 41 สามารถสรุปได้ว่า บุคคลผู้ที่กระทำความผิดติดนิสัยซึ่งศาลอาจพิพากษาให้กักกัน
ได้ ต้องเป็นผู้กระทำความผิด ตามหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 41 นี้ต้องมีลักษณะ
ดังต่อไปนี้

(1) ผู้กระทำความผิดที่มีอายุเกิน 17 ปี

(2) เป็นผู้เคยถูกศาลพิพากษาให้กักกันมาแล้ว หรือเป็นผู้เคยถูกศาลพิพากษา ลงโทษจำคุก
ไม่ต่ำกว่า 6 เดือนมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง ในความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 41 (1) ถึง (8)

(3) ได้กลับมากระทำความผิดอีกภายใน 10 ปี นับแต่วันพ้นจากการกักกันหรือพ้นโทษ

จำคุก

(4) ความผิดที่กลับมากกระทำใหม่นี้ต้องเป็นความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ระบุไว้ใน มาตรา 41 (1) ถึง (8)

(5) ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 6 เดือน ในความผิดที่กลับมากกระทำใหม่นี้

(1.2) บุคคลที่สิทธิฟ้องร้องขอให้กักกัน

บุคคลที่สิทธิฟ้องร้องขอให้กักกัน ประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดไว้ใน มาตรา 43 ซึ่งบัญญัติว่า “การฟ้องขอให้กักกันเป็นอำนาจของพนักงานอัยการโดยเฉพาะและจะขอรวมกันไปฟ้องคดีอื่นเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกันหรือจะฟ้องภายหลังก็ได้”

กฎหมายได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าให้เป็นอำนาจของพนักงานอัยการโดยเฉพาะ ผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่มีอำนาจในการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ เนื่องจากแนวความคิดที่ว่า การกักกันเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สังคมปลอดภัย เป็นเรื่องของส่วนรวมโดยตรง จึงควรให้พนักงานอัยการซึ่งเป็นทนายของแผ่นดิน เท่านั้นที่จะมีอำนาจฟ้องขอให้กักกันได้²³

(1.3) สถานที่ที่ใช้ในการกักกัน

เนื่องจากการกักกันไม่ใช่โทษ สถานที่ทำการกักกันจึงไม่สามารถดำเนินการกักกันได้ที่เรือนจำ ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 40 ได้กำหนดสถานที่กักกันโดยให้ควบคุมไว้ภายในเขตกำหนด ดังนั้นเขตกำหนดที่จะใช้เป็นสถานที่กักกันจะต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2510 ซึ่งตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวในการกำหนดสถานที่ในกักกันให้เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ตามมาตรา 4*และเมื่อกำหนดเขตกักกันแล้ว รัฐมนตรีจะต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาด้วย

(2) ห้ามเข้าเขตกำหนด

การห้ามเข้าเขตกำหนดเป็นคำสั่งในทางให้ผู้กระทำความผิดงดเว้นการกระทำ ดังที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 44 บัญญัติว่า “ห้ามเข้าเขตกำหนด คือการห้ามมิให้เข้าไปในท้องที่

²³ณรงค์ ใจหาญ , กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย , (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2543), หน้า 146

* พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2510 มาตรา 4 “ รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดเขตกักกัน โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ”

หรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา” โดยมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันมิให้เกิดการกระทำ ความผิด หรือเกิดเหตุร้ายในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ซึ่งมีการจำกัดเสรีภาพที่น้อยกว่าการลงโทษ

การห้ามเข้าเขตกำหนดนี้ศาลมีอำนาจในการห้ามเข้าเขตกำหนดในคำพิพากษาได้ 2 กรณี คือ

- (1) การห้ามเข้าเขตพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง หรือการห้ามเข้าไปในท้องที่ เช่น ตำบล อำเภอ จังหวัด เป็นต้น
- (2) การห้ามเข้าสถานที่ที่กำหนดตามคำพิพากษา เช่น การห้ามเข้าโรงพยาบาล เป็นต้น

(2.1) หลักเกณฑ์ที่ศาลจะห้ามเข้าเขตกำหนด

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 45 บัญญัติว่า “เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใด และศาลเห็นสมควรเพื่อความปลอดภัยของประชาชน ไม่ว่าจะมิใช่คำขอหรือไม่ศาลอาจสั่งในคำพิพากษาว่าเมื่อผู้นั้นพ้นโทษตามคำพิพากษาแล้ว ห้ามมิให้ผู้นั้นเข้าในเขตกำหนดเป็นเวลาไม่เกินห้าปี”

การที่ศาลจะสั่งบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย โดยการห้ามเข้าเขตกำหนดได้มี หลักเกณฑ์ที่จะขอให้ศาลสั่ง ห้ามเข้าเขตกำหนดได้ดังต่อไปนี้

(1) ต้องเพื่อความปลอดภัยของประชาชน กล่าวคือ เมื่อพิจารณาถึงพฤติการณ์ของผู้ต้องหาในความผิดที่กระทำแล้ว ผู้ต้องหาได้กระทำผิดโดยอาศัยสถานที่เป็นที่ประกอบการกระทำ ความผิด หรือหากให้เข้าไปในสถานที่นั้นอีกก็อาจจะก่อการกระทำผิดขึ้นซึ่งเป็นภัยต่อ ความปลอดภัย ของประชาชน เช่น ผู้ต้องหาชอบเข้าไปเดินร้านดิสโก้เทคและมักจะก่อการทะเลาะวิวาทชกต่อยกับผู้เข้าไปเที่ยวทุกครั้ง เช่นนี้ พฤติการณ์ของผู้ต้องหาย่อมจะเป็นภัยต่อความปลอดภัยของ ประชาชนที่เข้าไปเที่ยวในดิสโก้เทค เพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหาได้มีโอกาสทำความผิดขึ้นอีกจึงควร ขอให้ศาลสั่งห้ามเข้าเขตกำหนด คือ สถานที่ดิสโก้เทคทุกแห่ง

(2) การที่ศาลจะสั่งห้ามเข้าเขตกำหนดได้นั้น ศาลต้องลงโทษผู้นั้นในความผิดที่ ถูกฟ้องก่อน หรือมีคำพิพากษาและเป็นคำพิพากษาให้ลงโทษในความผิดฐานใดฐานหนึ่ง

(3) การห้ามเข้าเขตกำหนดจะมีผลบังคับก็ต่อเมื่อจำเลยผู้นั้นได้พ้นโทษตามคำพิพากษาแล้ว

(4) ต้องระบุท้องที่หรือสถานที่ที่กำหนดห้ามไว้ให้ชัดเจน

(5) การห้ามเข้าเขตกำหนดจะกำหนดระยะเวลาเท่าไรก็ได้แต่ต้องไม่เกิน 5 ปี

(6) การห้ามเข้าเขตกำหนดเป็นดุลยพินิจของศาล ซึ่งศาลอาจจะสั่งหรือไม่ก็ได้ โดยศาลเห็นสมควรยกขึ้นพิจารณาเองหรือพิจารณาตามที่โจทก์ร้องขอหรือไม่ก็ได้

(3) การเรียกประกันทัณฑ์บน

การประกันทัณฑ์บน คือ การที่บุคคลหนึ่งสัญญาต่อศาลว่าจะไม่ก่อเหตุร้าย หรือก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่นภายในเวลาที่ศาลกำหนด ซึ่งหากผู้นั้นฝ่าฝืนจะยินยอมชำระเงินให้แก่ศาลตามจำนวนที่ระบุไว้ในทัณฑ์บน²⁴ เป็นการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในส่วนของการป้องกันไม่ให้อาชญากรรมเกิดขึ้น เป็นมาตรการป้องกันก่อนที่การกระทำ ความผิดจะเกิดขึ้น หรือใช้บังคับแก่การกระทำซึ่งยังไม่ถือได้ว่าเป็นการกระทำความผิด แต่มีลักษณะที่เป็นอันตรายแก่สังคม ดังที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 46* ซึ่งเป็นมาตราที่กำหนดลักษณะของความเสียหายเพิ่มขึ้น จากเดิมที่กำหนดเฉพาะกรณีที่เป็นอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินเท่านั้น แต่ภายหลังที่มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 21) ได้กำหนดความเสียหายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรเพิ่มเติมขึ้นด้วย

สำหรับเหตุร้ายตามมาตรา 46 นี้ไม่จำกัดถึงกับเป็นความผิดตามกฎหมายหรือละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น แต่ต้องเป็นเหตุที่จะเสียหายแก่บุคคล , ทรัพย์สินของบุคคลอื่นหรือเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติ และมาตรการการประกันทัณฑ์บนสามารถใช้กับการกระทำที่ยังไม่ถึงขั้นลงมือกระทำความผิดซึ่งยังไม่ถือเป็นการกระทำความผิด โดยวิธีการเพื่อความปลอดภัยเพื่อป้องกันการก่ออาชญากรรม

(3.1) อำนาจของศาลในการเรียกประกันทัณฑ์บน

²⁴ณรงค์ ใจหาญ , กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย , (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2543) , หน้า 149-150

* ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 46 “ ถ้าความปรากฏแก่ศาลตามข้อเสนอของพนักงานอัยการว่าผู้ใดจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นหรือจะกระทำการใดให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติตาม กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ในการพิจารณาตีความผิดใด ไม่ว่าศาลจะลงโทษผู้ถูกฟ้องหรือไม่ก็ตาม เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ถูกฟ้องน่าจะทำเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น หรือจะกระทำความผิดให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งผู้นั้นให้ทำทัณฑ์บน โดยกำหนดจำนวนเงินไม่เกินกว่าห้าหมื่นบาทว่าผู้นั้นจะไม่ก่อเหตุร้ายหรือจะไม่กระทำความผิดดังกล่าวแล้วตลอดเวลาที่ศาลกำหนด แต่ไม่เกินสองปีและจะสั่งให้มีประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ถ้าผู้นั้นไม่ยอมทำทัณฑ์บนหรือหาประกันไม่ได้ ให้ศาลมีอำนาจสั่งกักขังผู้นั้นจนกว่าจะทำทัณฑ์บนหรือหาประกัน ได้ แต่ไม่ให้กักขังเกินกว่าหกเดือน หรือจะสั่งห้ามผู้นั้นเข้าในเขตกำหนดตามมาตรา 45 ก็ได้

การกระทำของผู้ซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีมิให้อยู่ในบังคับแห่งบทบัญญัติตามมาตรา 46 นี้ ”

1. ศาลมีอำนาจเรียกประกันทัณฑ์บน โดยกำหนดจำนวนเงินไม่เกินห้าหมื่นบาท และทำทัณฑ์บนว่าผู้นั้นจะไม่ก่อเหตุร้าย หรือไม่กระทำความผิดภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดแต่ไม่เกินสองปี

2. นอกจากการประกันทัณฑ์บนแล้ว ศาลอาจจะสั่งให้หาหลักประกันเพิ่มก็ได้ ถ้าศาลเห็นว่าข้อกำหนดทัณฑ์บนดังกล่าวผู้นั้นอาจไม่ยอมชำระก็สามารถบังคับเอาหลักประกันก็ได้ ซึ่งหลักประกันตามกฎหมายนี้มี 3 ประเภทตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 114* คือ เงินสดมาวาง มีหลักประกันอื่นมาวาง หรือมีบุคคลอื่นมาเป็นหลักประกันโดยแสดงหลักทรัพย์

(3.2) วิธีบังคับเมื่อไม่ทำทัณฑ์บนหรือหาประกันไม่ได้

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 46 วรรคสอง ได้กำหนดถึงกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ประกันทัณฑ์บน หรือหาหลักประกันมาวางเพิ่ม โดยบัญญัติว่า “ถ้าผู้นั้นไม่ยอมทำทัณฑ์บนหรือหาประกันไม่ได้ ให้ศาลมีอำนาจสั่งกักขังผู้นั้นจนกว่าจะทำทัณฑ์บนหรือหาประกันได้ แต่ไม่ให้กักขังเกินกว่าหกเดือน หรือจะสั่งห้ามผู้นั้นเข้าในเขตกำหนดตามมาตรา 45 ก็ได้”

กล่าวคือถ้าศาลเห็นสมควรศาลมีอำนาจกักขังจนกว่าจะทำประกันทัณฑ์บนหรือหาหลักประกันได้ แต่มีระยะเวลากักขังได้ไม่เกิน 6 เดือน หรือถ้าไม่ใช้วิธีการกักขัง ศาลอาจจะใช้วิธีห้ามเข้าเขตกำหนดตามมาตรา 45 ก็ได้ แต่จะใช้ทั้งสองวิธีพร้อมกันไม่ได้

(4) การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล

การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเป็นมาตรการของวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่ป้องกันมิให้บุคคลบางประเภท โดยเฉพาะผู้มีจิตบกพร่อง ไร้จิต หรือจิตฟั่นเฟือน หรือผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกัน การเสพสุราเป็นอาชญา หรือผู้คิดยาเสพติดให้โทษไปกระทำความผิด โดยการคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลนี้ จะเป็นการควบคุมตัวให้อยู่ในสถานพยาบาลเพื่อบำบัดรักษาให้หายเป็นปกติ ก่อนที่จะออกมาใช้ชีวิตตามสังคมโดยปกติ ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลเหล่านี้ก่อเหตุร้ายหรือ

* ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 114 “เมื่อจะปล่อยชั่วคราวโดยให้มีประกันและหลักประกันด้วย ก่อนปล่อยตัวไป ให้ผู้ร้องขอประกันจัดหาหลักประกันมาดังต้องการ

หลักประกันมี ๓ ชนิด คือ

- (1) มีเงินสดมาวาง
- (2) มีหลักทรัพย์อื่นมาวาง
- (3) มีบุคคลมาเป็นหลักประกัน โดยแสดงหลักทรัพย์

กระทำการอันเป็นอันตรายต่อบุคคลหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่นได้ โดยมาตรการดังกล่าวได้ บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 48 และ 49 ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

(4.1) กรณีควบคุมผู้มีจิตบกพร่อง โรคจิต หรือจิตฟั่นเฟือน

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 48 ได้บัญญัติว่า “ถ้าศาลเห็นว่า การปล่อยตัวผู้มีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน ซึ่งไม่ต้องรับโทษหรือได้รับการลดโทษตามมาตรา 65 จะเป็นการไม่ปลอดภัยแก่ประชาชน ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลก็ได้ และคำสั่งนี้ ศาลจะเพิกถอนเสียเมื่อใดก็ได้” ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. การกระทำนั้นเป็นการกระทำผิดโดยบุคคลผู้มีจิตบกพร่อง โรคจิต หรือจิตฟั่นเฟือน ซึ่งมีการดำเนินคดีตามกฎหมาย และปรากฏว่า

1.1 จำเลยมีความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษตามมาตรา 65^{*} เพราะเป็นการกระทำผิดขณะไม่รู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้

1.2 ศาลพิพากษาลดโทษผู้นั้น แต่ลดโทษต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ เพราะเหตุที่ผู้นั้นกระทำไปขณะที่ยังรู้ผิดชอบอยู่บ้าง

2. ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า ถ้าปล่อยผู้นั้นไปจะไม่เป็นการปลอดภัยแก่ประชาชน

3. ศาลเห็นสมควรสั่งให้ควบคุมผู้นั้นไว้ในสถานพยาบาล

การคุมตัวดังกล่าวจะคุมตัวโดยมีกำหนดเวลาหรือไม่ก็ได้ เพราะไม่สามารถกำหนดระยะเวลาในการรักษาพยาบาลได้ แต่อย่างไรก็ตามหากในระหว่างการรักษาพยาบาลมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป เช่น ผู้นั้นหายเป็นปกติแล้ว ผู้มีส่วนได้เสียอาจยื่นคำร้องขอเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือเพิกถอนคำสั่งก็ได้ ซึ่งศาลสามารถเพิกถอนเมื่อใดก็ได้ และการสั่งตามมาตรา 48 นี้ถือเป็นดุลยพินิจของศาล

(4.2) กรณีบุคคลผู้เสพสุราเป็นอาฉิม หรือยาเสพติดให้โทษ

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในบังคับวิธีการเพื่อ

* ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 65 “ผู้ใดกระทำความผิด ในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่สามารถบังคับตนเองได้เพราะมีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น

แต่ถ้าผู้กระทำความผิดยังสามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้าง หรือยังสามารถบังคับตนเองได้บ้าง ผู้นั้นต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น แต่ศาลจะลดโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้”

ความปลอดภัยแก่บุคคลที่เสพสุราเป็นอาจิน หรือยาเสพติดให้โทษโดยได้บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกหรือพิพากษาว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษบุคคลใด ถ้าศาลเห็นว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับการเสพสุราเป็นอาจิน หรือการเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ศาลจะกำหนดในคำพิพากษาว่า บุคคลนั้นจะต้องไม่เสพสุรา ยาเสพติดให้โทษอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง ภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีนับแต่วันพ้นโทษหรือวันปล่อยตัวเพราะรอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษก็ได้

ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวในวรรคแรกไม่ปฏิบัติตามที่ศาลกำหนด ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเป็นเวลาไม่เกินสองปีก็ได้” โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกหรือพิพากษาว่ามีความผิด แต่ศาลให้รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษไว้ ตามมาตรา 56
2. ความผิดที่ศาลพิพากษานั้นเป็นความผิดเกี่ยวเนื่องกับการเสพสุราเป็นอาจินหรือการเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ
3. ศาลเห็นสมควรกำหนดโทษในคำพิพากษาว่า บุคคลนั้นจะไม่เสพสุรา ยาเสพติดให้โทษอย่างหนึ่งอย่างใด หรือทั้งสองอย่างภายในระยะเวลาไม่เกินสองปี นับแต่วันพ้นโทษ ในกรณีที่ผู้นั้นต้องคำพิพากษาให้ลงโทษ หรือนับแต่วันปล่อยตัวเพราะรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษก็ได้
4. ผู้ที่ศาลสั่งนั้นไม่ปฏิบัติตามที่ศาลสั่ง
5. ศาลเห็นสมควรส่งตัวผู้นั้นไปคุมตัวในสถานพยาบาล ตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่มีกำหนดไม่เกิน 2 ปี

(5) การห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง

วิธีการเพื่อความปลอดภัยโดยการห้ามประกอบอาชีพบางอย่างนี้ เป็นการที่ศาลสั่งห้ามบุคคลใดบุคคลหนึ่งประกอบอาชีพอย่างหนึ่งอย่างใดโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ผู้นั้นอาศัยการประกอบอาชีพดังกล่าวเพื่อใช้ในการกระทำความผิดอาญา

หลักเกณฑ์ของการห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 50 ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. ศาลได้พิพากษาให้ลงโทษผู้นั้นตามฐานความผิด โทษดังกล่าวไม่จำกัดว่าต้องเป็นโทษจำคุก อาจเป็นโทษปรับหรือกักขังก็ได้

การที่ศาลพิพากษาลงโทษนี้ จะต้องเป็นการลงโทษจริงๆ มิใช่พิพากษาว่ามีความผิดแล้วรอการลงโทษ หรือรอการกำหนดโทษ

2. ศาลเห็นว่าผู้ที่ถูกลงโทษนั้น กระทำความผิดโดยอาศัยโอกาสจากการประกอบ

อาชีพหรือวิชาชีพ หรือความผิดเนื่องจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ

3. ศาลเห็นว่าถ้าให้ผู้นั้นประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นต่อไป อาจจะทำให้ความผิดขึ้นอีก
4. ศาลมีอำนาจสั่งตามเห็นสมควรในคำพิพากษาได้ 2 กรณีคือ
  - 4.1 สั่งห้ามประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้น
  - 4.2 สั่งห้ามประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ โดยมีกำหนดเวลาไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันพ้น

โทษ

(6) วิธีการเพื่อความปลอดภัยในกรณีที่เกิดเป็นผู้กระทำความผิด

วิธีการเพื่อความปลอดภัยดังกล่าวบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74,75 และ 77 สำหรับการใช่วิธีการเพื่อความปลอดภัยสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กนั้น ถือเป็นดุลยพินิจของศาลที่จะสั่งได้เอง โดยผู้เสียหายหรือโจทก์ไม่ต้องอ้างมาในคำขอท้ายฟ้องแต่อย่างใด หากต่อมาภายหลังที่ศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งเด็ดขาดเกี่ยวกับการใช่วิธีการเพื่อความปลอดภัยต่อเด็กที่กระทำความผิดแล้ว พฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าวมีอำนาจในการแก้ไข เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการใช่วิธีการเพื่อความปลอดภัยได้

นอกจากมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายด้วยวิธีการเพื่อความปลอดภัยแล้ว ยังมีมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการคุกคามและข่มขู่ ซึ่งในกระบวนการพิจารณาคดีและสืบพยานนั้น เป็นกระบวนการในการค้นหาความจริงเกี่ยวกับคดี ซึ่งจะนำไปสู่การลงโทษผู้กระทำความผิดผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมจะเป็นพยานหลักฐานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบรรลุวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมายอาญา แต่การจะดำเนินการในกระบวนการดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องสร้างความมั่นใจและความคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญา ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้ประมวลกฎหมายอาญาก็ได้มีบทบัญญัติของกฎหมายคุ้มครองผู้เสียหายจากการคุกคามหรือข่มขู่โดยใช้กำลังโดยมิชอบด้วยกฎหมายไว้ เช่นเดียวกับบทบัญญัติดังกล่าวได้แก่ ความผิดฐานข่มขู่ผู้อื่นตามมาตรา 392, ความผิดฐานข่มขู่ใจผู้อื่น ตามมาตรา 309 และความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่น ตามมาตรา 310 เป็นต้น

2.5.2 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้มีการกำหนดมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา และการเยียวยาความเสียหายของผู้เสียหายในคดีอาญา ซึ่งในส่วนของมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญานั้น มีบทบัญญัติจำนวนหลายมาตราที่เกี่ยวข้อง เช่น การคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายที่จะไม่ตอบคำถามซึ่งโดยตรงหรืออ้อม ซึ่งอาจจะทำให้เขาถูกฟ้องคดีอาญาตามมาตรา 234 เป็นต้น สำหรับมาตรการทั้งหลายจะได้อธิบายในบทต่อไป

ส่วนมาตรการในการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาก็มีเช่นกัน โดยปรากฏในเรื่องของคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา และการกำหนดให้ผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องเพื่อเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 44/1 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่มีผลบังคับใช้เมื่อไม่นานมานี้

สำหรับความผิดกรณีคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหมวด 2 การฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา คดีประเภทดังกล่าวจะมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากคดีอาญาโดยแท้ เพราะคดีประเภทดังกล่าวจะมีการฟ้องร้องในความเสียหายในส่วนของคดีแพ่งเข้ามาเกี่ยวข้อง ด้วยลักษณะพิเศษดังกล่าวนี้เองจึงมีลักษณะการพิจารณาคดีที่แตกต่างจากคดีทั่วไป กล่าวคือในกรณีที่เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ได้แก่คดีเกี่ยวกับความผิดฐานลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก น้อ โกงยักขอกหรือรับของโจร เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องแล้ว ผู้เสียหายก็สามารถเรียกให้คืนทรัพย์หรือใช้ราคาทรัพย์นั้นได้ ซึ่งถือเป็นมาตรการในการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายอย่างหนึ่ง ดังที่ปรากฏตามมาตรา 43* ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

แต่มาตรการในการเยียวยาความเสียหายของผู้เสียหายไม่ได้มีแค่มาตรา 43 เท่านั้น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้มีการเยียวยาผู้เสียหายโดยให้ผู้เสียหายสิทธิเรียกค่าสินไหมจากการกระทำ ความผิดที่เกิดขึ้นจากผู้เสียหายได้ดังที่ปรากฏในมาตรา 44/1* ซึ่งมาตรการในการคุ้มครองสิทธิ

* ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 “ คดีลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก น้อ โกงยักขอกหรือรับของโจร ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกร้องทรัพย์สินหรือราคาที่เขาสูญเสียไป เนื่องจากการกระทำผิดนั้น เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญา ก็ให้เรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายด้วย ”

* ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 “ ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุได้รับอันตรายแก่ ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อ เสรีภาพในร่างกายชื่อเสียงหรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนก็ได้

การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่งผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องก่อนเริ่มสืบพยานในกรณีที่ไม่มีกรสืบพยานให้ยื่น คำร้องก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีและให้ถือว่าคำร้องดังกล่าวเป็นคำฟ้องตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความแพ่งและผู้เสียหายอยู่ในฐานะโจทก์ในคดีส่วนแพ่งนั้น ทั้งนี้คำร้องดังกล่าวต้องแสดงรายละเอียด ตามสมควรเกี่ยวกับความเสียหายและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่เรียกร้อง หากศาลเห็นว่าคำร้องนั้นยังขาด สาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้ร้องแก้ไขคำร้องให้ชัดเจนก็ได้

คำร้องตามวรรคหนึ่งจะมีค่าขอประการอื่นที่มีใช้คำขอบังคับให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอัน เนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลยในคดีอาญามีได้ และต้องไม่ขัดหรือแย้งกับคำฟ้องในคดีอาญาที่

ผู้เสียหายและมาตรการในการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาจะได้อธิบายในบทต่อไป

ผู้เสียหายที่จะสามารถได้รับความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายฉบับนี้ หมายความว่าบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทน ได้ดังที่ปรากฏในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในมาตรา 4, 5 และ 6

นอกจากนี้ยังมีการกำหนดสิทธิในการดำเนินคดีแทนผู้เสียหาย ในกรณีที่ผู้เสียหายที่ไต่ขึ้นฟ้องคดีตายลง โดยกำหนดไว้ในมาตรา 29 ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อผู้เสียหายไต่ขึ้นฟ้องแล้วตายลง ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาจะดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไปก็ได้

ถ้าผู้เสียหายที่ตายนั้นเป็นผู้เยาว์ ผู้วิกลจริต หรือผู้ไร้ความสามารถ ซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาลหรือผู้แทนเฉพาะคดีไต่ขึ้นฟ้องแทนไว้แล้ว ผู้ฟ้องแทนนั้นจะว่าคดีต่อไปก็ได้”

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น ทำให้สามารถแยกประเภทของผู้เสียหายในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ 2 ประเภทคือ

1. ผู้เสียหายโดยตรง ซึ่งสามารถกำหนดหลักเกณฑ์ของการเป็นผู้เสียหายโดยตรงได้ว่า

- 1.1 มีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น
- 1.2 บุคคลนั้นเป็นผู้ได้รับความเสียหาย อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดนั้น
- 1.3 เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย

1.1 มีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น

การกระทำใดที่ถือเป็นความผิดทางอาญา จะต้องพิจารณาตามกฎหมายสารบัญญัติ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา หรือพระราชบัญญัติต่างๆ ที่ได้ระบุว่ากระทำความผิดเป็นการกระทำความผิดทางอาญา และมีการกำหนดโทษไว้ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2* เป็นต้น

พนักงานอัยการเป็นโจทก์ และในกรณีที่พนักงานอัยการได้ดำเนินการตามความในมาตรา 43 แล้ว ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่งเพื่อเรียกทรัพย์สินหรือราคาทรัพย์สินอีกไม่ได้

* ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดต่อไป ให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เลยต้องคำพิพากษาว่า ได้กระทำความผิดนั้น ถ้ารับโทษอยู่ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง

นอกจากนี้ความผิดที่ได้กระทำนั้นต้องกระทำต่อบุคคลที่เป็นผู้เสียหาย ไม่ว่าจะเป็นผู้บุคลลธรรมดา หรือนิติบุคคล

1.2 บุคคลนั้นเป็นผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดนั้น

หมายความว่า ผู้เสียหายต้องได้รับความเสียหายต่อร่างกาย ชีวิต ทรัพย์สิน ชื่อเสียง เกียรติยศ หรือสุขภาพอนามัยของผู้เสียหาย ซึ่งไม่จำเป็นว่าความเสียหายนั้นจะสามารถคำนวณเป็นเงินได้หรือไม่

1.3 บุคคลนั้นเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย

หลักเกณฑ์ข้อนี้มาจากแนวความคิดที่ว่า “ผู้ที่จะมาหาความยุติธรรมต้องมาด้วยมืออันบริสุทธิ์” ประกอบเข้ากับแนวความคิดหลักกฎหมายที่ว่า “ความสมัครใจยอมรับการละเมิดทำให้ไม่เป็นละเมิด” กล่าวคือผู้เสียหายจะต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดที่ตนเองได้รับความเสียหายจากการกระทำนั้น หรือยินยอมให้ผู้อื่นกระทำผิดต่อตน หรือการกระทำผิดนั้นต้องไม่เกิดจากตนเองมีเจตนาฝ่าฝืนกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

2. ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย หรือผู้เสียหายโดยปริยาย บุคคลดังกล่าวคือบุคคลตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 4 , 5 และ 6 ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

2.1 การจัดการแทนโดยต้องได้รับอนุญาต (มาตรา 4)

หากสามีจะดำเนินการใดๆแทนภริยา เช่น การร้องทุกข์ สามีจะดำเนินการดังกล่าวได้ก็จะต้องได้รับความยินยอมจากภริยาของตนเสียก่อน ซึ่งการเป็นสามีภริยานี้ จะต้องเป็นสามีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมาย

ส่วนมาตรา 4 วรรคสองที่ว่าภายใต้บังคับมาตรา 5(2) หมายถึง ถ้าเป็นกรณีภริยาถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ สามีก็จัดการแทนโดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากภริยาก่อน ถ้าเป็นกรณีที่ทั้งสามีที่ทั้งสามีภริยาต่างเป็นผู้เสียหายได้เองก็ไม่ต้อง อาศัยอำนาจมาตรา 4 หรือมาตรา 5(2) เช่น มีการประทุษร้ายต่อสินสมรส หรือทรัพย์มรดกที่ตกได้แก่คู่สมรสที่มีชีวิต

2.2 การจัดการแทนโดยไม่ต้องรับมอบอำนาจ (มาตรา 5) ซึ่งบุคคลดังกล่าวได้แก่

2.2.1 ผู้แทนโดยชอบธรรม ได้แก่ บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ซึ่งต้องเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมและโดยถูกต้องตามกฎหมาย เช่น ในกรณีที่บิดาต้องเป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายด้วย จึงจะถือว่าเป็นผู้แทนโดยชอบธรรม ไม่ถือตามหลักสายโลหิต (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2882/2527)

ส่วนผู้นุบาล หมายถึง บุคคลที่มีหน้าที่จัดทำกิจการงานทั้งหลายแทนคน ไร้ความสามารถ ซึ่งก็คือบุคคลวิกลจริต ที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ตามประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ มาตรา 28,29 และ 30

2.2.2 บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา เฉพาะในความผิดอาญาซึ่ง ผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ ซึ่งบุพการีและผู้สืบสันดานตาม ความหมายนี้จะถือตามความเป็นจริง (คำพิพากษาฎีกาที่ 303/2497) และสามีหรือภริยานี้ก็ต้องเป็น โดยชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน (คำพิพากษาฎีกาที่ 1056/2503)

2.2.3 ผู้จัดการอื่นหรือผู้แทนอื่นๆของนิติบุคคล หมายถึง ผู้จัดการหรือ ผู้แทนอื่นๆของนิติบุคคลมีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลในความผิดอาญาที่กระทำลงแก่นิติบุคคล นั้น แต่ถ้าผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลเป็นผู้กระทำผิดต่อนิติบุคคลนั้นเสียเอง ผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็น หุ้นส่วนได้รับความเสียหายโดยตรง มีอำนาจฟ้องผู้จัดการหรือผู้แทนได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 115/2535 , 1250 /2521, 1680 /2520)

ขณะที่ในทางอาชญาวิทยานั้นคำว่า “ผู้เสียหาย” หรือเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victims) หมายถึงบุคคลที่ถูกประทุษร้ายในทางชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน โดยปราศจากความยินยอมของผู้ นั้น ผู้เสียหายอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ถูกประทุษร้ายในทางทรัพย์สินด้วย แต่ทั้งนี้ไม่ รวมถึงผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายเหมือนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและผู้เสียหายในทางอาชญาวิทยากับผู้กระทำความผิดอาจเป็นบุคคลคนเดียวกันก็ได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้เสียหายตามความหมายในทางอาชญาวิทยา และทางกฎหมายนั้น มี ลักษณะแตกต่างกันอย่างชัดเจน กล่าวคือผู้เสียหายในทางอาชญาวิทยานั้น แม้จะมีส่วนร่วมในการ กระทำความผิด แต่หากบุคคลนั้นเป็นผู้ถูกประทุษร้ายในทางชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน โดน ปราศจากความยินยอมของบุคคลนั้นแล้วก็เป็นผู้เสียหายตามความหมายของอาชญาวิทยาได้ แต่ ในทางกฎหมาย ถ้าบุคคลนั้นแม้จะถูกประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สิน หากบุคคลผู้นั้นมี ส่วนร่วมในการกระทำความผิดแล้ว บุคคลดังกล่าวก็ไม่ถือเป็นผู้เสียหายตามความหมายของ กฎหมายแต่อย่างใด และนอกจากนี้ผู้เสียหายตามกฎหมายนั้น หมายความว่าผู้เสียหายที่ได้รับ ความเสียหายโดยตรง และผู้มีอำนาจจัดการแทนด้วย ซึ่งในทางอาชญาวิทยาไม่มีผู้เสียหายใน ลักษณะดังกล่าว และแม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติสิทธิของผู้เสียหาย ไว้โดยตรง แต่ก็มีมาตรการที่มีลักษณะเป็นการคุ้มครองผู้เสียหายอยู่ในหลายๆมาตรา ดังนี้

(1) การกำหนดเงื่อนไขการออกหมาย หรือการปฏิบัติต่างๆต่อผู้ต้องหาหรือจำเลย

มาตรการดังกล่าวก็คือ การออกหมายจับ* , การควบคุมตัว และการปล่อยตัวชั่วคราว ซึ่ง เป็นมาตรการในการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในการควบคุมดูแลของรัฐ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ ในการพิจารณาคดีและความปลอดภัยของพยานหลักฐาน

ในการออกหมายจับ ศาลต้องพิจารณาของศาลในการออกหมายจับบุคคลซึ่งกระทำความผิดต่อผู้เสียหายหรือพยานนั้น อาจถือเป็นการที่ศาลให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายหรือพยาน ด้วยเช่นกัน กล่าวคือ หากมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งไม่ได้ถูกควบคุมตัว จะไปทำการยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานโดยตรงหรือทางอ้อม ศาลก็สามารถดำเนินการออกหมายจับ เพื่อให้เจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับผิดชอบไปดำเนินการให้ได้ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาอยู่ใน ความควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ย่อมเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไปข่มขู่พยาน อันเป็นการคุ้มครองผู้เสียหายหรือพยานเช่นกัน

การปล่อยตัวชั่วคราว** การที่ศาลจะมีการปล่อยตัวชั่วคราวนั้น ศาลจะมีหลักเกณฑ์การ พิจารณาปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยจะพิจารณาจากพฤติการณ์แห่งคดีว่าเป็นอย่างไร

* ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 “เหตุที่จะออกหมายจับได้มีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน สามปี หรือ

(2) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะ หลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้ สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี ”

** ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 “ ในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ต้อง พิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ

(1) ความหนักเบาแห่งข้อหา

(2) พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด

(3) พฤติการณ์ต่างๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร

(4) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด

(5) ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่

(6) ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่

(7) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องขังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงาน อัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหาย แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้

ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือไม่ และภัยอันตรายหรือความเสียหายที่เกิดจากการปล่อยตัวชั่วคราวมีหรือไม่เพียงใด ถ้าหากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยจะทำให้มีการข่มขู่ผู้เสียหายหรือพยาน หรือทำลายหลักฐานต่างๆได้ ศาลก็จะไม่อนุญาตให้มีการปล่อยตัวชั่วคราว ทั้งนี้ก็เพื่อความปลอดภัยแก่ผู้เสียหายหรือพยาน

(2) การห้ามมิให้พนักงานสอบสวนกระทำการอันเป็นการขัดขวางต่อการที่ผู้เสียหายหรือพยานจะให้ถ้อยคำด้วยความเต็มใจ

ในการสอบปากคำผู้เสียหายหรือในพยาน หากพนักงานสอบสวนใช้คำถามที่ไม่ถูกต้องโดยไม่คำนึงถึงผู้ถูกซักถามหรือในคดีบางประเภทมีลักษณะที่ละเอียดอ่อน และอาจกระทบต่อความรู้สึกของผู้ถูกถามได้ คำให้การของผู้เสียหายหรือพยานที่ได้มา อาจไม่มีประโยชน์ต่อการสอบสวนมากนัก และเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายและพยาน กฎหมายจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการถามดังที่ปรากฏในมาตรา 133*

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลอาจรับฟังข้อเท็จจริง รายงานหรือความเห็นของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการนั้น เพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องด้วยก็ได้

ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราว หรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อป้องกันภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้”

* ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 “พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใดซึ่งมีเหตุ อันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดีให้มาตามเวลาและสถานที่ ในหมายแล้วให้ถามปากคำบุคคลนั้นไว้

การถามปากคำนั้นพนักงานสอบสวนจะให้ผู้ที่ให้ถ้อยคำสาบานหรือปฏิญาณตัวเสียก่อนก็ได้ และต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยพยานบุคคล

ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนตักเตือน พุดให้ท้อใจหรือใช้กลอุบายอื่นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำซึ่งอยากจะให้ด้วยความเต็มใจ

ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิง ให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นหญิงเป็นผู้สอบสวน เว้นแต่ผู้เสียหายนั้นยินยอมหรือมีเหตุจำเป็นอื่น และให้บันทึกความยินยอมหรือเหตุจำเป็นนั้นไว้ ทั้งนี้ผู้เสียหายจะขอให้บุคคลใดอยู่ร่วมในการถามปากคำนั้นด้วยก็ได้

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานขึ้นยืนตัวผู้กระทำความผิด ในชั้นจับกุมหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในคดีอาญา ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีการขึ้นยืนตัวผู้กระทำความผิดหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในสถานที่ที่เหมาะสม และสามารถจะป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาเห็นตัวผู้เสียหายหรือพยานโดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายหรือพยานเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งกรณี เว้นแต่ผู้เสียหายหรือพยานนั้นยินยอม และให้บันทึกความยินยอมนั้นไว้”

ทั้งนี้ตามบทบัญญัติมาตรา 133 วรรคสามเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิในการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้เนื่องจากหน้าที่ในการค้นหาความจริงว่าผู้ต้องหา มีความผิดหรือไม่ มิใช่เป็นเพียงหน้าที่ของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น แต่ประชาชนที่รู้เห็นเป็นพยานในคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เสียหาย ก็มีหน้าที่ร่วมกันที่จะต้องช่วยกันค้นหาความจริง เพื่อให้การบังคับกฎหมายเป็นไปโดยถูกต้องและเป็นธรรม ดังนั้นการให้ถ้อยคำของผู้เสียหายหรือบุคคลที่รู้เห็นเป็นพยานจึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนกระบวนการยุติธรรมสามารถดำเนินไปอย่างถูกต้องยุติธรรม ในการสอบถามปากคำผู้เสียหายหรือพยาน พนักงานสอบสวนจึงต้องปฏิบัติตามมาตรา 133 วรรคสาม ซึ่งต้องห้ามมิให้ ตักเตือน พุดให้ท้อใจหรือใช้กลอุบายเพื่อป้องกันมิให้ผู้เสียหายหรือพยานให้ถ้อยคำซึ่งเขาอยากจะทำให้ด้วยความเต็มใจได้อย่างเต็มที่

หากพนักงานสอบสวนฝ่าฝืน มาตรา 133 วรรคสาม พนักงานสอบสวนอาจมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

(3) การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิงในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 40(6) คุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมแก่บุคคลที่มีวุฒิภาวะหรือเพศ หรือสภาพร่างกายและจิตใจที่อ่อนแอ โดยบัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

(6) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาตัวอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ”

เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ และเพื่อป้องกันมิให้การดำเนินกระบวนการยุติธรรมในความผิดมีผลไปกระทบกระเทือนจิตใจหรือซ้ำเติมผู้เสียหายที่เป็นหญิงมากขึ้นจึงมีการบัญญัติมาตรา 133 วรรคสี่เพิ่มขึ้นตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551 ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังนี้

ในการสอบปากคำผู้เสียหายที่เป็นหญิงในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ซึ่งเป็นความผิดที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ลักษณะ 9 ความผิดเกี่ยวกับเพศ จะต้องดำเนินการสอบสวน

โดยพนักงานสอบสวนที่เป็นหญิง แต่การใช้อำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 131/1* และมาตรา 132(1) ถึง (4)** เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมพยานหลักฐานไม่รวมอยู่ในกรณีดังกล่าว ดังนั้นแม้การใช้อำนาจตามมาตรา 131/1 และมาตรา 132 (1) ถึง (4) จะเป็นการใช้อำนาจดำเนินการสอบสวนในคดีเกี่ยวกับเพศ แต่ก็ไม่ใช่เป็นการสอบสวนตามมาตรา 133 วรรคสี่แต่อย่างใด

*ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 “ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้ง จะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายกระทำการปิดกั้นขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้นแล้วแต่กรณี

ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรา นี้ ให้ตั้งจ่ายจากงบประมาณตามระเบียบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม หรือสำนักงานอัยการสูงสุด แล้วแต่กรณีกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

**ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 “เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) ตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถ อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้รวมทั้งทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดจำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สิน ในการตรวจตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาตามวรรคหนึ่ง หากผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาเป็นหญิง ให้จัดให้เจ้าพนักงาน ซึ่งเป็นหญิงหรือหญิงอื่นเป็นผู้ตรวจ ทั้งนี้ ในกรณีที่มิเหตุอันสมควร ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาจะขออนุญาตบุคคลใดมาอยู่ร่วมในการตรวจนั้นด้วยก็ได้

(2) ค้นเพื่อพบสิ่งของ ซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือ ได้มาโดยการกระทำผิด หรือ ได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยค้น

(3) หมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำต้องมาเอง เมื่อจัดส่งสิ่งของมาตามหมายแล้ว ให้ถือเสมือนได้ปฏิบัติตามหมาย

(4) ยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมามีค่าดังกล่าวไว้ในอนุมาตรา (2) และ (3)”

นอกจากนี้ตามมาตรา 133 วรรคสี่ตอนท้าย ยังมีมาตรการเสริมอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งสามารถสร้างความเชื่อมั่นและอบอุ่นใจแก่ผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิงในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ กล่าวคือ ผู้เสียหายที่เป็นหญิงยังสามารถร้องขอให้มีบุคคลใดอยู่ร่วมในการถามปากคำนั้นด้วยก็ได้ ซึ่งไม่ได้จำกัดว่าต้องเป็นกลุ่มสหวิชาชีพ เหมือนกรณีตามมาตรา 133 ทวิด้วย ดังนั้น แม้หากบุคคลที่ผู้เสียหายร้องขอให้อยู่ร่วมในการถามปากคำจะมีเช่นนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ แต่หากผู้เสียหายต้องการให้บุคคลดังกล่าวอยู่ร่วมด้วยในการถามปากคำผู้เสียหายก็ชอบที่จะร้องขอให้บุคคลนั้นอยู่ร่วมในการถามปากคำด้วยก็ได้

ถ้าพนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ย่อมมีผลทำให้การสอบสวนที่ได้กระทำลงไปนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ไม่ถึงกับทำให้มีผลเท่ากับไม่มีการสอบสวนมาก่อน อันจะมีผลทำให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องตามมาตรา 120* แต่อย่างไร

(4) การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายหรือพยานในการชี้ตัวบุคคล

การสืบสวนสอบสวนคดีอาญาเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน และการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีและลงโทษ หากผลการสืบสวนสอบสวนปรากฏว่าผู้เสียหายหรือพยานให้การว่าเห็นและจำหน้าคนร้ายผู้กระทำความผิดได้ จึงต้องมีการจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานยืนยันตัวผู้กระทำความผิดในชั้นจับกุมหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133²⁵

(5) การแจ้งคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีให้ผู้เกี่ยวข้องทราบและการปล่อยตัวผู้ต้องหา

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 146 บัญญัติว่า “ให้แจ้งคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีให้ผู้ต้องหาและผู้ร้องทุกข์ทราบถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังอยู่ ให้จัดการปล่อยตัวไปหรือขอให้ศาลปล่อยแล้วแต่กรณี

²⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 “พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใด ซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดีให้มาตามเวลา และสถานที่ในหมายแล้วให้ถามปากคำบุคคลนั้นไว้

การถามปากคำนั้นพนักงานสอบสวนจะให้ผู้ให้ถ้อยคำสาบานหรือปฏิญาณตัวเสียก่อนก็ได้ และต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยพยานบุคคล

ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนตักเตือน พุดให้พอใจ หรือใช้กลอุบายอื่น เพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำ ซึ่ง อยากจะให้ ด้วยความเต็มใจ”

เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิร้องขอต่อพนักงานอัยการเพื่อขอทราบสรุปพยานหลักฐานพร้อมความเห็นของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสั่งคดี ทั้งนี้ ภายในกำหนดอายุความฟ้องร้อง”

สิทธิตามมาตรานี้เป็นสิทธิของผู้เสียหายที่ร้องทุกข์ที่มีสิทธิจะได้รับทราบคำสั่งไม่ฟ้องนั้น และสิทธิร้องขอต่อพนักงานอัยการเพื่อขอทราบสรุปพยานหลักฐานพร้อมความเห็นของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสั่งคดี

(6) การคุ้มครองโดยการโอนคดีเพื่อความปลอดภัย

มาตรการดังกล่าวใช้กรณีที่มีข้อเท็จจริงในทางภาวะวิสัยอันสื่อแสดงว่าอาจมีการขัดขวางต่อการไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา หรือน่ากลัวว่าจะเกิดความไม่สงบหรือเหตุร้ายแรงอย่างอื่นขึ้น โดยพิจารณาจากลักษณะของความผิด ฐานะของจำเลย จำนวนของจำเลย ความรู้สึกของประชาชน หรือเหตุผลอย่างอื่น โจทก์หรือจำเลยสามารถยื่นเรื่องราวต่ออธิบดีศาลฎีกาเพื่อขอโอนคดีได้²⁶

(7) การคุ้มครองโดยการสืบพยานล่วงหน้า

ในกรณีที่ผู้เสียหายที่อ้างตนเป็นพยานในคดีอาญาไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันเป็นการยากแก่การที่จะนำพยานมาสืบในภายหลังนั้น เป็นกรณีการแก้ปัญหาในส่วนที่ผู้เสียหายที่เป็นพยานในคดีอาญาได้รับการข่มขู่ หรือถูกบีบบังคับจากผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีอิทธิพล หรือในกรณีถูกอำนาจเงินชักจูงจนไม่มาเบิกความเป็นพยานที่ศาลหรือในกรณีผู้เสียหายได้รับชดใช้ค่าเสียหายจากผู้กระทำความผิดจนไม่ตั้งใจดำเนินคดี ตามที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 237 ทวิ

(8) การคุ้มครองโดยการสืบพยานด้วยถ่ายทอดภาพและเสียง

ในบางครั้งในการสืบผู้เสียหายที่เป็นพยานซึ่งเป็นเด็กนั้นไม่สามารถเบิกความ เนื่องจากจากความกลัว ความไม่เข้าใจ หรือเหตุประการอื่น เด็กจะต้องเผชิญหน้ากับจำเลยในห้องพิจารณาคดี และคำถามที่มีความกดดันหรือทำร้ายจิตใจของเด็กซึ่งบอบช้ำให้เลวร้ายยิ่งขึ้นและยังส่งผลให้ข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบพยานคลาดเคลื่อนไปได้²⁷

²⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 26

²⁷ ประยุทธ์ แก้วภักดี, “การคุ้มครองความปลอดภัยของพยานบุคคลในคดีอาญา,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549), หน้า 46

ในเรื่องดังกล่าวได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในการสืบพยานที่เป็นเด็กไว้ในมาตรา 172 ตรี สำหรับกระบวนการการสืบพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ตามมาตรา 172 ตรี นี้ ศาลที่พิจารณาคดีดังกล่าวจะต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัด จะเลือกใช้ดุลยพินิจในการไม่ปฏิบัติไม่ได้ ยกเว้นแต่มาตรการเสริมตามมาตรา 172 ตรี วรรคสามเท่านั้น ที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นดุลยพินิจของศาลและวิธีการถามพยานตามมาตรา 172 ตรี กฎหมายกำหนดให้ศาลมีดุลยพินิจที่จะปฏิบัติตามความเหมาะสมได้ โดยศาลอาจเลือกวิธีตาม (1) หรือ (2) ก็ได้

ในการจัดให้มีการสืบพยานผ่านทางโทรทัศน์วงจรปิด ด้วยการจัดให้เด็กอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสม ซึ่งเด็กจะอยู่ในห้องอื่นที่ศาลจัดไว้ให้ มีสภาพห้องปลอดโปร่งและบรรยากาศไม่ตึงเครียด เพื่อให้พยานที่เป็นเด็กรู้สึกผ่อนคลาย ไม่กดดันและไม่ต้องเผชิญหน้ากับจำเลยหรือผู้กระทำความผิด ซึ่งอาจทำให้พยานเกิดความหวาดกลัว ไม่กล้าเบิกความต่อศาล รวมไปถึงการซักถามตามคำถาม ถามถึงพยานเด็กนั้น ศาลจะไม่ให้คำถามถามโดยตรงกับเด็ก แต่ต้องถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อไม่ให้สภาพจิตใจของพยานที่เป็นเด็กถูกกระทบกระเทือนจากคำถามของคู่ความ

(9) สิทธิในการที่จะไม่ตอบคำถามซึ่งอาจทำให้ถูกฟ้องเป็นคดีอาญาได้

การกำหนดสิทธิดังกล่าวนี้ก็เพื่อให้ผู้เสียหายที่อ้างตนพยานสามารถเบิกความได้อย่างเต็มทีสบายใจ ในกรณีที่ผู้เสียหายไม่แน่ใจว่าคำถามที่ถูกถามดังกล่าว หากต้องตอบคำถามไปแล้ว ตนเองจะต้องถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอาญา ก็มีสิทธิที่จะไม่ตอบคำถามดังกล่าวได้ ซึ่งทำให้ไม่ต้องเป็นกังวลว่าการเบิกความดังกล่าวจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ตนต้องถูกฟ้องร้องดำเนินคดีแต่อย่างใด โดยสิทธิดังกล่าวบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 234 ซึ่งบัญญัติว่า “พยานไม่ต้องตอบคำถามซึ่งโดยตรงหรืออ้อม อาจจะทำให้เขาถูกฟ้องคดีอาญา เมื่อมีคำถามเช่นนั้น ให้ศาลเตือนพยาน”

(10) สิทธิของผู้เสียหายในคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องอาญา

คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา หมายถึง คดีแพ่งที่ฟ้องบังคับตามสิทธิเรียกร้องอันมีมูลฐานความรับผิดเนื่องมาจากการกระทำความผิดทางอาญา กล่าวคือ หากมูลเหตุการณ์กระทำความผิดนั้น ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดทางแพ่งด้วย จึงจะถือได้ว่าคดีแพ่งที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำความผิดอาญานั้น เป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา²⁸

²⁸ ธานีศ เกศวพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-2 (มาตรา 1-157) เล่ม 1, (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา), หน้า 601

คดีแพ่งที่ถือเป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องอาญานั้น จะต้องมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา เกิดขึ้น ซึ่งความผิดอาญาที่จะมีผลทำให้สามารถฟ้องร้องเป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาได้นั้น เป็นความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์ ซึ่งได้แก่คดีลักทรัพย์ วิว่งราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก น้อ โกงขั๊กขอกหรือรับของโจร ดังที่ปรากฏในมาตรา 43 ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา ซึ่งให้อำนาจพนักงานอัยการที่ยื่นฟ้องคดีอาญามีอำนาจเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทน ผู้เสียหายด้วย ซึ่งพนักงานอัยการต้องเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายโดยขอรวมไปกับ คดีอาญา แต่ไม่มีสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนแทนผู้เสียหายแต่อย่างใดและมีสิทธิเรียกคืน ในกรณีความผิด 9 ฐานตามข้างต้นดังกล่าวเท่านั้น กรณีความผิดที่นอกเหนือจากนี้พนักงานอัยการ ไม่มีอำนาจในการดำเนินการแต่อย่างใด ในขณะที่เดียวกันผู้เสียหายเองก็ต้องมีสิทธิในการเรียกร้อง ทรัพย์สินหรือราคาคืนด้วย เช่น ผู้เสียหายไม่ได้กระทำการเพื่อชำระหนี้อันเป็นการฝ่าฝืนข้อห้าม ตามกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี เป็นต้น

ในกรณีที่นอกเหนือไปจากความผิด 9 ฐานข้างต้นนี้ กฎหมายกำหนดห้ามเฉพาะพนักงาน อัยการเท่านั้นที่ไม่มีสิทธิเรียกคืนทรัพย์หรือให้ใช้ราคาเท่านั้น แต่ไม่ได้ห้ามทางผู้เสียหายแต่อย่าง ใด ดังนั้นหากกระทำความผิดอาญาต่างๆที่เป็นการประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด อันเข้าลักษณะเป็นการละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย มาตรา 420 แล้ว ก็ถือได้ว่าเป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาทั้งสิ้น แต่กรณีดังกล่าวทาง ผู้เสียหายจะต้องดำเนินการฟ้องร้องคดีด้วยตนเอง ซึ่งในการฟ้องดังกล่าวจะเป็นการฟ้องร้องเป็น คดีแพ่ง โดยจะต้องฟ้องต่อศาลตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 40*

การฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาของผู้เสียหายนี้ จะต้องเป็นกรณีที่มีการฟ้อง คดีอาญามาแล้ว กฎหมายจึงจะให้สิทธิแก่ผู้เสียหายหรือโจทก์ที่จะฟ้องคดีส่วนแพ่งที่เกี่ยวเนื่อง กับคดีอาญานั้นต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาได้ด้วย และในส่วนของกรฟ้องร้องคดีแพ่งนั้นก็ จะ ดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งทุกประการ ไม่ว่าจะเป็นการสืบพยาน การ ยื่นคำให้การ เป็นต้น นอกจากนี้ผู้เสียหายก็ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในส่วนของคดีแพ่งด้วย

* ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 40 “ การฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาจะฟ้อง ต่อศาลซึ่งพิจารณาคดีอาญาหรือต่อศาลที่มีอำนาจชำระคดีแพ่งก็ได้ การพิจารณาคดีแพ่งต้องเป็นไปตามบทบัญญัติ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ”

เหตุผลสำคัญที่มาตรา 43 จำกัดขอบเขตการใช้อำนาจของพนักงานอัยการในการเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหาย เฉพาะคดีความผิดเพียง 9 ฐานความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 43 และให้สิทธิจำกัดเพียงเรียกให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาที่ผู้เสียหายสูญเสียไปเนื่องจากการกระทำผิดโดยตรง เพราะฐานความผิดทั้ง 9 ฐานนั้นเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เมื่อจำเลยหรือผู้กระทำความผิดกระทำความผิดทางอาญาย่อมเป็นการละเมิดต่อทรัพย์ของผู้เสียหายอยู่ในตัว และการพิพากษาตามคำขอให้จำเลยคืนทรัพย์หรือใช้ราคาทรัพย์แทนผู้เสียหายนั้นก็เป็นการพิพากษาคดีส่วนแบ่ง ซึ่งศาลอยู่ในบังคับแห่งมาตรา 46 ที่จำต้องถือข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญาอยู่แล้ว ย่อมเป็นการสะดวกรวดเร็วที่จะกำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจดำเนินการแทนผู้เสียหายไปเสียทีเดียวเมื่อยื่นฟ้องคดีอาญา อีกทั้งเป็นการบรรเทาภาระความเดือดร้อนของผู้เสียหายให้ได้รับการเยียวยาความเสียหายเสร็จสิ้นไปในคราวเดียวกัน ไม่จำเป็นต้องว่าจ้างทนายความมาฟ้องร้องจำเลยในทางแพ่งอีก

แต่เนื่องจากพนักงานอัยการมีภารกิจหลักตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ.2498 มาตรา 11 (1) ถึง (8)* เฉพาะในการดำเนินคดีอาญา ส่วนคดีแพ่งเพียงแต่เฉพาะใน

* พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ.2498 มาตรา 11 “พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

(1) ในคดีอาญา มีอำนาจและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและตามกฎหมายอื่น ซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของกรมอัยการหรือพนักงานอัยการ

(2) ในคดีแพ่ง มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีแทนรัฐบาลในศาลทั้งปวงกับมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของกรมอัยการหรือพนักงานอัยการ

(3) ในคดีแพ่งหรืออาญาซึ่งเจ้าพนักงานถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำไปตาม หน้าที่ที่ดี หรือในคดีแพ่งหรืออาญาที่ราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำ ตามคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งได้สั่งการโดยชอบด้วยกฎหมายหรือเข้าร่วมกับเจ้า พนักงานกระทำการ ในหน้าที่ราชการที่ดี เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการจะรับแก้ต่างก็ได้

(4) ในคดีแพ่งที่เทศบาลหรือสุขาภิบาลเป็นโจทก์หรือเป็นจำเลย ซึ่งมีใช่เป็นคดีที่พิพาทกับรัฐบาล เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรจะรับว่าต่างหรือแก้ต่างก็ได้

(5) ในคดีแพ่งที่นิติบุคคลซึ่ง ได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้นเป็น โจทก์หรือเป็นจำเลย และมีใช่เป็นคดีที่พิพาทกับรัฐบาล เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรจะรับว่าต่างหรือแก้ต่างก็ได้

(6) ในคดีที่ราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดฟ้องเองไม่ได้โดยกฎหมายห้าม เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจเป็นโจทก์ได้

(7) ในคดีที่ศาลชั้นต้นลงโทษบุคคลใดโดยลำพัง ถ้าศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ปล่อยผู้นั้น เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรจะฎีกาก็ได้

(8) ในกรณีที่มีการผิดสัญญาประกันจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีในทางบังคับให้เป็นไปตามสัญญานั้น และในการนี้มีให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ

กรณีเป็นการดำเนินคดีแทนรัฐบาลหรือเรื่องซึ่งเจ้าพนักงานของรัฐถูกฟ้องร้องเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ หรือคดีซึ่งราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดฟ้องเองไม่ได้โดยมีกฎหมายห้าม เป็นต้น ประกอบกับประเด็นการสูญเสียหรือเสียหายของทรัพย์ซึ่งถูกประทุษร้ายนั้นก็ประเด็นโดยตรงในคดีส่วนอาญาอยู่แล้ว การพิจารณาพิพากษาตามคำขอของพนักงานอัยการตามมาตรา 43 จึงมิได้เป็นภาระยุ่งยากแก่พนักงานอัยการเพิ่มขึ้นอีกแต่อย่างใด แต่ถ้ากำหนดให้พนักงานอัยการเรียกร้อง ค่าสินไหมทดแทนอื่นๆเพิ่มขึ้นนอกเหนือไปจากการคืนหรือใช้ราคาทรัพย์ นอกจากจะเป็นภารกิจที่มีได้กำหนดไว้ว่าเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการตามพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ.2498 มาตรา 11 (1) ถึง (8) ดังกล่าวข้างต้น ยังทำให้คดีส่วนแพ่งมีประเด็นข้อพิพาทเรื่อง ค่าสินไหมทดแทนอื่นๆเพิ่มเติมขึ้น ซึ่งศาลต้องเปิดโอกาสให้คู่ความทุกฝ่ายได้มีโอกาสกล่าวอ้างและโต้แย้งกันอย่างเต็มที่ อันอาจส่งผลกระทบต่อทำให้คดีอาญาต้องล่าช้าหรือติดขัดไปโดยไม่สมควรและย่อมส่งผลเดือดร้อนไปถึงจำเลยอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้²⁹

สืบเนื่องจากการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญำบัญญัติให้พนักงานอัยการมีเพียงอำนาจในการเรียกทรัพย์คืนหรือราคาแทนผู้เสียหายในความคิดเกี่ยวกับทรัพย์บางประเภทเท่านั้น ในกรณีที่มีการฟ้องร้องดำเนินคดีในมูลฐานความผิดที่นอกเหนือไปจากมูลฐานความที่กำหนดไว้ตามมาตรา 43 ผู้เสียหายซึ่งได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดของจำเลยจะต้องไปดำเนินคดีส่วนแพ่งเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนอื่นด้วยตนเอง และต้องเสียค่าธรรมเนียมในการเรียกค่าสินไหมทดแทน ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระยิ่งขึ้นให้แก่ ผู้เสียหาย จึงมีแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ผู้เสียหายมีสิทธิยื่น คำร้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในคดีอาญาทุกประเภทที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ต่อเนื่องไปได้เพื่อให้การพิจารณาคดีส่วนแพ่งเป็นไปโดยรวดเร็ว รวมทั้งยกเว้นค่าธรรมเนียมสำหรับการดำเนินคดีดังกล่าวเพื่อลดภาระให้แก่ผู้เสียหาย จึงมีการเพิ่มบทบัญญัติมาตรา 44/1^{*} ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 24) พ.ศ.2548

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 681 - 682

* ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 “ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุได้รับอันตรายแก่ ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกายชื่อเสียงหรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนก็ได้

การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องก่อนเริ่มสืบพยาน ในกรณีที่ไม่มีกรสืบพยานให้ยื่นคำร้องก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีและให้ถือว่าคำร้องดังกล่าวเป็นคำฟ้องตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและผู้เสียหายอยู่ในฐานะโจทก์ในคดีส่วนแพ่งนั้น ทั้งนี้คำร้องดังกล่าวต้องแสดงรายละเอียด

มาตรา 44/1 นี้เป็นหลักการใหม่ที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งมีเจตนารมณ์ต้องการให้ผู้เสียหายในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้อย่างครบถ้วนไม่เฉพาะแต่การได้รับทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้ายคืนหรือใช้ราคาเท่านั้น

2.5.3 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544

พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวเกิดจากแนวคิดที่ว่าเนื่องจากผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมเป็นบุคคลที่ถูกลี้มในสังคมและเป็นบุคคลที่ไม่ได้รับการเอาใจใส่จากรัฐแต่อย่างใด โอกาสที่บุคคลดังกล่าวจะได้รับการชดใช้ค่าเสียหายจากผู้กระทำความผิดนั้นเป็นไปได้น้อยมาก ประกอบกับกฎหมายที่ใช้เป็นเครื่องมือของผู้เสียหายยังมีความบกพร่อง ทำให้ผู้เสียหายในคดีอาญาถูกเพิกเฉยในการได้รับเยียวยาความเสียหาย จึงทำให้เกิดแนวความคิดที่จะผลักดันให้รับเข้ามารับผิดชอบทดแทนค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายแทนผู้กระทำความผิด และให้มีกฎหมายว่าด้วยการนี้เป็นอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อให้ความเสียหายของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับการเยียวยามากขึ้น และเพื่อให้รัฐมีสภาพเป็น “รัฐสวัสดิการ” ที่สมบูรณ์แบบมากขึ้น สำหรับแนวความคิดพื้นฐานที่นำไปสู่หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการทดแทนค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐมีอยู่ 3 ประการคือ

(1) การรักษาความปลอดภัยในสังคมนั้นเป็นหน้าที่ของรัฐ รัฐมีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เมื่อมีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากแสดงว่ารัฐบกพร่องต่อหน้าที่ และเมื่อเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญาได้รับผลร้ายจากอาชญากรรมดังกล่าว รัฐจึงควรต้องรับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าว

ตามสมควรเกี่ยวกับความเสียหายและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่เรียกร้อง หากศาลเห็นว่าคำร้องนั้นยังขาดสาระสำคัญบางเรื่องศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้ร้องแก้ไขคำร้องให้ชัดเจนก็ได้

คำร้องตามวรรคหนึ่งจะมีค่าขอประการอื่นที่มีค่าใช้จ่ายบังคับให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลยในคดีอาญามีได้ และต้องไม่ขัดหรือแย้งกับคำฟ้องในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ และในกรณีที่พนักงานอัยการได้ดำเนินการตามความในมาตรา 43 แล้ว ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่งเพื่อเรียกทรัพย์สินหรือราคาทรัพย์สินอีกไม่ได้”

(2) อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ธรรมดาของสังคมและในชีวิตประจำวัน เหมือนปัญหาเรื่องการทำงานและภัยธรรมชาติ การที่สมาชิกของสังคมคนใดคนหนึ่งตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมนั้น ก็เท่ากับเป็นผู้รับผลร้ายแทนสมาชิกอื่นในสังคม เพราะฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่โดยตรงของสังคมที่จะมีส่วนชดใช้ค่าทดแทนให้กับเหยื่ออาชญากรรม

(3) การชดใช้ค่าเสียหายหรือค่าทดแทนแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาเป็นการขยายการบริการด้านสวัสดิการสังคมด้วยความคิดที่ว่ารัฐควรให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องการความช่วยเหลือ โดยเฉพาะผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมซึ่งได้รับความเสียหายที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

สำหรับพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังมีที่มาจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งในส่วนของ การชดใช้ค่าเสียหายหรือค่าทดแทนแก่ผู้เสียหายในคดีอาญานั้น มีที่มาจากมาตรา 245 ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครองการปฏิบัติที่เหมาะสมและค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลที่ได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือแก่ร่างกายหรือจิตใจเนื่องจากการทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำความผิดนั้น และไม่มีโอกาสได้รับบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น บุคคลนั้นหรือทายาทย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ”

พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายฉบับแรกของประเทศไทยที่กำหนดให้รัฐจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญา โดยเป็นการรับรองสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐของบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการทำความผิดทางอาญาของบุคคลอื่น โดยที่ตนมิได้เกี่ยวข้องกับการกระทำดังกล่าว และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือได้รับผลจากความเสียหายนั้น โดยทางอื่นใด ซึ่งผู้เสียหายที่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนดังกล่าว ต้องเป็นผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจ เนื่องจากการทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนร่วมในการทำความผิดดังกล่าว ส่วนค่าตอบแทนที่ผู้เสียหายได้รับนั้น หมายถึง เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับเพื่อตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากหรือเนื่องจากการทำความผิดอาญาของผู้อื่น ทั้งนี้ในการศึกษาพระราชบัญญัติฉบับนี้ จะทำการศึกษาเฉพาะในส่วนของค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญาเท่านั้น

(4) บุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นหนังสือจากผู้เสียหาย หรือทายาทผู้ซึ่งได้รับความเสียหาย ให้เป็นผู้ยื่นคำขอแทน

สำหรับกำหนดเวลาในการยื่นคำขอดังกล่าว ผู้เสียหายหรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหาย ประสงค์จะรับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ จะต้องยื่นคำขอตามแบบที่สำนักงานกำหนด ภายในกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำความผิด ตามมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้

2.5.4 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546

ผู้เสียหายเมื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาแล้ว ในชั้นสืบพยาน ผู้เสียหายเองก็สามารถอ้างตนเป็นพยานได้ ซึ่งการเป็นพยานดังกล่าวนี้ ผู้เสียหายสามารถอ้างตนเองเป็นพยานได้ตั้งแต่ในชั้นพนักงานสอบสวน เพราะการที่ยืนยันว่าบุคคลดังกล่าวได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ จะต้องมีการนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้แน่ชัดว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดจริง เพราะหากไม่สามารถนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ หรือมีพยานหลักฐานแล้ว แต่พยานหลักฐานไม่เพียงพอหรือไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดจริง ศาลก็จะพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ ดังนั้นพยานหลักฐานจึงมีความสำคัญอย่างมาก

พยานบุคคลในคดีอาญาถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะเป็นบุคคลที่ให้ข้อเท็จจริงในคดีอันเป็นข้อมูลที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะได้ใช้ในการแสวงหาพยานหลักฐานรวมทั้งวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดี เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยนั้นใช้รูปแบบของ “ระบบกล่าวหา”(Accusatorial System) โดยมีหลักการสำคัญคือผู้ที่กล่าวหาว่าบุคคลอีกคนหนึ่งได้กระทำความผิดจะต้องมีพยานหลักฐานยืนยันและพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหา นั้น หากไม่สามารถนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดได้ ศาลจะไม่พิพากษาลงโทษผู้ถูกกล่าวหา ทำให้พยานหลักฐานเป็นสาระสำคัญในการดำเนินคดีอาญาอย่างมาก แต่ในบางครั้งบทบาทของพยานที่แสดงออกมาอาจบกพร่องและผันแปรได้ หากพยานถูกปัจจัยต่างๆ มากระทบความรู้สึก ความคิด ความต้องการและอารมณ์ของพยานจนเกิดความเครียด หรือทำให้พยานขาดโอกาสในการเปิดเผยความจริงหรือพยานถูกขัดขวางมิให้ดำเนินการไปตามรูปคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีอุกฉกรรจ์ คดีที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติหรืออาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งถือว่าเป็นความผิดรุนแรงและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ การที่พยานให้ข้อเท็จจริงในคดีก็อาจส่งผลกระทบต่อในเชิงความปลอดภัยแก่พยานที่ให้ข้อเท็จจริงและมีความเสี่ยงภัยและอาจได้รับอันตรายจากการข่มขู่ คุกคาม และประทุษร้ายในรูปแบบต่างๆจากผู้กระทำความผิดด้วย ทำให้

พยานบุคคลเกิดความหวาดกลัวและส่งผลให้พยานหลีกเลี่ยงการไปเป็นพยานในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณาคดีในที่สุด พยานบุคคลจึงควรได้รับความคุ้มครองสิทธิใน 4 ประการคือ³⁰

1. สิทธิที่จะได้รับค่าใช้จ่ายและค่าพาหนะในการเดินทางและเสียเวลาของงานปกติสำหรับการไปให้ข้อเท็จจริงไม่ว่าในชั้นตอนใดในทุกๆครั้ง ตลอดจนสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนกรณีที่ได้รับอันตรายอันเกิดจากการเป็นพยานนั้น
2. สิทธิที่จะได้รับการดูแลความปลอดภัยโดยเฉพาะพยานในคดีสำคัญที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้มีอิทธิพลมากหรือมีพฤติการณ์ในการคุกคามพยาน
3. สิทธิที่จะได้รับการอำนวยความสะดวกในการทบทวนข้อเท็จจริง เช่น ในการส่งหมายเรียกให้พยานไปเบิกความที่ศาลควรมีการแจ้งรายละเอียดพอสมควรแก่พยานว่าคดีที่ประสงค์จะให้พยานเบิกความนั้นเกี่ยวข้องกับพยานอย่างไร พยานจะต้องเตรียมตัวอย่างไร รวมทั้งรายละเอียดอื่นๆที่จะเป็นการสนับสนุนการมาศาลของพยาน ตัวอย่างเช่น กรณีการแจ้งให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญที่มีงานเกี่ยวข้องจำนวนมากควรมีการแจ้งเลขที่ของรายงานการชันสูตรหรือตรวจพิสูจน์เพื่อให้พยานเหล่านั้นได้ค้นเอกสารจากสารบบของตนมาเตรียมตัวได้ก่อนเวลานัด เป็นต้น ในบางกรณีที่เป็นไปได้ก็อาจมีการประสานงานกับพยานก่อนเพื่อทราบเวลาสะดวกที่แน่นอนของพยานก่อนที่จะถึงกำหนดวันนัด อันจะเป็นผลดีต่อการทำงานของทุกฝ่าย
4. สิทธิที่จะได้รับเกียรติตามสมควรจากบุคคลในกระบวนการยุติธรรมและสามารถที่จะให้ข้อเท็จจริงที่ตรงไปตรงมาอย่างอิสระ พยานที่มาให้ข้อเท็จจริงมิใช่เพียงแต่เป็นผู้ที่ทำหน้าที่พลเมืองดีเท่านั้น แต่ถือเป็นผู้เสียสละเพื่อประโยชน์แก่การอำนวยความยุติธรรมด้วย

ในปัจจุบันการประกอบอาชญากรรมในประเทศไทยได้มีการพัฒนารูปแบบและความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ทั้งการประกอบอาชญากรรมตามท้องถนนทั่วไป (Street Crime) เช่นการวิ่งราวทรัพย์ ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ เป็นต้น และในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมซึ่งมีการจัดระบบวางเครือข่าย มีการทำงานที่สลับซับซ้อน มีขบวนการในการปฏิบัติการ มีการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการกระทำความผิดรวมทั้งมีบุคคลหรือกลุ่มที่มีอิทธิพลให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง เช่น การค้ายาเสพติด การฟอกเงิน การค้ำมนุษย์ เป็นต้น ซึ่งสร้างความเสียหายต่อสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างมาก ซึ่งการที่จะนำตัวบุคคลผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย พยานบุคคลมีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นบุคคลผู้รู้เห็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดเป็นอย่างดี แต่ยิ่งพยานรู้เห็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้กระทำ

³⁰ ชชาติ ชัยเดชสุริยะ, มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2549), หน้า173-174

ความผิดมากขึ้นเท่าไร พยานก็มีความเสี่ยงที่จะตกอยู่ในอันตรายจากการข่มขู่ คุกคามหรือประทุษร้ายจากผู้กระทำความผิดมากขึ้น เนื่องจากการขจัดผู้รู้เห็นเกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดที่อาจพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิดและนำไปสู่การนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษตามกฎหมาย ซึ่งผลจากการข่มขู่ดังกล่าวอาจส่งผลให้พยานเกิดความหวาดกลัวจนกลับคำให้การของตนหรือไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดเท่าที่ควร การคุ้มครองพยานจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นภารกิจที่สำคัญ ซึ่งจะส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมของไทยดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและถือเป็นหน้าที่ของรัฐต้องใช้อำนาจในการจัดการเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่ดีที่สุด (Best Evidence) หรือพยานสำคัญในคดี (Material Evidence) ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมและเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่จะได้รับความปลอดภัย และยังเป็นการคุ้มครองกระบวนการยุติธรรม เพราะพยานบุคคลเป็นกลไกหนึ่งที่จะนำไปสู่การค้นหาคำความจริงและสร้างความยุติธรรมให้สังคม ดังนั้นการทำลายพยานหลักฐานอันเป็นเครื่องมือที่จะไปสู่การค้นหาคำความจริงจะทำให้ระบบของกระบวนการยุติธรรมขาดประสิทธิภาพซึ่งถือเป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรม

เนื่องจากความสำคัญของการคุ้มครองพยานในกระบวนการยุติธรรมดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยานบุคคลในคดีอาญา ประเทศไทยจึงเริ่มให้ความสำคัญคุ้มครองบุคคลที่เป็นพยานเริ่มตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติรับรองสิทธิของพยานไว้ในมาตรา 244 ว่า “บุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสมและค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ” จากบทบัญญัติดังกล่าวจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 ขึ้น โดยมีหลักการและเหตุผลอันเนื่องจากในปัจจุบันพยานยังไม่ได้รับการคุ้มครองเท่าที่ควร ทั้งที่พยานมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพิสูจน์ความจริงในอรรถคดี เป็นเหตุให้เกิดผลเสียต่อกระบวนการยุติธรรม ดังนั้นจึงต้องเพิ่มความคุ้มครองพยานให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

การให้ความคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาประกอบไปด้วยการให้ความคุ้มครองทางสังคม (Social Protection) เช่นการให้เกรียดหรือให้ความชื่นชมแก่บุคคลที่มาทำหน้าที่เป็นพยานหรือการที่สังคมกดดันผู้กระทำความผิดโดยการไม่คบค้าสมาคมด้วย เป็นต้น และการคุ้มครองพยานโดยใช้กลไกกฎหมาย (Legal Instrument) ในเรื่องสิทธิของพยานบุคคล คือสิทธิที่จะให้การโดยสมบูรณ์ปราศจากการขัดขวางโดยมิชอบ และสิทธิที่จะไม่ต้องตอบคำถามซึ่งโดยตรงหรืออ้อมอาจจะทำให้ปราศจากการขัดขวางโดยมิชอบ และสิทธิที่จะไม่ต้องตอบคำถามซึ่งโดยตรงและโดยอ้อมอาจจะทำให้ถูกฟ้องคดีอาญา สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองพยานในเรื่องความปลอดภัยใน

ชีวิตและทรัพย์สินของพยานก็เป็นเรื่องที่มีความสำคัญเช่นกัน เพราะการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของพยาน จัดเป็นการคุ้มครองเบื้องต้นและเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐควรจัดให้มีเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานบุคคลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา³¹ ซึ่งการให้ความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา ไม่ได้กล่าวโดยเจาะจงว่าใช้กับผู้เสียหายหรือผู้เสียหายที่เป็นโจทก์ในคดีอาญาโดยตรงแต่อย่างใด แต่หากผู้เสียหายได้อ้างตนเข้าเป็นพยานในคดีเมื่อนำคดีเข้าสู่การพิจารณาของศาล หรือเป็นพยานในสำนวนการดำเนินคดีของพนักงานอัยการก็สามารถได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ได้ เพราะถือเป็นพยานประเภทหนึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้เนื่องจากตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมวด 2 ว่าด้วยพยานบุคคล ตามมาตรา 232* ได้จำกัดห้ามเฉพาะโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานเท่านั้น และมาตรา 233** ก็กำหนดให้จำเลยสามารถอ้างตนเองเป็นพยานได้ แต่ไม่ได้จำกัดสิทธิของผู้เสียหายหรือโจทก์อ้างตนเป็นพยานแต่อย่างใด

สิทธิของบุคคลที่เป็นพยานในคดีอาญามีความสำคัญ แต่ผู้เสียหายหรือบุคคลที่มาเป็นพยานในคดีอาญาดังกล่าวอาจยังไม่ทราบถึงสิทธิของตนที่อยู่และเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่เป็นพยานในคดีอาญา ทางสำนักงานคุ้มครองพยานได้จัดทำคำรับรองสิทธิของบุคคลที่เป็นพยานในคดีอาญา เพื่อให้บุคคลที่เป็นพยานในคดีอาญาได้รับรู้สิทธิตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ดังนี้

1. สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัย หากได้รับการข่มขู่ คุกคาม อันเป็นผลจากการที่จะมาเป็นพยาน
2. สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยบุคคลใกล้ชิดหากได้รับการข่มขู่คุกคามอันเป็นผลมาจากการที่ตนจะเป็นพยาน
3. สิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทน จากการมาให้ข้อเท็จจริงกับพนักงานสืบสวนสอบสวน พนักงานอัยการ ศาล
4. สิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนความเสียหาย กรณีเกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ฯลฯ
5. สิทธิที่จะได้รับค่าใช้จ่ายกรณีเข้าสู่มาตรการคุ้มครองพยานทั้งมาตรการทั่วไปและมาตรการพิเศษ

³¹ เล่มเดียวกัน , หน้า 17

* ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 “ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน”

** ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 233 “จำเลยอาจอ้างตนเองเป็นพยานได้ ในกรณีที่

จำเลยอ้างตนเป็นพยาน ศาลจะให้เข้าสืบก่อนพยานอื่นฝ่ายจำเลยก็ได้ถ้าจำเลยซึ่งให้การเป็นพยานนั้นปรักปรำหรือเสียหายแก่จำเลยอื่น จำเลยอื่นนั้นชักค้ำนได้”

การคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน ได้ให้นิยามของความหมายของคำว่า “พยาน” เพื่อเป็นการกำหนดถึงคุณสมบัติของพยานที่จะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ และได้ให้นิยามของคำว่า “ความปลอดภัย” เพื่อให้ทราบถึงความปลอดภัยที่ได้รับภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา ดังนี้

- พยาน หมายความว่ารวมถึง พยานบุคคลซึ่งจะมาให้หรือได้ให้ข้อเท็จจริง ต่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือศาลในการดำเนินคดีอาญา รวมทั้งผู้ชำนาญการพิเศษ แต่มิให้หมายความรวมถึงจำเลยที่อ้างตนเองเป็นพยาน

- ความปลอดภัย หมายความว่า ความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของพยาน ทั้งก่อน ขณะและหลังมาเป็นพยาน

การให้ความคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งสำนักงานคุ้มครองพยาน โดยให้สังกัดกระทรวงยุติธรรม สำนักงานคุ้มครองพยานจะดำเนินการให้ความคุ้มครองพยานไปตามมาตรการทั่วไปและมาตรการพิเศษ รวมทั้งประสานงานการปฏิบัติงานและข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน³²

ลักษณะมาตรการคุ้มครองผู้เสียหาย

มาตรการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ มี 2 รูปแบบคือ มาตรการทั่วไป และมาตรการพิเศษ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) มาตรการทั่วไปในการคุ้มครองพยาน

มาตรการในการคุ้มครองดังกล่าว คือ การจัดให้อยู่ในสถานที่ปลอดภัย การปิดกั้นข้อมูลที่สามารถระบุตัวพยานได้ ซึ่งเป็นมาตรการที่ใช้ในการคุ้มครองพยานมากที่สุด โดยจะดำเนินการในกรณีที่พยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย เนื่องจากการมาเป็นพยานในคดีอาญา โดยถูกคุกคาม ข่มขู่ ถูกประทุษร้าย เพื่อให้พยานเกิดความเกรงกลัวไม่มาให้ข้อเท็จจริงกับพนักงานสอบสวนหรือไม่ให้เบิกความในชั้นพิจารณาคดีในชั้นศาล อันจะส่งผลทำให้ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้

³² พระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน มาตรา 13

การคุ้มครองพยานตามมาตราการทั่วไปนี้ ตัวพยานเองหรือบุคคลอื่นซึ่งมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องมีสิทธิร้องขอให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่อื่นคุ้มครองพยานได้ นอกจากนี้พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดี ศาลหรือสำนักงานคุ้มครองพยาน หากพิจารณาเห็นว่าพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัยหรือถูกข่มขู่ คุกคาม ก็สามารถจัดให้ใช้มาตราการทั่วไปในการคุ้มครองพยานได้ การคุ้มครองพยานดังกล่าวจะต้องได้รับความยินยอมจากพยานด้วย ถ้าพยานถูกข่มขู่ คุกคามแต่ไม่ยินยอมให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัย กรณีดังกล่าวก็ไม่อาจนำมาตราการทั่วไปมาใช้ในการคุ้มครองพยานได้³³

การร้องขอมาตราการคุ้มครองพยานตามมาตราการทั่วไป พยานหรือผู้ซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้องจะร้องขอผ่านสำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพพยาน หรือร้องขอผ่านเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในกรณีการร้องขอคุ้มครองพยานต่อสำนักงานคุ้มครองพยาน สำนักงานคุ้มครองพยานจะเสนอขออนุมัติต่ออธิบดีหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายและประสานงานต่อพยานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการคุ้มครองพยาน เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นต้น มาดำเนินการคุ้มครองพยานต่อไป การแจ้งและวิธีการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่อื่นจะให้ความคุ้มครองแก่พยานตามคำขอและการสิ้นสุดลงซึ่งการคุ้มครองพยาน ให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดโดยผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือหัวหน้าหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยาน

การคุ้มครองความปลอดภัยตามมาตราการทั่วไป นอกจากจะนำมาใช้กับพยานแล้ว ยังขยายความคุ้มครองโดยนำไปใช้กับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับพยานด้วย โดยตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 บัญญัติว่า “ในกรณีที่สามิ ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานซึ่งมีผลต่อการที่พยานจะมา เป็นพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัยและพยานได้ร้องขอให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องพิจารณามาตราการทั่วไปในการคุ้มครองพยานมาใช้บังคับแก่บุคคลดังกล่าวได้ตามความจำเป็นที่เห็นสมควร เว้นแต่บุคคลดังกล่าวจะไม่ให้ความยินยอม”

วิธีการที่จะนำมาคุ้มครองพยานตามมาตราการทั่วไปนั้น หน่วยงานที่ให้ความคุ้มครองจะต้องดำเนินการโดยคำนึงถึงความเหมาะสมแก่สถานะและสถานภาพของพยาน ลักษณะและพฤติการณ์ ความร้ายแรงของคดีอาญา พฤติการณ์การข่มขู่ คุกคามพยาน โดยมีวิธีการให้ความคุ้มครองพยาน

³³พระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน มาตรา 6 วรรค 1

ตามมาตรการทั่วไปหลายวิธี เช่น การจัดให้พยานอยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัย การปกปิดมิให้มีการเปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่สามารถระบุตัวพยานได้ หรือการจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปอารักขาพยาน ณ ที่พำนักของพยานในวันที่พยานจะต้องเดินทางไปศาล เป็นต้น

(2) มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน

การให้ความคุ้มครองความปลอดภัยแก่พยานในกรณีนี้ จะมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเพื่อให้มีความเหมาะสมกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น เช่น ในความผิดที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมหรือเป็นกรณีที่ต้องหาหรือจำเลยมีอิทธิพล ซึ่งการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยด้วยวิธีการปกปิดไม่เพียงพอไม่เพียงพอ เนื่องจากมีการคุ้มครองความปลอดภัยเฉพาะช่วงเวลาพิจารณาคดีหรือเมื่อพยานให้การเสร็จสิ้นแล้ว จึงต้องมีมาตรการพิเศษในการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยของพยานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพยานที่จะได้รับความคุ้มครองตามมาตรการพิเศษได้ ต้องเป็นพยานเฉพาะในคดีอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2546 ดังนี้

“มาตรา 8 พยานในคดีอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ อาจได้รับความคุ้มครองตามมาตรการพิเศษได้

- (1) คดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หรือกฎหมายว่าด้วยศุลกากร
- (2) คดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรตามประมวลกฎหมายอาญา
- (3) คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็น
 ธุระจัดหา ล่อไปหรือพาไปเพื่อการอนาจาร เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น และความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการค้าประเวณีผู้ดูแลหรือผู้จัดการ กิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี
- (4) คดีความผิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม ได้แก่ ความผิดฐานอั้งยี่และช่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา และให้หมายความรวมถึงความผิดอื่นใดที่มีลักษณะเป็นการกระทำร่วมกันโดยกลุ่ม อาชญากรที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบและมีการวางเครือข่ายเป็นขบวนการหรือองค์กรลับอย่างซับซ้อนและเป็นสัดส่วน
- (5) คดีความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น
- (6) คดีซึ่งสำนักงานคุ้มครองพยานเห็นสมควรให้คุ้มครองพยาน ”

โดยในการร้องขอมาตรการพิเศษจะต้องเข้าหลักเกณฑ์ คือ เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าพยานจะไม่ได้ได้รับความปลอดภัย และมีการยื่นคำร้องต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขตามที่กำหนดในกฎกระทรวง*

การดำเนินการเพื่อคุ้มครองพยานของสำนักงานคุ้มครองพยาน ได้กำหนดลักษณะของมาตรการพิเศษ ซึ่งมี 7 ลักษณะได้แก่

- (1) ย้ายที่อยู่ หรือจัดหาที่พักอันเหมาะสม
- (2) จ่ายค่าเลี้ยงชีพที่สมควรแก่พยานหรือบุคคลที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของพยานเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอาจขอขยายระยะเวลาครั้งละไม่เกินสามเดือน แต่ไม่เกินสองปี
- (3) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล และหลักฐานทางทะเบียนที่สามารถระบุตัวพยาน รวมทั้งการดำเนินการเพื่อกลับคืนสู่ฐานะเดิมตามคำขอของพยานด้วย
- (4) ดำเนินการเพื่อให้มีอาชีพหรือให้มีการศึกษาอบรม หรือดำเนินการใดเพื่อให้พยานสามารถดำรงชีพอยู่ได้ตามที่เหมาะสม
- (5) ช่วยเหลือในการเรียกร้องสิทธิที่พยานพึงได้รับ
- (6) ดำเนินการให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยในระยะเวลาที่จำเป็น
- (7) ดำเนินการอื่นใดให้พยานได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับความคุ้มครองตามที่เห็นสมควร

---

* พระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน มาตรา 9 “เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันสมควรสงสัยว่าพยานจะไม่ได้ได้รับความปลอดภัย พยานหรือบุคคลอื่นใดซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้องกับ พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาหรือพนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา อาจยื่นคำร้องต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย เพื่อขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน ทั้งนี้ ต้องได้รับความยินยอมของพยานด้วย

เมื่อได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายพิจารณาสั่งการ โดยด่วน ถ้ามีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าพยานจะไม่ได้ได้รับความปลอดภัย ก็ให้สั่งให้ใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน

การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง และการดำเนินการตามวรรคสองให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกระทรวง ”

การคุ้มครองอาจสิ้นสุดลงได้เมื่อเกิดเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายอาจสั่งการให้การคุ้มครองพยานตามมาตราพิเศษ สิ้นสุดลงได้แก่

1. พยานร้องขอ
2. พยานไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงหรือระเบียบของกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการคุ้มครองพยานตามมาตราพิเศษ
3. พฤติการณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยของพยานเปลี่ยนแปลงไป และกรณีไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้การคุ้มครองพยานตามมาตราพิเศษอีกต่อไป
4. พยานไม่ให้การเป็นพยานโดยไม่มีเหตุสมควร
5. ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษพยานในความผิดฐานแจ้งความเท็จ เบิกความเท็จ หรือทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ อันเนื่องมาจากการเป็นพยานในคดีที่พยานได้รับความคุ้มครอง

(3) มาตรการคุ้มครองพยานในคดีอาญาโดยศาลยุติธรรม

ศาลยุติธรรมในฐานะเป็นหน่วยงานสูงสุดที่ทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี และมีส่วนเกี่ยวข้องในการคุ้มครองพยานเช่นกัน ซึ่งสำหรับการคุ้มครองพยานโดยศาลก็มีการกำหนดวิธีการในการให้ความคุ้มครองพยานเช่นกัน โดยมีการออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการคุ้มครองและค่าตอบแทนพยานในคดีอาญา พ.ศ.2548 ซึ่งระเบียบฉบับนี้ได้ออกโดยมีที่มาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2546 ซึ่งในพระราชบัญญัติคุ้มครองได้มีบทบัญญัติในการให้ศาลมีอำนาจในการจัดให้พยานอยู่ในความคุ้มครอง โดยมีดุลยพินิจสั่งให้มีการจ่ายค่าตอบแทนแก่พยานด้วย จึงมีการออกระเบียบฉบับนี้เพื่อกำหนด หลักเกณฑ์และอำนาจของศาลยุติธรรมในการดำเนินการดังกล่าวข้างนี้

สำหรับนิยาม “ความปลอดภัย” ตามระเบียบฉบับนี้ หมายความว่า ความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของพยาน สามี ภริยา ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานทั้งก่อน ขณะ และหลังพยานมาเบิกความต่อศาล

หลักเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองพยานในชั้นพิจารณาคดีของศาลนั้น ได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้ศาลสามารถให้ความคุ้มครองแก่พยานได้เมื่อมีการยื่นคำร้องขอให้สืบพยานไว้ก่อนฟ้อง หรือยื่นคำขอคัดฟ้องหรือคำร้องขอหมายผู้ต้องหา หรือยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลแล้ว และการคุ้มครองดังกล่าวไม่ได้จำกัดเฉพาะตัวพยานเท่านั้น แต่ยังขยายความคุ้มครองถึงบุคคลที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพยานด้วย ซึ่งหากพยาน หรือบุคคลซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับพยาน เช่น

สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย เนื่องจากกรณีที่พยานจะมาหรือได้มาเป็นพยาน พยานหรือบุคคลอื่นใดซึ่งมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับร้องขอต่อศาล หรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจจัดให้พยานหรือบุคคลดังกล่าวอยู่ในความคุ้มครอง แต่การคุ้มครองดังกล่าวจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ที่จะได้รับการคุ้มครองหรือผู้มีอำนาจให้ความยินยอมแทนด้วยเสียก่อน ศาลจึงจะสามารถให้ความคุ้มครองแก่บุคคลดังกล่าวได้*

ในการร้องขอความคุ้มครองจากศาล ให้ดำเนินการร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดี หรือศาลที่มีเขตอำนาจอยู่ในท้องที่ที่บุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองอาศัยอยู่หรือมีภูมิลำเนาอยู่แต่หากเป็นกรณีเร่งด่วน และการร้องขอความคุ้มครองดังกล่าวอาจเกิดความปลอดภัยแก่พยานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ก็ให้ดำเนินการร้องขอการคุ้มครองต่อศาลอาญาแทน**

เมื่อเข้าสู่กระบวนการร้องขอการคุ้มครองจากศาล จะใช้วิธีการพิจารณาโดยฝ่ายเดียว โดยใช้การไต่สวนและกำหนดบุคคลผู้ที่มีสิทธิเข้าฟังในการพิจารณาคดีได้ ซึ่งการไต่สวนดังกล่าวตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการคุ้มครองและค่าตอบแทนพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 7 ได้กำหนดดังนี้

ข้อ 7 “ให้ศาลไต่สวนคำร้องขอตามข้อ 6 เป็นการลับและให้เฉพาะบุคคลดังต่อไปนี้มีสิทธิเข้าฟังการพิจารณาคดีได้

- (1) ผู้ร้อง
- (2) ทนายความของผู้ร้อง
- (3) พยานและบุคคลที่ได้รับอนุญาตจากศาล

* ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการคุ้มครองและค่าตอบแทนพยานในคดีอาญาพ.ศ. 2548 ข้อ 5 “เมื่อมีการยื่นคำร้องขอให้สืบพยานไว้ก่อนฟ้อง หรือยื่นคำขอคัดฟ้องหรือคำร้องขอหมายจับผู้ต้องหา หรือยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลแล้ว หากพยาน สามี ภริยา ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย เนื่องจากกรณีที่พยานจะมาหรือได้มาเป็นพยาน เมื่อศาลเห็นสมควรหรือพยานหรือบุคคลอื่นใดซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้องกับร้องขอต่อศาล ศาลอาจจัดให้พยานหรือบุคคลดังกล่าวอยู่ในความคุ้มครอง ทั้งนี้ การคุ้มครองความปลอดภัย ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ที่จะได้รับการคุ้มครองหรือผู้มีอำนาจให้ความยินยอมแทนด้วย ”

** ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการคุ้มครองและค่าตอบแทนพยานในคดีอาญาพ.ศ. 2548 ข้อ 6 “การร้องขอความคุ้มครองจากศาล ให้ร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจชำระคดีหรือศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่บุคคลที่จะได้รับการคุ้มครองมีที่อยู่

หากเป็นกรณีเร่งด่วนและการร้องขอตามวรรคหนึ่งจะเกิดความไม่ปลอดภัยแก่พยานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง จะร้องขอต่อศาลอาญาก็ได้”

บรรดาถ้อยคำสำนวนและเอกสารอื่นซึ่งได้จากการไต่สวนให้แยกต่างหากจากสำนวนหลัก เป็นสำนวน กพ...../25..... และให้ถือเป็นสำนวนลับ ส่วนสิ่งของอย่างอื่นให้ทำเป็นบัญชีรายละเอียดรวมเข้าไว้ในสำนวนดังกล่าว”

จากระเบียบในข้อ 7 นี้จะเห็นได้ว่าศาลได้พยายามหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าระหว่างผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิด เพื่อให้โอกาสแก่ผู้เสียหายในการแสดงหลักฐานและสืบพยานของตนได้อย่างเต็มที่เพื่อให้ศาลได้พิจารณาถึงความจำเป็นในการที่ผู้เสียหายสมควรได้รับการคุ้มครองจากศาลหรือไม่

เมื่อศาลเห็นสมควรแล้ว ศาลก็มีการกำหนดมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่พยานหรือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับพยาน ซึ่งมาตรการดังกล่าวมีดังต่อไปนี้³⁴

(1) จัดให้มีมาตรการปกปิดไม่ให้มีการเปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยานได้

(2) แจกเป็นหนังสือให้เจ้าพนักงานตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการคุ้มครองและค่าตอบแทนพยานในคดีอาญา พ.ศ.2548 ข้อ 12 ให้การคุ้มครองซึ่งได้แก่

2.1 สำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หรือกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม

2.2 พนักงานสอบสวนหรือหัวหน้าสถานีตำรวจที่รับผิดชอบคดีที่มีการร้องขอให้คุ้มครองพยานหรือที่บุคคลที่จะได้รับการคุ้มครองมีที่อยู่

2.3 หน่วยงานคุ้มครองพยานของกระทรวงมหาดไทย ดังต่อไปนี้

2.3.1 ในกรุงเทพมหานคร ให้แจ้งไปที่สำนักการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

2.3.2 ในจังหวัดอื่น ให้แจ้งไปที่ที่ทำการปกครองกิ่งอำเภอ ที่ทำการปกครอง อำเภอหรือที่ทำการปกครองจังหวัด แล้วแต่กรณี หรือ

2.4 เจ้าพนักงานอื่นตามที่ศาลเห็นสมควร

(3) ดำเนินการอื่นใดตามที่ศาลเห็นสมควร

ในการดำเนินการในการให้การคุ้มครองดังกล่าวนี้ ศาลจะต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบ เหมาะสมแก่สถานะและสภาพของพยานหรือบุคคลดังกล่าว และลักษณะแห่งคดีด้วย

³⁴ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการคุ้มครองและค่าตอบแทนพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 9

การคุ้มครองพยาน สามี ภริยา ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานดังกล่าวข้างต้นนี้สิ้นสุดลงเมื่อเกิดเหตุการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

1. พยานหรือบุคคลดังกล่าวร้องขอให้ยุติการคุ้มครองหรือขอเพิกถอนความยินยอม ทั้งนี้ให้รวมถึงการเพิกถอนความยินยอมของผู้ให้ความยินยอมแทนด้วย
2. พุทธิการณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยของพยานหรือบุคคลดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไป และกรณีไม่มีความจำเป็นจะต้องให้ความคุ้มครองอีกต่อไป เช่น พยานหรือบุคคลดังกล่าวถึงแก่ความตาย
3. พยานไม่เบิกความโดยไม่มีเหตุสมควร
เมื่อเกิดเหตุที่ทำให้การคุ้มครองดังกล่าวสิ้นสุดลง ศาลจะต้องแจ้งการสิ้นสุดลงการคุ้มครองนั้นไปยังเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง

หากต่อมามีพุทธิการณ์เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความปลอดภัยของพยาน สามี ภริยา ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานได้เปลี่ยนแปลงไปจนไม่เหมาะสมหรือไม่อาจให้ความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองเดิมที่มีใช้อยู่ต่อไปได้ และมีความจำเป็นต้องใช้มาตรการพิเศษในการให้ความคุ้มครองพยาน ศาลก็มีหน้าที่ในการแจ้งให้พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานสอบสวนคดีอาญา หรือพนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาดำเนินการยื่นคำร้องต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย เพื่อขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน ทั้งนี้ต้องได้รับความยินยอมของพยานด้วย

(4) มาตรการคุ้มครองพยานในคดีอาญาโดยกระทรวงยุติธรรม

เนื่องจากตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน มาตรา 12(2)* กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายมีอำนาจสั่งให้มีการคุ้มครองพยานโดยใช้มาตรการพิเศษและมีอำนาจในการสั่งให้การคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษสิ้นสุดลงเมื่อพยานไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงหรือระเบียบของกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ จึงต้องมีการออกระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษเพื่อกำหนด

* พระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ.2546 มาตรา 12 “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายอาจสั่งให้การคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษสิ้นสุดลงเมื่อมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (2) พยานไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงหรือระเบียบของกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ”

หลักเกณฑ์ในการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ รวมถึงการยกเลิกการคุ้มครองพยานตาม มาตรการพิเศษ

เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามระเบียบฉบับนี้ หมายถึง เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคุ้มครองพยาน เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 ให้ปฏิบัติงานคุ้มครองพยาน

หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานในคดีอาญาของกระทรวง ยุติธรรม ได้แก่

- (1) กรมสอบสวนคดีพิเศษ
- (2) กรมราชทัณฑ์
- (3) กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
- (4) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

(4.1) การคุ้มครองพยานในคดีอาญาโดยมาตรการทั่วไปของกระทรวงยุติธรรม³⁵

เมื่อสำนักงานคุ้มครองพยานหรือหน่วยงานที่มีภารกิจในการคุ้มครองพยานได้ รับคำร้องขอคุ้มครองพยานโดยมาตรการทั่วไป และได้มีคำสั่งอนุมัติให้พยานอยู่ในมาตรการทั่วไป แล้ว จะต้องดำเนินการมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่คุ้มครองพยานหรือสั่งการให้ เจ้าหน้าที่ดำเนินการคุ้มครองพยาน โดยกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่คนหนึ่งเป็นหัวหน้าชุด คุ้มครองและพนักงานเจ้าหน้าที่อื่นเป็นชุดคุ้มครอง ทั้งนี้ก่อนการดำเนินการคุ้มครองพยาน พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องจัดทำบันทึกข้อตกลงและให้พยานผู้ขอรับการคุ้มครองลงลายมือชื่อใน บันทึกข้อตกลงเสียก่อน โดยในบันทึกฉบับดังกล่าวจะมีรายละเอียดต่างเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน เช่น รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการคุ้มครองพยาน แนวทางให้พยานปฏิบัติ สิทธิที่พยานพึงได้รับตามกฎหมาย เงื่อนไขที่กำหนดให้พยานถือปฏิบัติและผลของการที่พยานไม่ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลง ซึ่งอาจเป็นเหตุให้การคุ้มครองพยานสิ้นสุดลง เป็นต้น

(4.2) การคุ้มครองพยานในคดีอาญาโดยมาตรการพิเศษของกระทรวงยุติธรรม

เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายสั่งการให้ใช้ มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน พยานที่ได้รับความคุ้มครองจะต้องปฏิบัติตามระเบียบฉบับนี้ ดังนี้³⁶.

³⁵ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติงานคุ้มครองพยานในคดีอาญาพ.ศ.2550 ข้อ11

1. พยานต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่และปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ในเรื่องที่เกี่ยวกับความปลอดภัยของตนเองและผู้เกี่ยวข้อง
2. พยานต้องไม่ปฏิบัติตัวที่อาจทำให้เกิดความเสี่ยงต่อความปลอดภัยของตนเองและผู้เกี่ยวข้อง
3. กรณีที่พยานจะติดต่อหรือสื่อสารกับบุคคลภายนอก จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ก่อน
4. กรณีมีการย้ายที่อยู่หรือที่พักอาศัย พยานต้องไม่กระทำการหรือมีพฤติกรรมซึ่งอาจเปิดเผยให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดทราบได้ว่าตนอยู่ที่ใด
5. พยานต้องหลีกเลี่ยงไม่กระทำการใดๆซึ่งอาจเปิดเผยสถานะของตนเอง
6. พยานต้องยินยอมให้เจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบที่พักอาศัยของพยานได้ตามสมควร
7. พยานต้องปฏิบัติตามข้อปฏิบัติอื่นที่สำนักงานพยานเห็นสมควร

ข้อปฏิบัติข้างต้นให้นำมาบังคับใช้กับในกรณีที่สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยานหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานซึ่งมีผลต่อการที่พยานจะมาเป็นพยาน อาจไม่ได้รับความปลอดภัยและพยานได้ร้องขอให้นำมาตราการพิเศษในการคุ้มครองพยานมาใช้บังคับแก่บุคคลดังกล่าว ซึ่งทั้งนี้พยานและบุคคลดังกล่าวที่พยานร้องขอให้มีการคุ้มครองความปลอดภัยจะต้องปฏิบัติตามข้อบังคับ หากพยานหรือบุคคลดังกล่าวไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัตินี้ เจ้าหน้าที่สามารถทำรายงาน และแจ้งไปยังสำนักงานคุ้มครองพยานเพื่อนำเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย เพื่อให้มีคำสั่งให้การคุ้มครองพยานตามมาตราการพิเศษสิ้นสุดลงได้โดยคำสั่งดังกล่าวจะเป็นหนังสือ และเมื่อได้มีการออกคำสั่งให้การคุ้มครองพยานตามมาตราการพิเศษสิ้นสุดลงแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจะต้องแจ้งคำสั่งดังกล่าวต่อสำนักงานคุ้มครองพยานให้ทราบโดยเร็ว และสำนักงานคุ้มครองพยานจะต้องแจ้งให้พยานทราบโดยตรงถึงการมีคำสั่งให้การคุ้มครองตามมาตราการพิเศษสิ้นสุดลงแก่พยานโดยตรง หรืออาจแจ้งต่อหน่วยงานที่ให้การคุ้มครองหรือจัดส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับในกรณีที่จำเป็นและเร่งด่วนก็สามารถแจ้งคำสั่งดังกล่าวทางโทรสารหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นได้

ทั้งนี้เพื่อให้การคุ้มครองแก่พยาน หรือบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับพยานสัมฤทธิ์ผลและมีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ จึงได้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงระหว่างหน่วยงานเพื่อประสานความร่วมมือในการคุ้มครองพยาน และช่วยในการดำเนินการคุ้มครองพยานระหว่างหน่วยงานเป็นไปโดยเรียบร้อย เช่น บันทึกข้อตกลงว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานการให้ความคุ้มครองพยานในคดีอาญา ระหว่างกระทรวงยุติธรรมและ กระทรวงกลาโหม เนื่องจากในบางกรณีคดีอาญาที่เกิดขึ้น

³⁶ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการคุ้มครองพยานตามมาตราการพิเศษ พ.ศ.2548 ข้อ 5

อาจอยู่ในอำนาจการพิจารณาคดีของศาลทหาร ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 มาตรา 13* และมาตรา 16** โดยมีข้อตกลงในการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานในการให้ความคุ้มครองพยานดังต่อไปนี้

(ก) มาตรการคุ้มครองพยานที่อยู่ในอำนาจศาลทหารตามมาตรการทั่วไป

กรณีที่สำนักงานคุ้มครองพยานเห็นว่าผู้ที่ได้รับการคุ้มครองดังกล่าวเป็นบุคคลที่อยู่อยู่ในเขตอำนาจของศาลทหารหรือศาลทหารมีอำนาจในการพิจารณาคดีอาญาดังกล่าว โดยสำนักงานคุ้มครองพยานเห็นควรวางมาตรการให้ความคุ้มครองแก่บุคคลดังกล่าว ให้สำนักงานคุ้มครองพยานแจ้งความต้องการเป็นคำขอไปยังเลขานุการคณะกรรมการคุ้มครองพยาน กระทรวงกลาโหม ตามระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา เพื่อขอความร่วมมือในการคุ้มครองพยานดังกล่าว

แต่หากเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนให้สำนักงานคุ้มครองพยานประสานไปยังเลขานุการคณะกรรมการคุ้มครองพยาน กระทรวงกลาโหม โดยทางโทรศัพท์ โทรสารหรือเครื่องมือสื่อสารอื่นใดเพื่อขอความร่วมมือในการคุ้มครองพยานตามระเบียบของกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการคุ้มครองพยาน และให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพคดีอาญาแจ้งยืนยันเป็น

* พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 13 “ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาวางบทลงโทษผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายทหารหรือกฎหมายอื่นในทางอาญา ในคดีซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ในขณะที่กระทำความผิด และมีอำนาจสั่งลงโทษบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ”

** พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 16 “บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร คือ

- (1) นายทหารชั้นสัญญาบัตรประจำการ
- (2) นายทหารชั้นสัญญาบัตรนอกประจำการ เฉพาะเมื่อกระทำความผิดต่อคำสั่งหรือข้อบังคับตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร
- (3) นายทหารประทวนและพลทหารกองประจำการหรือประจำการ หรือบุคคลที่รับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร
- (4) นักเรียนทหารตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด
- (5) ทหารกองเกินที่ถูกเข้ากองประจำการ ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้รับตัวไว้เพื่อให้เข้ารับราชการประจำอยู่ในหน่วยทหาร
- (6) พลเรือนที่สังกัดอยู่ในราชการทหาร เมื่อกระทำความผิดในหน้าที่ราชการทหารหรือกระทำความผิดอย่างอื่นเฉพาะใน หรือบริเวณ อาคาร ที่ตั้งหน่วยทหาร ที่พักผ่อน พักแรม เรือ อากาศยาน หรือยานพาหนะใด ๆ ในควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร
- (7) บุคคลซึ่งต้องขังหรืออยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร โดยชอบด้วยกฎหมาย
- (8) เชนลสิกหรือชนชาติศัตรูซึ่งอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ”

หนังสือโดยไม่ชักช้า ซึ่งเลขานุการคณะกรรมการคุ้มครองพยาน กระทรวงกลาโหมจะแจ้งผลการพิจารณาว่าจะดำเนินการให้ความคุ้มครองบุคคลดังกล่าวหรือไม่แก่สำนักงานคุ้มครองพยาน

(ข) กรณีการคุ้มครองพยานในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลทหารตาม

มาตรการพิเศษ

การดำเนินการให้ความคุ้มครองพยานด้วยมาตรการพิเศษถือเป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคุ้มครองพยาน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานดังนั้น เมื่อสำนักงานคุ้มครองพยานแจ้งให้กระทรวงกลาโหมทราบว่ามีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายได้มีคำสั่งให้ใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานในคดีอาญาที่อยู่ในเขตอำนาจศาลทหาร และหรือสามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน มีความประสงค์ให้กระทรวงกลาโหมคุ้มครองพยานในเรื่องการย้ายที่อยู่หรือจัดหาที่พักอันเหมาะสม และการให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยในระยะเวลาที่จำเป็น ให้กระทรวงกลาโหมดำเนินการและให้ความร่วมมือตามความจำเป็นและเหมาะสม

(ค) การปฏิบัติและประสานงานการให้ความคุ้มครองพยานในคดีที่ไม่อยู่

ในอำนาจของศาลทหาร

กระทรวงกลาโหมจะให้ความร่วมมือในการคุ้มครองพยาน สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดพยานเฉพาะในกรณีบุคคลดังกล่าวอยู่ในเขตอำนาจศาลในการย้ายที่อยู่ หรือจัดหาที่พักอันเหมาะสม และการให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยในระยะเวลาที่จำเป็นและเหมาะสม

(5) มาตรการคุ้มครองพยานในคดีอาญาโดยกระทรวงกลาโหม

พยานที่สามารถร้องขอความคุ้มครองโดยกระทรวงกลาโหมได้นั้น จะต้องเป็นพยานบุคคลซึ่งจะมาให้หรือได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือศาลในการดำเนินคดีอาญา รวมทั้งผู้ชำนาญการพิเศษ แต่มิให้หมายความรวมถึงจำเลยที่อ้างตนเองเป็นพยาน และคดีอาญาดังกล่าวจะต้องอยู่ในเขตอำนาจของศาลทหาร

(5.1) การคุ้มครองพยานในคดีอาญาโดยมาตรการทั่วไปของ

กระทรวงกลาโหม

ในการให้ความคุ้มครองพยานโดยกระทรวงกลาโหมนั้น จะให้ความคุ้มครองตามมาตรการทั่วไปเท่านั้น ซึ่งการร้องขอความคุ้มครองโดยมาตรการทั่วไปดังกล่าวนี้

บุคคลที่มีสิทธิร้องขอให้กระทรวงกลาโหมดำเนินการคุ้มครองได้ถูกกำหนดไว้ในระเบียบ
กระทรวงกลาโหม ว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546³⁷ ดังนี้

- (1) พยานหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากพยาน
- (2) บุคคลอื่นซึ่งมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับพยาน
- (3) พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจ
สอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา
- (4) ศาลทหาร
- (5) สำนักงานคุ้มครองพยาน กระทรวงยุติธรรม

ในการดำเนินการร้องขอมาตรการคุ้มครองพยานโดยมาตรการทั่วไป เมื่อได้ทำการสืบสวน
สอบสวน และการฟ้องคดีโดยเจ้าพนักงานฝ่ายทหาร ก็ให้ยื่นคำร้องขอคุ้มครองพยานต่อเลขานุการ
คณะกรรมการคุ้มครองพยาน กระทรวงกลาโหม แต่หากกระบวนการดังกล่าวได้กระทำโดยเจ้า
พนักงานอื่น และสำนวนการสอบสวนยังไม่ได้ส่งมายังอัยการทหารก็ให้ยื่นเรื่องต่อเจ้าพนักงาน
ของหน่วยงานที่ดำเนินกระบวนการดังกล่าว แต่หากสำนวนการสอบสวนมาถึงอัยการทหารแล้วก็
ให้ยื่นเรื่องต่อเลขานุการคณะกรรมการคุ้มครองพยาน กระทรวงกลาโหม ซึ่งเมื่อได้รับคำร้องแล้ว ก็
จะทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงและทำรายงานสรุป เพื่อเสนอความเห็นต่อเลขานุการภายในเจ็ดวัน
นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องและดำเนินการจัดประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาต่อไป

เมื่อคณะกรรมการมีมติให้ความคุ้มครองพยานโดยมาตรการทั่วไป เลขานุการ
คณะกรรมการจะต้องดำเนินการแจ้งคำสั่งให้ผู้ร้อง สำนักงานคุ้มครองพยานที่มีที่ตั้งอยู่ในเขต
อำนาจดำเนินการคุ้มครองพยานทราบและจัดพนักงานเจ้าหน้าที่ประสานงานในการปฏิบัติกับ
หน่วยงานคุ้มครองพยานโดยตรง แต่หากคณะกรรมการมีคำสั่งยกคำร้องหรือไม่ให้ความคุ้มครอง
ตามคำร้องหรือให้ความคุ้มครองแตกต่างไปจากความต้องการของผู้ร้อง เลขานุการจะต้องรับ
ดำเนินการแจ้งให้ผู้ร้องทราบทันที รวมทั้งแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลทหารชั้นต้นภายใน
สามสิบวันนับตั้งแต่วันที่รับแจ้งคำสั่ง

สำหรับมาตรการในการให้ความคุ้มครองพยานในคดีอาญาตามมาตรการทั่วไปของ
กระทรวงกลาโหม³⁸ มีดังต่อไปนี้

- (1) จัดเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่หน่วยคุ้มครองพยานไปอารักขา ณ ที่พักอาศัย

³⁷ ระเบียบกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 10

³⁸ ระเบียบกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 29

- (2) จัดให้อยู่หรือพักอาศัยในสถานที่ที่ปลอดภัย
- (3) จัดให้พักอาศัยในสถานที่ราชการของหน่วยงานคุ้มครองพยาน
- (4) ปกปิดมิให้มีการเปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพหรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวได้
- (5) จัดให้มีการติดต่อสอบถามความเป็นอยู่ หรือตรวจสถานที่ที่อยู่หรือที่พักอาศัยอย่างสม่ำเสมอ
- (6) จัดให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครอง

ทั้งนี้การคุ้มครองพยานตามมาตรการทั่วไป คณะกรรมการอาจมีมติและคำสั่งให้การคุ้มครองสิ้นสุดลงได้เมื่อมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้³⁹

- (1) ผู้รับการคุ้มครองร้องขอให้ยุติการคุ้มครอง
- (2) ผู้รับการคุ้มครองฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขตามคำสั่งที่คณะกรรมการกำหนด โดยไม่มีเหตุสมควร
- (3) ผู้รับการคุ้มครอง หรือผู้ให้ความยินยอมแทนผู้รับการคุ้มครอง เพิกถอนการให้ความยินยอม
- (4) พฤติกรรมเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้รับการคุ้มครองเปลี่ยนแปลงไป และกรณีไม่มีความจำเป็นจะต้องให้ความคุ้มครองอีกต่อไป เช่น ผู้รับการคุ้มครองถึงแก่ความตาย
- (5) พยานไม่มา ไม่ให้ถ้อยคำ หรือไม่เบิกความเป็นพยานโดยไม่มีเหตุสมควร
- (6) ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษพยานในความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ ความผิดฐานเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีต่อศาล หรือความผิดฐานทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จในคดีที่ผู้นั้นเป็นพยาน
- (7) เมื่อคณะกรรมการได้รับแจ้งจากหน่วยงานของรัฐที่กระทรวงกลาโหมขอให้ช่วยคุ้มครองพยานว่าประสงค์จะให้การคุ้มครองพยานสิ้นสุดลง

คำสั่งยกเลิกการคุ้มครองดังกล่าวจะต้องทำเป็นหนังสือพร้อมทั้งระบุเหตุผล สิทธิเงื่อนไขในการอุทธรณ์คำสั่ง ชื่อคณะกรรมการ และต้องดำเนินการแจ้งแก่ผู้ร้อง ผู้รับการคุ้มครองและหน่วยงานคุ้มครองพยานให้ทราบเพื่อยุติการให้ความคุ้มครองทันที

- (6) มาตรการคุ้มครองพยานในคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

³⁹ระเบียบกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 31

เจ้าพนักงานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ถือเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทมากที่สุดต่อการให้ความคุ้มครองแก่พยาน เนื่องจากเจ้าพนักงานตำรวจมีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหาพยานหลักฐานต่างๆ เพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ด้วยหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจดังกล่าวทำให้เจ้าพนักงานตำรวจมีความใกล้ชิดกับพยานมากที่สุด

สำหรับการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน ตามมาตรา 6* ของพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน ได้กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติกำหนดระเบียบในการแจ้งและวิธีการที่เจ้าพนักงานตำรวจจะให้ความคุ้มครองแก่พยานตามคำขอและการสิ้นสุดซึ่งการคุ้มครองพยาน เพื่อให้การคุ้มครองพยานในคดีอาญาเป็นไปด้วยความเรียบร้อยจึงมีการออกระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยกำหนดแนวปฏิบัติการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2548 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการคุ้มครองพยาน

การคุ้มครองพยานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามระเบียบฉบับนี้ หมายความว่า การคุ้มครองรักษาความปลอดภัยแก่พยาน มิให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งของพยานรวมทั้งสามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน

บุคคลที่มีสิทธิร้องขอมาตรการคุ้มครองโดยตำรวจ คือพยานบุคคลซึ่งจะมาให้หรือได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือศาลในการดำเนินคดีอาญา รวมทั้งผู้ชำนาญการพิเศษ และ

*พระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ.2546 มาตรา 6 “ในกรณีที่พยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา ศาลหรือสำนักงานคุ้มครองพยาน แล้วแต่กรณี อาจจัดให้พยานอยู่ในความคุ้มครองตามที่เห็นเป็นการสมควร หรือตามที่พยานหรือบุคคลอื่นใด ซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้องได้ร้องขอและในกรณีจำเป็นบุคคลดังกล่าวจะขอให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่อื่นช่วยให้การคุ้มครองแก่พยานได้ตามความจำเป็น ทั้งนี้ต้องได้รับความยินยอมของพยานด้วย

การแจ้งและวิธีการที่เจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่อื่นจะให้ความคุ้มครองแก่พยานตามคำขอ และการสิ้นสุดซึ่งการคุ้มครองตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดโดยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี

การคุ้มครองให้พยานได้รับความปลอดภัย ให้รวมถึงการจัดให้พยานอยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัย เว้นแต่พยานจะไม่ให้ความยินยอมและการปกปิดมิให้มีการเปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยานได้ ทั้งนี้ ตามความเหมาะสมแก่สถานะและสภาพของพยานและลักษณะของคดีอาญาที่เกี่ยวข้อง”

สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน แต่ทั้งนี้ไม่หมายความรวมถึงจำเลยที่อ้างตนเป็นพยาน

(6.1) วิธีการคุ้มครองความปลอดภัยของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ⁴⁰ มีดังต่อไปนี้

- (1) จัดเจ้าหน้าที่ตำรวจไปให้ความปลอดภัยแก่พยาน
- (2) การจัดให้พยานอยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัย
- (3) การปกปิดมิให้มีการเปิดเผยถึงการคุ้มครองพยาน รวมทั้งชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยานได้ตามความเหมาะสมแก่สถานะและสถานภาพของพยานและลักษณะของคดีอาญาที่เกี่ยวข้อง

แต่การคุ้มครองดังกล่าวจะต้องได้รับความยินยอมจากพยานหรือสามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน ซึ่งการให้ความยินยอมจะต้องทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของผู้ให้ความยินยอมด้วย

ในกรณีที่ผู้ร้องขอความคุ้มครองจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้เยาว์จะต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลดังต่อไปนี้

- (1) บิดาและมารดา
- (2) บิดา หรือ มารดาในกรณีที่มารดาหรือบิดาตายหรือไม่อยู่ในสภาพหรือฐานะที่อาจให้ความยินยอม หรือโดยพฤติการณ์ไม่อาจขอความยินยอมจากบิดาหรือมารดาคนหนึ่งคนใดได้ การคุ้มครองพยานสิ้นสุดลงเมื่อเกิดเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้⁴¹
  - (1) เมื่อพยานถึงแก่ความตาย
  - (2) พยานร้องขอ หรือไม่ให้ความยินยอมหลังจากที่ได้รับความคุ้มครองแล้ว
  - (3) พยานไม่ให้ความร่วมมือในการคุ้มครอง ซึ่งอาจเป็นสาเหตุทำให้พยานไม่ได้รับความปลอดภัยได้
  - (4) พฤติการณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยของพยานเปลี่ยนแปลงไป เช่น ผู้ถูกกล่าวหา ผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีอาญาซึ่งพยานต้องไปให้ถ้อยคำถึงแก่ความตาย หรือมีการนำสืบพยานในชั้นศาลเสร็จสิ้นแล้ว เป็นต้น

⁴⁰ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยกำหนดแนวปฏิบัติการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2548
ข้อ 4

⁴¹ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยกำหนดแนวปฏิบัติการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2548
ข้อ 8

(5) พยานไม่ยอมให้การเป็นพยานโดยไม่มีเหตุอันควร

(6) เมื่อมีหลักฐานแน่ชัดว่าพยานได้ให้การอันเป็นเท็จ

นอกจากนี้สำนักงานตำรวจแห่งชาติยังได้ออกคำสั่งหรือแนวทางปฏิบัติเพื่อดำเนินการตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยกำหนดแนวปฏิบัติการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2548 โดยอาศัยอำนาจตามข้อ 9 ซึ่งให้อำนาจแก่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติมีอำนาจในการออกคำสั่งหรือแนวทางปฏิบัติเพื่อดำเนินการคุ้มครองพยานตามระเบียบนี้ โดยได้กำหนดแนวทางปฏิบัติให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการในการคุ้มครองพยานดังนี้

1. คดีอาญาที่พยานน่าจะไม่ได้ได้รับความปลอดภัย ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจจะให้ความคุ้มครองได้แก่

1.1 คดีอาญาที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป

1.2 คดีอาญาที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไป และผู้กระทำความผิดหรือผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดหรือผู้ต้องสงสัยเป็นผู้มีอิทธิพลเกี่ยวกับคดีอาญาสิบห้าประเภท ซึ่งได้แก่

1.2.1 กลุ่มผู้มีอิทธิพลเรียกรับผลประโยชน์จากโรงงานร้านค้า สถานบริการและสถานประกอบการต่างๆ

1.2.2 กลุ่มผู้มีอิทธิพลลักลอบจัดให้มีบ่อนการพนัน จัดให้มีการพนันทายฟุตบอล หวยใต้ดิน หวยหุ้น จับยี่กี ตู้เกมส์ไฟฟ้า

1.2.3 กลุ่มผู้มีอิทธิพลในการฮั้วการประมูล และจัดขบวนการเสนอ / แข่งขันราคาในการประมูลงานของทางราชการ

1.2.4 กลุ่มผู้มีอิทธิพลลักลอบนำคนเข้า-ออก และอยู่ในราชอาณาจักรโดยผิดกฎหมาย

1.2.5 กลุ่มผู้มีอิทธิพลหลอกลวงประชาชนไปทำงานต่างประเทศ

1.2.6 กลุ่มผู้มีอิทธิพลรับจ้างทวงหนี้ด้วยการข่มขู่หรือใช้กำลัง

1.2.7 กลุ่มผู้มีอิทธิพลลักลอบค้าอาวุธ

1.2.8 กลุ่มผู้มีอิทธิพลบุกรุกสถานที่สาธารณะหรือทำลาย

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.2.9 กลุ่มผู้มีอิทธิพลลักลอบขนสินค้าหนีภาษี น้ำมันเถื่อน น้ำมันปาล์มเถื่อน บุหรี่ สุราเถื่อน และรับเคลียร์การนำเข้าสินค้าผิดกฎหมาย

1.2.10 กลุ่มผู้มีอิทธิพลมือปืนรับจ้าง

1.2.11 กลุ่มผู้มีอิทธิพลเกี่ยวกับยาเสพติด

1.2.12 กลุ่มผู้มีอิทธิพลหลอกลวงต้มตุ๋นนักท่องเที่ยว

1.2.13 กลุ่มผู้มีอิทธิพลลักลอบหญิงและเด็กบังคับค้าประเวณี โสเภณีเด็ก

1.2.14 กลุ่มผู้มีอิทธิพลเรียกรับผลประโยชน์จากกิจกรรมจักรยานยนต์ และรถยนตร์รับจ้างผิดกฎหมาย

1.2.15 กลุ่มผู้มีอิทธิพลเรียกรับผลประโยชน์จากการรับเคลียร์หรือคุ้มครองการกระทำผิดบนเส้นทางหลวงหรือสาธารณะ

1.3 คดีอาญาที่เห็นว่าพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย และผู้บัญชาการ (ผบช.) หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเห็นสมควรให้คุ้มครองความปลอดภัย

2. คำร้องขอรับการคุ้มครองพยานทำเป็นหนังสือตามแบบที่กำหนดไว้ตามระเบียบฉบับนี้

(6.2) ผู้มีอำนาจอนุมัติการคุ้มครองพยาน

กรณีพยานในคดีอาญาในคดีอาญาที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปและพยานคดีอาญาที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไป และผู้กระทำความผิดหรือผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดหรือผู้ต้องสงสัยเป็นผู้มีอิทธิพลเกี่ยวกับคดีอาญาทั้งสิบห้าประเภท ให้พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนหรือสอบสวนคดีอาญา รายงานขออนุมัติตามลำดับชั้นถึงผู้บังคับการ (ผบก.) หรือผู้รักษาราชการแทนเป็นผู้อนุมัติการคุ้มครองเป็นระยะเวลาไม่เกินเจ็ดวัน ในกรณีที่พยานในคดีอาญาที่เห็นว่าพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัยและผู้บัญชาการ (ผบช.) หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเห็นสมควรให้คุ้มครองความปลอดภัย ให้รับรายงานและขออนุมัติการคุ้มครองพยานต่อผู้บัญชาการ (ผบช.) โดยเร็ว ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องคุ้มครองพยานเกินกว่าเจ็ดวัน ให้ผู้บังคับการ (ผบก.) หรือผู้รักษาราชการแทนเป็นอนุมัติต่อไปอีกไม่เกินสิบสี่วัน หากมีความจำเป็นต้องคุ้มครองพยานเกินกว่าสิบสี่วัน ให้ผู้บัญชาการ (ผบช.) หรือผู้รักษาราชการแทนเป็นผู้อนุมัติได้ไม่เกินหกสิบวัน หากต้องให้ความคุ้มครองเกินกว่าหกสิบวันให้ขออนุมัติต่อผู้บัญชาการตำรวจหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

กรณีที่ต้องคุ้มครองพยานด้วยมาตรการพิเศษ ให้ดำเนินการคุ้มครองด้วยวิธีดังกล่าวข้างต้นไปพลางก่อน แล้วให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบรายงานตามลำดับชั้นเพื่อขออนุมัติต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ในกรณีที่จำเป็นเร่งด่วนเพื่อการคุ้มครองพยาน ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการขออนุมัติให้ความคุ้มครองต่อผู้มีอำนาจทางโทรศัพท์ โทรสาร หรือเครื่องมือสื่อสารอื่นใดก็ได้แล้วรายงานเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจอนุมัติ และเมื่อผู้มี

อำนาจอนุมัติในการคุ้มครองพยาน ได้อนุมัติการคุ้มครองพยาน ให้พนักงานผู้รับผิดชอบแจ้งให้ ผู้รับการคุ้มครองทราบ โดยเร็วและรีบดำเนินการคุ้มครองทันที

(6.3) ผู้มีหน้าที่ให้ความคุ้มครองพยาน

ผู้ที่มีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองพยานถือเป็นหน้าที่ของหัวหน้าสถานี ตำรวจที่รับผิดชอบคดีอาญาที่มีการร้องขอให้การคุ้มครอง จัดเจ้าหน้าที่ตำรวจไปให้ความคุ้มครอง ณ สถานที่ที่พยานอยู่หรือสถานที่อื่นใดที่เห็นสมควร

หากพยานมีที่อยู่หรือพักอาศัยอยู่นอกเขตพื้นรับผิดชอบให้หัวหน้าสถานี ตำรวจที่รับผิดชอบพื้นที่ที่พยานอยู่หรือพักอาศัยจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจไปให้ความคุ้มครองแก่พยาน เมื่อมีการร้องขอจากหัวหน้าสถานีตำรวจที่รับผิดชอบในคดีอาญาที่ต้องให้ความคุ้มครองพยาน ทั้งนี้ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนหรือพิจารณาแล้วเห็นว่า หากพยานพักอาศัยอยู่ที่ที่พักอาศัยของตนเองอาจไม่ได้รับความปลอดภัย ก็ให้จัดสถานที่ที่ปลอดภัยให้พยานอยู่ก็ได้

นอกจากนี้วิธีการให้ความคุ้มครองพยานซึ่งได้กำหนดในระเบียบตำรวจ ว่าด้วยกำหนดแนวปฏิบัติการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2548 แล้วยังมีการกำหนดมาตรการในการป้องกันพยานของตำรวจไว้ในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี โดยประมวลระเบียบการ ตำรวจนี้เปรียบเสมือนคู่มือของเจ้าหน้าที่ในการดำเนินคดีต่างๆ รวมถึงกฎเกณฑ์ทั้งหลายเกี่ยวกับ คดีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจควรทราบ รวมถึงการให้ความคุ้มครองพยานเช่นกัน โดยได้กำหนดไว้ใน ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี เล่ม 1 ลักษณะ 8 บทที่ 6 การคุ้มครองพยานและการป้องกันพยาน ในข้อ 256 โดยได้กำหนดลักษณะของพยานที่ต้องดำเนินการป้องกันพยานคือ

1. พยานนั้นเป็นพยานสำคัญในคดี และ
2. พยานเป็นผู้ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือตามทางสืบสวนมีเหตุน่าเชื่อว่าถ้าปล่อยพยาน อยู่ในที่เดิมแล้ว จะเกิดอันตรายก่อนที่พยานจะไปเบิกความที่ดี หรือปรากฏว่ามีการดำเนินการ จะให้พยานหลบหนีไปก็ได้

มาตรการในการคุ้มครองพยานนั้น ระเบียบได้กำหนดแนวทางปฏิบัติให้ พนักงานสอบสวนจดตำบลสถานที่อยู่และที่พักอาศัยของพยานไว้ให้ชัดเจน และต้องออกไป สอดส่องเยี่ยมพยานอยู่เสมอ ให้สามารถส่งหมายและติดตามเอาตัวไปเบิกความต่อศาลได้ หากเห็นว่าพยานบิดพลิ้วไม่ไปเบิกความ พนักงานสอบสวนจะต้องรายงานผู้บังคับบัญชาเพื่อ พิจารณาสั่งการ และถ้าพยานคนใดยากจนขัดสน ก็ให้แจ้งพนักงานอัยการเพื่อขอเบิกค่าพาหนะ และเบี้ยเลี้ยง

ส่วนมาตรการการป้องกันนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับคำสั่งจาก
 สำนักงานตำรวจแห่งชาติให้จัดการป้องกันพยานแล้ว ให้พนักงานสอบสวนที่มีตำแหน่งตั้งแต่
 สารวัตรขึ้นไป อธิบายความประสงค์ให้พยานทราบ และพยานต้องให้ความยินยอมหรือความสมัคร
 ใจในการคุ้มครองโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งความยินยอมดังกล่าวต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อเป็น
 พยานหลักฐาน เมื่อพยานให้ความยินยอมแล้วจะต้องจัดสถานที่ให้พยานอาศัยชั่วคราว หากพยาน
 มีความจำเป็นจะไปที่ใดก็สามารถไปได้แต่จะต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานตำรวจทราบก่อน เพื่อให้
 เจ้าหน้าที่ตำรวจพิจารณาหามาตรการป้องกันพยานตามเหมาะสมโดยหน้าที่ในการจัดหามาตรการ
 ป้องกันตามเหมาะสมดังกล่าวถือเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

ถ้าได้ฟ้องคดีต่อศาลแล้ว และผู้ที่จะต้องรับผิดชอบในการคุ้มครองหรือ
 ป้องกันพยานเห็นว่าการนำพยานสำคัญมาเบิกความในชั้นศาลอาจดำเนินการด้วยความยากลำบาก
 เพราะพยานนั้นเป็นผู้ที่มีที่อยู่ไม่เป็นหลักแหล่งหรืออาจจะเกิดภัยอันตรายเพราะถูกคุกคาม ขู่เชิญ
 หรือจะเป็นเพราะมีเหตุเชื่อว่า พยานนั้นจงใจหลบหนีหรือหลีกเลี่ยงการมาเบิกความในชั้นศาลด้วย
 เหตุอื่นๆ ให้ผู้ที่จะต้องรับผิดชอบแจ้งเหตุดังกล่าวให้พนักงานอัยการทราบ เพื่อขอสืบพยานปาก
 ดังกล่าวโดยเร็ว ทั้งนี้หากเจ้าพนักงานตำรวจละเอียดหรือไม่สนใจติดตามพยานหรือผู้เสียหายให้ไป
 เบิกความจนเป็นเหตุให้ศาลสั่งตัดพยานและพิพากษายกฟ้อง จะถือเป็นความบกพร่องร้ายแรงของ
 เจ้าพนักงานตำรวจที่อาจถูกพิจารณาลงโทษจากผู้บังคับบัญชาได้

อย่างไรก็ตามเมื่อได้พิจารณาในทางปฏิบัติแล้วพบว่า การดำเนินการตาม
 ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีดังกล่าว มักเป็นการปฏิบัติโดยมีกำลังเจ้าหน้าที่อย่างจำกัด
 และมุ่งคุ้มครองพยานบุคคลเพื่อให้ได้มาซึ่งประจักษ์พยานซึ่งเป็นพยานสำคัญเท่านั้น ไม่ได้มุ่ง
 คุ้มครองความปลอดภัย หรือสวัสดิภาพของพยานบุคคลภายหลังจากการเป็นพยานแล้วแต่อย่างใด

(7) มาตรการคุ้มครองพยานในคดีอาญาโดยสำนักงานคุ้มครองพยาน กรม คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

ตามมาตรา 13* แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ.2546 ได้กำหนดให้จัดตั้ง

* พระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ.2546 มาตรา 13 “ให้จัดตั้งสำนักงานคุ้มครองพยานขึ้นในกระทรวง
 ยุติธรรม และให้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานตามมาตราทั่วไปและมาตรการพิเศษ การ
 ปฏิบัติที่เหมาะสมรวมทั้งประสานการปฏิบัติงานและข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
 เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองความปลอดภัยแก่พยานตามพระราชบัญญัตินี้ ”

สำนักงานคุ้มครองพยานขึ้น โดยอยู่ภายใต้การดูแลของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยมีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการคุ้มครองพยานเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน โดยมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ

1. ดำเนินการคุ้มครองพยานตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยาน รวมทั้งการคุ้มครองพยานตามมาตรการทั่วไปและมาตรการพิเศษ
2. การพัฒนาระบบและมาตรการคุ้มครองพยานให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด
3. ประสานการปฏิบัติงานและข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองความปลอดภัยแก่พยาน
4. เสนอแนะ ปรับปรุงและแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบหรือข้อบังคับ ตลอดจนมาตรการต่างๆ ในการคุ้มครองพยาน
5. ติดตามและประเมินผลการดำเนินการคุ้มครองพยาน
6. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(7.1) มาตรการทั่วไปในการให้ความคุ้มครองพยานของสำนักงาน

คุ้มครองพยาน⁴²

มาตรการทั่วไปที่สำนักงานคุ้มครองพยานสามารถดำเนินการในการให้ความคุ้มครอง ได้กำหนดวิธีการให้ความคุ้มครองปลอดภัย ให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (1) สั่งการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการคุ้มครองโดยกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่คนหนึ่งเป็นหัวหน้าชุดและพนักงานเจ้าหน้าที่คนอื่นเป็นชุดคุ้มครอง
- (2) จัดทำคำสั่งแต่งตั้งชุดคุ้มครอง
- (3) จัดให้ผู้รับความคุ้มครองอยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัยตามที่สำนักงานคุ้มครองพยานเห็นสมควรและเหมาะสม
- (4) ปกปิดมิให้มีการเปิดเผยถึงการคุ้มครอง รวมทั้งชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวผู้รับความคุ้มครองได้ตามความเหมาะสมแก่สถานะและสภาพของผู้รับความคุ้มครองและลักษณะของคดีอาญาที่เกี่ยวข้อง

⁴²ระเบียบกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแจ้ง วิธีการให้ความคุ้มครอง และการสิ้นสุดการคุ้มครองตามมาตรการทั่วไปแก่พยานในคดีอาญา พ.ศ. 2551 ข้อ 19

(5) ประสานส่งต่อให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือหน่วยงานอื่น
ดำเนินการคุ้มครอง

สำหรับมาตรการทั่วไปที่สำนักงานคุ้มครองสามารถจัดให้แก่ผู้ที่ร้องขอ การคุ้มครองต่อสำนักงานคุ้มครองพยานนั้นเป็นไปตามระเบียบกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแจ้ง วิธีการให้ความคุ้มครอง และการสิ้นสุดการคุ้มครองตามมาตรการทั่วไปแก่พยานในคดีอาญา พ.ศ. 2551 โดยมาตรการทั่วไปนั้นหมายถึง มาตรการที่สำนักงาน อาจจัดให้ผู้รับความคุ้มครองอยู่ในความคุ้มครองตลอดภัย ตามที่เห็นสมควรหรือตามที่พยานหรือบุคคลอื่นใดซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้องได้ร้องขอเมื่อเห็นว่าผู้รับความคุ้มครองอาจไม่ได้รับความปลอดภัย ทั้งนี้ต้องได้รับความยินยอมจากผู้รับความคุ้มครองด้วย ซึ่งการคุ้มครองดังกล่าวรวมถึงการจัดให้ผู้ได้รับความคุ้มครองอยู่ในสถานที่ปลอดภัย เว้นแต่ผู้รับความคุ้มครองจะไม่ให้ความยินยอม และการปกปิดมิให้มีการเปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวผู้รับความคุ้มครองได้ ทั้งนี้ตามความเหมาะสมแก่สถานภาพของผู้รับความคุ้มครองและลักษณะของคดีอาญาที่เกี่ยวข้อง⁴³

บุคคลที่มีสิทธิร้องขอความคุ้มครองตามมาตรการทั่วไปกับสำนักงาน
คุ้มครองพยาน ได้แก่

- พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา ศาลหรือหน่วยงานอื่น
- พยาน หรือ
- บุคคลอื่นใดซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้อง

บุคคลที่มีสิทธิอยู่ในความคุ้มครองของหน่วยงานคุ้มครองพยาน ซึ่งหน่วยงานคุ้มครองพยานตามระเบียบฉบับนี้ หมายถึง สำนักงานคุ้มครองพยาน หรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานที่สำนักงานคุ้มครองพยานได้ประสานการปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองพยาน ซึ่งบุคคลดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

1. พยาน หรือ
2. สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน ซึ่งมีผลต่อการที่พยานจะมาเป็นพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัยและพยานได้ร้องขอ

⁴³ระเบียบกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแจ้ง วิธีการให้ความคุ้มครอง และการสิ้นสุดการคุ้มครองตามมาตรการทั่วไปแก่พยานในคดีอาญา พ.ศ. 2551 ข้อ 3

ทั้งนี้การที่บุคคลดังกล่าวได้รับการคุ้มครองตามมาตราการทั่วไปจะต้องให้ความยินยอมแก่สำนักงาน หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครอง โดยความยินยอมนั้นจะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมลงลายมือชื่อผู้รับความคุ้มครองนั้นด้วย แต่หากบุคคลดังกล่าวไม่สามารถให้ความยินยอมได้ ก็ให้บุคคลดังต่อไปนี้ให้ความยินยอมแทน⁴⁴ ได้แก่

1. กรณีผู้รับความยินยอมเป็นผู้เยาว์

1.1 ให้บิดาและมารดาเป็นผู้ให้ความยินยอม

1.2 ให้บิดาหรือมารดาในกรณีที่มารดาหรือบิดาตาย หรือไม่อยู่ในสภาพหรือฐานะที่อาจให้ความยินยอมหรือโดยพฤติการณ์ไม่อาจขอความยินยอมจากมารดาหรือบิดาคนหนึ่งคนใดได้

1.3 ให้ผู้แทนโดยชอบธรรมเป็นผู้ให้ความยินยอมกรณีมารดาหรือบิดาตาย หรือไม่อยู่ในสภาพหรือฐานะที่อาจให้ความยินยอมหรือโดยพฤติการณ์ไม่อาจให้ความยินยอมได้

2. กรณีผู้รับความคุ้มครองเป็นผู้ไร้ความสามารถให้ผู้อนุบาลเป็นผู้ให้ความยินยอม

3. กรณีผู้รับความคุ้มครองเป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถให้ผู้พิทักษ์เป็นผู้ให้ความยินยอม

โดยขั้นตอนในการร้องขอความคุ้มครองตามมาตราการทั่วไปนั้นเมื่อได้รับคำร้องขอความคุ้มครองแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินการบันทึกปากคำผู้ร้องและยินยอมไว้เป็นหนังสือและดำเนินการสืบสวน ตลอดจนรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และจัดทำบันทึกสรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ได้รับเกี่ยวกับผู้ขอรับความคุ้มครอง พร้อมทั้งเหตุผลที่จะต้องให้ความคุ้มครองซึ่งเป็นเหตุอันควรเชื่อว่าผู้รับความคุ้มครองจะไม่ได้รับความปลอดภัยหรือจะไม่ไปให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาโดยใช้ระยะเวลาประมาณ 3 วัน หลังจากนั้นจะนำเสนอความเห็นต่อผู้อำนวยการหรือผู้มีอำนาจโดยเร็ว เพื่อให้ผู้อำนวยการนำเสนอต่ออธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายโดยเร็ว ซึ่งอธิบดีหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจะใช้ระยะเวลาในการพิจารณาอนุมัติประมาณ 5 วัน ซึ่งการตรวจสอบข้อเท็จจริงภายหลังการตรวจสอบหลักฐานและบันทึกปากคำอาจใช้เวลามากกว่า 3 วันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์แห่งคดีประกอบการพิจารณา ซึ่งในบางกรณีต้องรอผลการตรวจสอบข้อเท็จจริง เอกสาร หลักฐานเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อน จึงจะนำเสนอต่ออธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายเพื่อพิจารณาอนุมัติต่อไป และเมื่ออธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีคำสั่งอนุมัติให้มีการคุ้มครองพยานหรือบุคคลที่ร้องขอให้มีการคุ้มครองตามมาตราการทั่วไปแล้ว ก็จะดำเนินการประสานเจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นในการ

⁴⁴ระเบียบกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแจ้ง วิธีการให้ความคุ้มครอง และการสิ้นสุดการคุ้มครองตามมาตราการทั่วไปแก่พยานในคดีอาญา พ.ศ. 2551 ข้อ 7

คุ้มครองความปลอดภัย โดยใช้ระยะเวลาในการประสานงานไม่เกิน 2 วัน พร้อมทั้งแจ้งผู้ยื่นคำขอหรือพยานทราบ แต่หากเป็นกรณีมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องมีการคุ้มครองพยาน ผู้อำนวยการจะต้องแจ้งต่อหน่วยงานคุ้มครองพยานเพื่อดำเนินการคุ้มครองพยานตามสมควรไปก่อน และขออนุมัติต่ออธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายโดยเร็ว

(7.2) การสิ้นสุดของมาตรการทั่วไปในการให้ความคุ้มครองของสำนักงานคุ้มครองพยาน⁴⁵

การสิ้นสุดการคุ้มครองพยานโดยมาตรการทั่วไปโดยสำนักงานคุ้มครองพยาน จะสิ้นสุดลงเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้น ดังนี้

- (1) เมื่อพยานถึงแก่ความตาย
- (2) ผู้รับความคุ้มครองตายหรือร้องขอให้ยุติการคุ้มครอง
- (3) ผู้รับความคุ้มครองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่สำนักงาน

คุ้มครองพยานกำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร

- (4) ผู้รับความคุ้มครองหรือผู้ให้ความยินยอมแทนผู้รับความคุ้มครองเพิกถอนการให้ความยินยอม

โดยไม่มีเหตุอันสมควร

- (5) พฤติกรรมเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้รับความคุ้มครองเปลี่ยนแปลงไป และกรณีไม่มีความจำเป็นจะต้องให้ความคุ้มครองอีกต่อไป

- (6) พยานไม่มาหรือมาแต่ไม่ให้ถ้อยคำหรือไม่เบิกความเป็นพยาน

โดยไม่มีเหตุอันควร

- (7) ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษพยานในความผิดฐานแจ้งความอันเป็นเท็จ ความผิดฐานเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีต่อศาลหรือความผิดฐานทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จในคดีที่ผู้ยื่นคำขอเป็นพยาน

(8) ได้รับแจ้งจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือหน่วยงานอื่นว่าผู้รับความคุ้มครองประสงค์ให้ความคุ้มครองสิ้นสุดลง

ซึ่งเมื่อเกิดเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดที่ทำให้มาตรการทั่วไปในการคุ้มครองผู้รับความคุ้มครองสิ้นสุดลง สำนักงานคุ้มครองพยานจะต้องแจ้งให้อธิบดีทราบเพื่อจัดให้มีคำสั่งสิ้นสุดการคุ้มครองโดยเร็ว แต่หากความคุ้มครองดังกล่าวเป็นหน่วยงานอื่นที่ขอความร่วมมือให้สำนักงานคุ้มครองพยานดำเนินการคุ้มครองพยาน ให้สำนักงานคุ้มครองพยานแจ้งเหตุของการ

⁴⁵ระเบียบกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแจ้ง วิธีการให้ความคุ้มครอง และการสิ้นสุดการคุ้มครองตามมาตรการทั่วไปแก่พยานในคดีอาญา พ.ศ. 2551 ข้อ 20

สิ้นสุดการคุ้มครองพยานดังกล่าวต่อหน่วยงานนั้นทราบ และคำสั่งสิ้นสุดการคุ้มครองดังกล่าว จะต้องแจ้งให้ผู้ร้องและผู้รับความคุ้มครองทราบเป็นหนังสือพร้อมสิทธิในการอุทธรณ์ตามท้ายระเบียบฉบับนี้

(7.3) มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานของสำนักงานคุ้มครองพยาน

นอกจากการให้ความคุ้มครองพยานในคดีอาญาด้วยมาตรการทั่วไปตามที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สำนักงานคุ้มครองพยานยังสามารถใช้มาตรการพิเศษในการให้ความคุ้มครองพยานในคดีอาญาได้ด้วย โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา ได้กำหนดให้สำนักงานคุ้มครองพยานมีหน้าที่ดำเนินการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษในการคุ้มครองซึ่งจะดำเนินการไปตามมาตรการต่างๆ 7 ประการที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 10*

(7.4) บุคคลที่มีสิทธิยื่นคำร้องเพื่อขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครอง

พยาน⁴⁶

- (1) พยานหรือผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากพยาน
- (2) บุคคลซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้องกับพยาน

* พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 มาตรา 10 ให้สำนักงานคุ้มครองพยานดำเนินการเพื่อคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (1) ย้ายที่อยู่หรือจัดหาที่พักอันเหมาะสม
  - (2) จ่ายค่าเลี้ยงชีพที่สมควรแก่พยานหรือบุคคลที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของ พยานเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอาจขอขยายระยะเวลาครั้งละไม่เกินสามเดือน แต่ไม่เกินสองปี
  - (3) การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล และหลักฐานทางทะเบียนที่สามารถระบุตัวพยาน รวมทั้งการดำเนินการเพื่อกลับคืนสู่ฐานะเดิมตามคำขอของพยานด้วย
  - (4) ดำเนินการเพื่อให้มีอาชีพหรือให้มีการศึกษาอบรม หรือดำเนินการใดเพื่อให้พยานสามารถดำรงชีพอยู่ได้ตามที่เหมาะสม
  - (5) ช่วยเหลือในการเรียกร้องสิทธิที่พยานพึงได้รับ
  - (6) ดำเนินการให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยในระยะเวลาที่จำเป็น
  - (7) ดำเนินการอื่นใดให้พยานได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับความคุ้มครองตามที่เห็นสมควร
- ในกรณีที่ได้มีการดำเนินการตามวรรคหนึ่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามคำ ขอดังกล่าว โดยให้ถือว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นความลับ และห้ามมิให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเปิดเผยข้อมูลนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

⁴⁶ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นและการพิจารณาคำร้องขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน พ.ศ.2548 ข้อ 2

(3) พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา

(4) พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา

(5) พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา

ทั้งนี้ บุคคลตาม (2) - (5) จะยื่นคำร้องขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานได้ จะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของพยานเสียก่อนเป็นสำคัญ

เมื่อสำนักงานคุ้มครองพยานได้รับคำร้องดังกล่าว ก็จะดำเนินการสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม เพื่อทราบข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุทำให้พยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย และมีหน้าที่ในการแจ้งให้พยานทราบถึงสิทธิและผลกระทบรวมทั้งความรับผิดชอบเนื่องจากการใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน

ภายหลังสำนักงานคุ้มครองพยานได้ตรวจสอบคำร้อง พยานหลักฐานและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็จะเสนอคำร้องพร้อมความเห็นประกอบให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายพิจารณาเป็นการด่วน พร้อมทั้งแจ้งวันที่รัฐมนตรีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายได้รับคำร้องให้แก่พยานหรือผู้ยื่นคำร้องทราบ ซึ่งรัฐมนตรีมีระยะเวลาไม่เกินสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่รับคำร้องจากสำนักงานคุ้มครองพยานในการที่จะมีคำสั่งให้คุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ แต่หากในกรณีที่รัฐมนตรีมีคำสั่งไม่เห็นด้วยในการใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน จะต้องแจ้งคำสั่งพร้อมทั้งเหตุผลและสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวให้พยานหรือผู้ยื่นคำร้องทราบโดยเร็ว ทั้งนี้หากรัฐมนตรีไม่พิจารณาหรือมีคำสั่งใดๆ ภายในสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่รับคำร้องจากสำนักงานคุ้มครองพยาน ให้ถือว่ารัฐมนตรีมีคำสั่งไม่รับคำร้องขอคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ และผู้ยื่นคำร้องมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวตามมาตรา 20* ของพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน

* พระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2546 มาตรา 20 “ในกรณีที่ผู้ได้รับคำสั่งตามมาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 9 มาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 มาตรา 16 มาตรา 17 หรือมาตรา 19 อันมิใช่คำสั่งของศาล ไม่พอใจคำสั่งดังกล่าว ให้มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งนั้นโดยยื่นเป็นคำร้องต่อศาลยุติธรรมชั้นต้น ซึ่งมีใช้ศาลแขวงและมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาหรือศาลทหารชั้นต้น ที่มีเขตอำนาจเหนือคดีนั้นหรือที่บุคคลเหล่านั้นมีที่อยู่ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

การยื่นอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง

ให้การอุทธรณ์คำสั่งตามมาตรา 19 เป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่งสำนักงานคุ้มครองพยาน

การอุทธรณ์คำสั่งตามมาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 9 มาตรา 10 มาตรา 11 หรือมาตรา 12 ให้ศาลพิจารณาเป็นการลับและให้เฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีตามที่ศาลเห็นสมควรมีสิทธิเข้าฟังการพิจารณาคดีได้ ทั้งนี้ ให้

เมื่อรัฐมนตรีมีคำสั่งคุ้มครองพยานตามมาตราพิเศษ สำนักงาน

คุ้มครองพยานจะต้องให้พยานลงลายมือชื่อแสดงความยินยอมรับการคุ้มครองตามมาตราพิเศษ อีกครั้งหนึ่งก่อนที่มีการใช้มาตราพิเศษในการคุ้มครองพยาน ทั้งนี้กระบวนการตั้งแต่รับคำร้อง จนกระทั่งการพิจารณาคำร้องและการคุ้มครองพยานต้องดำเนินการเป็นการลับ และต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของพยาน ข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับตัวพยาน บุคคลอื่นที่มีความใกล้ชิดกับพยาน พฤติการณ์แห่งคดี ความไม่ปลอดภัยที่พยานจะได้รับ และข้อเท็จจริงอื่นๆที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการกำหนดให้สำนักงานคุ้มครองพยานเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการคุ้มครองพยานตามมาตราพิเศษ แต่การดำเนินการดังกล่าวจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆของรัฐด้วยเช่นกัน ซึ่งประกอบไปด้วย⁴⁷

- (1) สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง : การเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล และการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนอื่นๆ
- (2) กระทรวงแรงงาน : การจัดหาอาชีพ
- (3) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน : การรักษาสิทธิและสถานภาพของพยานในกรณีพยานเป็นข้าราชการในสังกัดของ ก.พ.
- (4) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ : การรักษาและเรียกร้องสิทธิที่พยานพึงได้รับ
- (5) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ: การปฏิบัติหน้าที่ให้ความคุ้มครองและความปลอดภัยแก่พยาน
- (6) สภานายความ : การช่วยเหลือทางคดีและเรียกร้องสิทธิที่พยานพึงได้รับ

ทั้งนี้แม้จะมีมาตรการต่างๆเพื่อให้ความคุ้มครองและความปลอดภัยแก่พยานก็ตาม แต่ก็ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรจึงมีการจัดทำร่าง“บันทึกความร่วมมือ” (Memorandum of Understanding – M.O.U.) ระหว่างสำนักงานคุ้มครองพยานกับหน่วยงานอื่นๆ

ศาลพิจารณาและมีคำสั่งให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลได้รับ อุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุอันสมควรศาลอาจขยายระยะเวลาออกไปได้ตามความจำเป็นแก่กรณีแต่ ต้องจดยางานเหตุ นั้นไว้

ในการพิจารณาอุทธรณ์ ให้ศาลมีอำนาจหมายเรียกเอกสาร ข้อมูลหรือเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องมาศาลเพื่อทำการไต่สวน โดยไม่ชักช้าและ สืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้เป็นที่สุด ”

⁴⁷ เล่มเดียวกัน , หน้า 30

ของรัฐขึ้น เพื่อให้การดำเนินการคุ้มครองพยานในคดีอาญาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น บันทึกข้อตกลงว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานการให้ความคุ้มครองพยานในคดีอาญาระหว่างกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(8) มาตรการคุ้มครองพยานโดยกระทรวงมหาดไทย

ตามที่มาตรา 6 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้การแจ้งและวิธีการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยแก่พยานตามคำขอและการสิ้นสุดลง ซึ่งการคุ้มครองพยานให้เป็นไปตามระเบียบที่กฎหมายกำหนดโดยหัวหน้าหน่วยงานของรัฐของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกระทรวงมหาดไทยจึงได้มีการออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดี อาญา พ.ศ. 2551 และได้มีการจัดตั้งหน่วยงานคุ้มครองพยานซึ่งก็คือ กรมการปกครองหรือจังหวัดเพื่อดำเนินการในการให้ความคุ้มครองแก่พยาน โดยบุคคลที่กรมการปกครองหรือจังหวัดจะให้ความคุ้มครองนั้นก็คือพยานในคดีอาญาและบุคคลตามความหมายในมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ.2546 ทั้งนี้การคุ้มครองพยานโดยหน่วยงานคุ้มครองพยานนี้จะดำเนินการคุ้มครองรักษาความปลอดภัยแก่พยานมิให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของพยานหรือบุคคลที่หน่วยงานคุ้มครองพยานให้ความคุ้มครอง

(9) มาตรการในการคุ้มครองพยานในคดีอาญาโดยหน่วยงานคุ้มครองพยาน

เมื่อมีคำสั่งให้คุ้มครองพยานจากอธิบดีกรมการปกครองหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี ก็จะมีการจัดการคุ้มครองพยาน โดยจะดำเนินการคุ้มครองให้เหมาะสมแก่สถานะของพยาน สภาพของพยาน และลักษณะของคดีอาญาที่เกี่ยวข้อง เช่น หากคดีอาญาที่พยานได้เข้าไปเกี่ยวข้องมีลักษณะร้ายแรง การดำเนินการคุ้มครองพยานก็จะมีรูปแบบที่เข้มงวดกว่าคดีอาญาที่มีลักษณะความรุนแรงน้อยกว่า โดยมาตรการในการคุ้มครองความปลอดภัยมีดังต่อไปนี้⁴⁸

(1) จัดพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นชุดคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่พยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน ให้ได้รับความปลอดภัย อันเป็นผลมาจากการที่จะมาหรือได้มาเป็นพยาน ซึ่งมีระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองครั้งละไม่เกิน 90 วัน

(2) จัดให้พยานอยู่ในสถานที่เหมาะสมอันเป็นที่อยู่อาศัยประจำของพยานหรือของบุคคลอื่นที่พยานไว้วางใจ หรือที่อธิบดีกรมการปกครองหรือผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนด โดยให้พยานได้รับความปลอดภัยมากที่สุด

⁴⁸ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2551 ข้อ 8

(3) ปกปิด และรักษาความลับเกี่ยวกับชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูล
 อื่นที่สามารถระบุตัวพยานในการคุ้มครองความปลอดภัยพยาน

มาตรการที่หน่วยงานคุ้มครองพยานดำเนินการคุ้มครองให้แก่พยานหรือ
 บุคคลที่เกี่ยวข้องนี้เป็นมาตรการทั่วไป แต่หากมีเหตุอันควรสงสัยหรือปรากฏแน่ชัดว่าพยานหรือ
 บุคคลตามมาตรา 8 ในพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญาจะไม่ได้รับความปลอดภัย อธิปไตย
 หรือผู้ว่าราชการจังหวัดอาจใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานก็ได้ โดยการยื่นคำร้องต่อ
 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ซึ่งวิธีการร้องขอหรือดำเนินการเป็นไปตามพระราชบัญญัติ
 คุ้มครองพยาน และในการใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองจะต้องได้รับความยินยอมจากพยาน
 ด้วย

(10) มาตรการความคุ้มครองพยานโดยพนักงานอัยการ

สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมที่มีความสำคัญ
 หน่วยงานหนึ่งในการให้ความคุ้มครองพยาน แต่มีบทบาทไม่มากนักเนื่องจากพนักงานอัยการ
 ไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องในการให้ความคุ้มครองพยานโดยตรง แต่จะเข้ามาเกี่ยวข้องเมื่อพนักงาน
 อัยการเข้ามารับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนเพื่อพิจารณาว่ามีพยานหลักฐานเพียง
 พอที่จะมีคำสั่งฟ้องหรือดำเนินคดีต่อศาลต่อไปหรือไม่ และทำการซักซ้อมพยานเกี่ยวกับการเบิก
 ความในชั้นพิจารณาคดี

สำนักงานอัยการสูงสุดก็ให้ความสำคัญแก่พยาน ซึ่งปรากฏอยู่ในรูปแบบของการ
 อำนวยความสะดวกแก่พยานเช่น การเดินทาง รวมไปถึงการให้ความปลอดภัยแก่พยาน เป็นต้น
 มาตรการดังกล่าวได้กำหนดไว้ในระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของ
 พนักงานอัยการ พ.ศ.2547 ข้อ 106, 107 และ 108* ซึ่งมีสาระสำคัญในการให้พนักงานอัยการมีหน้าที่

* ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2547

“ข้อ 106 การติดตามพยานมาเบิกความ

พนักงานอัยการต้องตระหนักถึง ความรับผิดชอบในการติดตามพยานมาเบิกความต่อศาล ไม่ควรจะ
 ปิดความรับผิดชอบให้หน่วยงานอื่น วิธีการใด ๆ ที่ถูกต้องชอบธรรมในอันที่จะติดตามพยานมาเบิกความให้ฟัง
 กระทำ เช่น การติดตามผลการส่งหมายเรียกพยานอย่างจริงจัง การกำชับพนักงานสอบสวนหรือผู้บังคับบัญชา
 ของพนักงานสอบสวนให้ติดตามหรือนำพยานมาศาล การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในท้องถิ่น การติดต่อกับ
 บุคคลอื่นที่รู้ที่อยู่พยาน การติดต่อกับพยานโดยตรงทางไปรษณีย์หรือทางโทรศัพท์ เป็นต้น

ข้อ 107 การให้ความสำคัญแก่พยาน

ความรับผิดชอบในการติดตามพยานมาเบิกความต่อศาล ติดตามพยานมาเบิกความด้วยวิธีการที่
ชอบธรรม ระลึกถึงหน้าที่ของพยานที่ต้องมาศาล ต้องให้การ และต้องสาบานตนหรือปฏิญาณตน
โดยพนักงานอัยการต้องดูแลเอาใจใส่ให้พยานได้สาบานหรือปฏิญาณตนก่อนเบิกความ รวมทั้ง
พนักงานอัยการจะต้องปฏิบัติโดยสุภาพต่อพยาน และระลึกถึงสิทธิของพยานที่จะให้การโดย
ปราศจากการถูกขัดขวาง สิทธิที่จะได้รับและอำนวยความสะดวกแก่พยานให้ได้รับสิทธิอย่างดีที่สุด

ในระหว่างการพิจารณาก็ได้กำหนดมาตรการคุ้มครองในระหว่างการสืบพยาน
โดยในกรณีที่พยานเป็นเด็กหรือเยาวชนเป็นผู้เบิกความ จะต้องทำการเบิกความต่อหน้าจำเลยหรือ
บุคคลบางคนที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการเบิกความของพยาน พนักงานอัยการก็สามารถแถลงต่อศาล
เพื่อขอให้บุคคลดังกล่าวออกนอกห้องพิจารณา หรือแถลงถึงเหตุดังกล่าวเพื่อให้ศาลพิจารณาตาม
สมควรก็ได้ ตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.
2547 ข้อ 109*

พนักงานอัยการต้องให้ความสำคัญและระลึกถึงหน้าที่ของพยาน ที่ต้องมาศาล ต้องให้การ และต้อง
สาบานหรือปฏิญาณตน

ในกรณีที่พยานมีหน้าที่ต้องสาบานหรือปฏิญาณตน ให้พนักงานอัยการเอาใจใส่ดูแลว่า ก่อนเบิก
ความ พยานได้สาบานหรือปฏิญาณตนแล้ว

หากพนักงานอัยการนำเด็กหรือเยาวชนเข้าเบิกความเป็นพยานต่อศาล ให้พนักงานอัยการดำเนินการ
เตรียมความพร้อมให้กับพยานนั้นเท่าที่สามารถทำได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้พยานมีความคุ้นเคยกับสภาพ
ห้องพิจารณา บุคคลและกระบวนการที่เกี่ยวข้อง และให้พยานมีความเข้าใจว่าการดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด
ของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมนั้นดำเนิน ไปเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้นั้น ได้รับการศึกษา ฝึกอบรม
ช่วยเหลือ และสงเคราะห์ให้กลับไปอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

ข้อ 108 การปฏิบัติต่อพยาน

พนักงานอัยการพึงปฏิบัติโดยสุภาพต่อพยาน และต้องระลึกถึงสิทธิของพยานที่จะให้การได้โดย
ปราศจากการถูกขัดขวาง สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครอง สิทธิที่จะรับคำพยานและเบี่ยงเสียง และพนักงาน
อัยการต้องอำนวยความสะดวกแก่พยานให้ได้รับสิทธิดังกล่าวอย่างดีที่สุด”

* ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2547 ข้อ 109 การ
สืบพยานและการใช้คำถามกับพยานที่เป็นเด็กและเยาวชน

การสืบพยานที่เป็นเด็กและเยาวชน เมื่อพนักงานอัยการพิจารณาจากสติปัญญา อารมณ์ และผลกระทบ
ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ที่พยานได้รับจากการกระทำความผิดมาแล้ว เห็นว่า พยานควรเบิกความต่อหน้าเฉพาะ
บุคคลที่เกี่ยวข้องเท่านั้น หรือการปรากฏตัวของจำเลยหรือบุคคลบางคนอาจเป็นอุปสรรคต่อการเบิกความของ
พยาน ให้พนักงานอัยการแถลงต่อศาล ขอให้บุคคลซึ่งเห็นว่าไม่ควรอยู่ต่อหน้าพยานออกไปนอกห้อง
พิจารณา หรือแถลงถึงอุปสรรคดังกล่าว เพื่อให้ศาลพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควร

2.5.5 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

เนื่องจากปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่ละเอียดอ่อนอย่างมาก เพราะเป็นปัญหาที่กระทบต่อความสัมพันธ์ของบุคคลที่อยู่ในครอบครัว อีกทั้งเป็นบุคคลที่ผู้เสียหายรู้จักกับผู้กระทำความผิดเป็นอย่างดี ซึ่งมีความแตกต่างจากความผิดอาญาระหว่างบุคคลทั่วไป การใช้มาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาก่อนที่จะมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้นั้นยังมีความไม่เหมาะสม เพราะกฎหมายอาญามีลักษณะเชิงลงโทษมากกว่าการเยียวยาแก้ไขดังนั้นการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวจึงต้องแก้ไขโดยคำนึงถึงปัญหาความสัมพันธ์บุคคลในครอบครัวและมาตรการทางอาญาที่เหมาะสมประกอบด้วย

แพทย์หญิงเบญจพร ปัญญา ยาง จิตแพทย์กรมสุขภาพจิต ได้นิยามความหมาย “ความรุนแรง” หมายถึง การที่บุคคลใช้กำลังทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บ การทำลายทรัพย์สินของผู้อื่นหรือการข่มขู่ว่าจะทำร้ายให้ผู้อื่นบาดเจ็บหรือข่มขู่ว่าจะทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น รวมทั้งการใช้กำลังบังคับกักขังหน่วงเหนี่ยวและรุกรานสิทธิหรือเสรีภาพส่วนบุคคล ซึ่งจากนิยามดังกล่าวข้างต้น ความรุนแรงในครอบครัวจะเกิดใน 2 ลักษณะคือ ความรุนแรงที่กระทำโดยผู้ใหญ่ ได้แก่ การทำร้ายเด็ก การทำร้ายคู่สมรสและการทำร้ายผู้สูงอายุ กับความรุนแรงที่เด็กเป็นผู้กระทำ ได้แก่ การทำร้ายพี่น้อง และการทำร้ายพ่อแม่⁴⁹

ความรุนแรงในครอบครัว เป็นการทำร้ายซึ่งกันและกันของสมาชิกในครอบครัวหรือบุคคลในครอบครัวเดียวกัน โดยการทำร้ายดังกล่าวเป็นการใช้กำลังประทุษร้ายต่ออนามัย ร่างกาย เพศ ชีวิต เสรีภาพ หรือการกระทำใด ๆ อันไม่เป็นธรรมระหว่างบุคคลดังกล่าวข้างต้น จนเกิดอันตรายแก่อนามัย ร่างกาย เสรีภาพ เพศ จิตใจและชีวิตแก่อีกฝ่ายหนึ่ง

สาเหตุของความรุนแรงในครอบครัว⁵⁰

ในการสืบพยาน ให้พนักงานอัยการใช้คำถามที่เข้าใจง่ายสำหรับพยานที่เป็นเด็กและเยาวชน และให้ทดสอบอยู่เสมอว่าพยานเข้าใจคำถามถูกต้องหรือไม่ นอกจากนี้ ให้หลีกเลี่ยงการใช้คำถาม ที่อาจก่อให้เกิดความสับสน เข้าใจยาก หรืออาจทำร้ายจิตใจของพยาน

⁴⁹ คลังปัญญาไทย, ความรุนแรงในครอบครัว, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.panyathai.or.th/wiki/index.php/ความรุนแรงในครอบครัว> [2009, May 28]

⁵⁰ วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล , อุทัยวรรณ แจ่มสุธี และอำนาจ เนตยสุภา, รายงานวิจัยการประเมินกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร, 2546), หน้า48-58

สาเหตุของความรุนแรงในครอบครัวไม่ได้เกิดจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่หากมีหลายสาเหตุร่วมกัน ซึ่งสามารถแบ่งทฤษฎีสาเหตุปัจจัยของความรุนแรงในครอบครัวออกเป็นดังนี้

1. สาเหตุด้านตัวบุคคล (Individually orientated theories)

สาเหตุด้านตัวบุคคลนั้น กล่าวได้ว่าความยากจนหรือการตกงานเป็นปัจจัยกดดันให้เกิดความรุนแรง รวมทั้งประสบการณ์ถูกทำร้ายทุบตีในวัยเด็ก บุคคลที่ด้อยภาวะรู้สึกเก็บกด มีความซึมเศร้าเก็บตัว และมีบุคลิกภาพแปรปรวน ก้าวร้าวหรือประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัวเดิมเมื่อครั้งเป็นเด็กถูกเลี้ยงอย่างทารุณโหดร้าย หรือถูกเลี้ยงดูชนิดตามใจมากเกินไป มีจิตใจอ่อนแอขาดความเชื่อมั่น อาจมีอาการป่วยทางจิต และกระทำความรุนแรงต่อคู่ครองได้

สาเหตุด้านตัวบุคคลที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือทฤษฎีวงล้ออำนาจควบคุม (Power and control wheels) ซึ่งเกิดจากการที่ผู้กระทำต้องการได้รับหรือรักษาอำนาจและควบคุมคู่ครองอีกฝ่ายหนึ่ง โดยเชื่อว่าตนมีอำนาจกระทำโดยชอบและเป็นรูปแบบพฤติกรรมใช้กำลังบังคับระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัว ผู้กระทำมักใช้วิธีข่มขู่หรืออาฆมาว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายต่อร่างกายหรือชีวิตให้คู่ครองกลัว ซึ่งวิธีการในการกระทำหรือข่มขู่อาจเปลี่ยนแปลงไปเมื่อผู้กระทำพยายามหรือหาวิธีหลีกเลี่ยงจากการกระทำดังกล่าว

2. สาเหตุด้านครอบครัว (Family factor)

โดยทฤษฎีครอบครัวเกิดขึ้นเพราะความรักและการเกื้อกูลกัน ครอบครัวถูกกำหนดให้มีบทบาทและความรับผิดชอบต่อกันโดยมีเงื่อนไขของอายุและเพศ มิใช่การแข่งขันหรือผลประโยชน์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่สภาพสังคมมีส่วนกดดันให้โครงสร้างของสถาบันครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปและมีส่วนก่อให้เกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มขึ้น เช่น แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวที่แยกตัวอยู่ตามลำพัง (Family isolation) ปราศจากผู้คอยยับยั้งหรือช่วยเหลือในกรณีเกิดเหตุการณ์เผชิญหน้าระหว่างคู่ครอง เนื่องจากครอบครัวเหล่านั้นขาดญาติหรือเพื่อนบ้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัวไม่มั่นคง ครอบครัวเหล่านี้ล้วนแต่เสี่ยงต่อการเกิดความรุนแรงสูง

ในการทำร้ายทุบตีระหว่างคู่สมรสนั้น เด็กที่เห็นบิดามารดาทำร้ายทุบตีกัน มีแนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรงกับคู่ครองเมื่อโตขึ้นมากกว่าเด็กที่ถูกบิดามารดาทำร้ายทุบตีโดยตรง ซึ่งการกระทำรุนแรงต่อคู่ครองนั้นเนื่องจากการเรียนรู้ความรุนแรงจากครอบครัวหรือชุมชนตั้งแต่วัยเด็ก ส่งผลให้เด็กผู้ชายเรียนรู้ที่จะก่อความรุนแรง (active violence) ส่วนเด็กผู้หญิงเรียนรู้ที่จะเป็นผู้ถูกกระทำ

(passive violence) ประสบการณ์ของเด็กที่เห็นความรุนแรงหรือถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวบางรายมีแนวโน้มที่จะพัฒนาเป็นบุคลิกภาพที่ก้าวร้าว แต่ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นอันเป็นองค์ประกอบด้วย

3. สาเหตุด้านสังคม (Social factor)

การศึกษาสาเหตุปัจจัยทางด้านสังคม พบว่าหลายด้านที่ก่อให้เกิดความกดดันให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว เช่น ปัญหาการว่างงาน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าในสังคมที่มีภาวะคนว่างงานมากแนวโน้มการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีสูงขึ้น ปัญหาเรื่องข้อขัดแย้งเรื่องเงินได้นำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัวและนำไปสู่การเสพแอลกอฮอล์สูงซึ่งผู้ชายที่ก่อเหตุความรุนแรงในครอบครัวมักจะอ้างว่ากระทำไปเพราะเมาสุรา แต่ไม่ใช่สาเหตุโดยตรงหากแต่มีปัจจัยอื่นทางสังคมประกอบด้วยเพราะบางคนดื่มสุราแต่ไม่ได้ก่อเหตุความรุนแรงในครอบครัวก็มีไม่น้อย

นอกจากนี้โครงสร้างทางสังคม (social structure) ก็มีส่วนทำให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว เช่น สังคมคาดหวังว่าผู้ชายต้องเป็นทุกอย่างซึ่งความจริงแล้ว โดยจารีตประเพณีผู้ชายต้องประสบความสำเร็จ เป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว เป็นผู้นำครอบครัวและปกครองดูแลสมาชิกและคู่สมรส ในทางตรงกันข้ามสังคมคาดหวังผู้หญิงจะต้องเป็นแม่บ้านและรับใช้ผู้เป็นสามี การบังคับให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคมจึงนำไปสู่การใช้ความรุนแรงและสังคมก็ยอมรับเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว กลุ่มประกอบอาชีพใช้แรงงานมีความเห็นว่าภริยาต้องเป็นแม่บ้านและรับใช้สามี ทั้งมีความเห็นว่าภริยาต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและเห็นว่าตนเองเป็นหัวหน้าครอบครัวและคาดหวังว่าภริยาจะต้องเชื่อฟังตนเพื่อเป็นการตอบแทนที่ตนเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัวซึ่งผู้ชายแสวงหาอำนาจสูงสุดในครอบครัวเพื่อทดแทนความต่ำต้อยด้านสถานภาพและการทำงานของตนและการมีอำนาจสูงสุดในครอบครัวเป็นการแสดงให้เห็นคุณค่าความเป็นลูกผู้ชาย แต่กับกลุ่มผู้ชายประกอบอาชีพชั้นกลางหรือชั้นกลางค่อนข้างสูงกลับไม่มีทัศนคติเหมือนกลุ่มผู้ชายประกอบอาชีพใช้แรงงาน แต่เกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมักจะมีสาเหตุกดดันจากการทำงาน เช่น ไม่สมหวังในตำแหน่งหน้าที่การทำงานหรือทำงานไม่สำเร็จ

ส่วนความสัมพันธ์ด้านสถานภาพย่อมนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัว เช่น กรณีภริยามีหน้าที่การทำงานที่ดีกว่า หรือสถานะทางสังคมสูงกว่าสามี ในกรณีเช่นนี้สามีมักแสดงอำนาจเพื่อยืนยันความเหนือกว่าภริยาจึงนำไปสู่การกระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อคู่ครองและบุตร แต่อย่างไรก็ตามปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมิได้จำกัดเฉพาะกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำเท่านั้น ครอบครัวที่มีฐานะดีก็มีการทำร้ายร่างกายระหว่างคู่ครองได้ จึงไม่อาจสรุปได้ว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวจะเกิดเฉพาะผู้ใช้แรงงานเท่านั้น

4. สาเหตุความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างอำนาจ (Structure of power relationship)

ทฤษฎีนี้สามารถใช้วิเคราะห์โครงสร้างความรุนแรงในครอบครัวระดับมหภาคซึ่งสังคมตะวันตกมีการปฏิบัติรุนแรงต่อผู้หญิงตั้งแต่เริ่มสมัยคริสตศตวรรษที่ 16 กล่าวคือ ศาสนาคริสต์สอนว่าผู้ชายเป็นผู้ปกครองครอบครัว ส่วนผู้หญิงมีฐานะคล้ายสิ่งของ ไม่สามารถจัดการทรัพย์สินของตนเองได้ ตามจารีตประเพณีที่ยอมรับผู้ชายเป็นหัวหน้าและผู้นำครอบครัว ผู้ชายจึงมีสิทธิที่จะบังคับให้ผู้หญิงมีบทบาทและหน้าที่ตามจารีตประเพณี ซึ่งการบังคับข่มขู่รวมถึงการใช้กำลังอันเป็นความรุนแรง แต่ในภาวะสังคมอุตสาหกรรมปัจจุบันผู้หญิงไม่ได้พึ่งพิงทางเศรษฐกิจจากผู้ชาย ผู้หญิงจึงไม่ได้อยู่ในฐานะที่ด้อยกว่าและถูกรองรับโดยฝ่ายชาย แนวโน้มดังกล่าวทำให้ชายหญิงเสมอกันในครอบครัว หากมีความรุนแรงก็เนื่องมาจากสาเหตุส่วนตัวไม่ใช่ปัญหาเชิงโครงสร้างทางสังคม แต่กลุ่มสตรีศึกษาใช้ทฤษฎีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างอำนาจอธิบายสาเหตุของความรุนแรงในครอบครัวว่าเนื่องจากความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงในสังคม โดยความไม่เท่าเทียมกันนั้นทำให้หญิงต้องพึ่งพิงทางเศรษฐกิจ เหตุนี้หญิงจึงไม่มีอำนาจในครอบครัว โดยภริยาที่มีบทบาทดีกว่าสามีในครอบครัวเนื่องมาจากการควบคุมค่าใช้จ่ายของสามีในครอบครัว นอกจากนี้พบว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว คือ ปัญหาเรื่องรายได้ ปัญหาการหึงหวง ปัญหาเกี่ยวกับความพึงพอใจทางเพศ และปัญหาเกี่ยวกับการดื่มสุรา

แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาทฤษฎีต่างๆเพื่ออธิบายถึงสาเหตุของความรุนแรงในครอบครัวไม่อาจใช้ทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งอธิบายได้อย่างครบถ้วน คงต้องอาศัยหลายทฤษฎีอธิบายร่วมกัน และไม่สามารถแยกแยะได้ว่าความรุนแรงในครอบครัวเกิดจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งเป็นการเฉพาะ จึงอาจกล่าวได้ว่าสาเหตุของความรุนแรงในครอบครัวเกิดจากปัจจัยหลายด้านร่วมกัน

สำหรับประเทศไทยในอดีตนั้น ปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวนั้น สังคมไม่ได้ให้ความสำคัญมากนักเพราะถือว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัวที่บุคคลในครอบครัวจะต้องดำเนินการจัดการแก้ไขปัญหากันเอง ไม่ใช่เรื่องของบุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นสมาชิกภายในครอบครัว จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องหรือร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยแต่อย่างใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นแก่ฝ่ายหญิง ทั้งนี้เนื่องจากพื้นฐานทางสังคมของประเทศไทยในอดีตเป็นโครงสร้างระบบปิตาธิปไตย (patriarchy) หรือระบบความคิดแบบเน้นอำนาจผู้ชาย ระบบดังกล่าวถือว่าผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว มีอำนาจและเป็นใหญ่ในครอบครัว มีอำนาจเหนือภริยาและบุตร รวมทั้งอาจใช้วิธีการที่รุนแรงเพื่อบังคับควบคุมครอบครัวให้อยู่ในกฎเกณฑ์ที่กำหนด บทบาทของฝ่ายหญิงจะถูกจำกัดโดยวัฒนธรรมและกฎหมายของสังคมในขณะนั้น ซึ่งผลของการเพิกเฉยต่อปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นส่งผลให้ฝ่ายที่อ่อนแอกว่าตกเป็นเหยื่อหรือเป็นฝ่ายถูกระงับแต่

เพียงฝ่ายเดียวมาโดยตลอด ก่อให้เกิดความรู้สึกหวาดกลัว เจ็บแค้น รวมทั้งเก็บกดความโกรธเคืองดังกล่าวมาโดยตลอด

ปัจจัยต่อมาคือสภาพบ้านเรือนตั้งอยู่โดดเดี่ยวห่างไกลครอบครัวอื่น เพื่อนบ้านมีฐานะยากจนต้องตั้งใจทำมาหากินเพื่อให้ครอบครัวของตนเองอยู่รอด จึงไม่สนใจครอบครัวอื่น ค่านิยมในชุมชนที่มองสถานภาพของผู้หญิงดีกว่าผู้ชาย และการอยู่โดดเดี่ยวของผู้หญิงส่งผลให้โอกาสที่จะเกิดความรุนแรงต่อผู้หญิงมีสูงกว่าชุมชนที่ปราศจากปัญหาเหล่านี้ ขณะเดียวกันความเชื่อเกี่ยวกับลักษณะของความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างครอบครัว สังคมไทยมีวัฒนธรรมที่รักษาความเกรงใจ การให้เกียรติ และการเคารพในสิทธิของผู้อื่น การรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างครอบครัวด้วยกัน กล่าวคือ การไม่แทรกแซงครอบครัวผู้อื่น โดยเฉพาะในการกระทำรุนแรงระหว่างคนในครอบครัวด้วยกัน ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว

ต่อมาเมื่อสังคมไทยเปิดกว้างมากขึ้น และรัฐได้เริ่มให้ความสำคัญในปัญหาดังกล่าวมากขึ้น โดยมองว่าปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวเป็นอาชญากรรมอย่างหนึ่งซึ่งเริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเริ่มต้นจากการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานในการให้ความคุ้มครองแก่เด็กและสตรี ซึ่งได้กำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานและหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการในเรื่องดังกล่าวโดยระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 30* และมาตรา 53** ซึ่งกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน และบุคคลที่ได้รับความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 บังคับใช้แต่อย่างใด บทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งการลงโทษผู้กระทำความผิดจึงเป็นตามกฎหมายอาญา

* รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 30 “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม ”

** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 53 “เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม

เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ”

เสียส่วนใหญ่ ซึ่งกฎหมายบางมาตราก็ไม่ได้ให้ความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 วรรคหนึ่ง* ก่อนที่จะมีการแก้ไขปรับปรุงนั้น บทบัญญัติดังกล่าวมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติ โดยมุ่งคุ้มครองหญิงทั่วไปแต่ไม่หมายความรวมถึง หญิงที่ได้สมรสแล้ว และถูกสามีของตนข่มขืนแต่อย่างใด ซึ่งผู้ชายที่ข่มขืนภริยาของตน แม้จะกระทำโดยขู่เข็ญด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยหญิงอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ก็ไม่ถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายแต่อย่างใด แนวความคิดในการควบคุมปัญหาความรุนแรงในครอบครัวจึงเกิดขึ้น ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างคู่สมรสและสมาชิกในครอบครัวไม่ถูกมองว่าเป็นเพียงเรื่องส่วนตัวหรือปัญหาของสมาชิกในครอบครัวนั้นๆอีกต่อไป เป็นหน้าที่ของรัฐและสังคมที่จะต้องให้ความคุ้มครองเนื่องจากถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ประกอบกับแนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่มสตรีนิยมที่มีแนวคิดในการให้ความคุ้มครองหญิงที่เป็นภริยาจากการถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว และแม้สิทธิในครอบครัวจะเป็นสิทธิส่วนบุคคลอันผู้ใดจะเข้าไปแทรกแซงมิได้ แต่การคุ้มครองป้องกันภริยาจากความรุนแรงในครอบครัวอันเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อร่างกายหรือจิตใจ รัฐหรือสังคมและชุมชนย่อมเข้าไปแทรกแซงและมีส่วนร่วมต่อการปกป้องจากความรุนแรงในครอบครัวได้

แนวความคิดในการควบคุมปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงเป็นความผิดทางอาญา เหมือนกับความผิดอาญาทั่วไป คือมีนโยบายให้ตำรวจจับกุมและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด แต่ควรมีกฎหมายควบคุมหรือแก้ไขปัญหาเรื่องดังกล่าว โดยเฉพาะ จึงมีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

ความรุนแรงตามพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดลักษณะของการกระทำที่ถือเป็นความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งไม่ได้กำหนดวิธีการของการกระทำแต่ได้กำหนดถึงลักษณะของการกระทำนั้นดังที่ปรากฏใน มาตรา 3 ซึ่งหมายความถึง การกระทำใดๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือการกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับ หรือใช้อำนาจครอบงำ ผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบแต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท

* ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 วรรคหนึ่ง “ ผู้ใดกระทำชำเราหญิงซึ่งไม่ใช่ภริยาของตน โดยขู่เข็ญประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยหญิงอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้หญิงเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดพันบาทถึงสี่หมื่นบาท ”

ในขณะที่บุคคลในครอบครัวตามพระราชบัญญัตินี้ หมายถึง คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่กินอยู่หรือเคยอยู่กินฉันสามีภรรยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

(1) มาตรการคุ้มครองผู้เสียหาย

ด้วยปัญหาการกระทำความผิดดังกล่าว กฎหมายจึงให้ความสำคัญในการให้ความคุ้มครองกับผู้เสียหายรวมถึงบุคคลผู้ถูกกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติ ซึ่งมีลักษณะการให้ความคุ้มครองดังนี้

(1.1) มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในชั้นพนักงานสอบสวน

ตามพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายไว้หลายรูปแบบ โดยเริ่มต้นตั้งแต่เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจนกระทั่งได้นำคดีขึ้นการพิจารณาของศาล เพื่อให้ศาลพิจารณาและลงโทษผู้กระทำความผิดต่อไป

สำหรับมาตรการในการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นเมื่อมีการกระทำเกิดขึ้น ตามมาตรา 6* ได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้พบเหตุซึ่งหน้าหรือมีผู้แจ้งให้ทราบ กฎหมายฉบับนี้ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปในสถานที่ที่เกิดเหตุได้ทันที เพื่อสอบถามข้อเท็จจริงกับผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลที่อยู่ในสถานที่ดังกล่าวซึ่งเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดที่ได้รับแจ้งนั้น ซึ่งการให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุได้ในทันทีนั้น จะทำให้เจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปช่วยเหลือผู้เสียหาย(ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว)ได้ในทันที และยุติการกระทำ

* พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6 “ การแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 5 อาจกระทำโดยวาจา เป็นหนังสือทางโทรศัพท์ วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใด

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือได้รับ แจ้งตามมาตรา 5 แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุเพื่อ สอบถามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้นเกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้ง รวมทั้งให้มีอำนาจจัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์ และขอรับคำปรึกษาและนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ในกรณีที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดี ให้จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเองให้ พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้

หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ”

ความรุนแรงในครอบครัวซึ่งการเข้าไปในสถานที่ดังกล่าว พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปได้ในทันทีโดยไม่ต้องมีหมายค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่อย่างใด และถ้าหากผู้กระทำความผิดยังขัดขืนเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองได้ โดยรายละเอียดในการดำเนินการดังกล่าวกำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2551 ข้อ 7** นอกจากนี้เจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่จะมีอำนาจในการเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุได้ในทันทีแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ยังมีอำนาจในการพาตัวผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวไปรับการตรวจรักษากับแพทย์ และขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์หรือนักสังคมสงเคราะห์ได้ด้วย

มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในชั้นพนักงานสอบสวนอีกอย่างหนึ่งคือ ในการดำเนินการสอบสวนผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว การให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่เหล่านี้มีอำนาจในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวซึ่งมาตรการหรือวิธีการเป็นมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวเท่านั้น ซึ่งเกิดจากการที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ประมวลรวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆที่เกี่ยวข้อง และเชื่อได้ว่าผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวจำเป็นต้องได้รับการบรรเทาทุกข์เบื้องต้น หรือมีข้อเท็จจริงที่เชื่อได้ว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวอาจก่อเหตุกระทำความรุนแรงแก่บุคคลในครอบครัวได้อีก หรือมีเหตุอื่นที่จำเป็นจะต้องมีการกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อการบรรเทาทุกข์แก่บุคคลถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว

** ระเบียบกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2551 ข้อ 7 “กรณีพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งหรือรายงานการกระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือเป็นผู้พบเห็นหรือประสบพบเหตุการณ์ที่น่าเชื่อว่ามีอาการกระทำความรุนแรงในครอบครัวให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุเพื่อดำเนินการยุติการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ถ้าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวยังขัดขืนอยู่อีก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเพื่อดำเนินการระงับเหตุ

ก่อนที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุ ให้แสดงบัตรประจำตัวต่อเจ้าของหรือผู้ที่อยู่ในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุ นั้น เพื่อขอมิให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไป และแจ้งให้ทราบถึงเหตุของการเข้าไป

ถ้าเจ้าของหรือผู้ที่อยู่ในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุด้วยความรุนแรงในครอบครัวออกมาพบเพื่อสอบถาม หากไม่มีผู้ใดออกมาพบ หรือไม่สามารเปิดประตูให้เข้าไปในสถานที่นั้นได้ ให้ขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เพื่อเข้าไปช่วยผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว ”

ภายหลังจากที่ได้รวบรวมข้อเท็จจริงดังกล่าวทั้งหมดก็นำเสนอรายงานและความเห็นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีที่มีเขตอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวหรือจะร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ก็ได้

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีได้รับรายงานและความเห็นข้างต้นหรือได้รับรายงานและความเห็นจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่มีเขตอำนาจซึ่งเห็นมีความเห็นเห็นชอบด้วยก็จะออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวโดยมิชักช้า พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบแจ้งให้ผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวให้ปฏิบัติตามคำสั่งหรือข้อกำหนดมาตรการคุ้มครองดังกล่าว

การออกคำสั่งดังกล่าวนี้ไม่จำเป็นที่จะต้องมีการร้องขอจากผู้เสียหายหรือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวก่อนแต่อย่างใด เป็นอำนาจดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามลำพังในการออกคำสั่งหรือกำหนดมาตรการได้เท่าที่จำเป็นและตามความเหมาะสมซึ่งมาตรการดังกล่าวได้แก่⁵¹

1. การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์
2. การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวงดใช้เงินหรือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะ

3. การออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว ตลอดจนการกำหนดวิธีการดูแลบุตร

แต่คำสั่งดังกล่าวจะมีผลบังคับใช้เพียงสี่สิบแปดชั่วโมงนับตั้งแต่วันที่ออกคำสั่งหรือกำหนดมาตรการดังกล่าว และเมื่อผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ปฏิบัติตามคำสั่งหรือข้อกำหนดมาตรการคุ้มครองแล้ว ให้พนักงานสอบสวนเสนอคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองดังกล่าวต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อพิจารณาภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่วันที่ออกคำสั่ง

⁵¹พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาตรา 10

กำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ ซึ่งหากศาลเห็นชอบกับมาตรการหรือคำสั่งดังกล่าว ก็ให้มาตรการดังกล่าวมีผลบังคับใช้ต่อไป

ในกรณีที่ศาลไม่เห็นชอบกับมาตรการดังกล่าวตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้มีคำสั่ง หรือกำหนดมาตรการออกมาทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อเท็จจริงในการออกคำสั่งหรือมาตรการดังกล่าวได้มีการเปลี่ยนแปลงไป ศาลจะต้องทำการไต่สวนโดยพลัน ซึ่งศาลอาจมีคำสั่งเปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือเพิกถอนคำสั่งหรือมาตรการดังกล่าว หรือกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมเองก็ได้

หากกรณีไม่เห็นด้วยกับคำสั่งดังกล่าวของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล บุคคลที่สิทธิ สามารถอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว ได้ก็คือผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับคำสั่งดังกล่าวเท่านั้น โดยต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลภายในสามสิบวันนับตั้งแต่ทราบคำสั่ง

เมื่อมีคำสั่งหรือมาตรการจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล บุคคลผู้ที่ได้รับคำสั่งมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว หากฝ่าฝืนจะมีโทษทางอาญา โดยมีโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁵²

(1.2) มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในชั้นพิจารณาคดี

สำหรับในชั้นพิจารณาคดีก็มีมาตรการสำหรับการคุ้มครองผู้เสียหายเช่นกัน โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ได้ดังต่อไปนี้

1. การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์
2. การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวงดใช้เงินหรือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะ
3. การออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว ตลอดจนการกำหนดวิธีการดูแลบุตร
4. คำสั่งใดๆ ได้ตามที่เห็นสมควร

อำนาจของศาลในการออกคำสั่งหรือมาตรการดังกล่าว ศาลสามารถออกคำสั่งได้ตั้งแต่ในชั้นการสอบสวน โดยศาลจะมีอำนาจเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้เสนอมาตรการหรือคำสั่งต่อ

⁵² พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาตรา 10 วรรคท้าย

ศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับตั้งแต่วันที่พนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งหรือมาตรการดังกล่าว หรือ พนักงานเจ้าหน้าที่ได้นำเสนอคดีต่อศาล และคดีได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลแล้ว

หากต่อมาภายหลังที่มีคำสั่งหรือมาตรการจากศาล เหตุการณ์หรือพฤติกรรมเกี่ยวกับผู้กระทำหรือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลก็มีอำนาจในการแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งหรือมาตรการเดิมที่ศาลได้มีคำสั่งไปก่อนหน้านี้ได้ รวมถึงการกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมในคำสั่งหรือมาตรการเดิมก็ได้ ซึ่งคำสั่งหรือมาตรการใดๆที่ศาลได้มีคำสั่งนั้น หากมีการฝ่าฝืนจะมีโทษทางอาญาสูงกว่าโทษของการฝ่าฝืนคำสั่งหรือมาตรการที่ออกโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยมีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ⁵³

มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายอีกอย่างหนึ่ง ในกรณีที่คุณภาพประสงคที่จะยอมความ หรือผู้เสียหายมีความประสงค์จะถอนคำร้องทุกข์ หรือถอนฟ้องในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัตินี้ ก่อนที่จะมีการดำเนินการดังกล่าวจะต้องจัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้น รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขต่างๆอย่างใดอย่างหนึ่งในการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลง ซึ่งได้แก่

(1) กำหนดวิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา

วิธีการฟื้นฟูและบำบัดรักษาผู้กระทำความผิดนั้น อาจมีลักษณะหลายรูปแบบซึ่งศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อ ดังต่อไปนี้⁵⁴

1. ให้ฟื้นฟูโดยการอบรมผู้กระทำความผิด ด้วยการว่ากล่าว ตักเตือนหรือให้เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมทางศีลธรรมหรือฝึกวินัยหรือโครงการอื่น เป็นระยะเวลา และในสถานที่ที่เหมาะสมตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ทั้งนี้เป็นเวลาไม่เกิน 7 วัน
2. ให้เข้ารับการฟื้นฟูบำบัดรักษาเกี่ยวกับอาการติดยาเสพติดให้โทษในสถานพยาบาลสถานที่ของราชการ หรือสถานที่อื่นที่เห็นสมควร จนกว่าจะครบขั้นตอนการบำบัด แต่ทั้งนี้เป็นเวลาไม่เกิน 6 เดือนนับแต่วันถูกส่งตัวเข้ารับการฟื้นฟู บำบัดรักษา เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอื่นโดยคำนึงถึงอายุ เพศ ประวัติ พฤติกรรมในการกระทำความผิดที่เกิดจากการติดยา

⁵³พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาตรา 11 ววรรคท้าย

⁵⁴ระเบียบอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลาการดำเนินการแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวแทนการลงโทษและเงื่อนไขการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้อง พ.ศ. 2550 ข้อ 4

เสพติดให้โทษตลอดจนสภาพแวดล้อมทั้งปวงของผู้กระทำความผิดประกอบด้วย และอาจจะให้ ผู้กระทำความผิดอยู่ภายใต้การดูแลของพนักงานคุมประพฤติด้วยก็ได้

3. ให้ส่งตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกายและ จิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ไปบำบัดรักษายังโรงพยาบาล สถานที่ของราชการหรือสถานที่อื่น ที่เห็นสมควรหรือมอบให้แก่ผู้อื่นที่เต็มใจ รับไปดูแลรักษาก็ได้ตามแต่ศาลจะเห็นสมควรจนกว่าผู้ นั้นจะหาย หรือตามระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเป็นเวลาไม่เกิน 1 ปี เว้นแต่มีเหตุจำเป็น อย่างอื่น

4. ให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดเข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดยา หรือของมีนเมาอย่างอื่นในสถานพยาบาล สถานที่ของราชการหรือสถานที่อื่นที่เห็นสมควร จนกว่า จะหายจากการติดยาหรือของมีนเมาอย่างอื่น แต่ทั้งนี้เป็นเวลาไม่เกิน 6 เดือนนับแต่วันที่ถูกส่งตัว เข้ารับการบำบัดรักษาเว้นแต่มีเหตุจำเป็นอย่างอื่น

(2) การคุมความประพฤติผู้กระทำความผิด

สำหรับวิธีการคุมความประพฤติผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษนั้น ศาลจะกำหนดให้ผู้กระทำความผิดไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงาน สังคม สงเคราะห์ หรือบุคคลอื่นที่ศาลเห็นสมควรทุก 3 เดือนต่อครั้งเป็นเวลาไม่เกิน 1 ปี หรือระยะเวลาที่ เห็นสมควรแต่ไม่เกิน 1 ปี เพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือ ตักเตือนในเรื่องความประพฤติและการ ประกอบอาชีพ โดยอาจจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดเพียงข้อเดียว หรือหลายข้อ ดังต่อไปนี้⁵⁵

(1) ห้ามมิให้ผู้กระทำความผิดเข้าไปในสถานที่อันจูงใจให้ ประพฤติชั่วหรือกระทำการใดอันเป็นเหตุให้ประพฤติชั่ว

(2) ให้ฝึกหัดหรือประกอบอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(3) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใดอันอาจ นำไปสู่การกระทำความผิดอีก

(4) ห้ามเล่นการพนันหรือห้ามดื่มสุราหรือเสพลิงเสพติดทุกชนิด และอาจให้ไปรับการ บำบัดรักษาอาการติดยาหรือสิ่งเสพติดหรือความบกพร่องทางร่างกายและ จิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานพยาบาลหรือสถานที่อื่นที่เห็นสมควร ตามระยะเวลาที่

⁵⁵ระเบียบอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลาการ ดำเนินการแก่ผู้กระทำความผิดรุนแรงในครอบครัวแทนการลงโทษและเงื่อนไขการขอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้อง พ.ศ. 2550 ข้อ 5

ศาลกำหนด เป็นเวลาไม่เกิน 6 เดือนนับแต่วันที่อุทธรณ์คดีเข้ารับการบำบัดรักษา เว้นแต่มีเหตุจำเป็น
 อยู่อื่น

(5) เงื่อนไขอื่นๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด เพื่อแก้ไขฟื้นฟู
 หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก ซึ่งเงื่อนไขตามที่
 ศาลได้กำหนดดังกล่าวมานั้น หากในภายหลังได้ปรากฏแก่ศาลว่าพฤติการณ์เกี่ยวแก่การคุมความ
 ประพฤติได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดหรือกำหนดเงื่อนไข
 เพิ่มเติมที่ยังไม่ได้กำหนดอีกก็ได้

(3) ใช้จ่ายเงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์

วิธีการให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แทนการ
 ลงโทษนั้น ศาลอาจกำหนดให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าเสียหายเบื้องต้น สำหรับเงินหรือทรัพย์สิน
 ใดๆ ที่ผู้เสียหายได้สูญเสียไป เพราะผลของการกระทำความผิดนั้น ตามจำนวนเงินและระยะเวลาที่
 กำหนดให้ชำระตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด โดยเฉพาะค่าเสียหายดังต่อไปนี้ ให้กำหนดดังนี้⁵⁶

(1) สำหรับรายได้ที่สูญเสียไป ให้ชดใช้ค่าเสียหายเบื้องต้นใน
 วงเงินที่สูญเสียไป แต่ทั้งนี้ไม่เกินวงเงิน 50,000 บาท เว้นแต่มีเหตุสมควรอย่างอื่น

(2) ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ให้ชดใช้เบื้องต้นเท่าที่
 ผู้เสียหายได้ใช้จ่ายไปจริงแต่ทั้งนี้ไม่เกินวงเงิน 50,000 บาท เว้นแต่มีเหตุสมควรอย่างอื่น

(3) ค่าใช้จ่ายในการหาที่อยู่ใหม่ ให้ชดใช้เบื้องต้นเท่าที่
 ผู้เสียหายได้ใช้จ่ายไปจริง แต่ทั้งนี้ไม่เกินเดือนละ 4,000 บาท เป็นเวลาไม่เกิน 1 ปี เว้นแต่มีเหตุ
 สมควรอย่างอื่น

(4) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่จำเป็น ให้ชดใช้เบื้องต้นตามที่จำเป็น
 ตามจำนวนเงินและระยะเวลาที่กำหนดให้ชำระตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด แต่ทั้งนี้ไม่เกินวงเงิน
 50,000 บาท เว้นแต่มีเหตุสมควรอย่างอื่น

(4) ให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสาธารณะ

การให้ทำงานบริการสาธารณะแทนการลงโทษนั้น ศาลจะกำหนด
 ประเภทของการทำงานบริการสาธารณะประโยชน์ สถานที่ และระยะเวลาตามที่ศาลและผู้กระทำ
 ความผิดเห็นสมควร แต่ทั้งนี้ไม่ควรกำหนดให้เกินวันละสามชั่วโมง และไม่เกินเจ็ดวัน โดยให้

⁵⁶ระเบียบอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลาการ
 ดำเนินการแก่ผู้กระทำความผิดรุนแรงในครอบครัวแทนการลงโทษและเงื่อนไขการขอมความ การถอนคำร้องทุกข์
 หรือการถอนฟ้อง พ.ศ. 2550 ข้อ 6

พิจารณาด้วยว่าการทำงานนั้นต้องไม่ก่อความเสียหายแก่สังคมหรือบุคคลอื่นและไม่ก่อให้เกิดภาระเกินสมควร และจะต้องพิจารณาจากวิถีชีวิต การดำรงชีพ ความรับผิดชอบต่อครอบครัวและพิจารณาจากลักษณะหรือประเภทและความเหมาะสมของงาน รวมทั้งระยะทางและความสะดวกในการเดินทางไปทำงานของผู้กระทำความผิดประกอบด้วย

(5) ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว

การให้ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงใน

ครอบครัวแทนการลงโทษ จะใช้ในกรณีที่ศาลเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรลงโทษผู้กระทำความผิด แต่การกระทำของผู้กระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ศาลจึงมีอำนาจที่จะสั่งห้ามมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือให้ละเว้นการกระทำ ดังกล่าว หรือมีคำสั่งอื่นใดในอันที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเสียหายที่ผู้เสียหายซึ่งอาจได้รับต่อไปเนื่องจากการกระทำของผู้กระทำความผิดตามที่ศาลเห็นสมควรได้ ทั้งนี้ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติเพื่อป้องกันมิให้ผู้นั้นกระทำความผิดขึ้นอีกก็ได้ แต่ศาลจะเห็นสมควรภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี เว้นแต่มีเหตุสมควรอย่างอื่น

(6) การทำทัณฑ์บน

การทำทัณฑ์บนแทนการลงโทษ จะใช้ในกรณีที่ศาลพิจารณาเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดีนั้นยังไม่สมควรลงโทษผู้กระทำความผิด แต่มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้กระทำความผิดอาจจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลในครอบครัวขึ้นอีก ศาลจึงมีอำนาจที่จะสั่งให้ผู้นั้นทำทัณฑ์บนไว้โดยกำหนดจำนวนเงินไม่เกินห้าพันบาท โดยมีเงื่อนไขว่าผู้กระทำความผิดจะไม่ก่อเหตุร้ายดังกล่าวอีกตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวจะมีกำหนดไม่เกินสองปี และจะสั่งให้มีประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ ซึ่งถ้าผู้ทำทัณฑ์บนกระทำผิดทัณฑ์บน ศาลสามารถสั่งให้ผู้นั้นชำระเงินไม่เกินจำนวนที่ได้กำหนดไว้ในทัณฑ์บน แต่ถ้าผู้กระทำความผิดที่ทำผิดทัณฑ์บนไม่ชำระเงินจำนวนดังกล่าวให้นำหลักเกณฑ์ว่าด้วยยึดทรัพย์หรือการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 และมาตรา 30 มาใช้บังคับ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดที่ทำผิดทัณฑ์บนเป็นเด็กหรือเยาวชน ก็ห้ามมิให้กักขังเด็กหรือเยาวชนแทนค่าปรับแต่ให้ศาลส่งตัวไปควบคุมเพื่อฝึกและอบรมในสถานพินิจ สถานศึกษา หรือสถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิต ตามเวลาที่ศาลกำหนด แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินหนึ่งปี เป็นไปตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณา คดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 107

ทั้งนี้ในการพิจารณาดังกล่าวศาลจะต้องพิจารณาถึงสาเหตุแห่งการกระทำความผิด พฤติการณ์แห่งคดี อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหาการศึกษาอบรม สุขภาพ

ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของผู้กระทำความผิด ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดในแต่ละราย โดยมุ่งถึงความสงบสุข และการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ โดยศาลอาจมีการสอบถามความเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลในครอบครัวประกอบดุลยพินิจในการกำหนดเงื่อนไขด้วยก็ได้⁵⁷

ซึ่งหากผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว ศาลก็อาจมีคำสั่งให้ขอมความ อนุญาตให้ถอนคำร้องทุกข์หรือถอนฟ้องได้ แต่หากผู้กระทำความผิดไม่ยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลได้กำหนดไว้ศาลก็อาจยกคดีดังกล่าวมาขึ้นพิจารณาต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

⁵⁷ระเบียบอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลาการดำเนินการแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวแทนการลงโทษและเงื่อนไขการขอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้อง พ.ศ. 2550 ข้อ 3

บทที่ 3

การบังคับใช้มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญา ของต่างประเทศ

ในบทนี้จะกล่าวถึงมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายที่มีชื่ออยู่ในต่างประเทศ ซึ่งจะทำได้ สามารถเข้าใจรูปแบบและวัตถุประสงค์ในการใช้บังคับมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาใน ต่างประเทศได้ และศึกษาเปรียบเทียบเพื่อนำรูปแบบของมาตรการคุ้มครองที่เหมาะสมมาใช้ในการ อำนวยความยุติธรรมในการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่ง มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาที่สำคัญๆในต่างประเทศมีดังต่อไปนี้

3.1 มาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายของประเทศสหรัฐอเมริกา

เมื่อผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่อในคดีอาญาได้รับผลร้ายจากการกระทำความผิด ไม่ว่าจะ เป็นการถูกทำร้ายโดยทางร่างกาย ทรัพย์สิน หรือสิทธิเสรีภาพก็ตาม ผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการ กระทำความผิดก็จะฟ้องร้องคดี และในระหว่างการฟ้องร้องคดีนี้เอง หากผู้เสียหายยังคงมี ความรู้สึกหวาดกลัว หรือภัยที่เกิดขึ้นกับตนนั้นยังคงมีอยู่ หรืออาจเกิดขึ้นได้อีกจากการกระทำของ ผู้กระทำความผิด ผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการกระทำความผิดก็มีความจำเป็นที่จะต้องหยุด ยับยั้ง หรือหลีกเลี่ยงเพื่อให้พ้นจากอันตรายดังกล่าว ผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการกระทำความผิดที่อาจร้อง ขอสืบสวนขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิด การกระทำการหรือไม่กระทำการในบางอย่าง แต่ ทั้งนี้การสั่งคำสั่งคุ้มครองดังกล่าวก็ต้องตั้งอยู่บนความสมเหตุสมผลโดยคำสั่งดังกล่าวเป็นการสั่ง โดยตรงไปยังผู้กระทำความผิด หรือกลุ่มคนที่กระทำความผิด เพื่อให้ผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการ กระทำความผิดพ้นจากอันตรายดังกล่าว

สำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ในช่วงแรกๆนั้น กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็น รูปแบบของการดำเนินกระบวนการยุติธรรมโดยรัฐ ซึ่งพัฒนามาจากกระบวนการยุติธรรมที่ ดำเนินการโดยเอกชน หรือผู้เสียหายมาเป็นการดำเนินการโดยรัฐ จนกระทั่งปี 1970 เกิดความ เคลื่อนไหวเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญา ซึ่งการเคลื่อนไหวดังกล่าวนี้ได้ กลายมาเป็นรากฐานที่สำคัญในการให้ความสำคัญกับผู้เสียหายในคดีอาญาและความต้องการของ ผู้เสียหายในคดีอาญาทั้งในระดับท้องถิ่นและมลรัฐ รวมถึงการออกกฎหมายและพระราชบัญญัติ ในมลรัฐ และในปี 1990 ทุกมลรัฐต่างได้ตระหนักถึงสิทธิทางกฎหมายของเหยื่ออาชญากรรม โดย ในปัจจุบันดังกล่าวนี้จำนวนถึง 50 มลรัฐมีกฎหมายว่าด้วยสิทธิเหยื่ออาชญากรรม(Victims' Bill of

Rights) ได้ให้ความสำคัญในการให้ความคุ้มครองแก่เหยื่ออาชญากรรม และมีมลรัฐจำนวน 29 มลรัฐมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้มีบทคุ้มครองและสิทธิของเหยื่อ ค.ศ. 1990 (Victim's Rights and Protection Act, 1990)¹

สำหรับความหมายของผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมในกฎหมายของสหรัฐอเมริกา นั้นจะมีนิยามไว้ในกฎหมายแต่ละฉบับ ในกฎหมายระดับมลรัฐก็เช่นกัน ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องเรื่องสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรม ก็จะมีนิยามไว้ อาจจะมี ความหมายครอบคลุมบุคคลที่กฎหมายประสงค์คุ้มครองแตกต่างกันไปตามแต่ละ จุดมุ่งหมายของกฎหมายนั้นๆ โดยตามกฎหมายสหรัฐ (U.S.C.) ได้ให้นิยามความหมายคำว่าเหยื่ออาชญากรรมไว้ดังนี้

(1) ความหมายของคำว่าเหยื่ออาชญากรรมได้บัญญัติใน Title 42 U.S.C. § 10607(e)(2)² ว่า หมายถึง บุคคลที่ได้รับความทุกข์ทรมานโดยตรงทางกาย ทางอารมณ์ หรือความเสียหายทางการเงิน อันเป็นผลมาจากการกระทำความผิดกฎหมายอาญา รวมถึงกรณีที่เหยื่อเป็นสถาบันผู้แทนสถาบันและ

¹ วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์, “ผู้เสียหายในคดีอาญา : การศึกษาสิทธิและคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544), หน้า 107-108

² U.S.C. Title 42 § 10670 (e) (2) the term "victim" means a person that has suffered direct physical, emotional, or pecuniary harm as a result of the commission of a crime, including

(A) in the case of a victim that is an institutional entity, an authorized representative of the entity; and

(B) in the case of a victim who is under 18 years of age, incompetent, incapacitated, or deceased, one of the following (in order of preference):

- (i) a spouse;
- (ii) a legal guardian;
- (iii) a parent;
- (iv) a child;
- (v) a sibling;
- (vi) another family member; or
- (vii) another person designated by the court.

(2) ในกรณีที่เหยื่อเป็นผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ผู้ไร้ความสามารถ ผู้ถูกทำให้ทุพพลภาพหรือเสียชีวิต บุคคลใดบุคคลหนึ่งดังต่อไปนี้

1. คู่สมรส
2. ผู้พิทักษ์
3. ผู้ปกครอง
4. บุตร
5. ญาติสายเลือดเดียวกัน
6. สมาชิกในครอบครัวคนอื่นๆ
7. บุคคลอื่นที่ได้รับแต่งตั้งจากศาล

สิทธิของเหยื่ออาชญากรรม เดิมได้บัญญัติใน Title 42 U.S.C. § 10606 Victims' right ปัจจุบันถูกยกเลิกโดย The Justice For All Act of 2004 และได้บัญญัติใหม่ไว้ใน Title 18 U.S.C. § 3771 (a)³ โดยเจ้าหน้าที่และลูกจ้างของกระทรวงยุติธรรม และกระทรวงอื่นๆ และตัวแทนต่างๆ ของสหรัฐที่ทำงานด้านการป้องกัน การสืบสวนสอบสวน หรือการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญา จะต้องพยายามอย่างยิ่งที่จะทำให้เหยื่ออาชญากรรมได้รับการแจ้งให้ทราบถึงสิทธิต่างๆ และได้รับการช่วยเหลือให้ได้รับสิทธิต่างๆ ของเหยื่ออาชญากรรม⁴

³ U.S.C. Title 18 § 3771 (a) Rights of Crime Victims.--A crime victim has the following rights:

- (1) The right to be reasonably protected from the accused.
- (2) The right to reasonable, accurate, and timely notice of any public court proceeding, or any parole proceeding, involving the crime or of any release or escape of the accused.
- (3) The right not to be excluded from any such public court proceeding, unless the court, after receiving clear and convincing evidence, determines that testimony by the victim would be materially altered if the victim heard other testimony at that proceeding.
- (4) The right to be reasonably heard at any public proceeding in the district court involving release, plea, sentencing, or any parole proceeding.
- (5) The reasonable right to confer with the attorney for the government in the case.
- (6) The right to full and timely restitution as provided in law.
- (7) The right to proceedings free from unreasonable delay.
- (8) The right to be treated with fairness and with respect for the victim's dignity and privacy.

⁴สุทธิมา พิพัฒน์พิบูลย์, “การคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา:ศึกษาระบบการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 245,” (วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549), หน้า 45

สำหรับกฎหมายในระดับสหรัฐนั้น ก็มีกฎหมายคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม เช่นกัน โดยกฎหมายฉบับแรกที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมก็คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองเหยื่อและพยาน ค.ศ.1982 (Victim and Witness Protection Act ,1982) และในเวลาต่อมาที่มีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อขยายความของพระราชบัญญัติฉบับนี้อีกหลาย ฉบับ เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม ค.ศ.1984 (Victims of Crime Act,1984) , พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิเหยื่อและการชดเชย (Victims Rights and Restitution Act, 1990), พระราชบัญญัติว่าด้วยการควบคุมอาชญากรรมและการบังคับใช้กฎหมาย ค.ศ.1994 (Violent Crime Control and Law Enforcement Act, 1994), พระราชบัญญัติต่อต้านลัทธิการก่อการร้ายและการใช้ โทษประหารชีวิต ค.ศ.1996 (Antiterrorism and Effective Death Penalty Act, 1996) และ พระราชบัญญัติว่าด้วยความเข้าใจสิทธิของเหยื่อ ค.ศ.1997 (Victims Rights Clarification Act, 1997) เป็นต้น⁵

จากพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมทั้งหลายข้างต้นนี้ ทำให้เห็นว่าประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญแก่การคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมอย่างมาก นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญในการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมใน กระบวนการก่อนหรือระหว่างการพิจารณาคดีอาญา โดยมีมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่ เหยื่อหรือผู้เสียหายในการกระทำความผิด รวมทั้งพยานในคดี เช่นกัน แต่เนื่องจากกระบวนการ พิเคราะห์ความเกี่ยวกับคำสั่งคุ้มครองของแต่ละรัฐมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้คำสั่งคุ้มครองส่วนใหญ่ จะออกโดยศาลแพ่ง หรือศาลครอบครัว เนื่องจากคำสั่งคุ้มครองดังกล่าวจะใช้ในคดีแพ่งเท่านั้น แต่ บางรัฐก็ออกโดยศาลอาญา เพราะคำสั่งคุ้มครองดังกล่าวจะนำไปใช้ในคดีอาญาเท่านั้น ในขณะที่ บางรัฐจะนำไปใช้ทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา นอกจากนี้คำสั่งคุ้มครองดังกล่าวก็มีชื่อเรียกแตกต่างกัน ไปตามแต่ละรัฐจะกำหนด เช่น บางรัฐก็ใช้คำว่า Restraining Order, บางรัฐก็ใช้คำว่า Protective Orders, บางรัฐเช่นรัฐวอชิงตัน ก็ใช้คำว่า Criminal Order เป็นต้น แม้ว่าชื่อที่ใช้เรียกมาตรการ ดังกล่าวนี้อาจมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันไป หรือร้องขอต่อศาลแตกต่างกันไปในแต่ละรัฐ แต่ก็มี วัตถุประสงค์เช่นเดียวกันคือ มุ่งคุ้มครองผู้เสียหายให้พ้นจากภัย หรือ ภัยอันตรายที่เกิดขึ้นหรือกำลัง จะเกิดขึ้นกับผู้เสียหาย

อย่างไรก็ดีการร้องขอคำสั่งคุ้มครองก็ไม่ตัดสิทธิของผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญาแต่ อย่างไม่ยิ่งกว่านั้นในบางรัฐอาจมีคำสั่งคุ้มครองแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง 2 รูปแบบ เช่น ในรูปแบบ

⁵วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์, “ผู้เสียหายในคดีอาญา: การศึกษาสิทธิและคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายใน กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544), หน้า 108-109

หนึ่ง คำสั่งคุ้มครองอาจออกมาโดยศาลอาญาในระหว่างการฟ้องร้องคดีอาญาเพื่อเป็นเงื่อนไขในการประกันตัว ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งคำสั่งคุ้มครองอาจออกโดยศาลครอบครัวหรือศาลแพ่งระหว่างการดำเนินคดีฟ้องหย่าหรือเป็นการดำเนินคดีทางแพ่งโดยลำพังก็ได้⁶

คำสั่งคุ้มครองผู้เสียหายที่ใช้ในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น มีใช้อยู่ทั่วไปในคดีอาญา รวมถึงคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว (Domestic violence) และ คดีเกี่ยวกับการล่วงละเมิดผู้อื่น (Harassment) ซึ่งมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาของประเทศไทยสามารถสรุปได้ดังนี้

3.1.1 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว

สำหรับคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” นั้นได้มีการให้นิยามไว้หลายความหมาย เช่น กฎหมายของรัฐฟลอริดาได้นิยามคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” หมายถึงบุคคลที่อยู่ในครอบครัว ครัวเรือนเดียวกัน ทำร้าย ทำร้ายสาหัส ทบตี ทบตีสาหัส กระทบรุนแรงทางเพศ กระทบรุนแรงทางเพศสาหัส ฆาตกรรม ฆาตกรรมรุนแรง ลักพา กักขัง หรือกระทำความผิดอาญาแก่สมาชิกที่อาศัยอยู่ในครอบครัว หรือครัวเรือนเดียวกันจนได้รับอันตราย หรือถึงแก่ความตาย “สมาชิกที่อาศัยอยู่ในครอบครัวหรือครัวเรือนเดียวกัน” หมายถึง คู่สมรส ผู้เคยเป็นคู่สมรส ผู้ที่มีความเกี่ยวพันทางสายโลหิตหรือการสมรส ผู้อาศัยอยู่ด้วยเหมือนครอบครัวหรือเคยอาศัยอยู่ด้วยกันเหมือนครอบครัว และผู้ที่มีบุตรด้วยกันโดยไม่คำนึงว่าจะสมรสกันโดยชอบหรือไม่ หรือเคยอยู่อาศัยด้วยกันมาก่อน⁷

ความรุนแรงในครอบครัว คือ การกระทำที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในครอบครัวหรือบุคคลที่มีความใกล้ชิดกัน ซึ่งมีหลายรูปแบบ ทั้งการกระทบรุนแรงทางร่างกาย ทางจิตใจ การกระทำการก่อกวนโดยวิธีการโทรศัพท์ การรบกวนสถานที่ทำงาน การเฝ้าติดตามและข่มขู่ และการกระทำในลักษณะการใช้อิทธิพลและการกำลังที่เหนือกว่า ความรุนแรงในครอบครัวนั้นต่างจาก

⁶แสงวี แสงสุภา, “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสวัสดิภาพคู่สมรสจากความรุนแรงในครอบครัว,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549), หน้า 77

⁷วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล, อุทัยวรรณ แจ่มสุธี และอำนาจ เนตยสุภา, รายงานวิจัยการประเมินกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร, 2546) หน้า 25

ความรุนแรงในรูปแบบอื่น เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้เสียหายกับผู้กระทำที่มีลักษณะพิเศษไปจากความรุนแรงแบบอื่น เช่น คู่สมรส หรือ คู่ที่เคยอยู่อาศัยร่วมกัน เป็นต้น⁸

ในอดีตรื่องของครอบครัว ประเทศสหรัฐอเมริกาถือว่าเป็นหลักความเป็นส่วนตัวของครอบครัว (family privacy) เป็นหลักที่รัฐจะไม่เข้าไปแทรกแซงเรื่องภายในครอบครัว เพราะรัฐไม่ต้องการเข้ามากำหนดหรือสั่งการใดๆในเรื่องความขัดแย้งภายในครอบครัว หลักดังกล่าวนี้ได้ขยายความรวมไปถึงกรณีความรุนแรงในครอบครัวด้วย (family violence) ความเป็นส่วนตัวของครอบครัว จึงเป็นหลักคุ้มครองผู้กระทำผิดต่อบุคคลในครอบครัวเดียวกัน ทำให้ไม่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำผิดของตนตามกฎหมาย หลักดังกล่าวส่งผลให้เจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องไม่กล้าดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจจะไม่เข้าไปแทรกแซงเรื่องภายในครอบครัว แม้กรณีดังกล่าวจะเป็นเรื่องร้ายแรงก็ตาม แต่ต่อมาเมื่อสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลง แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวก็ได้เปลี่ยนแปลงไป ปัญหาเรื่องความรุนแรงในครอบครัวไม่ถูกมองว่าเป็นปัญหาส่วนตัวแต่อย่างใด แต่ถือเป็นปัญหาของส่วนรวมและถือเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของสังคม ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น รัฐมีหน้าที่ที่ต้องแทรกแซงเพื่อผลประโยชน์ของเหยื่อ

คดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว (Domestic violence) ในบางครั้งอาจเรียกว่า การกระทำผิดต่อบุคคลในครอบครัว (Domestic Abuse) หรือ การกระทำความผิดเกี่ยวกับคู่สมรส (Spousal Abuse) ซึ่งการกระทำความผิดดังกล่าวจะเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับผู้กระทำความผิดเป็นอย่างดี เช่น คู่รัก, คู่สมรส , เพื่อนร่วมงาน , สมาชิกในครอบครัวของผู้กระทำความผิด เช่น บุตร หรืออาจมีความสัมพันธ์เป็นอย่างดีกับผู้กระทำความผิด เช่น ญาติพี่น้อง เป็นต้น ดังนั้นคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวนั้น ผู้เสียหายส่วนใหญ่จึงมักเป็นคนใกล้ชิด หรือรู้จักกับผู้กระทำความผิดเป็นอย่างดี ความรุนแรงในครอบครัวนี้อาจมีการกระทำความผิดในหลายลักษณะ เช่น สามิทำร้ายร่างกายภรรยา , หญิงที่ถูกร้ายจากคนรักของตนเอง , บิดามารดาทำร้ายบุตร , การทำร้ายบุพการีที่มีความชราภาพหรือญาติผู้ใหญ่ที่มีความอ่อนแอทางสรีระ เป็นต้น ปัญหาเรื่องความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวของประเทศสหรัฐนั้นทวีความรุนแรงขึ้นและมีผู้เสียหายหรือผู้ที่เดือดร้อนเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ มาตรการทางกฎหมายอาญาที่มีอยู่ไม่สามารถบังคับใช้หรือให้ความคุ้มครองได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ จึงส่งผลให้ในหลายรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกามีการผลักดัน ความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ออกมาเป็น

⁸Gerry Goldsholle, *Domestic Violence-FAQs* [Online]. Available

พระราชบัญญัติแยกออกมาจากประมวลกฎหมายอาญาโดยเฉพาะ เช่น รัฐนิวเจอร์ซีย์ ได้มีการออกพระราชบัญญัติการป้องกันความรุนแรงในครอบครัว ปี ค.ศ. 1991 (New Jersey's Prevention of Domestic Violence Act of 1991) โดยในการออกพระราชบัญญัตินี้ได้ให้เหตุผลในการออกพระราชบัญญัตินี้ว่า เนื่องจากถึงแม้จะมีประมวลกฎหมายอาญาและมาตรการในการพิจารณาคดีก็ตาม แต่ประชาชนก็ยากที่จะได้รับความคุ้มครอง หรือเข้าถึงมาตรการดังกล่าว อีกทั้งความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวมีลักษณะที่แตกต่างไปจากคดีอาญาทั่วไป จะใช้มาตรการหรือวิธีการเหมือนคดีอาญาทั่วไปไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เกิดสถานการณ์ฉุกเฉินกับผู้เสียหาย จึงต้องมีการออกพระราชบัญญัตินี้เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวและคุ้มครองเหยื่อจากกระทำผิดดังกล่าว

ความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวมีหลายรูปแบบ ไม่ใช่เฉพาะการทำร้ายร่างกายเท่านั้น แต่ยังมีอีกหลายรูปแบบ เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยประมาท (Negligent homicide), ความผิดฐานชิงทรัพย์ (Robbery) เป็นต้น ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกรัฐจะมีการบัญญัติให้ทุกคดีหรือความผิดทุกฐานความผิดที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับผู้กระทำ ความผิดทุกฐาน ถือเป็นความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวทุกรัฐ แต่การที่จะพิจารณาว่าการกระทำผิดใดหรือฐานความผิดใดที่ผู้กระทำผิดที่ได้กระทำต่อสมาชิกในครอบครัวของผู้กระทำผิดหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้กระทำผิด และการที่จะกำหนดความผิดใดเป็นความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวนั้น ก็จะขึ้นอยู่กับว่าแต่ละรัฐได้กำหนดไว้เช่นใด เช่น รัฐอริโซนา (Arizona) ศาลของรัฐอริโซนา ได้จำกัดฐานความผิดของความรุนแรงในครอบครัวไว้ 12 ฐานความผิด ได้แก่ ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย (Assault), ความผิดฐานทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัส (Aggravated Assault), ความผิดฐานการกระทำผิดต่อเด็กหรือกระทำผิดต่อบุคคลที่สามารถถูกทำร้ายได้ง่าย (Child or Vulnerable adult abuse), ความผิดฐานทำให้เสียหาย (Criminal Damage) , ความผิดฐานบุกรุก (Criminal Trespass) , ความผิดฐานพรากรผู้เยาว์ (Custodial Interference), ความผิดฐานฝ่าฝืนคำสั่งควบคุมตัว (Disorderly Conduct) , ความผิดฐานทำให้ตกอยู่ในอันตราย (Endangerment), ความผิดฐานลักพาตัว (Kidnapping), ความผิดฐานข่มขู่ (Intimidating) และความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขัง (Unlawful Imprisonment)⁹

รัฐนิวเจอร์ซีย์ก็ได้มีการกำหนดฐานความผิดของความรุนแรงในครอบครัวไว้ว่าอย่าง

⁹The Arisona Supreme court, Thing you should know about protective orders , [Online]. Available from: <http://www.supreme.state.az.us/dr/text/op.htm>. [2008, June 19]

ชัดเจนในพระราชบัญญัติการป้องกันความรุนแรงในครอบครัว ปี ค.ศ. 1991(New Jersey's Prevention of Domestic Violence Act of 1991) ได้กำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวไว้ในนิยามของ คำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence)” ไว้ 14 ฐานความผิดที่เกิดขึ้นระหว่างผู้กระทำผิดบุคคลที่เป็นสมาชิกในครอบครัวหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้กระทำผิดแล้ว ถือเป็นความผิดอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งได้แก่ ความผิดฐานฆ่าคนตาย (Homicide) , ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย (Assault) , ความผิดฐานการกระทำอันมีลักษณะที่น่าจะเป็นภัยอันตรายต่อบุคคลอื่น (Terroristic threats) , ความผิดฐานลักพาตัว (Kidnapping) , ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยว กักขัง (Criminal restraint) , ความผิดฐานจำคุกโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (False imprisonment) , ความผิดฐานล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual assault) , ความผิดฐานจ้างผู้อื่นล่วงละเมิดทางเพศ (Criminal sexual contract) , ความผิดฐานลามกอนาจาร (Lewdness) , ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ (Criminal mischief) , ความผิดฐานลักทรัพย์ในเวลากลางคืน (Burglary) , ความผิดฐานบุกรุก (Criminal trespass) , ความผิดฐานก่อความรังควาน (Harassment) , ความผิดฐานเฝ้าติดตามและข่มขู่ (Stalking) นอกจากนี้ในบางรัฐก็หมายรวมถึงความผิดทางเพศด้วย เช่น ความผิดฐานข่มขืน ให้ถือเป็นความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวด้วย

ก. รูปแบบมาตรการการในการให้ความคุ้มครองในความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว

เนื่องจากในบางครั้งการกระทำผิดที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับผู้กระทำ ความผิดอาจเคยรู้จักกันมาก่อน เช่น เคยเป็นเพื่อร่วมงานกัน หรือ เคยพักอาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน ซึ่งอาจเป็นความสัมพันธ์ในระดับไม่ลึกซึ้งมากมายนักเพราะอาจไม่ได้มีความสนิทชิดเชื้อหรือรู้จักกันมาก่อน เมื่อเกิดการกระทำผิด หรือ น่าจะเกิดการกระทำผิดเกิดขึ้น เข็อกก็ต้องการ มาตรการคุ้มครองตนเองและบุคคลใกล้ชิดเพื่อป้องกันตนและบุคคลใกล้ชิดให้พ้นจากอันตราย ดังกล่าว รวมทั้งเป็นการยับยั้งผู้กระทำผิดไม่ให้กระทำผิดได้

แต่ต่างไปจากคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว เนื่องจากความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำผิดกับผู้เสียหายมักจะ เป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์และรู้จักกันมาก่อนเป็นอย่างดี ต่างจากคดีอาญาทั่วไปที่เกิดขึ้นในกรณี ที่ผู้เสียหายกับผู้กระทำผิดอาจไม่รู้จักกันมาก่อน เมื่อความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ผู้เสียหายกับผู้กระทำผิดมีความสัมพันธ์กันมาก่อน ผู้กระทำผิดย่อมทราบถึง รายละเอียดเกี่ยวกับผู้เสียหายเป็นอย่างดี เช่น ที่ตั้งของที่พักอาศัย สถานที่ทำงานของผู้เสียหาย, เวลาไปกลับ เป็นต้น ขณะที่การกระทำผิดอาญาทั่วไปนั้น ผู้กระทำผิดอาจไม่รู้รายละเอียด

ใดๆเกี่ยวกับผู้เสียหายเลยก็ได้ ดังนั้นโอกาสที่ผู้เสียหายในความคิดเกี่ยวกับความรุนแรงจะได้รับข้อมมูลโอกาสเกิดขึ้นง่ายกว่าผู้เสียหายในคดีอาญาทั่วไป เพราะผู้กระทำความผิดย่อมทราบถึงรายละเอียดทั้งหลาย หรือวิถีชีวิตประจำวันของผู้เสียหายได้อย่างดี ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น การที่จะให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวจะใช้มาตรฐานหรือระดับในการให้ความคุ้มครองเหมือนกับคดีอาญาทั่วไปไม่ได้ ตลอดจนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกฎหมายในการป้องกันเหยื่อและยับยั้งผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวให้หยุดการกระทำความผิดดังกล่าว เพื่อไม่ให้เกิดผลร้ายแรงที่อาจเกิดขึ้นตามมาภายหลังแก่เหยื่อหรือผู้เสียหายจากการกระทำความผิดได้ อีกทั้งคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวได้ทวีความรุนแรงและเพิ่มปริมาณของคดีมากขึ้น จึงส่งผลให้หลายรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองเหยื่อหรือผู้เสียหายจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว เช่น พระราชบัญญัติการควบคุมความรุนแรงในครอบครัวและการบังคับใช้กฎหมาย ค.ศ. 1994 (Violent Crime Control and Law Enforcement Act of 1994) ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็ได้มีการขยายความและรายละเอียดเพิ่มเติม เช่น พระราชบัญญัติการต่อต้านความรุนแรงต่อสตรี (Violence against Women Act)

ในปี ค.ศ.2000 องค์กรต่อต้านความรุนแรงต่อสตรี (National Violence Against Women (NVAW)) ได้ทำการสำรวจเกี่ยวกับมาตรการในการให้ความคุ้มครอง พบว่าโดยส่วนใหญ่เหยื่อหรือผู้เสียหายจะไม่ร้องขอมาตรการคุ้มครองภายหลังจากการถูกกระทำความผิดจากผู้กระทำความผิดในครั้งแรก ซึ่งจากการสำรวจพบว่ามีเพียง 16.4 % ของเหยื่อจากความผิดเกี่ยวกับข่มขืนทั้งหมด , 17.1% ของเหยื่อจากความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายทั้งหมด และ 36.6% ของเหยื่อจากความผิดเกี่ยวกับการเฝ้าติดตามและข่มขู่เท่านั้นที่จะร้องขอมาตรการคุ้มครองหรือคำสั่งคุ้มครองจากศาลอันเนื่องมาจากการตกเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากโดยส่วนใหญ่แล้วผู้เสียหายจะร้องขอมาตรการคุ้มครองจากศาลก็ต่อเมื่อไม่สามารถเยียวยาหรือมาตรการที่ผู้เสียหายได้รับไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ผู้เสียหายจึงจะเลือกการร้องขอมาตรการคุ้มครองดังกล่าวจากศาล นอกจากนี้จากการสำรวจยังพบว่า โดยส่วนใหญ่เหยื่อที่ร้องขอมาตรการคุ้มครองจากศาลจะได้รับความทุกข์ทรมานจากการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดเป็นระยะเวลาหลายปี และผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลคนเดียวกันโดยตลอด เหยื่อจึงจะร้องขอมาตรการคุ้มครองจากศาล ตัวอย่างเช่น รัฐโคลัมเบีย (Columbia) จากการสำรวจพบว่า 15% ของผู้เสียหายทั้งหมดจะถูกผู้กระทำความผิดล่วงละเมิดหรือทำร้ายเป็นระยะเวลา 1-2 ปี และ 1 ใน 4 ของจำนวนผู้เสียหายทั้งหมดจะถูกผู้กระทำความผิดล่วงละเมิดหรือทำร้ายเป็นระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป

เพื่อให้การให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อหรือผู้เสียหายเป็นไปได้โดยมีประสิทธิภาพและมีความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น ก็ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานหรือสำนักงานในแต่ละรัฐเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการร้องขอคำสั่งคุ้มครอง (Protective Orders) หรือคำสั่งงดเว้นกระทำการใดๆ (Restraining Order) ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้อาจตั้งอยู่ในศาล เช่น มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ก็มีศูนย์ที่เรียกว่า The Restraining Order Help Center เป็นต้น

มาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวและคดีอาญาอื่นๆของประเทศสหรัฐอเมริกา ก็มีมาตรการคุ้มครองซึ่งเป็นการออกคำสั่งคุ้มครองผู้เสียหายโดยศาลหรือหน่วยงานที่มีอำนาจ ซึ่งในการออกคำสั่งคุ้มครองดังกล่าวในแต่ละรัฐ จะออกโดยศาลที่แตกต่างกัน เช่น บางรัฐออกโดยศาลอาญา บางรัฐออกโดยศาลแพ่ง หรือบางรัฐจะออกโดยศาลครอบครัว ชื่อของคำสั่งจึงมีลักษณะที่แตกต่างกันไป แต่ก็มีวัตถุประสงค์และลักษณะของคำสั่งที่คล้ายกันดังนี้ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ข. ผู้มีสิทธิร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญา

บุคคลผู้มีสิทธิร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาในคดีความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวคือ

- ผู้เสียหาย
- คู่สมรสปัจจุบันหรือคู่สมรสคนก่อน
- บุคคลที่กำลังอยู่ในช่วงออกนัดหรือเคยออกนัดกันมาก่อน
- บุคคลที่อาศัยอยู่ในบ้านของเหยื่อหรือได้เคยอยู่อาศัยในบ้าน

ของเหยื่อ

- นอกจากนี้เจ้าพนักงานตำรวจก็มีอำนาจในการร้องขอเช่นกัน ในกรณีคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญา ขณะที่บางรัฐให้อำนาจพนักงานอัยการเขตเท่านั้นที่มีอำนาจในการยื่นคำร้องขอคุ้มครองทางอาญาดังกล่าว เช่น รัฐแคลิฟอร์เนีย เป็นต้น

ค. รูปแบบของมาตรการคุ้มครองผู้เสียหาย

คำสั่งงดเว้นกระทำการ (Restraining Order) หรือคำสั่งคุ้มครอง (Protective Order) ซึ่งจะเรียกแตกต่างกันตามแต่ละรัฐ แต่ทั้งสองคำสั่งต่างก็มีลักษณะที่คล้ายกัน และมีวัตถุประสงค์เดียวกันคือมุ่งคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และคำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งที่ออกมาโดยศาลเท่านั้น ซึ่งออกมาเพื่อหยุดพฤติกรรมที่ลักษณะอันน่าจะเป็นอันตรายต่อเหยื่อและบุคคลใกล้ชิด อีกทั้งยังเป็นการคุ้มครองเหยื่อและบุคคลใกล้ชิดจากการกระทำของผู้กระทำความผิด โดยผู้กระทำความผิดไม่ได้หมายความรวมถึงบุคคลในครอบครัวเท่านั้น แต่ผู้กระทำ

ความผิดอาจเป็นบุคคลในสถานที่ทำงาน บุคคลที่อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน เป็นต้น หรืออาจจะไม่รู้จักกันมาก่อนก็ได้ แต่พฤติกรรมของบุคคลที่ต้องสงสัยมีลักษณะน่าเชื่อว่าจะเป็นอันตรายต่อเหยื่อหรือบุคคลใกล้ชิดก็ได้ เช่น ความผิดฐานเฝ้าติดตามและข่มขู่ (Stalking) ซึ่งเป็นการกระทำที่ประกอบขึ้นด้วยการกระทำที่หลากหลายที่ได้กระทำขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาหนึ่ง การกระทำที่หลากหลายซึ่งได้กระทำขึ้นประกอบกัน เช่น การติดตาม การรบกวน การทำให้ผู้อื่นตกอยู่ภายใต้การเฝ้ามอง ซึ่งเหยื่อของการกระทำผิดดังกล่าวจะเป็นบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจงซึ่งผู้กระทำความผิดฐานเฝ้าติดตามและข่มขู่ได้เลือกไว้แล้ว มวลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดดังกล่าวส่วนมากจะมาจากเรื่องของความรัก หรือการแค้นเคือง แต่เรื่องอื่น ๆ ก็สามารถมีขึ้นได้ ซึ่งเหยื่อและผู้กระทำความผิดอาจไม่รู้จักหรือไม่รู้จักกันมาก่อนเลยก็ได้ ดังนั้นมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้ให้ความสำคัญในความสัมพันธ์ของเหยื่อและผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด แต่จะมุ่งเน้นพิจารณาจากภัยหรือภัยอันตรายที่เกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้นกับเหยื่อหรือบุคคลใกล้ชิดของเหยื่อมากกว่า นอกจากนี้ภัยดังกล่าวยังหมายความรวมถึงทรัพย์สินของเหยื่อด้วย ทั้งนี้ภัยหรือภัยอันตรายที่เหยื่อได้รับอาจไม่การกระทำต่อร่างกาย เช่น การทำร้ายร่างกาย เพียงอย่างเดียวแต่อย่างใด แต่อาจเป็นภัยที่ผลกระทบต่อจิตใจของเหยื่อ เช่น ก่อให้เกิดความหวาดกลัว เกรงกลัว ต่อภัยอันตรายดังกล่าวก็ได้ จึงมีคำสั่งห้ามกระทำการ (Restraining Order) ออกมาเพื่อคุ้มครองเหยื่อจากภัยอันตรายดังกล่าว

ง. ประเภทของคำสั่งคุ้มครองหรือห้ามกระทำการใดๆ

ประเภทของคำสั่งห้ามกระทำการใดๆมีหลายประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของแต่ละรัฐที่จะกำหนดรูปแบบของประเภทคำสั่ง เช่น มลรัฐแคลิฟอร์เนียมีคำสั่งงดเว้นกระทำการ (Restraining Order) มี 4 ประเภท โดยคำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งของศาลที่ลงนามโดยผู้พิพากษา ซึ่งคำสั่งดังกล่าวมีทั้งคำสั่งในคดีแพ่งและคดีอาญา ในขณะที่มลรัฐออราฮามา มีคำสั่งทั้งสองประเภทคือคำสั่งคุ้มครองทางอาญา (Protective Order) และคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆ (Restraining Order) ซึ่งเป็นคำสั่งทางแพ่ง เป็นต้น ดังนั้นมาตรการที่ใช้ในการคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่อในระหว่างการพิจารณาคดีสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) คำสั่งคุ้มครอง (Protective Order)

คำสั่งดังกล่าวนี้ ลักษณะของคำสั่งจะเป็นคำสั่งห้ามผู้กระทำความผิดพบปะหรือห้ามติดต่อกับเหยื่อหรือผู้เสียหาย (No Contact Order) โดยห้ามพบปะไม่ว่าจะที่บ้านหรือสถานที่ทำงาน และไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดๆ รวมทั้งการโทรศัพท์ หรือ ทางจดหมายด้วย รวมถึงการห้ามหรือการสั่งให้หยุดการกระทำอันเป็นอันตรายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่อของการกระทำความผิดรวมทั้ง

ทรัพย์สิน โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย นอกจากนี้คำสั่งคุ้มครองทางอาญาดังกล่าวจะใช้กับกรณีที่เป็นความผิดทางอาญาเท่านั้น

คำสั่งดังกล่าวนี้ ไม่ได้คุ้มครองเฉพาะผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการกระทำ ความผิดเท่านั้น แต่ยังขยายไปยังบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น คดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ทั้งนี้เนื่องจากบางครั้งคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวนั้นเป็นคดีที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลในครอบครัวด้วยกัน เช่น คู่สมรสซึ่งอาจมีบุตรด้วยกันในระหว่างสมรส , หรืออาจมีญาติพี่น้องอาศัยอยู่ด้วย เมื่อเกิดคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวบุคคล บุคคลที่ได้รับความเดือดร้อน, เสียหาย หรือเสี่ยงต่อการที่จะได้รับอันตรายจากการกระทำของผู้กระทำความผิด ไม่ได้มีแต่เหยื่อหรือผู้เสียหายเท่านั้น แต่ยังรวมถึงบุตรหรือบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย ดังนั้นคำสั่งคุ้มครองดังกล่าวจึงไม่ได้มุ่งคุ้มครองแต่เฉพาะผู้เสียหาย แต่ยังคุ้มครองบุตรหรือญาติพี่น้องของผู้เสียหายด้วย แต่หากบุคคลที่เป็นบุตรหรือญาติพี่น้องเป็นบุคคลที่มีวุฒิภาวะเป็นผู้ใหญ่ ศาลก็อาจให้บุคคลเหล่านั้นต้องมาปรากฏตัวในศาลในขณะที่มีการไต่สวน คำร้องของคำสั่งคุ้มครองด้วย เพื่อเป็นการยืนยันถึงความเดือดร้อนและความมีอยู่จริงของตัวบุคคล และเพื่อความสะดวกในการไต่สวน พยานหลักฐาน เช่น รัฐอริโซนา¹⁰

โดยศาลที่พิจารณาคดีเกี่ยวกับคำสั่งคุ้มครองทางอาญา แตกต่างกันไปตาม กฎหมายของแต่ละรัฐ โดยกฎหมายของบางรัฐก็มีบทบัญญัติเรื่องนี้เอาไว้ แต่บางรัฐก็มิได้บัญญัติเรื่องนี้ไว้ นอกจากนี้บางรัฐก็บัญญัติฐานความผิดเกี่ยวกับความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวไว้โดยเฉพาะเช่น รัฐนิวยอร์ก ได้มีพระราชบัญญัติศาลครอบครัว ค.ศ.1962 (The family court act of the state of New York 1962) โดยมีการกำหนดมาตรการในการร้องขอให้ศาลครอบครัวออกคำสั่งคุ้มครอง ห้ามมิให้ก่อเหตุความรุนแรงอีก เช่น ห้ามเข้าใกล้คู่สมรสหรือบุตร ห้ามกระทำการใดอันเป็นการทารุณกรรมคู่สมรสหรือบุตร เป็นต้น

(1.1) เงื่อนไขในการร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญา

ในการร้องขอคำสั่งดังกล่าว ผู้เสียหาย หรือผู้ร้องขอจะต้องแสดง พฤติการณ์ต่อศาลให้ศาลได้ทราบถึงการกระทำหรือพฤติการณ์ของจำเลย หรือ ผู้ที่กระทำความผิด อันเป็นเหตุให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองทางอาญา ซึ่งพฤติการณ์ดังกล่าว ได้แก่

1. จำเลยได้มีการทำร้ายผู้เสียหาย หรือ ผู้ร้องขอ

¹⁰The Arisona Supreme court, Thing you should know about protective orders, [Online]. Available from: <http://www.supreme.state.az.us/dr/text/op.htm>. [2008, June 19]

2. จำเลยได้กระทำการใดๆอันก่อให้เกิดความเกรงกลัวแก่ผู้เสียหาย หรือผู้ร้อง
3. จำเลยได้พยายามกระทำการใดๆ เพื่อไม่ให้ผู้เสียหาย หรือพยาน ไปให้การในชั้นศาล
4. กระทำการใดๆอันเป็นการข่มขู่
- พฤติการณ์ดังกล่าวข้างต้นนี้ ไม่จำเป็นที่ผู้ร้องจะต้องแสดงต่อศาลทุกข้อ เพียงแต่การกระทำใดๆของจำเลยหรือผู้กระทำความผิด เข้าเงื่อนไขหรือลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งก็เพียงพอแก่ผู้ร้องในการร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาจากศาลได้ทันที

แต่ถึงแม้การกระทำของจำเลยหรือผู้กระทำความผิดจะเข้าลักษณะหรือพฤติการณ์ดังกล่าวข้างต้น ก็ไม่ได้หมายความว่า เมื่อผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองทางอาญา ศาลจะต้องมีคำสั่งคุ้มครองทางอาญาให้แก่ผู้ร้องในทันที เพราะทั้งนี้ เมื่อผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลแล้ว ศาลก็ต้องดำเนินการไต่สวนพยานหลักฐานของฝ่ายผู้ร้อง เพื่อพิจารณาว่าพยานหลักฐานของผู้ร้องที่นำเสนอต่อศาลนั้น มีน้ำหนักเพียงพอแก่การรับฟัง และมีเหตุผลที่สมควรในการออกคำสั่งคุ้มครองทางอาญาให้แก่ผู้ร้องหรือไม่ เพราะทั้งนี้ เนื่องจาก บรรดาคำสั่งคุ้มครองทางอาญาที่ศาลได้มีคำสั่งออกมานั้น ย่อมมีผลกระทบต่อชีวิต สิทธิเสรีภาพและอาจรวมถึงเนื้อตัวร่างกายของบุคคลผู้ที่ต้องได้รับผลกระทบจากคำสั่งคุ้มครองทางอาญาดังกล่าว ดังนั้นก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งคุ้มครองทางอาญาใดๆ ศาลก็ต้องทำการไต่สวนพยานหลักฐานเพื่อให้แน่ใจเสียก่อน และเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของฝ่ายผู้ที่ต้องได้รับผลกระทบจากคำสั่งดังกล่าวด้วย

คำสั่งคุ้มครองทางอาญา มีทั้งหมด 3 ประเภทดังนี้

1. คำสั่งคุ้มครองทางอาญาฉุกเฉิน (Emergency Protective Order)

คำสั่งคุ้มครองทางอาญานี้สามารถร้องขอในกรณีมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งเรียกว่า คำสั่งคุ้มครองทางอาญาฉุกเฉิน (Emergency Protective Order) คำสั่งประเภทนี้เป็นคำสั่งที่เกิดขึ้นจากการร้องขอโดยเจ้าพนักงานตำรวจ เนื่องจากเมื่อเกิดเหตุอันตรายแก่เหยื่อ เหยื่อก็จะไปแจ้งพนักงานตำรวจเพื่อให้ทราบถึงเหตุดังกล่าว และร้องขอความคุ้มครองจากพนักงานตำรวจ เพราะหากดำเนินการทางศาลโดยตัวผู้เสียหายเองอาจจะไม่ทันการเพราะใช้เวลาในการดำเนินการนาน เนื่องจากต้องมีการดำเนินการตามระเบียบของศาลและต้องใช้ระยะเวลาในการไต่สวน ซึ่งอาจไม่ทันการและผู้เสียหายอาจตกอยู่ในอันตรายได้ จึงมีมาตรการดังกล่าวเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินการ เพราะก่อนที่จะดำเนินการร้องขอ เมื่อเจ้าพนักงานได้รับแจ้งเหตุ เจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ย่อมต้องใช้ดุลยพินิจพิจารณาว่าสมควรเพื่อวิเคราะห์ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นมี

ความจำเป็นมากน้อยแค่ไหนในการร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาฉุกเฉิน ไม่ใช่ขอได้ในทุกกรณีเสมอไป คำสั่งดังกล่าวนี้จะมีผลบังคับใช้ได้ 5 วัน (กรณีมากที่สุด สามารถร้องขอคุ้มครองได้ไม่เกิน 7 วัน ซึ่งทั้งนี้แต่ละมลรัฐอาจกำหนดระยะเวลาในการมีผลบังคับใช้คำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญาไม่เท่ากันในแต่ละมลรัฐ) และคำสั่งดังกล่าวประเภทนี้มีประโยชน์อย่างมากสำหรับคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว

สาเหตุที่คำสั่งดังกล่าวมีระยะเวลาคุ้มครองแค่ 5 วัน เนื่องจากการออกคำสั่งชั่วคราว เพื่อให้คุ้มครองผู้เสียหาย และให้ผู้เสียหายสามารถดำเนินกระบวนการร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาและสามารถใช้ชีวิตตามปกติได้ในระหว่างการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายได้อย่างเต็มที่และไม่ต้องหวาดกลัวต่อภัยอันตรายใดๆ

(1.1) รูปแบบของคำสั่งคุ้มครองทางอาญาฉุกเฉิน¹¹ คำสั่งที่ศาลอาญามี

คำสั่งเกี่ยวกับคำสั่งคุ้มครองทางอาญาฉุกเฉิน มีได้ 4 ลักษณะคือ

- (1) คำสั่งให้ผู้กระทำความผิดหยุดการกระทำหรือลักษณะอันเป็นอันตราย
- (2) ห้ามผู้กระทำความผิดติดต่อเหยื่อ ไม่ว่าจะเป็สถานที่พักอาศัย หรือที่ทำงานของเหยื่อ
- (3) คำสั่งให้ผู้กระทำความผิดขนย้าย หรือออกไปจากที่พักอาศัยที่อาศัยอยู่ร่วมกันกับเหยื่อ
- (4) มาตรการอื่นๆอันจำเป็นและมีความเหมาะสมในการปกป้องเหยื่อ

(1.2) วิธีการร้องขอคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญา

เนื่องจากเหตุในการร้องขอคำสั่งคุ้มครอง ส่วนใหญ่เป็นเหตุที่เกิดขึ้นโดยรวดเร็วทันที และผู้เสียหายหรือเหยื่อต้องการความช่วยเหลือในทันที ซึ่งการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายหรือเหยื่อนั้น อาจเกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้น หากผู้เสียหายต้องไปร้องขอต่อศาล อาจต้องใช้เวลานาน ซึ่งอาจไม่ทันที่จะยับยั้งการกระทำความผิดที่กำลังจะเกิดขึ้นไม่ให้

¹¹ Department of Criminal Justice Service Victims Services Section, Protective Orders- A Guide for Victims of Stalking or Serious Bodily Injury in Virginia, (September 2004),[Online]. Available from www.dcjs.virginia.gov/victims/documents/poStalking.pdf [2008, April 14]

เกิดขึ้นได้ หรือยับยั้งไม่ให้ความเสียหายรุนแรงไปกว่าที่ผู้เสียหายได้รับอยู่ในขณะนั้น การร้องขอคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญาดังกล่าวนี้จึงไม่จำเป็นที่จะต้องร้องขอต่อศาลเท่านั้น แต่สามารถร้องขอต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงได้ทันที แต่ทั้งนี้ผู้เสียหายเองก็สามารถร้องขอต่อศาลชั้นต้นได้เช่นกัน

สำหรับในกรณีที่ผู้เสียหายหรือเหยื่อได้ร้องขอคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญาโดยวิธีการยื่นคำร้องต่อศาลนั้น สามารถยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจศาลบริเวณใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุหรืออาจจะเกิดเหตุขึ้นในอนาคต ซึ่งศาลที่ผู้เสียหายสามารถร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญานั้นขึ้นอยู่กับประเภทของแต่ละคดี ซึ่งได้แก่ ศาลชั้นต้น สำหรับคดีอาญาทั่วไป และศาลเกี่ยวกับคดีเด็กและความรุนแรงในครอบครัว เมื่อคดีได้เข้ากระบวนการพิจารณาของศาลและศาลได้คำสั่งอนุมัติคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญาแล้ว ผู้เสียหายก็จะได้รับสำเนาของคำสั่ง ส่วนทางฝ่ายของผู้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ศาลก็จะนำคำสั่งดังกล่าวไปส่งให้แก่ผู้กระทำความผิดเพื่อที่จะได้ทราบถึงคำสั่งและเงื่อนไขในคำสั่งดังกล่าวที่ศาลได้อนุมัติ

นอกจากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจะมีสิทธิในการร้องขอมาตรการดังกล่าวนี้แล้ว ในบางมลรัฐยังให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการมีอำนาจร้องขอต่อศาลที่มีอำนาจได้โดยตรงโดยไม่จำเป็นต้องมีการร้องขอจากผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมแต่อย่างใดก็ได้ โดยการร้องขอโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถร้องขอต่อศาลได้ตลอดเวลาและสามารถร้องขอมาตรการคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญาได้ หากเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ดุลยพินิจพินิจพิเคราะห์แล้วเห็นว่ามิตุติการณ์ที่จำเป็น เนื่องจากภัยอันตรายหรืออันตรายดังกล่าวกำลังจะเกิดขึ้นหรือเข้ามาถึงกับตัวของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหาย โดยเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทำการยื่นคำร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาฉุกเฉิน ศาลก็จะมีการออกหมายหรือคำสั่งเพื่อนำไปบังคับแก่ผู้กระทำความผิดเช่นเดียวกับกรณีที่ผู้เสียหายร้องขอคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญาโดยตัวของผู้เสียหายเอง และในการร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญานี้ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือค่าธรรมเนียมในการดำเนินการร้องขอแต่อย่างใด

เมื่อผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้กระทำความผิดได้รับคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญา แต่ยังคงฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญาดังกล่าว ผู้ร้องสามารถแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทันที และเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถดำเนินการจับกุมผู้กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งได้ทันที ซึ่งถือว่าเป็นความผิดทางอาญาซึ่งไม่ร้ายแรงขั้นที่ 1 (Class 1 misdemeanor) ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 2,500 เหรียญสหรัฐ หรือทั้งจำทั้งปรับ

(1.3) ระยะเวลาในการร้องขอคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญา

การร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาฉุกเฉิน สามารถร้องขอได้ทันที เนื่องจากลักษณะของมาตรการคุ้มครองมีความจำเป็นเร่งด่วน และต้องการผลบังคับใช้ทันที จึงสามารถร้องขอและมีผลบังคับใช้ได้ทันที แต่เนื่องจากการร้องขอมาตรการดังกล่าวนี้ไม่ได้ผ่านกระบวนการพิจารณาหรือไต่สวนจากศาลแต่อย่างใด จึงมีระยะเวลาในการบังคับใช้เพียงในระยะเวลาสั้นๆ ซึ่งในแต่ละมลรัฐจะมีระยะเวลาในการมีผลบังคับใช้มาตรการดังกล่าวนี้แตกต่างกันไป เช่นมลรัฐเวอร์จิเนีย กำหนดให้มาตรการคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญามีผลบังคับใช้เพียง 72 ชั่วโมง แต่หากในกรณีที่ครบกำหนด 72 ชั่วโมงตรงกับช่วงระยะเวลาที่ศาลปิดทำการ เนื่องจากไม่ใช่ทำการของศาล คำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญาก็จะขยายความคุ้มครองไปจนถึง 17.00 นาฬิกาของวันทำการในวันถัดไป แต่ในบางกรณีก็อาจขยายไปจนกว่าจะถึงกำหนดการพิจารณาคดีของศาลในนัดครั้งต่อไป¹² ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าระยะเวลาของกำหนดใดมีระยะเวลายาวกว่าก็ให้มีผลบังคับใช้จนกว่าจะถึงกำหนดระยะเวลาดังกล่าว

เมื่อสิ้นกำหนดระยะเวลามาตรการคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญาและ ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมมีความต้องการให้มาตรการคุ้มครองดังกล่าวยังคงมีผลบังคับใช้ต่อไป หรือต้องการขยายระยะเวลาในการบังคับใช้มาตรการดังกล่าว ผู้เสียหายก็สามารถยื่นคำร้องต่อศาลที่มีอำนาจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละประเภทของคดีที่ผู้เสียหายร้องขอ เช่นคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวก็สามารถร้องขอต่อศาลเกี่ยวกับคดีเด็กและความสัมพันธ์ในครอบครัว (The Juvenile and Domestic Relation Court) และต่อมาภายหลังหากศาลพิจารณาพิเคราะห์แล้วเห็นว่า ยังคงมีความจำเป็นและเหตุอันสมควรที่ต้องให้มาตรการคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญามีผลบังคับต่อไป เพื่อคุ้มครองแก่ผู้เสียหาย เหยื่ออาชญากรรม หรือบุคคลทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับบุคคลดังกล่าว ศาลก็จะมีคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองต่อไป แต่คำสั่งที่ออกมานี้จะไม่ใช่คำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญาอีกต่อไป แต่จะเปลี่ยนเป็นคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้น (Preliminary Protective Order) แต่ในบางมลรัฐเช่นมลรัฐเวอร์จิเนีย นอกจากการร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นตามวิธีการข้างต้นนี้แล้ว ยังมีวิธีการอื่นนอกเหนือไปจากวิธีดังกล่าวนี้อีก โดยผู้ร้องขอความคุ้มครองตามคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญาสามารถขอขยายระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองตามคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญาได้ โดยในการขอขยายระยะเวลาในคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญานั้นสามารถขอขยายได้อีกไม่เกิน 72 ชั่วโมงนับตั้งแต่ครบกำหนดระยะเวลาในการคุ้มครองตามคำสั่งคุ้มครอง

¹² Legal Aid Society of Eastern Virginia, Protective orders, [Online]. Available from:

<http://www.lawhelp.org/Program/1647/RTF1.cfm?pagename=Protective%20Orders>. [2008, December 7]

ถูกเงินทางอาญาเดิมได้สิ้นสุดลง¹³ โดยสามารถขอขยายระยะเวลาได้โดยยื่นคำร้องด้วยวิธีการใดก็ได้ เช่น โดยวาจาหรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น โดยยื่นต่อศาลชั้นต้นหรือศาลแขวง แต่การที่จะร้องขอขยายคำสั่งคุ้มครองถูกเงินทางอาญาดังกล่าวนี้จะกระทำได้อีกเมื่อ ผู้ที่ร้องขอจะต้องมีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถไปศาล เพื่อทำการสืบพยานและพิจารณาคดีเพื่อให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นด้วยตัวเองได้ เช่น ได้รับบาดเจ็บต้องรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลจนไม่สามารถไปศาลได้ หรือ อยู่ในสภาวะที่ไม่สามารถดำเนินการด้วยวิธีการดังกล่าวได้ จึงจะสามารถดำเนินการด้วยวิธีการนี้ได้

ทั้งนี้ทั้ง 2 วิธีการคือการร้องขอให้มาตรการคุ้มครองถูกเงินมีผลบังคับใช้ต่อไปและเปลี่ยนเป็นมาตรการหรือคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้น บุคคลผู้ที่มีสิทธิร้องขอจะต้องร้องขอต่อศาลก่อนสิ้นสุดระยะเวลาในการมีผลบังคับใช้ของคำสั่งคุ้มครองถูกเงินทางอาญา หากร้องขอภายหลังมีคำสั่งคุ้มครองถูกเงินทางอาญาสิ้นสุดลง ก็จะไม่สามารถร้องขอให้คำสั่งคุ้มครองถูกเงินทางอาญามีผลบังคับใช้ได้อีกต่อไป แต่ต้องไปร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นแทน ซึ่งจะต้องดำเนินการกระบวนการพิจารณาทั้งหมดเริ่มต้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งใช้ระยะเวลาในการพิจารณาที่ยาวนานกว่าการพิจารณาขอขยายระยะเวลาคำสั่งคุ้มครองถูกเงินทางอาญาเพราะต้องพิจารณาพิเคราะห์พยานหลักฐานใหม่ทั้งหมด และในการออกคำสั่งคุ้มครองถูกเงินทางอาญานี้จะไม่ส่งผลต่อการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด และผลของคำสั่งที่ได้มีผลบังคับใช้นั้น ไม่กระทบสิทธิต่อบุคคลภายนอกหรือบุคคลที่สามแต่อย่างใด

2. คำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้น (Preliminary Protective Order)

คำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นนี้มีลักษณะคล้ายคำสั่งคุ้มครองถูกเงินทางอาญาเช่นกัน เพียงแต่รูปแบบและวิธีการร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นแตกต่างจากคำสั่งคุ้มครองถูกเงินทางอาญา แต่ในบางมลรัฐก็อาจเรียกคำสั่งนี้ว่าคำสั่งคุ้มครองทางอาญาชั่วคราว (Temporary Protective Order)

2.1 รูปแบบของคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้น¹⁴

¹³The VCU Institute for Women's Health, Domestic Violence : The Basic, [Online] Available from: www.womenshealthk.edu [2008, May 2]

¹⁴ Department of Criminal Justice Service Victims Services Section Protective Orders, A Guide for Victims of Stalking or Serious Bodily Injury in Virginia, (September 2004), [Online] Available from: www.dcjs.virginia.gov/victims/documents/poStalking.pdf [2008 , June 15]

คำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้น โดยทั่วไปที่ศาลสามารถมีคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นได้โดยสรุปมีทั้งหมด 6 ลักษณะดังนี้

1. คำสั่งที่สั่งโดยตรงแก่ผู้ถูกกล่าวหา โดยห้ามกระทำการใดๆ หรือการกระทำใดๆ รวมถึงพฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นล่วงละเมิด
2. คำสั่งห้ามผู้ถูกกล่าวหากระทำการใดๆ ที่มีลักษณะเป็นการติดต่อผู้เสียหายหรือเหยื่อการกระทำความผิดทั้งที่บ้านหรือสถานที่ทำงานของบุคคลทั้งหลาย ดังกล่าวข้างต้น
3. คำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาออกไปจากบริเวณที่พักอาศัยของผู้เสียหายหรือเหยื่อการกระทำความผิด ซึ่งที่พักอาศัยผู้เสียหายหรือเหยื่ออาจเป็นเจ้าของร่วมหรืออาศัยอยู่ร่วมกันกับผู้ถูกกล่าวหา
4. คำสั่งอนุญาตให้ครอบครองทรัพย์สินหรือที่อยู่อาศัยแต่เพียงผู้เดียวหรืออนุญาตให้เป็นเจ้าของร่วม แต่ไม่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในเอกสารสิทธิทั้งหลาย
5. คำสั่งให้ควบคุมตัวไว้ชั่วคราวและอนุญาตให้เยี่ยมบุตรได้เป็นครั้งคราว
6. คำสั่งหรือมาตรการในการบรรเทาที่เหมาะสมในการคุ้มครองให้แก่ผู้เสียหาย

นอกจากคำสั่งทั้ง 6 ลักษณะดังกล่าวข้างต้นนี้แล้ว ในหลายจตุลรัฐยังมีคำสั่งในรูปแบบอื่นอีกหลายรูปแบบ เช่น

- ยึด อาศัยอาวุธ
  - ให้ผู้กระทำความผิดจ่ายค่าเช่าที่พักอาศัยแทนผู้อาศัย
- ในกรณีที่ผู้เสียหายเช่าที่อยู่อาศัย และมีเหตุจำเป็นต้องย้ายออก
- จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร ค่าเรียนพิเศษนอกเวลา
  - จ่ายค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว การช่วยเหลือตามสถานะเศรษฐกิจแก่เหยื่อการกระทำความผิด รวมถึงค่าอาหาร เสื้อผ้าและค่าใช้จ่ายอื่นๆตามความจำเป็น
  - จ่ายค่ารักษาพยาบาลแก่เหยื่อ และหรือบุตรของเหยื่อ
  - จ่ายค่าเสียหาย และค่าชดเชย ค่าเยียวยาความเสียหาย
- แก่เหยื่อ
- ให้ผู้กระทำความผิดเข้าโครงการบำบัดพฤติกรรม
  - ให้ผู้กระทำความผิดเข้าโครงการงดเหล้า และหรือ

ยาเสพติด

- คำสั่งห้ามเยี่ยมบุตร เป็นต้น

2.2 วิธีการร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้น

การร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นดังกล่าวนี้ ต้องร้องขอต่อศาลชั้นต้น หรือศาลแขวงเท่านั้น เพราะบุคคลที่มีอำนาจในการออกคำสั่งคุ้มครองเบื้องต้นทางอาญานั้นคือผู้พิพากษาในศาลชั้นต้นหรือศาลแขวงเท่านั้น ซึ่งเอกสารที่ต้องใช้ประกอบในการยื่นคำร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นได้แก่ รายงานเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือพฤติกรรมแห่งคดีที่เกิดขึ้น ในส่วนของคำร้อง ผู้ร้องจะต้องอธิบายรายละเอียดของการกระทำความผิด, ความรุนแรงของการกระทำความผิด, ความเสียหายที่ได้รับ พร้อมทั้งระบุที่อยู่ของผู้กระทำความผิดให้ชัดเจน

มูลเหตุการร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้น จะมีลักษณะแตกต่าง การร้องขอคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญาเนื่องจากคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญานั้นอาจยังไม่มี การกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือไม่ก็ได้ แต่หากมีเหตุการณ์หรือเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้นกำลังหรือจะกระทำการใด ๆ อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไม่ว่าจะเป็นอันตรายต่อร่างกาย, ทรัพย์สิน ตลอดจนบุคคลที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมก็สามารถร้องขอคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือศาลที่มีเขตอำนาจในการออกคำสั่งฉุกเฉินทางอาญาได้ ขณะที่คำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นนั้น ผู้เสียหายจะร้องขอมาตรการคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นได้นั้น ต้องมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้กระทำความผิดต่อผู้เสียหายแล้ว ผู้เสียหายจึงจะมีอำนาจในการร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นได้ หรือมีการร้องขอคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญามาก่อนหน้านี้แล้ว และผู้เสียหายต้องการให้คำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญามีผลบังคับใช้ต่อไปอีก

เมื่อผู้เสียหายทำการกรอกรายละเอียดในการยื่นคำร้อง ก็ต้องยื่นคำร้องขอต่อศาล ซึ่งศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณา คือศาลที่มีเขตอำนาจที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ หรือผู้ถูกกล่าวหา มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ โดยทั้งนี้ที่อยู่ของผู้ร้องจะถูกปกปิดเป็นความลับเพื่อความปลอดภัยแก่ตัวผู้ร้อง ตลอดจนญาติพี่น้องและคนใกล้ชิดของผู้ร้องเอง และในการร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นนี้ไม่มีค่าธรรมเนียมในการร้องขอคำสั่งแต่อย่างใด

หลังจากได้ยื่นคำร้องเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ศาลจะทำการนัดวันเพื่อทำการ

สืบพยาน โดยศาลจะมีหมายนัดคดีล่วงหน้าเพื่อให้ทราบถึงกำหนดการไต่สวนล่วงหน้าอย่างน้อย 24 ชั่วโมง ซึ่งหมายนัดดังกล่าวจะถูกส่งไปยังผู้ร้อง แต่ในบางมลรัฐ เช่น มลรัฐเวอร์จิเนียมีการกำหนดอายุของบุคคลผู้ที่มีสิทธิในการร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นได้ โดยบุคคลที่มีสิทธิร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นได้นั้น จะต้องมิอายุเกิน 16 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป หากมีอายุไม่ถึง 16 ปี บริบูรณ์จะต้องให้ผู้ปกครองหรือบุคคลที่อำนาจในการปกครองดูแลในขณะนั้นเป็นผู้ดำเนินกระบวนการในการร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นแทน ดังนั้นสำหรับกรณีของผู้ร้องเป็นบุคคลผู้ที่มีอายุไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์ เมื่อได้ยื่นคำร้องต่อศาลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว หมายนัดเพื่อทำการสืบพยานในการออกคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้น หมายดังกล่าวก็จะถูกส่งไปยังผู้ปกครอง, ผู้ที่มีอำนาจปกครองในขณะนั้นหรือบุคคลที่เด็กได้อาศัยอยู่ด้วยในขณะนั้นโดยตรง ซึ่งในหมายนัดดังกล่าวจะแจ้งถึงเวลา, วันที่ทำการสืบพยานและสถานที่ทำการสืบพยาน

ภายหลังจากที่ได้รับหมายนัดเพื่อสืบพยาน ศาลจะทำการพิจารณาไต่สวนถึงเหตุผลในการขอมาตรการคุ้มครองดังกล่าวว่ามีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด และควรมีระยะเวลาในการบังคับใช้ยาวนานเพียงใด หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความจำเป็นและเหตุผลอันสมควร ศาลก็จะมีคำสั่งออกมา แต่คำสั่งที่ศาลได้มีคำสั่งนั้นจะไม่ใช้คำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญาอีกต่อไป แต่จะเปลี่ยนเป็นคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้น

การร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นดังกล่าวนี้ จะใช้ระบบการพิจารณาแบบไต่สวนกล่าวคือศาลจะทำการพิจารณาคดีโดยฝ่ายเดียว โดยจะทำการสืบพยานฝ่ายผู้เสียหายเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น จะไม่ใช่ระบบการพิจารณาคดีเหมือนการพิจารณาคดีในรูปแบบปกติที่จะเปิดโอกาสให้คู่ความทั้งสองฝ่ายสามารถนำพยานของตนเข้าสืบได้อย่างเต็มที่ ในการพิจารณาคดีศาลจะใช้เวลาในการพิจารณาคดีไม่เกิน 20 วันนับจากวันที่ศาลได้รับคำร้องจากผู้ร้อง¹⁵

แต่หากเมื่อพิจารณาไต่สวนคดีเป็นเรียบร้อยแล้ว ศาลไม่เชื่อในพยานหลักฐานหรือพิเคราะห์แล้วเห็นว่าผู้ร้องไม่มีเหตุอันสมควรที่จะต้องมีการออกคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้น ศาลก็สามารถไม่ออกคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นได้ แต่ถึงแม้ศาลไม่ออกคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นให้แก่ผู้ร้อง ก็ไม่ตัดสิทธิของผู้ร้องที่จะร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายแต่อย่างใด

¹⁵Utah State Courts, Information about protective orders, [Online].Available from: <http://www.utcourts.gov/resources/forms/protectorder/information.html>. [2008, August 16]

เมื่อศาลได้มีคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นและผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้กระทำความผิดได้รับคำสั่งหรือรับทราบถึงคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้น แต่ยังคงกระทำการใดๆอันเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นดังกล่าว ผู้ร้องสามารถแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทันที และเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถดำเนินการจับกุมผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนคำสั่งได้ทันที ซึ่งถือว่าเป็นความผิดทางอาญาซึ่งไม่ร้ายแรงชั้นที่ 1 (Class 1 misdemeanor) ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 2,500 เหรียญสหรัฐ หรือทั้งจำทั้งปรับเช่นเดียวกับการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญา

2.3 ระยะเวลาในการร้องขอมาตรการคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้น

เนื่องจากการร้องขอมาตรการคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นต้องผ่านขั้นตอนการพิจารณาคดีจากศาล แต่การพิจารณาคดีดังกล่าวไม่ใช่การพิจารณาคดีทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่ผู้เสียหายได้ฟ้องร้องผู้ถูกกล่าวหาต่อศาลแต่อย่างใด แต่เป็นการพิจารณาในส่วนขอมาตรการในการคุ้มครองผู้ร้องเพื่อมีคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นเท่านั้น

คำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นดังกล่าวนี้อาจมาจากการขอขยายระยะเวลาคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญา หรือเป็นกรณีที่ผู้ร้องร้องขอเพื่อคุ้มครองผู้ร้องในระหว่างการพิจารณาคดี ระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ร้องจึงมีระยะเวลาที่มากกว่าคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญา ซึ่งมีมูลเหตุในการให้ความคุ้มครองเนื่องจากมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องให้ความคุ้มครองแก่ผู้ร้อง หากต้องเข้าสู่ระบบการพิจารณาไต่สวนโดยศาลก็อาจไม่ทันการ ประกอบกับเมื่อไม่ได้ผ่านกระบวนการการคัดกรองและพิจารณาโดยศาล ระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองจึงมีระยะเวลายาวนาน แต่สำหรับคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นนั้นต้องผ่านกระบวนการพิจารณาคดีโดยศาล จึงมีระยะเวลาที่ยาวนานมากกว่า โดยระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองตามคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นนั้นมีระยะเวลาคุ้มครองประมาณ 15 วัน¹⁶ แต่ระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองดังกล่าวสามารถขยายได้ โดยผู้พิพากษาผู้ที่พิจารณาคำสั่งคุ้มครองดังกล่าวอาจมีคำสั่งคุ้มครองดังกล่าวให้มีระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองจนกว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณาในการสืบพยานในการร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้าย

ภายหลังจากที่ศาลได้มีคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก่อนที่คำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นจะมีผลบังคับใช้ ทางฝ่ายผู้ร้องจะได้รับสำเนาของคำสั่ง

¹⁶The Family Resource Center, What is a Preliminary Protective Order?, [Online]. Available from: <http://www.frcinc.org/index.php?option=comcontent&task=view&id=40Itemid=32>, [2008, September 14]

คุ้มครองทางอาญาเบื้องต้น ส่วนทางด้านผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้กระทำความผิด เจ้าพนักงานบังคับคดี จะดำเนินการส่งสำเนาคำสั่งแจ้งไปยังทางผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้กระทำความผิดเพื่อให้ทราบถึงคำสั่ง และเงื่อนไขที่ศาลได้มีคำสั่งออกมา ในขณะที่เดียวกันเจ้าพนักงานบังคับคดีก็จะส่งคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นดังกล่าวไปยังสำนักงานตำรวจมลรัฐที่ศาลที่มีคำสั่งดังกล่าวตั้งอยู่เพื่อทำการบันทึก ข้อมูลเบื้องต้น นอกจากนี้หากแต่ละมลรัฐมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคำสั่งคุ้มครองดังกล่าว คำสั่งดังกล่าวก็จะถูกส่งไปด้วยเช่นกัน เช่น มลรัฐเวอร์จิเนียมีศูนย์เครือข่ายข้อมูลอาชญากรรมประจำมลรัฐเวอร์จิเนีย ข้อมูลรายละเอียดคำสั่งที่ศาลได้มีคำสั่งออกมานอกจากส่งไปยังสำนักงานตำรวจ ประจำมลรัฐแล้วก็จะถูกส่งมายังศูนย์เครือข่ายดังกล่าวอีกด้วย เป็นต้น และผลของคำสั่งดังกล่าวจะไม่กระทบต่อบุคคลที่สามหรือบุคคลภายนอกเช่นเดียวกับคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญา

ในกรณีที่ผู้ได้รับความคุ้มครองตามคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้น ต้องเดินทางจาก มลรัฐที่ศาลได้มีคำสั่งคุ้มครองไปยังอีกมลรัฐหนึ่ง ผู้ที่ได้รับความคุ้มครองดังกล่าว ก็ยังคงสามารถได้รับความคุ้มครองตามคำสั่งดังกล่าวได้ ทั้งนี้บุคคลดังกล่าวจะต้องทำการคัดสำเนาและให้ศาลที่มีคำสั่งทำการรับรองความถูกต้องก่อนเดินทางออกจากรัฐดังกล่าวก่อน และเมื่อเดินทางไปถึงอีกรัฐหนึ่งก็นำสำเนาคำสั่งที่ศาลได้รับรองความถูกต้องเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ไปยื่นต่อสำนักงานตำรวจประจำรัฐนั้นๆ หรือยื่นต่อศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีในรัฐนั้นๆ ก็จะสามารถได้รับความคุ้มครองตามคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นได้ทันที โดยไม่ต้องร้องขอคำสั่งจากศาลใหม่แต่อย่างใด

นอกจากนี้ภายในระยะเวลาที่ได้รับความคุ้มครองจากคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้น ผู้ที่ได้รับความคุ้มครองจากคำสั่งดังกล่าวก็สามารถขอเปลี่ยนแปลงรูปแบบหรือเงื่อนไขทั้งหลายได้ตลอด แต่ทั้งนี้การขอเปลี่ยนแปลงดังกล่าวต้องกระทำในช่วงระยะเวลาที่คำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นยังคงมีผลใช้บังคับได้อยู่

3. คำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้าย (Final Protective Order)

คำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้าย เป็นคำสั่งที่เกิดขึ้นหลังจากที่มีคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นหรือผ่านขั้นตอนการพิจารณาในคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นมาก่อนแล้ว คำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายมีชื่อเรียกแตกต่างกันแล้วแต่ละรัฐเช่น Permanent Protective Order ในขณะที่มลรัฐแคลิฟอร์เนียเรียกคำสั่งในรูปแบบนี้ว่า Longer Protective Order¹⁷, มลรัฐวิสค

¹⁷The National Coalition Against Domestic Violence, List of Protection Order, [Online]. Available from <http://www.ncadv.org/files/StateProtectionOrderList.pdf> [2008, April 15]

อนชิต เรียกคำสั่งดังกล่าวว่า Final Domestic Abuse Restraining Order หรือมลรัฐยูทาห์เรียกว่า Full Protective Order¹⁸ เป็นต้น

รูปแบบของคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายจะมีลักษณะใกล้เคียงกับคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญาและคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้น โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้

3.1 รูปแบบของคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้าย

1. คำสั่งห้ามผู้ถูกกล่าวหากระทำการใดๆหรือหยุดการกระทำใดๆรวมถึงพฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นล่อลวงละเมิด
2. คำสั่งห้ามผู้ถูกกล่าวหากระทำการใดๆที่มีลักษณะเป็นการติดต่อผู้เสียหายหรือเหยื่อการกระทำผิดทั้งที่บ้านหรือสถานที่ทำงานของบุคคลทั้งหลายดังกล่าวข้างต้นไม่ว่าจะด้วยวิธีใดๆ รวมถึงการติดต่อทางโทรศัพท์
3. คำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาออกไปจากบริเวณที่พักอาศัยของผู้เสียหายหรือเหยื่อการกระทำผิด ซึ่งที่พักอาศัยผู้เสียหายหรือเหยื่ออาจเป็นเจ้าของร่วมหรืออาศัยอยู่ร่วมกันกับผู้ถูกกล่าวหา
4. คำสั่งควบคุมตัวเป็นการชั่วคราวและอนุญาตให้เยี่ยมบุตรของผู้ถูกกล่าวหาเป็นครั้งคราว
5. คำสั่งให้จ่ายค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากเหตุที่ผู้เสียหายและบุตรของผู้เสียหายต้องย้ายที่อยู่อาศัยเนื่องมาจากการกระทำของผู้ถูกกล่าวหา
6. คำสั่งอนุญาตให้ครอบครองทรัพย์สินหรือที่อยู่อาศัยแต่เพียง ผู้เดียวหรืออนุญาตให้เป็นเจ้าของร่วม แต่ไม่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในเอกสารสิทธิ์ทั้งหลาย
7. คำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้าโครงการบำบัด, รักษาหรือฟื้นฟู
8. คำสั่งหรือมาตรการในการบรรเทาที่เหมาะสมในการคุ้มครองให้แก่ผู้เสียหาย

3.2 วิธีการร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้าย

การที่ผู้เสียหายต้องการร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายได้นั้น จะต้องผ่านการดำเนินการในกระบวนการร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นมาก่อน โดยไม่จำกัดว่าบุคคลที่มาร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้าย จะต้องได้รับความคุ้มครองจากคำสั่ง

¹⁸ Ibid

คุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นที่ศาลมีคำสั่งคุ้มครองมาก่อนแต่อย่างไร แต่หมายความรวมถึงกรณีที่ผู้เสียหายร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นและศาลมีคำสั่งยกคำร้อง ผู้เสียหายก็ยังคงมีสิทธิในการร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายเช่นเดียวกับผู้เสียหายที่ศาลมีคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นเช่นกัน โดยผู้เสียหายที่ได้รับความคุ้มครองจากคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นสามารถร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายได้ จะต้องพ้นระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองตามคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นก่อน จึงจะสามารถร้องขอความคุ้มครองจากคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายได้ หากผู้เสียหายหรือบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นยังคงได้รับความคุ้มครองตามคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นอยู่ ก็ไม่สามารถร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายได้

ระยะเวลาในการเริ่มกระบวนการพิจารณาสืบพยานเกี่ยวกับคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายจะเกิดขึ้นภายใน 7 -15 วันภายหลังจากศาลมีคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้น แต่หากเป็นกรณีที่ศาลมีคำสั่งยกคำขอคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้น ก็สามารถเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคำร้องขอคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายได้ทันที¹⁹

สำหรับกระบวนการพิจารณาคดีในการร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายจะใช้ระบบการสืบพยานที่แตกต่างไปจากกระบวนการสืบพยานในการร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้น โดยกระบวนการสืบพยานในการร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายจะใช้การสืบพยานทั้งสองฝ่าย ขณะที่การสืบพยานในการร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นจะใช้การสืบพยานเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งผู้ที่ร้องขอต้องเตรียมพยานหลักฐานมาพร้อม เช่น รายงานเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลที่เกิดมาจากการกระทำความผิดของผู้ถูกกล่าวหา หรือจำเลย เป็นต้น โดยเอกสารทั้งหลายที่ผู้เสียหายจะนำมาเป็นพยานหลักฐานนั้นต้องเตรียมมาทั้งหมด 3 ชุด โดย 1 ชุดสำหรับตัวผู้เสียหายเอง อีกสองชุดที่เหลือสำหรับผู้พิพากษาและจำเลย และในกระบวนการพิจารณาคำร้องขอคำสั่งคุ้มครองขั้นสุดท้ายนั้น ผู้ที่ร้องขอคำสั่งดังกล่าวต้องปรากฏตัวในวันที่มีการพิจารณาสืบพยานด้วย เพราะหากผู้ร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายไม่ปรากฏตัวในวันดังกล่าว ศาลก็มีอำนาจในการยกคำขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายได้ทันที โดยไม่ต้องทำการสืบพยานแต่อย่างไร²⁰

¹⁹ Maryland Network Against Domestic Violence, What to do when your home isn't safe, [Online]. Available from: http://www.mnadv.org/get_help.html [2008, May 2]

²⁰ New Beginnings A Women's Crisis Center, Protective order, [Online]. Available from: <http://www.newbeginningsnh.org/protectiveorders.html>. [2009, May 14]

กรณีที่ถูกกล่าวหาหรือผู้กระทำความผิดที่ศาลได้มีคำสั่งเกี่ยวกับการคุ้มครองดังกล่าวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่ยังคงกระทำการใดๆหรือมีพฤติกรรมที่มีลักษณะอันเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายที่ศาลได้มีคำสั่งนั้น ถือว่าเป็นความผิดและต้องได้รับบทลงโทษเช่นเดียวกับการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญา และคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้นด้วย ซึ่งระดับโทษในกรณีฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้าย โดยผู้ร้องสามารถแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทันที และเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถดำเนินการจับกุมผู้กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งได้ทันที ซึ่งถือว่าเป็นความผิดทางอาญาซึ่งไม่ร้ายแรงชั้นที่ 1 (Class 1 misdemeanor) ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 2,500 เหรียญสหรัฐ²¹ หรือทั้งจำทั้งปรับเช่นเดียวกับการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญาและคำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้น

3.3 ระยะเวลาในการร้องขอมาตรการคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้าย

การร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้าย เนื่องจากกระบวนการในการพิจารณาเกี่ยวกับคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้าย เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ผู้ร้องหรือผู้เสียหายจะสามารถร้องขอความคุ้มครองจากรัฐได้ และเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้กระทำความผิดสามารถนำพยานหลักฐานเพื่อใช้ประกอบในการคัดค้านการขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายได้ด้วย คำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายจึงมีระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองที่มากกว่าคำสั่งคุ้มครองประเภทอื่นๆ โดยคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายมีระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองถึง 2 ปี²² แต่ในบางมลรัฐก็อาจมีระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองตามคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายที่สั้นกว่า เช่นในมลรัฐแมริแลนด์ (Maryland) มีระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองตามคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายสูงสุดไม่เกิน 12 เดือน ในขณะที่บางมลรัฐก็มีระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองที่มากกว่า 2 ปี เช่น มลรัฐเพนซิลวาเนีย มีระยะเวลาในการให้ความคุ้มครอง 3 ปี²³ เป็นต้น และเมื่อศาลมีคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้าย คำสั่งดังกล่าวก็จะมีผลในทันทีเมื่อผู้กระทำความผิดหรือผู้ถูกกล่าวหาได้รับคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้าย

²¹ Commonwealth's Attorney, Victim-Witness Assistance Program, Permanent Protective Orders, [Online]. Available from: <http://www.yorkcounty.gov/vw/dv/dvprotectpo.htm>. [2008, June 12]

²² Loudoun County Virginia, Protect Yourself from Becoming a Victim of Assault, Sex Crimes, Stalking & Telephone Treats, [Online]. Available from: http://www.loudoun.gov.Default.aspx?tabid=2104&zoom_highlight=preliminary [2008, February 18]

²³ Frederick News Post Online, What is a protective order and what types are there, [Online]. Available from: http://www.fredericknews.com/sections/special_sections/domestic_violence/protective_orders.htm [2008, May 5]

เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองตามคำสั่งคุ้มครองทางอาญา
 ขั้นสุดท้าย ผู้เสียหายหรือผู้ที่ร้องขอคำสั่งคุ้มครอง สามารถร้องต่อศาลเพื่อขอขยายระยะเวลาใน
 การให้ความคุ้มครองต่อไปอีกได้ โดยระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองนั้น แต่ละรัฐก็มีระยะเวลาที่
 ขยายออกไปต่างกัน เช่น มลรัฐเท็กซัสจะขยายระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองออกไปอีก 1 ปี
 ในขณะที่มลรัฐแมริแลนด์จะขยายระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองออกไปอีก 6 เดือนเท่านั้น เป็น
 ต้น ทั้งนี้การขอขยายระยะเวลาดังกล่าวต้องกระทำก่อนที่สิ้นสุดระยะเวลาในคำสั่งคุ้มครองทาง
 อาญาที่ศาลได้สั่งไว้ในครั้งแรก และการดำเนินกระบวนการพิจารณาดังกล่าวไม่มีค่าใช้จ่ายในการ
 ดำเนินการแต่อย่างใด โดยการร้องขอขยายระยะเวลาในการคุ้มครองนั้น ผู้ร้องจะต้องทำการยื่นคำ
 ร้องต่อศาล และสำเนาคำร้องขอขยายระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองจะถูกส่งไปยังผู้กระทำ
 ความผิดหรือผู้ถูกกล่าวหาที่ศาลมีคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้าย และต้องทำการคัดค้านภายใน
 10 วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้อง หากบุคคลเหล่านี้ไม่เห็นด้วยกับการร้องขอขยายระยะเวลา
 ในการให้ความคุ้มครองของผู้ร้อง หากดำเนินการคัดค้านภายในกำหนด ศาลก็สามารถมีคำสั่ง
 อนุญาตให้ขยายระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองได้ทันที แต่หากคัดค้านภายในกำหนด ศาลก็จะ
 จัดให้มีการสืบพยานเพื่อพิจารณาคำร้องภายใน 30 วันเพื่อพิจารณาคำร้องและคำคัดค้าน รวมถึง
 พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ถ้าในขณะที่รอการพิจารณาคำร้องขอขยายระยะเวลาในการคุ้มครอง
 คำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายได้สิ้นสุดระยะเวลาในการคุ้มครองลง คำสั่งคุ้มครองทางอาญา
 ขั้นสุดท้ายเดิมจะได้รับการขยายระยะเวลาต่อไปโดยอัตโนมัติทันทีจนกว่าจะถึงวันที่มีการพิจารณา
 คำร้องขอขยายระยะเวลาดำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้าย

คำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายดังกล่าวนี้ สามารถเปลี่ยนแปลงได้
 ตลอดระยะเวลาที่ให้ความคุ้มครอง ซึ่งสาเหตุในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบในการให้ความคุ้มครอง
 อาจเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น พฤติการณ์หรือสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นกับผู้ที่มีความ
 คุ้มครองตามคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายเปลี่ยนแปลงไป และมาตรการในการให้ความ
 คุ้มครองตามคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายไม่เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ได้รับความคุ้มครองมากนัก
 หรือไม่สามารถใช้คำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรืออาจเกิดจากตัวผู้
 ร้องขอเองที่รู้สึกว่ามี ความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบในการให้ความคุ้มครองเป็นแบบอื่น
 ผู้ร้องก็สามารถร้องขอต่อศาลเพื่อขอเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา นับตั้งแต่วันที่ศาลได้มีคำสั่งอนุญาต
 ให้มีคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้าย โดยเมื่อผู้ร้องต้องการเปลี่ยนแปลงก็ให้ทำการยื่นคำร้องต่อ
 ศาล และสำเนาของคำร้องขอเปลี่ยนแปลงคำสั่งจะถูกส่งไปยังผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้กระทำความผิดที่ศาล
 ที่คำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายโดยตรง และบุคคลเหล่านี้จะมีระยะเวลาในการคัดค้าน 10 วัน
 นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องขอเปลี่ยนแปลงคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้าย ถ้าไม่คัดค้านภายใน
 10 วัน ศาลก็อาจให้ทำการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายได้

โดยฝ่ายเดียว หรืออาจมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายทันทีโดยไม่ต้องมีการสืบพยานหรือพิจารณาคดีได้

แต่หากผู้ร้องไม่ต้องการได้รับความคุ้มครองตามคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายอีกต่อไป ก็สามารถขอยกเลิกคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายได้ โดยทำการแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ศาลที่ศาลได้คำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้าย เจ้าหน้าที่ก็จะพาผู้ร้องไปพบผู้พิพากษา เพื่อให้ผู้ร้องได้ชี้แจงและอธิบายต่อผู้พิพากษาถึงสาเหตุที่ไม่ต้องการได้รับความคุ้มครองตามคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้าย โดยการชี้แจงดังกล่าวไม่ได้กระทำในห้องพิจารณาคดีแต่อย่างใด แต่อาจจะจัดให้มีขึ้นในห้องประชุม หรือห้องพักของผู้พิพากษาก็ได้

คำร้องขอคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายนี้ แม้ศาลจะมีคำสั่งไม่อนุญาตให้มีการคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้ายก็ตาม แต่ก็ไม่ได้จำกัดสิทธิของผู้เสียหายหรือผู้ร้องในการร้องขอมาตรการคุ้มครองแต่อย่างใด เพราะการร้องขอคุ้มครองทางอาญาดังกล่าวนี้ กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้จำกัดจำนวนครั้ง หรือข้อห้ามในการร้องขอมาตรการคุ้มครองใหม่แต่อย่างใด ดังนั้นแม้ศาลจะมีคำสั่งไม่อนุญาตให้มีการคุ้มครอง ก็ไม่ตัดสิทธิของผู้เสียหายหรือผู้ร้องในการร้องขอมาตรการคุ้มครองต่อศาลแต่อย่างใด

(2) คำสั่งงดเว้นการกระทำการ (Restraining Order)

คำสั่งดังกล่าวนี้เป็นคำสั่งที่ออกโดยศาลโดยห้ามการกระทำการที่เป็นการก่อความรำคาญ การรบกวน การจู่โจม การติดตาม การติดต่อโดยตรงหรือโดยอ้อมถึงผู้ที่ได้รับความคุ้มครอง, การเข้าใกล้ผู้ที่ได้รับความคุ้มครองในบริเวณที่กำหนด และเป็นการช่วยคุ้มครองผู้ถูกระงับจากการกระทำความรุนแรงของผู้กระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต เป็นมาตรการที่สามารถนำมาใช้คุ้มครองผู้ถูกระงับได้ก่อนหรือขณะทำการฟ้องร้องดำเนินคดี คำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งที่ใช้ในคดีแพ่งเท่านั้น ซึ่งมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปหลายชื่อในหลายรัฐ เช่น มลรัฐไอดาโฮ (Idaho) เรียกคำสั่งนี้ว่า คำสั่งคุ้มครองทางแพ่ง (Civil Protection Order) เป็นต้น ซึ่งแตกต่างจากคำสั่งคุ้มครอง (Protective Order) เพราะคำสั่งคุ้มครองนั้นจะใช้ในคดีอาญา และศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคำร้องและมีอำนาจในการออกคำสั่งคุ้มครองก็คือศาลอาญาเท่านั้น ขณะที่ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคำร้องคำสั่งงดเว้นการกระทำการและมีอำนาจในการออกคำสั่งก็คือศาลครอบครัว แต่ทั้งนี้ในบางมลรัฐก็ให้เป็นอำนาจของศาลแพ่งหรือศาลแขวง (District Court) เป็นต้น ซึ่งเป็นศาลที่มีเขตอำนาจในขณะที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น, ภูมิภาคเนาของผู้ร้องอยู่ในเขตอำนาจ หรือภูมิภาคเนาของผู้กระทำความผิดอยู่ในเขตอำนาจศาล

ในหลายมลรัฐได้กำหนดมาตรการในการให้ความคุ้มครองไว้ในกฎหมายของมลรัฐของแต่ละรัฐ เช่น มลรัฐนอร์ทคาโรไลนา (North Carolina) ได้กำหนดมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่เหยื่อของความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวในมาตรา 50B-2 เป็นต้น

มูลเหตุของการร้องขอคำสั่งดังกล่าวมีลักษณะใกล้เคียงกับการร้องขอคำสั่งคุ้มครอง คำสั่งงดเว้นการกระทำการนอกจากการมุ่งคุ้มครองแก่ผู้เสียหายแล้ว คำสั่งงดเว้นการกระทำการได้ถูกนำไปใช้กับกรณีที่เหยื่อหรือผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดมีความสัมพันธ์แบบครอบครัว เช่น เป็นสามีภริยา, อดีตคู่สมรส, คู่หมั้น,ญาติพี่น้องที่มีสายโลหิตเดียวกัน และรวมถึงกรณีที่เป็นคู่หย่าร้าง หรือคู่ที่แยกกันอยู่แต่มีความสัมพันธ์ทางเพศไม่เกินสองปีก่อนที่เกิดความผิดดังกล่าวเกิดขึ้น และรวมถึงบุคคลที่ความสัมพันธ์แบบรักร่วมเพศเดียวกัน เป็นต้น ขณะที่คำสั่งคุ้มครอง (Protective Order) ไม่ได้กำหนดว่าบุคคลที่มีสิทธิร้องขอจะต้องมีความสัมพันธ์ในลักษณะครอบครัวกับผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด แต่ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดอาจไม่เคยรู้จักกันมาก่อนหรือมีความสัมพันธ์มาก่อน แต่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิด ซึ่งความผิดดังกล่าวได้แก่ความผิดฐานเฝ้าติดตามและข่มขู่ (Stalking), ความผิดเกี่ยวกับการล่วงละเมิดผู้อื่น (Harassment) หรือความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น

คำสั่งงดเว้นการกระทำการดังกล่าวได้ถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายของหลายมลรัฐ แต่มีลักษณะของการให้ความคุ้มครองลักษณะเดียวกัน แต่มีรายละเอียดแตกต่างเพียงเล็กน้อย เช่น ระยะเวลาในการให้ความคุ้มครอง,เงื่อนไขในการร้องขอคำสั่งดังกล่าว เป็นต้น นอกจากนี้ในบางมลรัฐได้กำหนดระยะเวลาในการร้องขอคำสั่งจากศาล เช่นมลรัฐโอริกอน ผู้เสียหายจะต้องดำเนินการร้องขอคำสั่งจากศาลภายใน 180 วันนับตั้งแต่วันที่การกระทำความผิดได้เกิดขึ้น²⁴ แต่กำหนดระยะเวลาดังกล่าวจะไม่สามารถนำมาเป็นเงื่อนไขในการร้องขอคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆได้ หากในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ผู้กระทำความผิดอยู่ในระหว่างคุมขังหรือจำคุก หรืออาศัยอยู่ในระยะเกิน 100 ไมล์จากที่อยู่อาศัยของผู้เสียหาย ผู้เสียหายก็สามารถร้องขอให้ศาลมีคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆได้ แม้จะเกินระยะเวลา 180 วันแล้วก็ตาม

(2.1) บุคคลผู้มีสิทธิร้องขอคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆ

โดยทั่วไปแล้วบุคคลที่มีสิทธิในการร้องขอคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆ โดยทั่วไปกำหนดให้เป็นสิทธิของบุคคลผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิด เช่น

²⁴Or.Rev.Stat. Ann. § 107.705 (3)

กฎหมายมลรัฐแคลิฟอร์เนีย²⁵ หรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับเหยื่อของการกระทำความผิด ได้แก่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแล ผู้พิทักษ์ เช่นในกฎหมายของมลรัฐอลาบามา²⁶ หรือผู้รับมอบอำนาจ เช่นในกฎหมายของมลรัฐโอริซงา²⁷ แต่ในบางรัฐก็มีเงื่อนไขกำหนดเพิ่มขึ้น เช่น ในมลรัฐโอริกอนได้กำหนดอายุของบุคคลที่มีสิทธิร้องขอคำสั่งห้ามกระทำการใดๆ ต้องมีอายุอย่างน้อยตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป โดยหากบุคคลที่ร้องขอมีอายุต่ำกว่า 18 ปี จะต้องให้ผู้ปกครอง ,บิดามารดา,เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานอัยการดำเนินการร้องขอแทน หรือในมลรัฐโอริกอนได้กำหนดเงื่อนไขในกรณีที่ผู้เสียหายอายุต่ำกว่า 18 ปี แต่ผู้กระทำความผิดมีอายุ 18 ปีขึ้นไปและได้ทำการสมรสกับผู้เสียหาย , เคยสมรสกับผู้เสียหายก่อนการกระทำความผิดเกิดขึ้น หรือเคยมีความสัมพันธ์ฉันท์คู่สมรสกับผู้เสียหายอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ผู้เสียหายก็สามารถร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้งดเว้นการกระทำการใดๆได้เช่นกัน²⁸ นอกจากนี้ในกรณีที่เหยื่อหรือผู้เสียหายเกรงกลัวต่อผู้กระทำความผิด ไม่กล้าร้องขอคำสั่งคุ้มครองด้วยตัวเอง ก็สามารถให้ร้องขอให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานอัยการดำเนินการร้องขอคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆแทนตัวผู้เสียหายเองได้

คำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆ มีทั้งหมด 4 ประเภทดังนี้

ก. คำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆในกรณีฉุกเฉิน(Emergency

Restraining Order)

ในบางมลรัฐก็เรียกคำสั่งดังกล่าวนี้ว่า คำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญา (Emergency Protective Order) เช่นมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ซึ่งคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญาในมลรัฐแคลิฟอร์เนียสามารถใช้ได้ทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา เป็นต้น คำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆในกรณีฉุกเฉินมีลักษณะเหมือนคำสั่งคุ้มครองทางอาญาในกรณีฉุกเฉินเช่นกัน โดยเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้เสียหายหรือเหยื่อได้รับอันตรายและเหยื่อหรือผู้เสียหายได้ทำการร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจและร้องขอความคุ้มครองแก่ผู้เสียหาย หากเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทำการพิจารณาจากคำร้องทุกข์และพยานหลักฐานในเบื้องต้น เห็นว่ามีเหตุอันสมควรที่จะต้องดำเนินการป้องกันหรือคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่อจากให้พ้นจากภยันตรายดังกล่าวในทันที เจ้าหน้าที่ตำรวจจะดำเนินยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อขอให้ศาลคำสั่งห้ามผู้กระทำความผิดกระทำการใดๆที่อาจเป็นอันตรายแก่เหยื่อหรือผู้เสียหายได้ เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีอำนาจในการออกคำสั่งแต่อย่างใด เนื่องจากคำสั่งห้ามกระทำการ

²⁵CA.CIV.Pro. § 527.6

²⁶AL ST § 30-5-1

²⁷A.R.S. § 12-1809

²⁸Office of the State Court Administrator Salem , Oregon, Family abuse prevention act Instruction and forms for obtaining a restraining order Packet No.1 , (April 2000), [Online]. Available from : www.cityfroeseburg.com/police/faq/restraining.pdf [2009, September 15]

ใดๆนั้น เป็นคำสั่งทางแพ่ง ดังนั้นการบังคับหรือการออกคำสั่งใดๆจะต้องกระบวนกรพิจารณาคดีทางแพ่งเท่านั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีอำนาจในการดำเนินการก็ต่อเมื่อมีศาลได้มีคำสั่งห้ามกระทำการใดๆกับผู้กระทำความผิด แต่ผู้กระทำได้กระทำการละเมิดคำสั่งงดเว้นการกระทำการดังกล่าว เจ้าหน้าที่ตำรวจก็จะมีอำนาจในการจับกุมหรือควบคุมตัวได้ทันทีเท่านั้น ดังนั้นหากผู้เสียหายไปดำเนินการร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยผู้เสียหายยังไม่ได้ดำเนินการร้องคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆมาก่อน เจ้าหน้าที่จะมีอำนาจหน้าที่เพียงทำบันทึกรายงานตามที่ได้รับแจ้งจากผู้เสียหายและใช้เป็นเพียงพยานหลักฐานที่ใช้ประกอบการพิจารณาในการพิจารณาการออกคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆเท่านั้น แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะไม่มีอำนาจในการออกคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆยกเว้นในกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดอาญา เจ้าหน้าที่ตำรวจก็จะสามารถดำเนินการได้โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายอาญาโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถดำเนินการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายเบื้องต้นได้ทันทีโดยไม่ต้องร้องขอคำสั่งจากศาลก่อนแต่อย่างใด แต่การคุ้มครองดังกล่าวก็จะเป็นการคุ้มครองตามกฎหมายอาญา ในบางมลรัฐเช่น มลรัฐแคลิฟอร์เนีย คำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินทางอาญาสามารถใช้ได้ทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา ดังนั้นหากเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องการใช้คำสั่งดังกล่าวจะต้องดำเนินการร้องขอต่อศาลก่อน ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถร้องขอต่อศาลได้ตลอด 24 ชั่วโมง และเมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาตแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงจะสามารถดำเนินการตามคำสั่งนั้นได้²⁹

ระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองตามคำสั่งนี้จะมีผลใน

ระยะเวลาสั้น ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะมีระยะเวลาไม่เกินหนึ่งอาทิตย์³⁰ แต่ในบางมลรัฐอาจมีระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองที่สั้นกว่านั้น เช่น มลรัฐแคลิฟอร์เนียกำหนดระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองตามคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆในกรณีฉุกเฉินเพียง 5 วันนับตั้งแต่วันที่ศาลมีคำสั่งดังกล่าว³¹ เป็นต้น

ทั้งนี้ในการร้องขอคำสั่งดังกล่าวจะทำการสืบพยานฝ่ายเดียว โดยจะไม่มี การส่งหมายและสำเนาคำร้องขอคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆไปยังผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด

²⁹ eHow, How to obtain emergency restraining order, [Online]. Available from:

http://www.ehow.com/how_2162834_obtain-emergency-restraining-order.htm [2008, August 16]

³⁰ World Media Group, Restraining Order, [Online]. Available from:

<http://criminal.lawyer.com/Restraining-Orders.htm> [2008, June 2]

³¹ Rhonda Saunders, CA Protective & Restraining Order Chart & Fill-in forms, [Online]. Available from: <http://www.stalkingalert.com/rochart.htm>. [2008, September 22]

ข. คำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆชั่วคราว (Temporary Restraining Order)

คำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆชั่วคราวนี้ในบางรัฐก็เรียกชื่อแตกต่างกันไป เช่น มลรัฐแคลิฟอร์เนีย เรียกคำสั่งนี้ว่า คำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆชั่วคราวเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence Temporary Restraining Order) ซึ่งบุคคลที่มีสิทธิร้องขอคือผู้เสียหายหรือเหยื่อร้องขอคำสั่งคุ้มครองด้วยตัวเองหรือโดยทนายความของผู้เสียหายเอง โดยทำการยื่นคำร้องต่อศาลที่มีอำนาจในการพิจารณา

เมื่อยื่นคำร้องแก่ศาล ศาลจะทำการพิจารณาคำร้องและพยานหลักฐานที่ผู้เสียหายได้อ้างส่งต่อศาล ในการพิจารณาคำร้องดังกล่าวนี้จะใช้การพิจารณาเพียงฝ่ายเดียว (ex-parte) และสืบพยานฝ่ายผู้เสียหายแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ในบางมลรัฐ เช่น มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ในการพิจารณาคำร้อง ศาลจะทำการพิจารณาจากคำร้องเพียงอย่างเดียว โดยไม่ต้องทำการสืบพยานฝ่ายผู้เสียหายแต่อย่างใด เป็นต้น เมื่อผู้เสียหายยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆชั่วคราว ศาลก็จะกำหนดเวลาเพื่อพิจารณาคำร้องดังกล่าวภายใน 15 วัน นับตั้งแต่ได้รับคำร้อง (โดยปกติทั่วไปไม่เกิน 3 อาทิตย์)³² เมื่อเข้าสู่การพิจารณาและศาลได้ทำการพิเคราะห์พิจารณาจากพยานหลักฐานทั้งหมดของฝ่ายผู้ร้องเป็นที่เรียบร้อยแล้ว หากศาลเห็นสมควรให้มีคำสั่งคุ้มครองแก่ผู้ร้อง ศาลก็จะออกคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆชั่วคราว (Temporary Restraining Order) แต่หากศาลพิเคราะห์แล้วเห็นว่าไม่มีเหตุอันสมควรในการให้ความคุ้มครองตามที่ผู้เสียหายได้ร้องขอ ศาลก็จะมีคำสั่งยกคำร้อง แต่ในการยกคำร้องดังกล่าวศาลอาจมีคำสั่งกำหนดวันพิจารณาเพื่อพิจารณาคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆถาวร (Permanent Restraining Order) ล่วงหน้าก็ได้ ซึ่งผลของการสั่งดังกล่าว จะมีผลทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับความคุ้มครองตามคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆเบื้องต้น จนกว่าจะศาลจะมีคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆถาวร

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆชั่วคราว ศาลจะทำการกำหนดวันพิจารณาเพื่อพิจารณาคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆถาวร (Permanent Restraining Order) ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้เสียหายเตรียมพยานหลักฐานล่วงหน้าและเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดหรือจำเลยได้มีโอกาสคัดค้านคำร้องของผู้เสียหายต่อไป และคำสั่งจะมีผลไปจนถึงวันพิจารณาคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆถาวร

³²Free Advice, What is the difference between a temporary restraining order and a restraining order after hearing?, [Online]. Available from: http://family-law.freeadvice.com/family-law/domestic_violence_harassment.htm [2008, September 18]

ภายหลังจากที่ศาลได้มีคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆชั่วคราว เจ้าหน้าที่ศาลจะทำการส่งสำเนาคำร้องขอคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆและสำเนาคำสั่งศาลส่งไปยังนายอำเภอที่ผู้กระทำความผิดที่ศาลมีคำสั่งมีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่นั้นๆ เพื่อให้ นายอำเภอทำการส่งสำเนาเอกสารทั้งหมดแก่ผู้กระทำความผิดที่ศาลมีคำสั่งต่อไป และคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆชั่วคราวจะมีผลบังคับต่อเมื่อผู้กระทำความผิดที่ศาลมีคำสั่งได้รับทราบคำสั่งดังกล่าวแล้ว แต่ในบางรัฐ เช่น มลรัฐคอนเนคติกัน (Connecticut) เมื่อศาลมีคำสั่ง เจ้าหน้าที่ศาลก็ส่งสำเนาคำสั่งไปยังสำนักงานตำรวจประจำท้องที่ที่ผู้เสียหายอาศัยอยู่ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง (Marshal) จะทำการส่งสำเนาคำสั่งให้แก่ตัวผู้กระทำความผิดที่ศาลมีคำสั่ง

เมื่อผู้กระทำความผิดได้รับสำเนาคำร้องและคำสั่งเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้กระทำความผิดก็จะมีเวลา 30 วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับคำสั่งได้มีโอกาสร้องขอต่อเพื่อทำการพิจารณาเกี่ยวกับคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆชั่วคราว ซึ่งศาลจะนัดพิจารณาภายใน 21 วัน นับตั้งแต่วันที่ศาลได้รับคำร้องดังกล่าวจากผู้กระทำความผิด

ค. คำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆที่มีลักษณะล่วงเกินบุคคลอื่นชั่วคราว (Harassment Temporary Restraining Order)³³

คำสั่งนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆชั่วคราว (Temporary Restraining Order) แตกต่างในรายละเอียดเพียงเล็กน้อย โดยคำสั่งคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆที่มีลักษณะล่วงเกินบุคคลอื่นชั่วคราว (Harassment Temporary Restraining Order) จะใช้กับกรณีความผิดที่เกิดขึ้นระหว่างผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดที่ไม่มีความสัมพันธ์ในลักษณะของครอบครัว เช่น เพื่อนร่วมงาน เป็นต้น หรือนำใช้ในพฤติกรรมอื่นนอกจากการใช้ความรุนแรงในครอบครัว เพื่อคุ้มครองผู้ที่ได้รับขอคำสั่งคุ้มครองจาก

- (1) การก่อความรำคาญ การรบกวน การจู่โจม การติดตาม หรือการรบกวนความสงบของผู้ที่ได้รับความคุ้มครอง
- (2) การติดต่อโดยตรงหรือโดยอ้อมกับผู้ที่มีความคุ้มครองโดยส่วนตัว โดยทางโทรศัพท์ หรือโดยทางอิเล็กทรอนิกส์
- (3) การเข้าใกล้ผู้ที่ได้รับความคุ้มครองในระยะที่ศาลกำหนดเช่นในระยะ 100 หลา ในที่ทำงาน ที่อยู่อาศัย หรือโรงเรียน

³³Sacramento Superior Court, A guide to civil restraining orders, [Online]. Available from: www.saccourt.com. [2009, March 2]

วิธีการร้องขอและมาตรการในการให้ความคุ้มครองจะมีลักษณะคล้ายกับการร้องขอคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆชั่วคราว (Temporary Restraining Order) เช่นเดียวกัน ซึ่งเมื่อศาลมีคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆที่มีลักษณะล่วงเกินบุคคลอื่นชั่วคราวแล้ว คำสั่งดังกล่าวจะมีผลจนถึงวันที่มีการพิจารณาหรือสืบพยานในการพิจารณาคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆที่มีลักษณะล่วงเกินบุคคลอื่น (Civil Harassment Order , Harassment Restraining Order) ซึ่งวิธีการดำเนินการจะเหมือนการพิจารณาคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆถาวร (Permanent Restraining Order) โดยคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆที่มีลักษณะล่วงเกินบุคคลอื่นจะมีระยะเวลาในการบังคับใช้เพียง 5 ปีนับตั้งแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง

ง.คำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆถาวร(Permanent Restraining Order)³⁴

คำสั่งนี้บางครั้งเรียกว่า คำสั่งงดเว้นการกระทำการ (Restraining Order) เช่นในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ขณะที่มลรัฐนิวเจอร์ซีย์ เรียกคำสั่งดังกล่าวว่า คำสั่งงดเว้นการกระทำการขั้นสุดท้าย (Final Restraining Order) ภายหลังจากที่ศาลกำหนดวันนัดพิจารณาหรือสืบพยานหลังจากที่ได้มีการออกคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆเบื้องต้น หรือยกคำร้องขอคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆเบื้องต้น หากเมื่อถึงกำหนดนัดพิจารณาแล้ว ผู้ร้องไม่มาตามกำหนดคนนัดศาลก็อาจยกคำร้องขอคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆ ได้ทันที และผู้ร้องก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองใดๆจากศาล เพราะคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆเบื้องต้นของศาล จะมีผลบังคับใช้ถึงวันพิจารณาคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆถาวร (Permanent Restraining Order) เท่านั้น

เช่นเดียวกับกับผู้กระทำความผิดที่ศาลมีคำสั่งที่มีหน้าที่จะต้องยื่นคัดค้านหรือร้องขอให้ศาลทำการพิจารณารอออกคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆภายในกำหนดระยะเวลา ถ้าผู้กระทำความผิดไม่ดำเนินการยื่นคำร้องภายในกำหนด ศาลก็มีคำสั่งอนุญาตให้ผู้ร้องได้รับความคุ้มครองตามคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆถาวรโดยไม่ต้องรับฟังพยานหลักฐานของฝ่ายผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด แต่ถ้าผู้กระทำความผิดที่ศาลมีคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆชั่วคราว ได้ยื่นคำร้องภายในกำหนด ศาลจะต้องจัดการดำเนินการพิจารณาตามปกติทั่วไป กล่าวคือเปิดโอกาสให้ทั้งฝ่ายผู้ร้องและผู้กระทำความผิดที่ศาลมีคำสั่งได้นำเสนอพยานหลักฐานของตนและเปิดโอกาสได้ต่อสู้ในคดีได้อย่างเต็มที่ จะไม่ใช่ระบบการพิจารณาคดีฝ่ายเดียวเหมือนในการร้องขอ

³⁴World Media Group, Restraining Order, [Online]. Available from:

คำสั่งงดเว้นกระทำการใดๆเบื้องต้นที่ใช้ระบบการพิจารณาคดีฝ่ายเดียว และเมื่อศาลมีคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆ ผู้เสียหายก็ยังคงมีหน้าที่ต้องแจ้งคำสั่งดังกล่าวให้แก่ผู้กระทำความผิดที่ศาลมีคำสั่งทราบอีกครั้งหนึ่ง แต่หน้าที่ในการส่งดังกล่าวจะเป็นหน้าที่ของนายอำเภอ (Sheriff), เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง (Marshal) หรือสำนักงานตำรวจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละ มลรัฐที่ได้กำหนดให้หน้าที่ในการส่งสำเนาคำสั่งดังกล่าวเป็นหน้าที่ของหน่วยงานใด ซึ่งระยะเวลาในการมีผลบังคับใช้ของคำสั่งที่ศาลได้สั่งแต่ละมลรัฐก็มีความแตกต่างกันไป เช่นมลรัฐแคลิฟอร์เนีย คำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆมีผลบังคับใช้ 5 ปีนับตั้งแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งยกคำร้องของผู้เสียหาย ผู้เสียหายยังคงมีสิทธิร้องขอคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆได้ใหม่ แต่ทั้งนี้ผู้เสียหายจะต้องนำเสนอพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ถึงความจำเป็นที่จะต้องร้องขอคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆจากศาล

ภายหลังจากที่ศาลได้มีคำสั่งงดเว้นการกระทำการ และผู้กระทำความผิดได้รับทราบคำสั่งดังกล่าวแล้ว แต่ผู้กระทำความผิดยังคงเพิกเฉยหรือกระทำการฝ่าฝืนคำสั่งงดเว้นการกระทำที่ศาลได้มีคำสั่ง ผู้เสียหายสามารถแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบและเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถดำเนินการจับกุมผู้กระทำความผิดได้ทันที สำหรับโทษของการฝ่าฝืนคำสั่งดังกล่าวแต่ละมลรัฐมีความแตกต่างกันไป เช่นมลรัฐไอดาโฮได้กำหนดโทษสำหรับการฝ่าฝืนคำสั่งของศาลดังนี้

- กรณีกระทำการฝ่าฝืนคำสั่งศาลครั้งแรก ปรับ 250 เหรียญสหรัฐ และหรือจำคุก 30 วัน
- กรณีกระทำการฝ่าฝืนคำสั่งศาลครั้งที่สอง ปรับ 500 เหรียญสหรัฐ และหรือจำคุก 60 วัน
- กรณีกระทำการฝ่าฝืนคำสั่งศาลครั้งที่สามปรับ 1000 เหรียญสหรัฐและหรือจำคุก 90 วัน

ขณะเดียวกันในมลรัฐโอริกอนก็มีบทลงโทษสำหรับการฝ่าฝืนคำสั่งศาลแตกต่างกันไปจากมลรัฐไอดาโฮ โดยมีโทษปรับ 500 เหรียญสหรัฐ หรือ 1 เปอร์เซ็นต์ของรายได้ของผู้กระทำความผิดตลอดทั้งปี โดยจะพิจารณาว่าโทษปรับใดมีจำนวนมากที่สุดก็จะใช้วิธีดังกล่าว³⁵ เป็นต้น

³⁵Office of State Court Administrator Salem, Oregon, Family Abuse Prevention Act – Instructions and forms for obtaining a restraining order packet no. 1(April 2000), [Online]. Available from : www.cityfroeseburg.com/police/faq/restraining.pdf [2009, March 1]

เมื่อคำสั่งงดเว้นการกระทำการกำลังจะสิ้นสุดผลตามกำหนดระยะเวลา ผู้เสียหายหรือผู้ร้องสามารถร้องขอขยายระยะเวลาในการมีผลบังคับใช้ของคำสั่งงดเว้นการกระทำการใดๆ จะต้องดำเนินการร้องขอต่อศาลก่อนที่สิ้นสุดระยะเวลาในการมีผลบังคับใช้ โดยในแต่ละมลรัฐกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องขอขยายคำสั่งงดเว้นการกระทำใดๆ แตกต่างกันไป เช่น มลรัฐคอนเนคติกันกำหนดให้ผู้เสียหายต้องการยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาก่อนสิ้นสุดระยะเวลาอย่างน้อย 180 วัน เป็นต้น ระยะเวลาที่ศาลได้คำสั่งขยายก็แตกต่างกันไปตามแต่ละมลรัฐ เช่น มลรัฐแคลิฟอร์เนีย เมื่อผู้เสียหายยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาในคำสั่งงดเว้นการกระทำการศาลอาจขยายระยะเวลาต่อไปอีก 3 ปี หรืออาจขยายโดยไม่มีกำหนดระยะเวลาหากศาลเห็นว่าหรือเชื่อได้ว่าเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาของคำสั่ง ผู้กระทำความผิดจะกลับมาก่อทำความผิดซ้ำได้อีก ซึ่งถือเป็นดุลยพินิจของศาลในการขยายกำหนดระยะเวลาของคำสั่ง เป็นต้น

จากการสำรวจผลจากการบังคับใช้มาตรการคุ้มครองทั้งคำสั่งคุ้มครอง(Protective Order) และคำสั่งงดเว้นการกระทำการ (Restraining Order) พบว่ามาตรการคุ้มครองดังกล่าวได้ประสบความสำเร็จอย่างมาก จำนวนของการกระทำความผิดได้ลดลงเป็นจำนวนมาก เช่น รัฐเท็กซัส(Texas) ได้สำรวจจำนวนของการกระทำความผิด ก่อนบังคับใช้มาตรการคุ้มครองและหลังการบังคับใช้มาตรการคุ้มครองเป็นระยะเวลา 2 ปี พบว่า จำนวนการกระทำกระทำความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกาย ได้ลดลงจาก 68% ของการกระทำความผิดทั้งหมดในรัฐ เป็น 23% ของจำนวนการกระทำความผิดทั้งหมด ขณะที่จากการสำรวจในรัฐซีแอตเทิล (Seattle) พบว่า ผู้หญิงที่ได้รับความคุ้มครองจากคำสั่งคุ้มครองมีโอกาสที่จะถูกกระทำความผิดหรือล่วงละเมิดน้อยกว่าผู้หญิงที่แจ้งความร้องทุกข์กับเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่ไม่ได้รับความคุ้มครองจากมาตรการคุ้มครอง และผู้หญิงที่ไม่ได้รับมาตรการคุ้มครองมีความเสี่ยงสูงที่จะถูกล่วงละเมิดหรือทำร้ายร่างกาย และมีโอกาสที่จะติดสุราและยาเสพติดเพิ่มขึ้น

3.1.2 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายตามกฎหมายคุ้มครองเหยื่อและพยาน (Victim and Witness Protection Act 1982 (VWPA))

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีแนวคิดในเรื่องการให้ความคุ้มครองพยานเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพและถือว่าพยานบุคคลมีบทบาทต่อกระบวนการยุติธรรมในส่วนที่จะใช้เป็นเครื่องพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ ดังนั้นการกระทำใดๆต่อบุคคลซึ่งจะมาเป็นพยานบุคคล ซึ่งตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกานั้นก็ไม่ได้จำกัดสิทธิของผู้เสียหายในการอ้างตนเพื่อเป็นพยานในคดีอาญาแต่อย่างใด และอาจจะส่งผล

กระทบกับการให้การ , การเบิกความจึงเป็นความผิดทางอาญา ประสิทธิภาพโดยรวมของ กระบวนการยุติธรรม ดังนั้นจึงว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมด้วย (Obstruction of Justices) และการคุ้มครองจะครอบคลุมไปถึงภายหลังการพิจารณาคดีด้วย และการ คุ้มครองพยานบุคคลเป็นเครื่องสำคัญในการต่อต้านองค์กรอาชญากรรม

ต่อมาในปี ค.ศ.1982 ได้มีการออกพระราชบัญญัติคุ้มครองเหยื่อและพยาน โดย พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเหยื่อและพยานในระบบยุติธรรมทางอาญา โดยมีเหตุผลในการสนับสนุนดังนี้

1. ตระหนักถึงบทบาทของพยานบุคคลต่อกระบวนการยุติธรรมและให้ความสำคัญต่อ พยานบุคคลนอกเหนือจากการเป็นเครื่องมือในชี้ตัวเพื่อการพิสูจน์และการลงโทษจำเลย
2. เหยื่ออาชญากรรมในคดีที่มีความรุนแรงมักจะได้รับความทรมานจากสภาพร่างกาย จิตใจ หรือปัญหาทางการเงิน ซึ่งเป็นผลมาจากการกระทำในคดีอาญา รวมทั้งผลของการ เกี่ยวพันกับขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม
3. การกระทำความผิดในคดีสำคัญของประเทศมักจะอยู่ภายใต้เขตอำนาจรัฐบาลกลางและ รัฐบาลมลรัฐแล้วทั้งสิ้น แต่เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าจะมีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับเหยื่อ อาชญากรรม
4. ภายใต้กฎหมายปัจจุบัน หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายจะต้องมีหน้าที่คุ้มครองและ ช่วยเหลือเมื่อเหยื่อหรือพยานบุคคลได้รับการข่มขู่ คุกคาม
5. ในขณะที่จำเลยได้รับการจัดหาที่ปรึกษากฎหมายซึ่งสามารถอธิบายขั้นตอน กระบวนการพิจารณาและสิทธิของจำเลย เหยื่อหรือพยานบุคคล จะไม่ได้รับการอำพรางหรือการ แข็งถึงการปล่อยตัวชั่วคราว คดีมีการยกฟ้อง การรับสารภาพเพื่อรับข้อหาที่ลดลง หรือการกำหนด ศาลที่เปลี่ยนแปลงไป
6. ในขณะที่เหยื่ออาชญากรรม หรือพยานบุคคลติดต่อกับพนักงานอัยการ มักจะได้รับการ ปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวกับที่จอดรถ การเดินทาง รวมถึงการบริการต่างๆ ไม่เป็นที่พอใจ รวมทั้งใน ระหว่างการรอพิจารณาต้องอยู่ที่ห้องเดียวกับจำเลย หรือครอบครัวหรือเพื่อนของจำเลย
7. ผู้เสียหายมักจะสูญเสียทรัพย์สินที่มีมูลค่าไปกับการกระทำผิดทางอาญาและอาจต้อง สูญเสียอีกจากกระบวนการพิจารณาคดีที่ต้องใช้เวลานาน รวมทั้งบางกรณีอาจมีการอุทธรณ์ บางครั้งเป็นเรื่องที่ทำให้เกิดความตึงเครียดกับผู้สูงอายุ และคนยากจน

กฎหมายดังกล่าวมีจุดประสงค์ในการปรับปรุงและคุ้มครองบทบาทตามความจำเป็นของ ผู้เสียหายหรือพยานบุคคลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รวมทั้งเพื่อให้เกิดหลักประกันของรัฐ

ในการกระทำใดๆเพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายและพยานแต่ไม่กระทบกับสิทธิของผู้ต้องหาตามรัฐธรรมนูญและเป็นการจัดทำกฎหมายจำลองให้กับมลรัฐต่างๆ³⁶

นอกจากนี้รัฐสภาได้รับรองว่าถ้าปราศจากความร่วมมือของผู้เคราะห์ร้ายและพยานต่างๆ ระบบยุติธรรมทางอาญาจะต้องยุติหน้าที่ การเพิกเฉยของระบบยุติธรรมทางอาญาทั้งหมดนั้นทำให้เหยื่อทุกข์ทรมานมากเกินไปเสมอในฐานะที่เป็นผลของการติดต่อกับระบบยุติธรรม (VWPA) ได้รับประกาศใช้เป็นกฎหมายอย่างเป็นทางการเพื่อ

- (1) เพื่อยกระดับและปกป้องผู้เคราะห์ร้ายและพยานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
- (2) เพื่อให้แน่ใจว่ารัฐบาลสหรัฐได้ทำในสิ่งที่เป็นไปได้ทั้งหมด ภายในขอบเขตของทรัพยากรที่เหมาะสมเพื่อช่วยเหลือและพยานในคดีอาญา โดยปราศจากการละเมิดสิทธิของการลงโทษจากรัฐธรรมนูญ และ
- (3) เพื่อจัดเตรียมรูปแบบสำหรับการบัญญัติกฎหมายสำหรับสหรัฐและรัฐบาลมลรัฐ³⁷

แนวความคิดด้านการให้ความคุ้มครองพยานของประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงแรกเริ่มต้นจากความต้องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลเพื่อให้สอดคล้องกับประสิทธิภาพในการบริหารงานกระบวนการยุติธรรม โดยจัดให้มีการคุ้มครองพยานทั้งก่อนและหลังกระบวนการพิจารณาคดี ซึ่งเริ่มแรกในปี ค.ศ.1971 กระทรวงยุติธรรมของสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดมาตรการและหลักเกณฑ์การคุ้มครองพยานในคดีอาญา เพื่อให้ความปลอดภัยแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของพยาน ตลอดจนบุคคลในครอบครัวของพยาน โดยจัดตั้ง“โปรแกรมการให้ความคุ้มครองพยาน” (Witness Security Program) หลังจากนั้นสำนักงานอัยการและกระทรวงยุติธรรมของสหรัฐได้ก่อตั้งคณะกรรมการเพื่อช่วยเหลือเหยื่อและพยานขึ้นมาในปี ค.ศ. 1974

การคุ้มครองพยานในช่วงแรกนั้น กระทรวงยุติธรรมได้จัดตั้งโครงการคุ้มครองพยานของรัฐบาลกลาง โดยมีมาตรการในการให้ความคุ้มครอง 2 แบบคือ

1. การให้ความคุ้มครองพยานโดยการเคลื่อนย้ายพยานไปอยู่ในสถานที่ที่อาชญากรไม่สามารถพบเห็นได้
2. การจัดให้พยานมีชื่อ นามสกุลใหม่เพื่อชีวิตใหม่ โครงการดังกล่าวนี้ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมในฐานะเป็นพยานแก่พนักงานอัยการและศาล

³⁶นายประยุทธ์ แก้วภักดี, “การคุ้มครองความปลอดภัยของพยานบุคคลในคดีอาญา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า62

³⁷สุทธิมา พิพัฒน์พิบูล , การคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา : ศึกษากระบวนการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 245 , หน้า 44

ต่อมาสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายคุ้มครองเหยื่อและพยาน ค.ศ.1982 (Victim and Witness Protection Act of 1982 (VWPA)) โดยได้วางแนวทางพัฒนาสำหรับกระทรวงยุติธรรมเพื่อบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งมีวัตถุประสงค์คือ เป็นแนวทางในการจัดบริการแก่เหยื่ออาชญากรรม การแจ้งให้เหยื่ออาชญากรรมทราบถึงการคุ้มครอง บริการต่างๆและความเป็นไปแห่งคดี การปรึกษากับอัยการในคดีอาญาแผ่นดิน การจัดที่นั่งคอยในศาลให้แยกเฉพาะจากจำเลย การขอคืนทรัพย์สิน การแจ้งข่าวสารและการอบรมให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานบังคับใช้กฎหมายและอื่นๆ เป็นต้น³⁸ ประกอบกับอิทธิพลขององค์กรอาชญากรรมในท้องถิ่นมีอิทธิพลมากขึ้น มีการคุกคามพยานบุคคลมากขึ้น

หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมายฉบับนี้โดยมีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายในระดับรัฐทั้งหมดและนำไปปฏิบัติใช้ กฎหมายสหรัฐ มาตรา 18 U.S.C. § 1512 ได้บัญญัติให้สำนักงานอัยการสูงสุด (Attorney General) จัดทำแนวทางของพนักงานอัยการในการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมและพยาน (Attorney General Guidelines for Victim and Witnesses) โดยเหยื่อที่จะได้รับความคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายคุ้มครองเหยื่อและพยาน ค.ศ.1982 จะต้องเป็นผู้เสียหายที่ไม่ได้มีส่วนในการกระทำความผิดในคดีนั้น และให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายที่มีส่วนในการกระทำความผิดอื่นและตกเป็นผู้เสียหายที่ได้รับความคุ้มครองในอีกคดีหนึ่ง

ภายหลังที่ได้ออกพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานและเหยื่อ ค.ศ.1982 ก็มีการออกกฎหมายฉบับอื่นจำนวนมาก ทั้งกฎหมายคุ้มครองพยานในระดับมลรัฐ รัฐสภาได้จัดทำรายการสิทธิของเหยื่อและกำหนดให้กระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานอื่นของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ต้องตระหนักถึงสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม “รายการสิทธิของเหยื่อ” หรือที่รู้จักกันในนามของกฎบัตรแห่งสิทธิของเหยื่อ ซึ่งปรากฏในข้อกำหนดของ 42 U.S.C. § 10607 และ § 10606 (a) โดยได้บัญญัติให้เจ้าพนักงานและบุคคลากรในกระทรวงยุติธรรม และกระทรวงอื่น และองค์กรของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีหน้าที่ในการสืบเสาะค้นหา สืบสวนสอบสวน หรือดำเนินคดีอาญาจะต้องพยายามอย่างดีที่สุดในการรับรู้ถึงสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งสอดคล้องกับสิทธิของเหยื่อดังรายการดังต่อไปนี้

(ก) สิทธิในการที่จะได้รับการบำบัดฟื้นฟูด้วยความเป็นธรรมและการเอาใจใส่ต่อสิทธิส่วนตัวและศักดิ์ศรีของเหยื่อ

³⁸ เรื่องเดียวกัน หน้า 46

- (ข) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากภัยที่มาจากผู้ต้องหาหรือจำเลย
- (ค) สิทธิที่จะได้รับการเข้าถึงกระบวนการดำเนินคดีในศาล
- (ง) สิทธิที่จะเข้าร่วมในทุกกระบวนการดำเนินคดี(ของรัฐ) ในชั้นศาลอันเกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิด ถ้าศาลพิจารณาว่าการให้การของเหยื่อจะไม่มีผลกระทบที่สำคัญถ้าหากว่าเหยื่อได้ทราบถึงคำให้การอื่นในการพิจารณาคดี
- (จ) สิทธิในการปรึกษาร่วมกับอัยการในกรณีคดีอาญาแผ่นดิน
- (ฉ) สิทธิในการที่จะได้รับคำชดใช้ความเสียหาย
- (ช) สิทธิที่จะได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลงโทษ การตัดสินคดี การไม่จำคุก และการปลดปล่อยผู้กระทำความผิด³⁹

การกระทำใดๆอันจะมีผลกระทบต่อบุคคลที่เป็นพยานต่อการให้การหรือเบิกความ จะถือว่าเป็นการกระทำความผิดอาญาและเป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมด้วย (Obstruction of Justice) โดยได้กำหนดความผิดฐานขัดขวางความยุติธรรมไว้ในกฎหมายสหรัฐ ลักษณะ 18 มาตรา 1501 ถึง 1518 ซึ่งห้ามการขัดขวางความยุติธรรมและปกป้องบูรณาภาพของกระบวนการดำเนินงานโดยฝ่ายตุลาการและหน่วยงานราชการอื่นๆ และประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการบัญญัติกฎหมายรองรับการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองพยาน โดยมีลักษณะความผิดทางอาญาที่ประกอบด้วย

1. ความผิดเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นการรบกวนพยาน ไม่ให้พยานมีโอกาสให้การหรือเบิกความได้ เช่น เจตนาทำร้ายร่างกาย การขู่เข็ญ การจู่ใจ หรือหลอกลวงพยานหรือการก่อความเดือดร้อน กีดกันการเข้าเป็นพยาน
2. ความผิดเกี่ยวกับการแก้แค้นพยานหลังเบิกความที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการกระทำความผิด

มาตรการทางอาญาสำหรับการกระทำที่มีลักษณะการข่มขู่ การคุกคาม การรบกวน การทำร้ายร่างกาย รวมถึงการแก้แค้นพยานบุคคลภายหลังจากการให้การชั้นพิจารณาคดีของศาลซึ่งจัดเป็นความผิดเกี่ยวกับการขัดขวางกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วย

1. การบัญญัติความรับผิดต่อการกระทำที่เป็นการขู่เหยียดพยาน⁴⁰ แบ่งออกเป็น
  - 1.1 ผู้ใดขู่พยานหรือพยายามขู่ผู้อื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ขัดขวางมิให้

³⁹วาระศักดิ์ แสงสารพันธ์. “ผู้เสียหายในคดีอาญา : การศึกษาสิทธิและคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย, หน้า 111-112

³⁹ 18 U.S.C,§ 1512

เข้าร่วมหรือเป็นการเป็นพยานในการสืบสวนสอบสวน ใต้วงมูลฟ้อง หรือพิจารณาคดี ชัดขวาง การทำลายงาน เอกสาร หรือวัตถุอื่นใดในการสืบสวนสอบสวน ใต้วงมูลฟ้อง หรือพิจารณาคดี ชัดขวางการติดต่อของผู้ใดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้พิพากษาในเรื่องเกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือน่าจะเป็นความผิดตามกฎหมาย หรือการฝ่าฝืนการรองลงอาญา หรือการปล่อยตัวก่อนครบ กำหนดโทษ

1.2 ผู้ใดเจตนาทำร้ายร่างกาย ชูเชิญ ชักจูง หรือทำการหลอกลวงด้วยประการใด ต่อผู้อื่นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อโน้มน้าวทำให้เกิดความล่าช้า หรือขัดขวางการให้การเป็นพยานในการสืบสวน สอบสวน ใต้วงมูลฟ้อง หรือพิจารณาคดี หลอกลวง หรือทำให้ผู้อื่น ไม่ให้การเป็น พยานหรือไม่ส่งมอบรายงาน เอกสาร หรือวัตถุใดในการสอบสวน ใต้วงมูลฟ้อง หรือพิจารณาคดี แก่ไข ทำลาย ทำซ้ำ หรือปกปิดซ่อนเร้นวัตถุใดๆ โดยมีเจตนาที่จะทำให้วัตถุนั้น ไม่สามารถใช้เป็น พยานหลักฐานในการสืบสวนสอบสวน ใต้วงมูลฟ้อง หรือพิจารณาคดีได้ หลีกเลียงขัดขืนคำ บังคับของหมายอาญาที่สั่งให้ผู้นั้นไปให้การเป็นพยานหรือจัดทำรายงาน เอกสาร หรือวัตถุใด ในการสืบสวนสอบสวน ใต้วง มูลฟ้อง หรือพิจารณาคดี ปรากฏตัวในการสืบสวนสอบสวน ใต้วง มูลฟ้อง หรือพิจารณาคดี ตามหมายอาญาที่เขาได้รับ

1.3 ผู้ใดเจตนาก่อความเดือดร้อนรำคาญด้วยประการใดๆ เป็นเหตุให้กีดกัน ทำให้ล่าช้า ชัดขวาง หรือหน่วงเหนี่ยวบุคคลอื่นมิให้เข้าร่วมหรือให้การเป็นพยานในกระบวนการ ยุติธรรม ให้การเป็นพยานต่อเจ้าหน้าที่รัฐ หรือผู้พิพากษา กรณีข้อมูลที่เกี่ยวข้อง หรือเกี่ยวกับการ กระทำความผิดกฎหมายของรัฐบาลกลางหรือการกระทำฝ่าฝืนระเบียบการรองลงอาญา การปล่อยตัว ครบกำหนดโทษหรือกระบวนการใดๆในระหว่างพิจารณาของศาล การจับกุม หรือการสืบสวน จับกุมผู้กระทำความผิด กฎหมายของรัฐบาลกลางดำเนินการฟ้องร้องคดีอาญา การยกเลิกการรองลง อาญา หรือการปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษ และให้หมายความรวมถึงการช่วยเหลือและการ พยายามในการดำเนินการดังกล่าวด้วย

2. การบัญญัติความรับผิดชอบต่อการแก้แค้นพยาน โดยฆ่าหรือพยายามฆ่าผู้อื่น โดยมีเจตนาที่ จะแก้แค้นผู้นั้นเนื่องจากการให้รายละเอียดแก่เจ้าหน้าที่รัฐ เกี่ยวกับการกระทำความผิดกฎหมายแก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐของรัฐบาลกลาง หรือเกี่ยวกับการฝ่าฝืนระเบียบการรองลงอาญา การปล่อยตัวก่อน ครบกำหนดพัน โทษ หรือการปล่อยตัวระหว่างการพิจารณาของศาล ผู้ใดเจตนาเข้าร่วมหรือพยายาม กระทำการใดๆที่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายของผู้อื่น หรือทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย หรืออยู่ เชิญว่าจะกระทำการดังกล่าว โดยผู้นั้นมีเจตนาที่จะแก้แค้นผู้อื่นเนื่องจากการเข้าร่วมเป็นพยานหรือ คู่กรณีในการสอบสวน ใต้วงมูลฟ้อง หรือพิจารณาคดีหรือการให้การเป็นพยาน การจัดทำรายงาน เอกสารหรือวัตถุอื่นใด ในการสืบสวน สอบสวน ใต้วงมูลฟ้อง หรือพิจารณาคดีหรือการให้ รายละเอียดแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับการกระทำความผิดกฎหมายของรัฐบาลกลางหรือเกี่ยวกับการฝ่า

ฝืนกฎระเบียบการรองอาญา การปล่อยตัวก่อนครบกำหนดพินโทษ การปล่อยตัวระหว่างพิจารณาของศาล หรือการเข้าร่วมเป็นพยานหรือคู่กรณีในการสืบสวนสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาคดี หรือการให้การเป็นพยาน การจัดทำรายงาน เอกสารหรือวัตถุอื่นใด ในการสืบสวนสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาคดี

(1) มาตรการเพื่อระงับขัดขวางการแทรกแซงหรือคุกคามพยานบุคคล

พนักงานอัยการอาจร้องขอต่อศาลตำบลหรือศาลแขวงของรัฐบาลกลาง เพื่อออกคำสั่งให้ระงับการขู่ขู่ เพื่อห้ามมิให้กระทำยุ่งกับพยาน เพื่อให้ศาลพิจารณาว่ามีเหตุผลเชื่อได้ว่ามีการรบกวนหรือข่มขู่พยานในคดีของรัฐบาลและมีความจำเป็นเพื่อที่จะป้องกันและขัดขวางการกระทำตามมาตรา 1512 และ 1513 ศาลออกคำสั่งให้ระงับการขู่ขู่ได้ โดยมีต้องแจ้งทางวาจาหรือมีหนังสือแก่คู่กรณี หรือทนายความของคู่กรณี หากศาลพบว่าการแจ้งนั้นไม่จำเป็นและมีเหตุผลเป็นไปได้ว่ารัฐมีพยานหลักฐานที่จะออกคำสั่งนั้น คำสั่งให้ระงับการข่มขู่จะระยะเวลาไม่เกินกว่า 10 วัน และก่อนมีครบกำหนด ศาลอาจขยายเวลาในคำสั่งออกไปอีก 10 วัน หรือนานกว่านั้นก็ได้โดยความยินยอมของคู่กรณี โดยคำสั่งนั้นจะต้องระบุเหตุผลในการออกคำสั่งพร้อมอธิบายถึงการห้ามกระทำใดหรือคว้นการกระทำโดยมีเหตุผลและกรณีของศาลรัฐบาลกลางจะมีคำสั่งคุ้มครองเท่าที่ศาลเห็นว่ามีมีความจำเป็น เพื่อป้องกันการยุ่งเหยิงพยานแต่ไม่เกินกว่า 3 ปี ให้พนักงานอัยการยื่นคำสั่งคุ้มครองภายใน 90 วัน ก่อนที่จะครบกำหนดคุ้มครอง⁴¹

(1.1) การคุ้มครองพยานบุคคลกรณีพิเศษ

การคุ้มครองความปลอดภัยโดยการเข้าสู่โปรแกรมคุ้มครองพยาน เป็นการให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับสวัสดิการของพยานบุคคล โดยระบบการคุ้มครองพยานจะคำนึงถึงการบาดเจ็บในทางร่างกาย (Physical Protection) และพิจารณาถึงสุขภาพ ความปลอดภัย สวัสดิการของบุคคลรวมถึงการปรับตัวทั้งทางกายภาพและการปรับตัวทางสังคม พนักงานอัยการจะจัดระบบการคุ้มครองพยานภายใต้การดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) จัดหาเอกสารที่เป็นเครื่องยืนยันตัวบุคคล รวมตลอดถึงหลักฐานที่ทำให้พยานและครอบครัวกลายเป็นบุคคลใหม่

(2) จัดหาสถานที่ให้อยู่ชั่วคราวหรือถาวร

(3) จัดให้มีการขนย้ายสัมภาระและเครื่องใช้ของพยาน

(4) จัดการเกี่ยวกับเงินอุดหนุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการ

⁴¹นายประยุทธ แก้วภักดี, “การคุ้มครองความปลอดภัยของพยานบุคคลในคดีอาญา,” (วิทยานิพนธ์ มหามบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549), หน้า67

ดำรงชีวิต

- (5) ให้ความช่วยเหลือพยานเพื่อให้มีงานทำ
- (6) ดำเนินการช่วยเหลืออื่นๆตามที่จำเป็น

ในการพิจารณาว่าบุคคลใด หรือพยานคนใดสมควรหรือมีความเหมาะสมที่จะได้รับความคุ้มครองในโปรแกรมคุ้มครองพยานนั้น เป็นหน้าที่ของอัยการสูงสุด (Attorney General) หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากอัยการสูงสุด โดยหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าบุคคลใดสมควรได้รับความคุ้มครองจะถูกกำหนดไว้ใน U.S.C. Title 19 Crime and Criminal Procedure, Part Chapter 224 “Protection of Witness” ซึ่งพยานที่มีคุณสมบัติเหมาะสมสมควรได้รับความคุ้มครองจะต้องเป็นพยานที่มีความสำคัญในการให้การในคดีอาญานั้นๆ และอาจได้รับอันตรายแก่ชีวิตของพยานหรือครอบครัวของพยานเอง

(1.2) การให้ความคุ้มครองตามโปรแกรมคุ้มครองพยาน มี

ขั้นตอนดังนี้

1. ก่อนจะมีการจัดการคุ้มครองพยานกับบุคคลต่างๆ พนักงานอัยการจะทำการรวบรวมข้อมูลอันเกี่ยวข้องกับบุคคลนั้นๆ รวมถึงประวัติอาชญากรรมและประเมินสภาพจิตใจของบุคคลนั้นด้วย นอกจากนี้พนักงานอัยการจะต้องจัดทำรายงานการประเมินเป็นลายลักษณ์อักษรในแต่ละคดี และคำนึงถึงอันตรายที่จะเกิดแก่สาธารณะและบุคคลผู้เคราะห์ร้ายหรือเหยื่ออาชญากรรมประกอบในเรื่องของความร้ายแรงว่ามีมากน้อยเพียงใด

2. ถ้าเข้ากรณีตามเงื่อนไขของการคุ้มครองพยาน

พนักงานอัยการจะทำการจัดทำข้อตกลงเบื้องต้น (Memorandum of understanding) อัยการจะต้องจัดทำข้อตกลงเบื้องต้นกับผู้ที่เกี่ยวข้องจะขอรับความคุ้มครองในโปรแกรมคุ้มครองพยานดังนี้

- 2.1 ต้องดำเนินการและให้ข้อมูลแก่เจ้าพนักงาน

ซึ่งปฏิบัติหน้าที่

ตามกฎหมาย

- 2.2 จะไม่ก่ออาชญากรรมใดๆเอง

- 2.3 จะปฏิบัติหน้าที่ตามข้อบังคับหรือคำสั่งที่

ขอด้วยกฎหมายและคำพิพากษาของศาล

- 2.4 จะต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงาน

- 2.5 เจ้าหน้าที่และข้าราชการผู้ซึ่งจัดให้มีการให้

ความคุ้มครอง

2.6 จะต้องรายงานถึงกิจกรรมและที่อยู่ปัจจุบัน
ให้เจ้าหน้าที่ของโปรแกรมทราบตลอดเวลา

2.7 พนักงานอัยการอาจเลิกมาตรการให้ความ
คุ้มครองได้เมื่อมีการฝ่าฝืนข้อตกลงดังกล่าวอย่างร้ายแรง โดยการแจ้งเป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผล
ให้ผู้นั้นทราบล่วงหน้าก่อนคำสั่งยกเลิกเป็นอันขาด

ทั้งนี้การให้ความคุ้มครองตามโปรแกรม
คุ้มครองพยานมิได้จำกัดเฉพาะประโยชน์ของคำให้การในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี
เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงบุคคลที่ให้ข้อมูลในทางลับ เช่น ในเรื่องเกี่ยวกับการก่อการร้าย หรือการ
จารกรรมข้อมูลด้วย และมีการปกปิดสิ่งที่ใช้ยืนยันตัวบุคคล รวมทั้งครอบครัวหรือการคุ้มครอง
ด้วยวิธีอื่นๆ

3. เมื่อได้รับการพิจารณาเข้าสู่โปรแกรมคุ้มครองพยาน
พยานจะได้รับความคุ้มครองโดยเป็นไปตามกฎหมายป้องกันอาชญากรรมของสหรัฐอเมริกา 2
ฉบับ ซึ่งได้แก่ Organized Crime Control Act of 1970 และ Comprehensive Crime Control Act of
1984 โดยให้ความคุ้มครองดังนี้

3.1 รัฐจะจัดการให้มีการย้ายถิ่นที่อยู่ของพยาน
และครอบครัวให้พ้นจากเขตอันตราย (Danger Area) ไปยังที่ปลอดภัย (Secure Area)

3.2 รัฐจะร้องขอให้ศาลมีคำสั่งเปลี่ยนชื่อ
นามสกุล ตามที่ตั้งใหม่ให้พยานและครอบครัวพร้อมจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมดขึ้นแทน
ของเดิม

3.3 รัฐจะจัดหาบ้านพัก การรักษาพยาบาล การ
ฝึกงาน สถานที่ศึกษาของบุตรและจัดหางานให้ใหม่ตามความรู้ความถนัดของพยาน

3.4 รัฐจะให้ค่าครองชีพเบื้องต้นจนกว่าพยาน
จะช่วยเหลือตนเองและครอบครัวของพยานได้

3.5 รัฐจะให้ความคุ้มกันพยานตลอด 24 ชั่วโมง
ขณะเมื่อพยานไปให้การหรือไปเบิกความต่อศาล⁴²

⁴²วันชัย ศรีนวนนัต, การคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา, งานวิจัยหลักสูตรผู้บริหารกระทรวงยุติธรรม
ระดับสูง, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: http://www.library.coj.go.th/managecourt/data/1_2.pdf [14 มีนาคม 2552]

การดำเนินการให้ความคุ้มครองตามโปรแกรมคุ้มครองพยานจะอยู่ภายใต้การควบคุมของ U.S. Attorney General โดยเป็นผู้ให้ความเห็นชอบกับการเข้าสู่โปรแกรมคุ้มครองพยาน เป็นผู้ลงนามในบันทึกความเข้าใจ หลังจากที่พยานได้ผ่านการพิจารณาถึงความเหมาะสม ก็จะเป็นหน้าที่ของ U.S. Marshals โดยมีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครอง ความปลอดภัยแก่พยาน บุคคลในครอบครัวของพยาน และผู้ใกล้ชิด โดยจะให้ความคุ้มครองตลอด 24 ชั่วโมง ทั้งนี้การให้ความคุ้มครองพยานจะมี 2 ระดับคือ การคุ้มครองระยะสั้น และการคุ้มครองระยะยาว

เมื่อพยานได้รับคัดเลือกเข้าโปรแกรมคุ้มครองพยาน พยานก็มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- (1) พยานจะต้องไม่พบกับเพื่อนเก่าและญาติ เว้นแต่คู่สมรสและบุตรของพยานเท่านั้น
- (2) พยานจะนำเอาอัลบั้มรูปส่วนตัวของพยานไปได้เพียง 1 อัลบั้ม
- (3) หากมีจดหมายใดๆ ส่งถึงพยาน จะต้องทำลายจดหมายนั้นทันทีเมื่ออ่านจบ
- (4) พยานจะต้องไม่รับโทรศัพท์เอง แต่สามารถโทรศัพท์ไปหาครอบครัวได้โดยจะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐช่วยเหลือติดต่อโทรศัพท์ให้
- (5) รัฐบาลสหรัฐอเมริกาจะจัดงบประมาณช่วยเหลือพยานเมื่อเข้าอยู่ในโปรแกรมคุ้มครองพยาน
- (6) จะมีการฝึกอบรมอาชีพหรืองานใหม่ให้ เมื่อพยานทำงานมีรายได้แล้ว รัฐบาลจะงดการให้ความช่วยเหลือ⁴³

4. การดำเนินมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยของพยานบุคคลที่เป็ผู้ต้องขัง

ในกรณีที่นักโทษมีบทบาทในฐานะพยานบุคคลและโดยสภาพอยู่ในความควบคุมของกรมราชทัณฑ์ โดยมีการจำกัดเสรีภาพอยู่ในเรือนจำ แม้จะมีอยู่ในฐานะของนักโทษแต่ในกรณีที่มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมในการเป็นพยานให้รัฐ ก็มีความเสี่ยงต่อภัยอันตรายเช่นเดียวกับบุคคลภายนอก ซึ่งสหรัฐอเมริกาให้กรมราชทัณฑ์ (The Bureau of Prison) เป็นผู้รับผิดชอบบทบาทในการรักษาความปลอดภัย เมื่อบุคคลดังกล่าวพ้นโทษแล้วหากต้องการเข้าโครงการคุ้มครองพยานก็จะเป็นหน้าที่ของ U.S.Marshals ต่อไป แต่ระหว่างการพิจารณาคดี U.S.Marshals จะดำเนินการในส่วนในความคุ้มครองความปลอดภัยด้านการคมนาคมระหว่างเรือนจำกับการปรากฏตัวต่อศาล

⁴³ อ่างแล้ว , หน้า 47

3.1.3 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายตามกฎหมายสหรัฐ

จากบทกำหนดของประมวลกฎหมายสหรัฐได้กำหนดลักษณะการให้บริการ, การให้ความคุ้มครองแก่เหยื่ออาชญากรรม โดยบัญญัติในกฎหมายสหรัฐ Title 42 § 10607 Services to victim โดยในทางปฏิบัติสำหรับพนักงานอัยการ จะต้องดำเนินการในการให้ความคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในชั้นดำเนินคดีโดยสรุปดังนี้

ก. การแจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงข้อมูลและข่าวสารที่เกี่ยวข้อง

(1) การแจ้งถึงความเป็นไปของคดี ในระหว่างการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะต้องแจ้งให้เหยื่อทราบในเบื้องต้นถึง

(1.1) การปล่อย หรือการกักขังผู้ต้องหา หรือผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิด⁴⁴

(1.2) การตั้งข้อหาต่อผู้ต้องสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือการไม่ฟ้องผู้ต้องหา รวมถึงถิ่นที่อยู่ของผู้กระทำความผิดใน โครงการหักเหคดีในชั้นก่อนฟ้องคดีและสภาพแวดล้อมของโครงการนั้น⁴⁵

(1.3) กำหนดการรวมถึงการเปลี่ยนแปลงหมายกำหนดการหรือการดำเนินไปของแต่ละกระบวนการดำเนินการในศาลไม่ว่าผู้เสียหายหรือพยานร้องขอสิทธิหรือไม่⁴⁶

(1.4) การยอมรับสารภาพผิดหรือการอ่านคำตัดสินของคณะลูกขุนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงภายหลังการพิจารณา⁴⁷

(1.5) ถ้าผู้กระทำผิดถูกตัดสินลงโทษ วันที่อ่านคำพิพากษาข้อกำหนดในคำพิพากษาและโครงการที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดของกรมราชทัณฑ์ที่สามารถแจ้งให้ทราบได้ซึ่งจะต้องกำหนดวัน (ถ้ามี) อันผู้กระทำผิดได้รับการปล่อยตัวโดยมีทัณฑ์บนหรือคุมประพฤติหลังการปล่อยตัว⁴⁸

(2) แจ้งข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิในการอยู่ร่วมในการพิจารณาคดีถ้าผู้เสียหายไม่ได้เป็นพยานในชั้นพิจารณาคดี เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะต้องพยายามแจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงสิทธิที่จะอยู่ร่วมในการพิจารณาคดี

(3) แจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินคดีในระหว่างการดำเนินคดีในชั้นอัยการเจ้าหน้าที่

⁴⁴ 42 U.S.C. § 10607 (c) (3) (B)

⁴⁵ 42 U.S.C. § 10607 (c) (2)

⁴⁶ 42 U.S.C. § 10607 (c) (3) (D)

⁴⁷ 42 U.S.C. § 10607 (c) (3) (F)

⁴⁸ 42 U.S.C. § 10607 (c) (3) (G)

ผู้รับผิดชอบควรแจ้งให้ผู้เสียหายถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆไปเป็นหนังสือเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีทางอาญา โดยเฉพาะในกรณีต่อไปนี้

(3.1) บทบาทของเหยื่อในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญารวมถึงสิ่งที่ผู้เสียหายหรือเหยื่อคาดหวังว่าจะได้จากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและข่าวสารที่ผู้เสียหายจะได้รับในแต่ละขั้นตอน

(3.2) ขั้นตอนของการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและข่าวสารที่ผู้เสียหายจะได้รับในแต่ละขั้นตอน

(4) เมื่อมีการบันทึกข้อหา เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบควรช่วยเหลือผู้เสียหายและแจ้งให้ทราบถึงการติดต่อกับบุคคลหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อไป

(5) การแจ้งให้ทราบภายหลังการตัดสินใจ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบควรพยายามแจ้งให้ผู้เสียหายทราบจำนวนภายหลังจากการตัดสินใจและการดำเนินกระบวนการทางศาลให้สอดคล้องกับที่กฎหมายกำหนด รวมถึงการอุทธรณ์และผลกระทบทางอ้อมในการพิจารณาถึงสิ่งที่จะต้องแจ้งเหล่านี้ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสามารถใช้หลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้⁴⁹ เป็นปัจจัยในการพิจารณาถึง

(5.1) ผลกระทบต่อความปลอดภัยสาธารณะและความเสี่ยงของบุคคล

(5.2) ลักษณะของการช่วยเหลือที่ได้มา

(5.3) จำนวนของผู้เสียหาย

(5.4) เวลาเป็นส่วนประกอบสำคัญหรือไม่

(5.5) มีความจำเป็นที่จะต้องปกปิดหรือไม่

(5.6) ผลกระทบของการถ่ายทอดข่าวสารอาจเกิดต่อสิทธิของจำเลยที่มีตาม

รัฐธรรมนูญ

ข. การปรึกษาหารือกับอัยการ

(1) โดยทั่วไปอัยการของสหรัฐอเมริกาจะต้องใช้ความพยายามอย่างดีที่สุดที่จะปรึกษาหารือกับผู้เสียหายในคดีอาญาเกี่ยวกับการตัดสินใจในประเด็นที่สำคัญ

(2) ข้อเสนอในการต่อรองคำรับสารภาพนั้น เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบควรพยายามอย่างดีที่สุดในการที่จะแจ้งและพิจารณาถึงทัศนคติของผู้เสียหายในทุกๆข้อเสนอหรือการบรรลุซึ่งการตกลงในการต่อรองข้อหาในกรณีนี้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสามารถที่จะใช้ปัจจัยในการพิจารณาดังนี้⁵⁰

⁴⁹ 42 U.S.C. § 10607 (c) (3) (D)

⁵⁰ 42 U.S.C. § 10607 (b) (5)

- (2.1) ผลกระทบต่อความปลอดภัยของสาธารณะและความเสี่ยงของบุคคล
- (2.2) จำนวนของผู้เสียหาย
- (2.3) ระยะเวลาอันเป็นสาระสำคัญในการทำการเจรจา หรือทำข้อเสนอในการต่อรองคำรับสารภาพ
- (2.4) ข้อเสนอในการต่อรองรวมถึงข่าวสารที่ปกปิด หรือสภาพแวดล้อมหรือไม่
- (2.5) มีความจำเป็นที่จะต้องปกปิด หรือไม่
- (2.6) ในคดีที่ผู้เสียหายเป็นพยานด้วยผลกระทบในการถ่ายทอดข่าวสารมีผลต่อสิทธิของจำเลยในการได้รับการพิจารณาคดีโดยเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ค. ในระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาล ผู้รับผิดชอบของสำนักงานอัยการร่วมกับ U.S.Marshals Service จะต้องทำให้แน่ใจว่าผู้เสียหายในคดีอาญาได้รับการจัดพื้นที่ในการรอคอยแยกออกจากฝ่ายจำเลย⁵¹

ง. การแจ้งให้นายจ้างของผู้เสียหายหรือพยานทราบถึงความจำเป็นที่ผู้เสียหายหรือพยานจะต้องขาดงานเพื่อมาศาล

จ. สิทธิส่วนบุคคลของผู้เสียหายในคดีอาญา อัยการสหรัฐควรจะตระหนักอยู่เสมอว่าชื่อ ที่อยู่ และหมายเลขโทรศัพท์ของผู้เสียหายและพยานนั้นเป็นเรื่องส่วนบุคคล อัยการควรระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ในการที่จะต้องเปิดเผยภายใต้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐฉบับที่ 16 ซึ่งการเปิดเผยของอัยการนี้จะทำให้ผู้เสียหายต้องตกอยู่ในสภาวะเสี่ยงที่จะถูกทำร้าย หรือการคุกคามผู้เสียหายหรือพยานในคดี⁵² ดังนั้นเจ้าหน้าที่ทั้งหมดในสำนักงานอัยการควรหลีกเลี่ยงการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลใดๆไม่ว่าจะเป็นไปโดยความจำเป็นหรือไม่ระมัดระวัง

ฉ. โดยนัยของกฎหมายผู้เสียหายในคดีอาญาและพยานจึงควรได้รับข่าวสารหรือการช่วยเหลือด้วยความเอาใจใส่และการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการบริการอื่น

ช. ข้อจำกัดของการทดสอบของฝ่ายจำเลยในคดีข่มขืนกระทำชำเรา⁵³ เช่น

⁵¹42 U.S.C. § 10607 (c) (4)

⁵²18 U.S.C. § 1514

⁵³42 U.S.C. § 14011 (c) (4)

(1) การแจ้งข่าวสาร เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบควรแนะนำให้ผู้เสียหายในคดีข่มขืนเกี่ยวกับความเสี่ยงในการติดโรค เช่น โรคเอดส์ ภายใต้สถานการณ์นี้ ศาลอาจจะสั่งให้มีการตรวจร่างกายจำเลยได้

(2) การดำเนินการ ศาลอาจจะสั่งให้มีการตรวจหาเชื้อโรคเอดส์ในร่างกายจำเลยได้และผลของการตรวจจะต้องเปิดเผยให้ผู้เสียหายพร้อมด้วยคำแนะนำที่เหมาะสมเกี่ยวกับผลการตรวจหากพบว่า

(2.1) ถ้าหากผู้เสียหายในคดีข่มขืนแสดงให้เห็นความเสี่ยงที่จะติดโรคเอดส์

(2.1.1) แสดงว่าจำเลยจะต้องถูกกล่าวหา

(2.1.2) การร้องขอให้มีการตรวจร่างกายจำเลย

(2.1.3) แสดงว่าการทดสอบจะต้องบอกข่าวสารที่จำเป็นแก่

สุขภาพของผู้เสียหายและ

(2.2) ภายหลังจากที่จำเลยถูกตรวจ

(2.2.1) ต้องมีการแจ้ง และ

(2.2.2) โอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับรู้

(2.2.3) ในกรณีที่ผลการตรวจเลือดเป็นบวก ถ้าหากผลการตรวจร่างกายจำเลยว่าเป็นบวก ศาลอาจสั่งให้มีการตรวจซ้ำภายหลังจากการตรวจครั้งแรก 6 เดือนและ 12 เดือน⁵⁴

ซ. สิทธิที่จะได้รับรายงานเกี่ยวกับการปล่อยตัวผู้กระทำความผิดก่อนมีการพิจารณาคดีในคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว คดีไล่ล่าเพื่อทำร้าย หรือการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองของอัยการผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิที่จะได้รับรู้ถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นโดยการกระทำของฝ่ายจำเลย⁵⁵ อีกทั้งในคดีที่สามารถดำเนินการได้ พนักงานอัยการผู้มีหน้าที่รับผิดชอบต้องพยายามนำข้อกำหนดประการนี้เข้าสู่การพิจารณาของศาลและแจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงสิ่งที่ปรากฏนี้

ฅ. หากว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาลจำเป็นต้องดำเนินการนอกศาลที่มีการพิจารณาคดีอยู่นั้น ศาลจะต้องดำเนินการให้ผู้เสียหายสามารถติดตามความเป็นไปเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีได้ ซึ่งในกรณีนี้ หากว่ามีระยะทางเกินกว่า 30 ไมล์ ศาลจะต้องจัดให้มี

⁵⁴ 42 U.S.C. § 14011 (b)

⁵⁵ 18 U.S.C. § 2263

การถ่ายทอดทางโทรทัศน์วงจรปิด⁵⁶ อีกทั้งในคดีที่สามารถดำเนินการเช่นที่กล่าวมาได้ ศาลต้องดำเนินการดังที่กล่าวมานั้น

ญ. โครงการสำหรับลูกจ้างในกระทรวงยุติธรรมที่ตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะต้องทำให้เกิดความมั่นใจว่าลูกจ้างของกระทรวงยุติธรรมสามารถเข้าถึงโครงการช่วยเหลือแก่ลูกจ้างได้

3.2 มาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายของประเทศญี่ปุ่น

ในประเทศญี่ปุ่นก็มีมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหาย และให้ความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายเช่นกัน ซึ่งวิชาว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม (Victimology) เพิ่งเริ่มในญี่ปุ่นช่วงปลายทศวรรษ 1950 หรือต้นทศวรรษ 2960 แต่การเคลื่อนไหวเพื่อปรับปรุงสภาพของเหยื่ออาชญากรรมมีเพียงเล็กน้อย จนกระทั่งถึงทศวรรษ 1980

เหยื่ออาชญากรรมในประเทศญี่ปุ่นในอดีตนั้น ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐมากนัก เหยื่อมีความสำคัญเป็นเพียงพยานในคดีเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิดเท่านั้น วัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของญี่ปุ่นก็เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษและมีหน้าที่ฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับเป็นคนดีและกลับคืนสู่สังคมเพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุข

การเคลื่อนไหวเพื่อช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมเริ่มขึ้นอย่างเป็นระบบและเป็นทางการ เมื่อมีระบบการทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐในช่วงต้นทศวรรษ 1960 และเริ่มมีองค์กรต่าง ๆ ในการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมมากขึ้น เช่น ทางด้านตำรวจก็ได้เริ่มมีการจัดทำคู่มือสำหรับเหยื่ออาชญากรรม (แจกแก่เหยื่อ) ซึ่งอธิบายถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ความรับผิดชอบทางแพ่ง บริการสวัสดิการต่างๆ ส่วนทางด้านสำนักงานอัยการก็เริ่มมีการใช้ระบบ Victim Notification System เมื่อปี ค.ศ.1999 เพื่อแจ้งให้เหยื่ออาชญากรรมทราบเกี่ยวกับความก้าวหน้าของกระบวนการพิจารณาทางอาญาในคดีของเหยื่ออาชญากรรม⁵⁷ โดยทั้งนี้พนักงานอัยการอาจไม่แจ้งก็ได้หากมีลักษณะเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. การแจ้งส่งผลกระทบต่อประโยชน์ของกลุ่มหรือทำลายความเป็นส่วนตัวของกลุ่ม
2. การแจ้งเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการวิธีพิจารณาในคดีนั้น
3. การแจ้งส่งผลกระทบต่อนโยบายบริหารงานยุติธรรม

⁵⁶ 42 U.S.C. § 10608

⁵⁷ สุทธิมา พิพัฒน์พิบูล , การคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา : ศึกษากระบวนการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 245 , หน้า 34

4. การแจ้งข้อหาข่มขืนผู้กระทำความผิด
5. การแจ้งข้อหาให้ก่อข้อพิพาทหรือคดีความอื่นนอกเหนือจากคดีเดิม

โดยมาตรการในการให้ความคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในระหว่างการพิจารณาคดีได้ปรากฏอยู่ในกฎหมายหลายฉบับดังนี้

3.2.1 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

สำหรับในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของญี่ปุ่น ได้บัญญัติค่าแกลงการณัของเหยื่อระหว่างพิจารณาคดี โดยบัญญัติตั้งแต่ปี ค.ศ.2000 โดยเหตุผลที่ว่า

1. เป็นการตอบสนองความพอใจของเหยื่อในการมีส่วนร่วมในกระบวนการวิธีพิจารณาทางอาญาและเป็นหลักประกันความเชื่อถือในระบบยุติธรรมของเหยื่อและประชาชน
  2. เป็นการให้ข้อมูลแก่ศาลเกี่ยวกับผลที่เหยื่อได้รับจากอาชญากรรม เพื่อให้การลงโทษเป็นไปอย่างเหมาะสม
  3. ทำให้ผู้กระทำความผิดรู้ถึงความเสียหายอันเป็นผลมาจากการกระทำของ
  4. ตนเพื่อที่จะได้พยายามแก้ไขฟื้นฟู
- แต่อย่างไรก็ตาม ศาลอาจไม่อนุญาตให้เหยื่อแกลงการณัถึงความเสียหายของตนก็ได้

3.2.2 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันความรุนแรงในครอบครัวและการปกป้องเหยื่อ (Law on Prevention of Spouse Violence and Prevention of Victims)

ก่อนหน้าที่จะมีการประกาศใช้กฎหมายฉบับดังกล่าวนี้ ในสังคมส่วนใหญ่ของประเทศญี่ปุ่นไม่ได้ให้ความสำคัญในคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีที่มีผู้เสียหายเป็นสตรีนั้น จะไม่ถือว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรงแต่อย่างใด ทั้งๆที่การกระทำความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวนั้นถือเป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่งเช่นกัน ประกอบกับประเทศญี่ปุ่นไม่ได้ให้ความสำคัญทางเพศอย่างเท่าเทียมกันต่อสตรี ทำให้สิทธิของสตรีในฐานะของผู้เสียหายจึงละเลย และไม่ได้ให้ความสำคัญแต่อย่างใด เรื่องความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวนั้นจะถูกให้ความสำคัญเป็นเพียงพยานหลักฐานหรือมูลเหตุอย่างหนึ่งในการหย่าเท่านั้น และนอกจากนี้จากการสำรวจของกรมตำรวจประเทศญี่ปุ่นเมื่อ ปีค.ศ. 2000 พบว่าจำนวนคดีระหว่างสามีภริยาที่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญานั้น 97.6 % เป็นความผิดเกี่ยวกับความรุนแรง 94.4 % เป็นความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายอย่างรุนแรง และ

68.0% เป็นความผิดเกี่ยวกับการฆาตกรรม⁵⁸ ซึ่งสามารถบ่งบอกได้เป็นอย่างดีว่าคดีเกี่ยวกับสามี ภริยานั้นเป็นคดีที่มีความรุนแรงเช่นเดียวกับคดีอาญาทั่วไป

แต่ปัญหาดังกล่าวได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ และปริมาณคดีที่ผู้เสียหายเป็นสตรีและ ถูกสามีทำร้ายร่างกายมีจำนวนมากขึ้น ประกอบกับหลายประเทศต่างให้ความสำคัญต่อสิทธิอย่าง เท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง ปัญหาเรื่องความรุนแรงในครอบครัวและสิทธิของสตรีจึงได้ถูก ให้ความสนใจมากขึ้น จนกระทั่งเมื่อวันที่ 6 เมษายน ปี ค.ศ.2001 สภาไคเอทจึงผ่านกฎหมายว่า ด้วยการป้องกันความรุนแรงในครอบครัวและการปกป้องเหยื่อ (Law on Prevention of Spouse Violence and Prevention of Victims) ซึ่งกฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 13 ตุลาคม ปี ค.ศ. 2001 ซึ่งได้สร้างความเสมอภาคและคุ้มครองสิทธิของสตรีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหญิงที่มีสามี

ภายหลังที่ได้ประกาศกฎหมายฉบับนี้ออกมาใช้ กรมตำรวจของประเทศญี่ปุ่นสามารถ จับกุมตัวผู้กระทำความผิดตามกฎหมายฉบับนี้ได้เป็นจำนวนมาก และมีสตรีเข้ามาร้องขอความ ช่วยเหลือตามกฎหมายฉบับนี้ต่อหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมากขึ้นเช่นกัน ซึ่ง สามารถบ่งบอกได้เป็นอย่างดีว่าคดีความรุนแรงในครอบครัวของประเทศญี่ปุ่นนั้นเป็นอาชญากรรม ประเภทหนึ่งที่มีความรุนแรงไม่น้อยไปกว่าอาชญากรรมประเภทอื่นๆแต่อย่างใด

ในส่วนของกรมตำรวจของประเทศญี่ปุ่นได้มีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะคดีขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1996 เพื่อทำการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมทางเพศ รวบรวมและวิเคราะห์แนวโน้มเกี่ยวกับการ กระทำความผิดทางเพศ ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เฉพาะทาง มีตำรวจหญิงประจำสถานีตำรวจเพื่อ สอบสวนการกระทำความผิดทางเพศ และมีสายด่วนเพื่อให้คำปรึกษาแก่เหยื่อ นอกจากการ จัดระบบเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือเหยื่อแล้วยังมีหน้าที่ดังนี้

1. เป็นผู้พิทักษ์เหยื่อในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ
2. ประสานกับโรงพยาบาลหรือองค์กรช่วยเหลือเหยื่ออื่นๆ
3. ให้ข้อมูลแก่เหยื่อในเรื่องต่างๆ เช่น ระบบยุติธรรมทางอาญา ความ คุ้มครองที่

เหยื่อได้รับ ฯลฯ

4. ให้ความดูแลและคำปรึกษา
5. ประสานงานกับเหยื่อในเรื่องต่างๆ

⁵⁸ Gender Equality Bureau Cabinet office, Eradication of Spousal Violence, [Online]. Available from: http://www.gender.go.jp/english_contents/index.html [2009, March 14]

สำหรับเหยื่อหรือผู้เสียหายที่มีสิทธิในการร้องขอมาตรการการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันความรุนแรงในครอบครัวและการปกป้องเหยื่อ (Law on Prevention of Spouse Violence and Prevention of Victims) โดยกำหนดไว้ใน บทที่ 1 (2) โดยระบุว่า “เหยื่อ” หมายถึงบุคคลผู้ซึ่งถูกระทำเกี่ยวกับความรุนแรงระหว่างสามี⁵⁹ แต่ทั้งนี้คำว่าคู่สมรสนั้นให้หมายความรวมถึงบุคคลที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส แต่อยู่กินฉันท์สามีภริยาตามความเป็นจริงด้วย ส่วนกรณีที่มีการหย่าร้างก็เช่นกันให้ความหมายรวมถึงคู่สมรสที่ยังไม่ได้จดทะเบียนหย่าร้างแต่ได้ตกลงแยกกันอยู่ตามความเป็นจริงด้วย⁶⁰

ตามกฎหมายฉบับนี้มีมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่เหยื่อในหลายรูปแบบ แต่ทั้งนี้ จะขอกกล่าวถึงเฉพาะมาตรการในการคุ้มครองเหยื่อ หรือผู้เสียหายในระหว่างการพิจารณาคดีเท่านั้น ซึ่งบัญญัติอยู่ในบทที่ 5 มาตราที่ 10 ของกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การร้องขอคำสั่งคุ้มครอง (Protective Order) ตามมาตรา 10 นี้ บุคคลที่มีสิทธิในการร้องขอนั้นจะต้องเป็นเหยื่อที่ถูกทำร้ายร่างกายจนเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือข่มขู่ว่าจะทำอันตรายต่อชีวิต ซึ่งคนที่ข่มขู่หรือกระทำการดังกล่าวเป็นคู่สมรส ทั้งนี้รวมถึงกรณีที่ได้แยกกันอยู่โดยที่จดทะเบียนหรือไม่ได้จดทะเบียนหย่ารวมอยู่ด้วย ซึ่งศาลสามารถมีคำสั่งคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่อเพื่อไม่ให้คู่สมรสกระทำการใดๆอันเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือชีวิตของเหยื่อได้ โดยคำสั่งคุ้มครองดังกล่าวจะใช้ในกรณีที่คู่สมรสและเหยื่อได้อยู่อาศัยด้วยกันในระหว่างที่มีการยื่นคำร้องเพื่อให้ขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครอง ซึ่งคำสั่งดังกล่าวมีลักษณะดังนี้⁶¹

(1) บังคับห้ามมิให้คู่สมรสที่กระทำความผิดเข้าไปใกล้บริเวณที่พักอาศัยของเหยื่อ หรือบริเวณสถานที่อื่นที่เหยื่อพักอาศัย หรือบริเวณที่ใกล้เคียงกับที่อยู่อาศัย ,สถานที่ทำงาน หรือสถานที่ใดๆที่เหยื่อไปเป็นประจำ เป็นระยะเวลา 6 เดือนนับตั้งแต่วันที่คำสั่งศาลมีผลบังคับ แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงกรณีที่เหยื่อกับคู่สมรสต่างมีส่วนร่วมในที่พักอาศัยดังกล่าวร่วมกัน

(2) บังคับให้คู่สมรสออกไปจากที่พักอาศัยที่คู่สมรสและเหยื่อได้พักอาศัยร่วมกันและออกไปจากบริเวณใกล้เคียงจากที่พักอาศัยดังกล่าวเป็นระยะเวลา 2 เดือนนับตั้งแต่วันที่คำสั่งศาลมีผลบังคับ

⁵⁹Law on Prevention of Spouse Violence and Prevention of Victims , §1 (2)

⁶⁰Law on Prevention of Spouse Violence and Prevention of Victims , §1 (3)

⁶¹Law on Prevention of Spouse Violence and Prevention of Victims , §10(1)

คำสั่งคุ้มครองดังกล่าวข้างต้นนี้เป็นการแยกผู้เสียหายหรือเหยื่อออกจากคู่สมรสที่กระทำ ความผิดตามกฎหมายฉบับนี้ เพื่อป้องกันให้ผู้เสียหายหรือเหยื่อพ้นจากอันตรายดังกล่าว ซึ่ง ภัยอันตรายดังกล่าวนี้ อาจเป็นอันตรายร่างกายหรือชีวิตของเหยื่อได้ แต่คำสั่งคุ้มครองที่ศาล สามารถให้ความคุ้มครองได้นั้น ไม่ได้มีเฉพาะเพียงการแยกผู้เสียหายหรือเหยื่อออกจากคู่สมรส ที่เป็นผู้กระทำความผิด แต่ศาลยังสามารถมีคำสั่งคุ้มครองอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากการแยกกันอยู่ ระหว่างคู่สมรสกับเหยื่อได้อีก โดยมีผลบังคับกับคู่สมรสที่กระทำความผิดได้อีกตามมาตรา 10 (2) โดยคำสั่งดังกล่าวมีผลเป็นระยะเวลา 6 เดือนนับตั้งแต่วันที่คำสั่งมีผลบังคับใช้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการ ป้องกันอันตรายที่อาจเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือชีวิตของเหยื่อได้ ซึ่งคำสั่งคุ้มครองดังกล่าวมี ลักษณะห้ามคู่สมรสกระทำการใดๆ ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้⁶²

- (1) ร้องขอเพื่อให้มีจัดการประชุม
- (2) แจ้งให้เหยื่อทราบเกี่ยวกับการที่คู่สมรสติดตามพฤติกรรมของเหยื่อหรืออนุญาตให้ เหยื่อรับรู้ถึงการกระทำลักษณะดังกล่าว
- (3) กระทำการใดๆ ที่ลักษณะหยาบคาย รุนแรง หรือคำพูดใดที่มีลักษณะดังกล่าว
- (4) การขออนุญาตโทรศัพท์โดยไม่มีการพูดคุยใดๆ หรือการขออนุญาตโทรศัพท์, การ ติดต่อสื่อสารด้วยข้อความทางโทรสาร หรือการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mails) อย่างต่อเนื่อง เว้นแต่จะมีความจำเป็นเร่งด่วน
- (5) การติดต่อทางโทรศัพท์, การสื่อสารด้วยข้อความโดยทางโทรสารหรือจดหมาย อิเล็กทรอนิกส์ระหว่าง 10.00 นาฬิกา ถึง 18.00 นาฬิกา เว้นแต่กรณีมีความจำเป็นเร่งด่วน
- (6) ส่งสิ่งปฏิกูล, สิ่งสกปรก, ซากศพของสัตว์ หรือสิ่งของที่มีลักษณะน่าขยะแขยง หรือวัตถุ ที่มีลักษณะน่าขยะแขยง รวมถึงการกระทำที่ทำให้เหยื่อรับรู้ถึงสิ่งดังกล่าว
- (7) เปิดเผยเหตุการณ์ที่เป็นการทำลายชื่อเสียง, เกียรติยศ หรือทำให้เหยื่อรับรู้ถึงเหตุการณ์ ดังกล่าว
- (8) เปิดเผยสิ่งของใดๆ ที่มีลักษณะเป็นการดูถูกทางเพศหรือทำให้เหยื่อรับรู้เกี่ยวกับสิ่งของ ดังกล่าว หรือส่งเอกสาร, รูปภาพ หรือสิ่งของอื่นๆ ที่มีลักษณะดูถูกทางเพศหรือทำให้เหยื่อรับรู้ถึง เรื่องดังกล่าว

นอกจากการคุ้มครองดังกล่าวจะให้ความคุ้มครองแก่เหยื่อที่เป็นคู่สมรสด้วยแล้ว กฎหมาย ฉบับนี้ยังขยายความคุ้มครองไปถึงกรณีที่เหยื่อหรือผู้เสียหายมีบุตรกับคู่สมรสที่กระทำความผิดตาม กฎหมายฉบับนี้ด้วย โดยกำหนดลักษณะของความคุ้มครองในมาตรา 10 (3) โดยวางหลักในกรณีที่มี เหตุการณ์เกิดขึ้นตามมาตรา 10 และเหยื่อได้อาศัยกับบุตร และบุตรยังไม่ได้บรรลุนิติภาวะ ซึ่งมี

⁶²Law on Prevention of Spouse Violence and Prevention of Victims , §10 (2)

ความจำเป็นที่จะต้องห้ามคู่สมรสไม่ให้พบกับเหยื่อและบุตรที่ได้พักอาศัยอยู่กับเหยื่อด้วย ศาลอาจมีคำสั่งตามมาตรา 10 (1) แก่คู่สมรสที่กระทำความผิดได้ โดยสั่งไม่ให้คู่สมรสดังกล่าวเข้าไปใกล้บริเวณที่พักอาศัยของบุตรคนดังกล่าว (เว้นแต่ที่พักอาศัยอาศัยดังกล่าวบุตรมีส่วนร่วมในที่พักอาศัยดังกล่าวกับคู่สมรสที่กระทำความผิดด้วย), โรงเรียนที่บุตรได้ศึกษา หรือสถานที่อื่นๆที่บุตรได้พักอาศัยหรือไปเป็นประจำ โดยคำสั่งดังกล่าวจะมีระยะเวลา 6 เดือนนับตั้งแต่วันที่คำสั่งมีผลบังคับใช้ แต่อย่างไรก็ตามหากบุตรหรือเด็กคนดังกล่าวมีอายุ 15 ปีขึ้นไป คำสั่งดังกล่าวทั้งหลายศาลจะต้องได้รับความยินยอมจากเด็กเสียก่อนจึงจะมีคำสั่งดังกล่าวแก่คู่สมรสที่กระทำความผิดนั้นได้

(1) เหตุในการร้องขอคำสั่งคุ้มครอง การร้องขอคำสั่งคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนี้ ได้กำหนดลักษณะของพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ไว้ในมาตรา 12 ดังต่อไปนี้

1 เมื่อเหยื่อถูกทำร้ายจนเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือชีวิต ,การถูกข่มขู่จะทำร้ายร่างกาย และอื่นๆโดยคู่สมรส

2 มีหลักฐานเพียงพอในขณะที่ยื่นคำร้องซึ่งสามารถพิสูจน์ได้ว่ายังคงมีการทำร้ายอันเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงแก่ร่างกายหรือชีวิต หรือยังคงมีการข่มขู่จะทำอันตรายแก่ชีวิต และอื่นๆจากคู่สมรส

3 ขณะที่ยื่นคำร้องขอคำสั่งคุ้มครองตามมาตรา 10(3) มีหลักฐานเพียงพอซึ่งสามารถพิสูจน์ได้ว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมีคำสั่งคุ้มครองเหยื่อ โดยการห้ามให้คู่สมรสที่เป็นผู้กระทำความผิดได้พบกับบุตรซึ่งพักอาศัยอยู่ร่วมกันกับคู่สมรสที่เป็นผู้กระทำความผิด

4 ขณะที่ยื่นคำร้องขอคำสั่งคุ้มครองตามมาตรา 10(4) มีหลักฐานเพียงพอซึ่งสามารถพิสูจน์ได้ว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมีคำสั่งคุ้มครองเหยื่อ โดยการห้ามคู่สมรสที่เป็นผู้กระทำความผิดได้พบกับเหยื่อที่มีความเกี่ยวข้องกับคู่สมรสดังกล่าว

5 เหยื่อได้ร้องขอที่ปรึกษาซึ่งได้ปรากฏตัวหรือไม่มาในชั้นพิจารณา หรือร้องผู้ช่วยหรือการคุ้มครองจากศูนย์ให้คำปรึกษาความรุนแรงระหว่างคู่สมรสและช่วยเหลือ หรือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องกับเหตุกานที่เกิดขึ้น จะต้องระบุรายการต่อไปนี้ในคำร้องขอคำสั่งคุ้มครอง ซึ่งได้แก่

5.1 ชื่อของศูนย์ให้คำปรึกษาความรุนแรงระหว่างคู่สมรสและช่วยเหลือหรือชื่อสถานที่ตำรวจซึ่งตำรวจที่ได้ช่วยเหลือประจำหน้าที่

5.2 วัน ,เวลาและสถานที่ ที่ได้ร้องขอที่ปรึกษา หรือ ผู้ช่วย หรือการคุ้มครองที่ได้ร้องขอ

5.3 รายละเอียดของที่ปรึกษาหรือผู้ช่วยหรือการคุ้มครองที่ร้องขอ

5.4 รายละเอียดเกี่ยวกับมาตรการที่ได้รับจากที่ปรึกษา หรือมาตรการที่ผู้ร้องได้

ร้องขอ

(2) กระบวนการในการร้องขอคำสั่งคุ้มครองและคำสั่งคุ้มครอง เมื่อผู้ร้อง (เหยื่อหรือผู้เสียหาย) ได้ยื่นคำร้องต่อศาล ซึ่งศาลที่มีอำนาจในการพิจารณา คำร้องขอคำสั่งคุ้มครองนี้คือศาลแขวง โดยมีขั้นตอนในการร้องขอคำสั่งคุ้มครองต่อศาลดังนี้

1. เมื่อมีการยื่นคำร้องต่อศาล ศาลจะกำหนดวันนัดสืบพยาน โดยการสืบพยานดังกล่าวเปิดโอกาสให้ผู้ความที่ถูกยื่นคำร้องให้ศาลมีคำสั่งต่อบุคคลนั้น สามารถนำพยานหลักฐานมาสืบพยานเพื่อประกอบการคัดค้านคำร้องขอคำสั่งคุ้มครองของเหยื่อได้ แต่อย่างไรก็ตามกรณีดังกล่าวข้างต้นนี้ไม่สามารถนำมาใช้ได้ ในกรณีที่มีการยื่นคำร้องและศาลได้มีคำสั่งไปก่อนหน้านี้แล้ว

2. เมื่อได้ยื่นคำร้องเป็นลายลักษณ์อักษรและระบุเหตุการณ์ตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 12 (1) ข้อ 5(a) – (d) ศาลจะทำการเรียกหัวหน้าศูนย์ให้คำปรึกษาความรุนแรงระหว่างคู่สมรสและช่วยเหลือ หรือ ผู้กำกับสถานีตำรวจเพื่ออธิบายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้ร้องมาร้องขอความคุ้มครองต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงรายละเอียดของมาตรการที่ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ร้อง

3. ในกรณีที่ศาลพิเคราะห์แล้วเห็นว่ามิเหตุจำเป็น อาจขอให้หัวหน้าศูนย์ให้คำปรึกษาความรุนแรงระหว่างคู่สมรสและช่วยเหลือ หรือผู้กำกับสถานีตำรวจที่ผู้ร้องได้ร้องขอความคุ้มครองเพื่อช่วยเหลือหรือให้ความคุ้มครองอธิบายหรือให้ความเห็นเป็นลายลักษณ์อักษรในกรณีที่ศาลมีคำสั่งคุ้มครอง

ภายหลังที่ได้มีการสืบพยานและได้ชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของคู่ความทั้งสองฝ่ายเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ศาลก็มีคำสั่งคุ้มครองหรือไม่คุ้มครองก็ได้ โดยศาลจะต้องระบุถึงเหตุผลในการมีคำสั่งดังกล่าว

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้มีคำสั่งคุ้มครองตามที่ผู้ร้อง(เหยื่อ) ได้ร้องขอคำสั่งคุ้มครองดังกล่าวจะมีผลบังคับเมื่อคำสั่งอนุญาตดังกล่าวได้ทำเป็นลายลักษณ์อักษรและถูกส่งไปยังคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง หรือเมื่อคำสั่งคุ้มครองดังกล่าวได้ถูกแจ้งแก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งในวันที่มีการคัดค้านคำสั่งด้วยวาจา หรือในวันสืบพยานที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้ปรากฏตัว

ภายหลังที่ศาลมีคำสั่งคุ้มครอง เจ้าหน้าที่ศาลจะส่งคำสั่งคุ้มครองดังกล่าวให้ผู้บังคับบัญชาสำนักงานตำรวจนครบาลหรือผู้กำกับการสำนักงานตำรวจ ซึ่งมีเขตอำนาจในท้องที่ที่อันเป็นที่อยู่หรือที่พักอาศัยของผู้ร้องได้รับคำสั่งคุ้มครองจากศาล นอกจากนี้คำสั่งคุ้มครองดังกล่าวก็จะถูกแจ้งไปยังหัวหน้าศูนย์ให้คำปรึกษาความรุนแรงระหว่างคู่สมรสและช่วยเหลือ ที่ผู้ร้องได้รับความ

คุ้มครองก่อนพิจารณาคดี และได้รับรายละเอียดในคำร้องเพื่อให้ทราบถึงคำสั่งคุ้มครองที่ศาลได้มีคำสั่งด้วย โดยการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่จะเข้ามาคุ้มครองหรือให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อตามกฎหมายฉบับนี้ กฎหมายได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนไว้ในมาตรา 23 โดยให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองจะต้องเคารพในเรื่องสิทธิมนุษยชน โดยไม่คำนึงถึงเรื่องเชื้อชาติ หรือความพิการ และอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว และจะต้องสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เหยื่อเกี่ยวกับเรื่องความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวของเหยื่อด้วย โดยหน้าที่ในการกำกับดูแลควบคุมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่นั้น กฎหมายได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐบาลและหน่วยงานท้องถิ่น

กรณีที่ศาลได้มีคำสั่งคุ้มครองแก่เหยื่อหรือผู้ร้องเป็นที่เรียบร้อยและคำสั่งดังกล่าวได้มีผลบังคับใช้แล้ว หากต่อมามีบุคคลใดฝ่าฝืนหรือละเมิดคำสั่งคุ้มครองที่ศาลสั่งนั้น ก็ถือเป็นความผิดทางอาญาและจะต้องถูกลงโทษ ซึ่งโทษสำหรับความผิดดังกล่าวนี้จะต้องถูกจำคุกโดยการใช้จ่ายแรงงานไม่เกิน 1 ปีหรือปรับไม่เกิน 1 ล้านบาท นอกจากนี้ยังมีโทษสำหรับกรณีที่ถูกฟ้องข่มขู่หรือขู่ความที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในการกระทำที่ผู้ร้องถูกกระทำตามมาตรา 12 (1) ประกอบในการยื่นคำร้องขอคำสั่งคุ้มครองเป็นเท็จโดยเจตนา จะถูกลงโทษปรับโดยโทษดังกล่าวไม่ใช่โทษทางอาญา โดยปรับไม่เกิน 1 แสนบาท

3.3 มาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายตามประเทศเยอรมัน

ประเทศเยอรมันเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบประมวลกฎหมาย ซึ่งการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทุกขั้นตอน รัฐจะเป็นผู้ดูแลและมีหน้าที่รับผิดชอบ การดำเนินคดีโดยเอกชนจึงไม่มีบทบาทในกระบวนการยุติธรรมมากนัก แต่ในกรณีความผิดอาญาร้ายแรง ผู้เสียหายสามารถดำเนินกระบวนการฟ้องร้องด้วยตัวเองได้ โดยปราศจากการได้รับความช่วยเหลือจากสำนักงานอัยการ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วการดำเนินการฟ้องร้องคดีด้วยตัวของผู้เสียหายเองนั้นมักจะเกิดขึ้นในกรณีที่พนักงานอัยการมีความเห็นว่าคดีที่ผู้เสียหายได้ฟ้องร้องเองนั้น ไม่มีประโยชน์ต่อสาธารณะแต่อย่างใด นอกจากนี้ยังคงให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในการขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 395

ประเทศเยอรมันได้ให้ความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลอย่างชัดเจน โดยกำหนดไว้เป็นบทบัญญัติขั้นพื้นฐานซึ่งได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ เพื่อเป็นหลักประกันขั้นพื้นฐานในการให้ความคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน เช่น

มาตรา 2(2) ได้กำหนดให้ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิตและปลอดภัยจากการกระทำที่เป็นอันตรายทางกาย⁶³ โดยบทบัญญัติดังกล่าวนี้เป็นหลักประกันขั้นพื้นฐานในการป้องกันให้ประชาชนในประเทศปลอดภัยจากการกระทำที่เป็นอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย และถือเป็นหน้าที่ของรัฐในการให้ความคุ้มครองให้แก่ประชาชนทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศ การคุ้มครองดังกล่าวนี้จะทำให้ประชาชนทุกคนในประเทศสามารถใช้สิทธิส่วนบุคคลอย่างเต็มที่ที่ทราบเท่าที่การใช้สิทธิดังกล่าวไม่ไปล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น หรือละเมิดข้อห้ามตามรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายเกี่ยวกับศีลธรรม⁶⁴ ซึ่งการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญประเทศเยอรมันได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิงก็ไม่สามารถล่วงละเมิด⁶⁵ ซึ่งแสดงถึงความเท่าเทียมทางเพศที่จะได้รับการคุ้มครองจากรัฐไม่ว่าจะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิงและถือเป็นหน้าที่ของรัฐในการคุ้มครองดังกล่าว

3.3.1 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(Strapprozessordnung (StPO))

ประเทศเยอรมันไม่มีบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน โดยเฉพาะเหมือนประเทศไทย แต่มีการกำหนดมาตรการคุ้มครองพยานไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งกำหนดมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่บุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญา โดยตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศเยอรมันไม่ได้จำกัดสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการกระทำ ความผิด ต้องห้ามในการเป็นพยานบุคคลในคดีอาญาแต่อย่างใด ดังนั้นผู้เสียหายหรือเหยื่อในคดีอาญาก็ย่อมสามารถอ้างตนเป็นพยานในคดีได้ นอกจากนี้ประเทศเยอรมันได้ออกกฎระเบียบจำนวนมากที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความคุ้มครองพยานโดยไม่ขึ้นอยู่กับลักษณะของการกระทำ ความผิด และกฎระเบียบดังกล่าวสามารถนำไปใช้กับการกระทำความคิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายหรือความผิดต่อเสรีภาพทางเพศของบุคคล

มาตรา 68 ได้วางหลักในการให้ความคุ้มครองพยาน โดยพยานที่ได้ให้ข้อมูลที่ทราบจากการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งของตน (พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่) มีสิทธิแจ้งที่อยู่อาศัยของตนโดยใช้ที่อยู่ตามที่ทำงานของตนแทนสถานที่ที่เป็นที่อยู่แท้จริงของตนได้⁶⁶ โดยทั้งนี้ต้องมีมูลเหตุอันควรเชื่อได้ว่าพยานอาจได้รับอันตราย ทั้งนี้พยานอาจได้รับอนุญาตในการไม่ให้ข้อมูลที่เกี่ยวกับสถานที่ที่อาจติดต่อพยานได้⁶⁷ โดยข้อมูลทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับพยานบุคคลดังกล่าวนี้

⁶³ Grundgesetz § 2(2)

⁶⁴ Grundgesetz § 2(1)

⁶⁵ Grundgesetz § 1(1)

⁶⁶ StPO § 68 (1)

⁶⁷ StPO § 68 (2)

เช่น รูปพรรณสัณฐานของพยาน รวมทั้งข้อมูลเฉพาะบุคคลของพยานจะต้องได้รับการเก็บรักษาไว้ ณ สำนักงานอัยการ โดยจะไม่มีให้นำข้อมูลดังกล่าวส่งต่อศาลและจะไม่มีการตรวจสอบเอกสารนั้นและไม่นำเอกสารเข้าไปรวมอยู่ในสำนวนจนกว่าการคุกคามพยานจะหมดลงไป โดยหากมีการระบุข้อมูลบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวตนของพยานรวมอยู่ในคำฟ้องที่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือในหมายเรียกภายหลังที่มีการปกปิดข้อมูลดังกล่าว จะต้องแจ้งถึงเหตุผลที่จะต้องปกปิดข้อมูลบางส่วน เพราะพฤติการณ์ที่เป็นภัยต่อตัวพยาน⁶⁸ อย่างไรก็ตามพยานบุคคลดังกล่าวยังคงมีหน้าที่ในชั้นพิจารณาคดีในศาลที่จะต้องระบุถึงสถานะของตนว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการรู้เห็นเหตุการณ์ในคดีอย่างไร

เมื่อเข้าสู่ในชั้นพิจารณาคดีในศาล หากพยานไม่สามารถใช้สิทธิของตนเองในขั้นตอนของการซักถามได้ ศาลก็ต้องแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้กับพยานอย่างเป็นทางการ โดยรัฐมีหน้าที่ในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายดังกล่าว⁶⁹ ทั้งนี้การจัดให้มีที่ปรึกษากฎหมายนี้ก็เพื่อให้พยานสามารถใช้สิทธิของตนในการต่อสู้และป้องกันตนเองได้ และเพื่อสร้างมาตรการในการคุ้มครองพยานที่มีอยู่ภายใต้กฎหมายมาใช้ได้อย่างเพียงพอ รวมถึงเพื่อเป็นหลักประกันในสิทธิที่พยานพึงมีได้

ในระหว่างการพิจารณาคดีหากศาลเห็นว่าผู้ต้องหาหรือพยานจะไม่พูดความจริงในกรณีที่มีการซักถามหรือสืบพยานต่อหน้าผู้ต้องหา นั้น ศาลก็สามารถมีคำสั่งให้ผู้ต้องหาออกจากห้องพิจารณาระหว่างการซักถามหรือสืบพยานนั้นได้ และเมื่อทำการสืบพยานหรือซักถามพยานเสร็จสิ้นแล้ว ผู้ต้องหาจะได้รับอนุญาตจากศาลให้กลับเข้าห้องพิจารณา แต่ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนจะต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบถึงใจความสำคัญของสิ่งที่พยานเบิกความ⁷⁰ กรณีดังกล่าวนี้เป็นการกำหนดให้มีการพิจารณาคดีโดยไม่เปิดเผยและพยานก็มีสิทธิที่จะปกปิดรายละเอียดส่วนตัวได้ โดยรับอนุญาตจากศาล เพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่พยานหากปรากฏตัวในศาล นอกจากการพิจารณาคดีโดยไม่เปิดเผยแล้ว ศาลยังสามารถใช้วิธีการสืบพยานหรือซักถามพยานโดยใช้โทรทัศน์วงจรปิดหรือการประชุมทางจอภาพ(Video Conference) เพื่อให้พยานเบิกความจากนอกห้องพิจารณาแต่อยู่ในอาคารศาลหรือเบิกความในสถานที่ปลอดภัยภายในหรือต่างประเทศ หากศาลพิจารณาเห็นว่าการปรากฏตัวของพยานในศาลอาจจะเกิดอันตรายแก่พยาน⁷¹ ซึ่งมาตรการดังกล่าวนี้เป็นหลักประกันความปลอดภัยของพยานในชั้นการพิจารณาคดีของศาล

⁶⁸ StPO § 68 (3)

⁶⁹ StPO § 68b

⁷⁰ StPO § 247

⁷¹ StPO § 247a

กระบวนการสืบพยาน โดยลับหลังจำเลยนี้ พยานอาจถูกซักถามต่างหากโดยผู้พิพากษา ตั้งแต่ในชั้นสอบสวน โดยเป็นกระบวนการที่แยกออกจากบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องในการพิจารณา และในชั้นพิจารณาคดีนั้น พยานก็ไม่จำเป็นต้องปรากฏตัวในห้องพิจารณาเพื่อการซักถามในทุกครั้งที่มีการพิจารณาคดีแต่อย่างใด ซึ่งทั้งสองกรณีดังกล่าวทำให้การของพยานจะถูกส่งผ่านทางวิดีโอไปพร้อมกับมีการบันทึกภาพและเสียงด้วยหากเข้าเงื่อนไขตามกฎหมาย นอกจากนี้อาจมีการบันทึกคำถามโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการได้ด้วย

การบันทึกการซักถามและการนำบันทึกนี้ไปใช้แทนการซักถามทำให้พยานที่ตกอยู่ในภาวะอันตรายไม่ต้องปรากฏตัวในชั้นพิจารณาและสามารถทำให้การในชั้นพิจารณาได้โดยผ่านการซักถามทางวิดีโอ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ภายใต้มาตรา 58 a แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในการซักถามพยานไม่ว่าชั้นตอนใดในชั้นพิจารณา อาจมีการบันทึกภาพและเสียงเอาไว้ด้วยก็ได้ แต่หากมีเหตุให้เกรงว่าจะไม่อาจมีการซักถามพยานได้ในชั้นพิจารณา และการบันทึกนั้นเป็นการจำเป็นแก่การพิสูจน์ความจริง จะต้องมีการบันทึกภาพและเสียงไว้เสมอ

(2) มาตรา 168e แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในกรณีที่มีอันตรายร้ายแรงต่อความเป็นอยู่ของพยานซึ่งไม่อาจป้องกันได้โดยวิธีอื่นใด กฎหมายกำหนดให้ผู้พิพากษาดำเนินการซักถามพยานตั้งแต่ชั้นสอบสวน โดยทำเป็นส่วนลับที่แยกออกต่างหากจากบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณา ภาพและเสียงของการซักถามจะถูกส่งผ่านมายังบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาในเวลาเดียวกัน โดยสามารถติดต่อผู้พิพากษาได้โดยทางโทรศัพท์หรือวิทยุ ซึ่งทำให้ทนายของฝ่ายจำเลยสามารถดำเนินการซักถาม คัดค้านพยานหลักฐานได้ทันที โดยอาจมีการบันทึกการซักถามไว้เพื่อป้องกันการถามซ้ำได้

(3) ภายใต้มาตรา 247 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาครอบคลุมถึงการซักถามพยานที่มีใ้ได้อยู่ในห้องพิจารณาผ่านทางวิดีโอด้วย พยานอาจอยู่ในห้องอื่นที่ติดกับอาคารศาลหรืออยู่อย่างปลอดภัยในบ้านหรือในต่างประเทศ เช่นในกรณีที่จะเป็นอันตรายอย่างมากหากให้พยานปรากฏตัวในชั้นศาล เป็นต้น

(4) ในกรณีที่มีการใช้วิดีโอแทนการซักถามอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 225a แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อมีการร้องขอการอ่านบันทึกคำถามให้การก็สามารถเปิดเทปวิดีโอแทนได้

ในการดำเนินการทั้งหลายข้างต้นต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ที่สำคัญคือ

(1) ในกรณีที่ยานไม่ได้อยู่ในห้องพิจารณา แต่อยู่ในสถานที่ลับนั้น การปิดกั้นการส่งสัญญาณภาพในการซักถามพยานระหว่างการพิจารณา เช่น การบิดเบือนจอภาพหรือการปิดบังบริเวณใบหน้าพยานไม่อาจกระทำได้ แต่หากการให้เห็นหน้าพยานทางวิดีโอจนจำได้ว่าเป็นใคร ไม่อาจลดหรือบรรเทาความเสี่ยงได้อย่างเพียงพอ ก็จำต้องใช้วิธีกันพยานออกไปตามวิธีการที่ระบุไว้ในมาตรา 96 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(2) มาตรการคุ้มครองหลายมาตรการที่เกี่ยวข้อง เช่น การซักถามผ่านทางวิดีโอกับพยานที่อยู่ในห้องพิจารณา พิจารณาคดีในช่วงการซักถามผ่านกล้องและอนุญาตให้พยานสามารถปฏิเสธไม่ให้รายละเอียดส่วนตัวภายใต้มาตรา 68(3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(3) ในการพิจารณาการนำมาตรการในการคุ้มครองพยานมาตรการใดมาใช้ ศาลจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายประการและต้องให้ความสำคัญกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในแต่ละกรณีซึ่งได้แก่

(ก) หน้าที่ในการสืบสวนการกระทำความผิดอย่างมีประสิทธิภาพโดยสอดคล้องกับหลักความยุติธรรม

(ข) การให้ความเคารพซึ่งสิทธิของผู้ต้องหาในการได้รับโอกาสที่จะปกป้องตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นไปตามหลักนิติธรรม โดยเฉพาะการมีสิทธิที่จะซักถามพยานอย่างเต็มที่

(ค) หน้าที่ในการคุ้มครองพยานในกรณีที่จำเป็นเนื่องจากมีอันตรายต่อบุคคลอย่างร้ายแรง หรือมีผลประโยชน์ของรัฐซึ่งมีความสำคัญ ดังนั้นจึงอาจมีการสั่งให้ใช้มาตรการในการคุ้มครองพยานที่ครอบคลุมมากกว่าหากมาตรการในลำดับรองลงมาซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายน้อยกว่าการสืบหาหรือการป้องกันนั้นไม่เพียงพอ

(4) มาตรการในการคุ้มครองพยานที่ตกอยู่ในอันตรายอาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างสำคัญต่อการพิสูจน์ความจริงและต่อผลประโยชน์ในการต่อสู้คดีในแต่ละคดี จึงต้องนำมาตรการในการคุ้มครองพยานมาใช้ด้วยความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการประเมินพยานหลักฐานของศาล โดยเฉพาะในกรณีการใช้พยานหลักฐานทางอ้อมนั้น ศาลจะต้องพิจารณาถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นด้วย นอกจากนี้หลักที่ว่า “บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ากระทำผิด” (มาตรา 6II แห่ง

อนุสัญญาเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน) เริ่มมีความสำคัญมากขึ้นในแต่ละคดี⁷²

บทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจในการไม่ให้พยานเข้าสืบพยานหรือซักถามข้อเท็จจริง โดยศาลไม่ได้จำกัดให้เป็นอำนาจของศาลเพียงแต่ฝ่ายเดียวเท่านั้น โดยตาม 96 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กำหนดมาตรการ โดยให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่มีอำนาจซึ่งได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานอัยการมีอำนาจที่จะปฏิเสธการให้ข้อมูลแก่ศาลเกี่ยวกับชื่อและที่อยู่ของพยานซึ่งเก็บไว้เป็นความลับ ซึ่งการเปิดเผยข้อความในเอกสารนั้นจะเป็นผลเสียแก่รัฐ โดยศาลไม่มีอำนาจเรียกให้หน่วยงานที่มีอำนาจดังกล่าวส่งเอกสารหรือข้อมูลรวมทั้งพยานจะไม่ถูกหมายเรียกศาลมาให้ความเบิกความในข้อพิจารณาคดี โดยให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการหรือผู้พิพากษาซึ่งได้ซักถามพยานบุคคลในระหว่างกระบวนการสอบสวนมาตอบข้อซักถามในฐานะพยานบอกเล่า และต้องมีการอ่านรายงานบันทึกคำเบิกความในศาลด้วย (§251 StPO) ทั้งนี้ศาลจะต้องคอยตรวจสอบว่าเหตุอันสมควรหรือไม่ที่มีการงดการซักถามพยานตามมาตรา 96 โดยถือเป็นดุลยพินิจของศาล มาตรการดังกล่าวนี้จะใช้ในการคุ้มครองการให้ความปลอดภัยในกรณีที่พยานเป็นเจ้าของพนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจ, เจ้าหน้าที่สืบสวนนอกเครื่องแบบหรือสายลับที่ปฏิบัติงานเสี่ยงอันตราย และเป็นมาตรการป้องกันกระบวนการพิสูจน์ความผิดจำเลยกรณีที่ไม่มีพยานในเบิกความในชั้นพิจารณา หรือพยานตกอยู่ในภาวะอันตรายหรือตกอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถมาเบิกความในชั้นพิจารณาได้

ในกรณีที่เจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่หรือสายลับได้ทำการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้ชื่อสมมุติขึ้น จะถูกปกปิดข้อมูลที่แท้จริงไว้เป็นความลับแม้ภายหลังจะปฏิบัติเสร็จสิ้นแล้วก็ตาม แต่สำนักงานอัยการหรือผู้พิพากษาผู้ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในภารกิจเท่านั้นที่มีอำนาจในการออกคำสั่งให้มีการแจ้งฐานะที่แท้จริงแก่ตนได้ รวมถึงมีอำนาจในการปกปิดข้อมูลที่แท้จริงในระหว่างการพิจารณาคดีได้ นอกจากนี้ข้อมูลดังกล่าวจะถูกเก็บรักษาไว้ที่สำนักงานอัยการ โดยจะนำเอกสารเหล่านี้รวบรวมเข้าสู่สำนวนคดีก็ต่อเมื่อ การรวบรวมข้อมูลดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ในการสืบสวนหรือความมั่นคงแห่งรัฐ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายของบุคคล หรือต่อความเป็นไปได้ในการจัดให้มีการสืบสวนสอบสวนนอกเครื่องแบบครั้งต่อไป โดยเป็นไปตามมาตรา 110 b และมาตรา 110 d

⁷²Johan Peter Wilhelm Hilger, ORGANIZED CRIME / WITNESS PROTECTION IN GERMANY, [Online]. Available from: http://www.unafei.or.jp/english/pdf/PDF_rms/no58/59-09.pdf [2008, May 7]

3.3.2 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายตามกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว

ความคิดที่มีลักษณะเป็นความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวนั้น ประเทศเยอรมันไม่ได้หมายความว่าเฉพาะความผิดที่เกิดขึ้นเฉพาะบุคคลที่มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวเท่านั้น แต่ยังหมายความรวมถึง หุ่นส่วนหรือบุคคลที่ลักษณะเช่นเดียวกันด้วย ในประเทศเยอรมันได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในครอบครัวโดยได้กำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลในครอบครัวไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 6(1) โดยกำหนดว่าคู่สมรสและครอบครัวจะได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษจากรัฐ⁷³ ทำให้เห็นได้ชัดว่า หน้าที่ในการให้ความคุ้มครองบรรดาคู่สมรสและครอบครัวถือเป็นหน้าที่ของรัฐในการให้ความคุ้มครองดังกล่าว มาตรการในการให้ความคุ้มครองดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญจึงเป็นที่มาในการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว

ต่อมาในปี 2000 ประเทศเยอรมันได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันความรุนแรงในครอบครัว (Gewaltschutzgesetz (GewSchG)) โดยมีบังคับใช้เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม ค.ศ. 2001 โดยมาตรการสำหรับการคุ้มครองตามความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ประเทศเยอรมันได้มีมาตรการในการให้ความช่วยเหลือและให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่อในหลายรูปแบบ ทั้งมาตรการทางแพ่งและทางอาญา ดังต่อไปนี้

(1) มาตรการในการให้ความคุ้มครองโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ (Police Protection)

มาตรการในการให้ความช่วยเหลือโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจของประเทศเยอรมัน มีลักษณะเช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวคือเป็นมาตรการที่ให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อหรือผู้เสียหายในทันที โดยเมื่อผู้เสียหายหรือเหยื่อตกอยู่ในอันตราย ผู้เสียหายหรือเหยื่อสามารถร้องขอ

⁷³Basic Law for the Federal Republic of Germany (Grundgesetz, GG) § 6 (Marriage and the family; children born outside of marriage)

(1) Marriage and the family shall enjoy the special protection of the state.

(2) The care and upbringing of children is the natural right of parents and a duty primarily incumbent upon them. The state shall watch over them in the performance of this duty.

(3) Children may be separated from their families against the will of their parents or guardians only pursuant to a law, and only if the parents or guardians fail in their duties or the children are otherwise in danger of serious neglect.

(4) Every mother shall be entitled to the protection and care of the community.

(5) Children born outside of marriage shall be provided by legislation with the same opportunities for physical and mental development and for their position in society as are enjoyed by those born within marriage.

ความช่วยเหลือต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทันที หรือร้องขอความช่วยเหลือโดยการโทรศัพท์ไปยังหมายเลข 110 เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจมาถึงสถานที่ที่เกิดเหตุหรือมาพบผู้เสียหาย ผู้เสียหายควรจะเล่าให้เจ้าหน้าที่ตำรวจรับทราบถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งในกรณีที่ผู้เสียหายหรือเหยื่อเป็นผู้หญิงและเจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นว่าผู้เสียหายหรือเหยื่อยังคงตกอยู่ในอันตราย หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าอันตรายดังกล่าวยังคงสามารถเกิดขึ้นกับผู้เสียหายที่เป็นผู้หญิงได้อีก เจ้าหน้าที่ตำรวจก็สามารถนำตัวผู้เสียหายออกจากบริเวณดังกล่าวและนำไปพักยังสถานที่อื่นที่ปลอดภัย เช่น บ้านพักสตรี (Women's shelter) บ้านพักดังกล่าวเป็นบ้านพักฉุกเฉินซึ่งมีขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่สตรีที่ได้รับอันตรายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว หรือนำตัวไปรักษาพยาบาลในกรณีผู้เสียหายหรือเหยื่อได้รับบาดเจ็บจากการกระทำความผิดดังกล่าว แล้วแต่กรณี

หากเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจมาถึงสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งสถานที่เกิดดังกล่าวอาจเป็นที่พักอาศัยของผู้เสียหายหรือเหยื่อและพบผู้กระทำความผิดในสถานที่ดังกล่าว เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจสามารถสั่งให้ผู้กระทำความผิดออกไปจากบริเวณที่พักอาศัยดังกล่าวของผู้เสียหายหรือของเหยื่อ รวมทั้งมีอำนาจสั่งไม่ให้เข้ามาภายในบริเวณที่พักอาศัยของผู้เสียหายหรือเหยื่อได้ แต่ทั้งนี้คำสั่งดังกล่าวมีกำหนดระยะเวลา โดยมีกำหนดระยะเวลาเพียง 14 วันเท่านั้น อำนาจในการสั่งห้ามผู้กระทำความผิดเข้าไปใกล้บริเวณที่พักอาศัยของผู้เสียหายไม่ได้จำกัดเฉพาะบริเวณที่พักอาศัยเพียงอย่างเดียว แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจยังสามารถมีคำสั่งห้ามเข้าไปยังบริเวณที่ทำงาน หรือสถานที่ที่ผู้เสียหายหรือเหยื่อไปเป็นประจำได้ด้วย แต่หากการกระทำความผิดดังกล่าวมีลักษณะรุนแรงและไม่สามารถที่จะใช้วิธีการป้องกันอื่นๆได้ เจ้าหน้าที่ตำรวจก็มีอำนาจในการควบคุมตัวหรือคุมขังผู้กระทำความผิดได้ชั่วคราว

(2) มาตรการในการให้ความคุ้มครองโดยศาล

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันทางแพ่งต่อการกระทำโดยใช้กำลังและการติดตาม (Gewaltshutzgesetz (GewSchG)) ได้มีการกำหนดมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่เหยื่อหรือผู้เสียหายจากการกระทำผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวไว้เช่นกัน แต่มาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการทางแพ่งเพียงอย่างเดียว โดยใช้ควบคู่ไปกับประมวลกฎหมายแพ่งของเยอรมัน และศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวนั้น ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ให้เป็นอำนาจของศาลครอบครัว (Family Court) หรือศาลจังหวัด (Local Court) ในกรณีที่ไม่มีศาลครอบครัวตั้งอยู่ในที่ที่มูลคดีได้เกิดขึ้น ซึ่งผู้เสียหายสามารถร้องขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่อในระหว่างการพิจารณาคดีได้ ตามกฎหมายฉบับศาลสามารถกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการกระทำโดยใช้กำลังและการติดตามดังต่อไปนี้

1. ห้ามผู้กระทำความผิดเข้าไปในเคหะสถานของผู้เสียหาย
2. ห้ามอยู่อาศัยในบริเวณที่กำหนดไว้โดยรอบเคหะสถานของผู้เสียหาย
3. ห้ามเข้าไปในสถานที่อื่น ซึ่งผู้เสียหายอาศัยอยู่เป็นประจำ
4. ห้ามติดต่อผู้เสียหาย รวมถึงการติดต่อผ่านทางเครื่องสื่อสารระยะไกล
5. ห้ามกระทำการที่จะนำไปสู่การพบเจอกับผู้เสียหาย จนกว่าการกระทำ

ดังกล่าวไม่จำเป็นต่อการรักษาผลประโยชน์เป็นพิเศษ⁷⁴

ทั้งนี้ในการห้ามดังกล่าว ศาลสามารถสั่งรวมไปถึงการห้ามเข้าใกล้บริเวณที่เหยื่อไปเป็นประจำ เช่นที่ทำงานของเหยื่อ ,โรงเรียนที่บุตรของเหยื่อกำลังศึกษาอยู่ และหากศาลเห็นว่าอาจเป็นอันตรายแก่บุตร ศาลอาจให้บุตรเข้าไปอยู่ในศูนย์คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก (The Youth Welfare Office) หรือหน่วยงานที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน เป็นต้น ทั้งนี้ในกรณีที่ผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดมีบุตรด้วยกัน ศาลก็อาจมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดสามารถเยี่ยมหรือพบบุตรเป็นครั้งคราวได้ คำสั่งห้ามผู้กระทำความผิดกระทำการหรือพยายามติดต่อเหยื่อทุกประเภท รวมถึงการจัดเตรียมมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่เหยื่อในกรณีที่เหยื่อจะต้องเผชิญหน้ากับผู้กระทำความผิด เช่น การที่เหยื่อต้องพบกับผู้กระทำความผิดโดยไม่ได้เตรียมการมาล่วงหน้า เป็นต้น

แต่หากเป็นกรณีที่เป็นการฟ้องร้องเกี่ยวกับความรับผิดชอบรวมถึงการร้องขอความคุ้มครองจากการกระทำที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดที่ผู้กระทำผิดหรือจำเลยได้กระทำลงไป ตามประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมาตรา 823⁷⁵ ซึ่งเป็นร้องขอให้ผู้กระทำผิดชดใช้ค่าเสียหาย และการร้องขอไม่ให้จำเลยรบกวนการครอบครองทรัพย์สิน เช่น ค่ารักษาพยาบาล, ค่าซ่อมแซม

⁷⁴ Gewaltshutzgesetz (GewSchG) § 1

⁷⁵ German Civil Code (Bundesgesetzblatt) § 823 Liability in damages

(1) A person who, intentionally or negligently, unlawfully injures the life, body, health, freedom, property or another right of another person is liable to make compensation to the other party for the damage arising from this.

(2) The same duty is held by a person who commits a breach of a statute that is intended to protect another person. If, according to the contents of the statute, it may also be breached without fault, then liability to compensation only exists in the case of fault.

ทรัพย์สิน เป็นต้น หรือรบกวนการครอบครองทรัพย์สินในอนาคตตามมาตรา 1004⁷⁶ ผู้เสียหายหรือโจทก์จะต้องทำการร้องศาลแพ่งเท่านั้น

ในกรณีที่ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดได้อยู่ร่วมอาศัยในเคหะสถานเดียวกันเป็นระยะเวลาอันแล้ว กฎหมายฉบับนี้ให้สิทธิแก่ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องจากผู้กระทำความผิดให้ยินยอมให้ตนสามารถใช้เคหะสถานดังกล่าวได้ตามลำพังแต่เพียงผู้เดียว⁷⁷

ทั้งนี้การใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมายฉบับนี้ไม่ตัดสิทธิหรือกระทบสิทธิเรียกร้องใดๆของผู้เสียหาย และเมื่อศาลมีคำสั่งคุ้มครองผู้เสียหายตามกฎหมายฉบับนี้แล้ว แต่ผู้กระทำความผิดยังคงเพิกเฉยและฝ่าฝืนคำสั่งดังกล่าว ก็มีโทษทางอาญา โดยมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี และการลงโทษตามกฎหมายอื่นจะไม่กระทบกระเทือนต่อการลงโทษตามกฎหมายฉบับนี้แต่อย่างใด⁷⁸

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁷⁶ German Civil Code (Bundesgesetzblatt) § 1004 Claim for removal and injunction

(1) If the ownership is interfered with by removal or retention of possession, the owner may require the disturber to remove the interference. If further interferences are to be feared, the owner may seek a prohibitory injunction.

(2) The claim is excluded if the owner is obliged to tolerate the interference.

⁷⁷ Gewaltshutzgesetz (GewSchG) § 2

⁷⁸ Gewaltshutzgesetz (GewSchG) § 4

บทที่ 4

มาตรการและปัญหาในการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา

ในประเทศไทยมีบทกฎหมายในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญาหลายรูปแบบแตกต่างกันไป ซึ่งมาตรการทั้งหลายเหล่านี้ต่างก็แยกออกจากกัน ทั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนั้นๆ แต่มาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายที่มีอยู่ในปัจจุบันจะสามารถนำมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญาได้อย่างเหมาะสมหรือไม่ จึงควรวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและความเหมาะสมในการนำมาตราการคุ้มครองผู้เสียหายที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้เพื่อให้ความคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญา โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายและมาตรการในต่างประเทศที่ได้ศึกษามาแล้ว เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาในระหว่างการดำเนินคดีอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

มาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยในปัจจุบันได้ปรากฏในกฎหมายหลายๆฉบับ โดยมีลักษณะหรือรูปแบบในการให้ความคุ้มครองที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนั้นๆนั้นที่มุ่งจะให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายให้เหมาะสมกับลักษณะของการกระทำความผิด , ความปลอดภัยแก่ผู้เสียหายและบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เสียหาย รวมถึงความเสียหายที่ผู้เสียหายและบุคคลใกล้ชิดได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดนั้น แต่มาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันที่จะสามารถนำมาใช้ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญายังคงมีข้อจำกัดในการนำมาปรับใช้เพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายซึ่งส่งผลทำให้มาตรการในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายโดยมาตรการที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นไม่สามารถให้ความคุ้มครองให้แก่ผู้เสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลได้แต่อย่างใด ซึ่งเมื่อพิจารณารูปแบบในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในปัจจุบันนี้ก็พบว่าข้อจำกัดในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหาย โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

4.1 ปัญหาของมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาก็มีมาตรการที่มีลักษณะในการคุ้มครองผู้เสียหายแต่มาตรการดังกล่าวนี้ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองผู้เสียหายโดยตรงตั้งแต่แรกแต่อย่างใดโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะไม่ให้บุคคลที่ถูกบังคับใช้มาตรการดังกล่าวนี้ไปกระทำความผิดอีกและป้องกันการทำลายความสงบสุขของบ้านเมือง มาตรการดังกล่าวก็คือวิธีการเพื่อความปลอดภัย ซึ่งมีอยู่ 5 ลักษณะและ

มาตรการทั้งหลายเหล่านี้ไม่ใช่โทษทางอาญาแต่อย่างใด ซึ่งทางผู้เขียนเห็นว่า วิธีการเพื่อความปลอดภัยนี้สามารถนำมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาในระหว่างการดำเนินคดีอาญาได้ แม้วัตถุประสงค์ที่แท้จริงแล้วจะไม่ได้มีขึ้นเพื่อเป็นมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาในระหว่างการดำเนินคดีอาญาก็ตาม แต่มาตรการดังกล่าวก็มีข้อจำกัดและไม่สามารถนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยในทุกลักษณะมาปรับในการคุ้มครองผู้เสียหายได้ทุกลักษณะแต่อย่างใด สามารถนำมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายได้เพียงบางลักษณะเท่านั้น ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

4.1.1 การกักกัน

มาตรการดังกล่าวนี้ คือการควบคุมผู้กระทำความผิดติดนินสัยไว้ภายในเขตกำหนด แต่ยังคงกระทำความผิดตามที่กฎหมายกำหนดไม่น้อยกว่าสองครั้ง หรือกระทำความผิดในความผิดเดิมซึ่งศาลมีคำพิพากษาลงโทษหรือมีคำสั่งให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้นอีก ศาลก็สามารถใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยแทนการลงโทษได้

แต่มาตรการดังกล่าวนี้มีข้อจำกัดหลายประการกล่าวคือ การที่ศาลจะใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้น จะต้องมีการกระทำความผิดตามที่กฎหมายกำหนดอีก ศาลจึงจะสามารถใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยซึ่งหมายความว่าในคดีที่สองที่ศาลจะสามารถใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยได้นั้น คดีดังกล่าวจะต้องผ่านการพิจารณาของศาลจนเสร็จสิ้นแล้ว เพราะการที่ศาลจะมีคำสั่งกักกันนั้น ศาลจะต้องพิจารณาเนื้อหาในคดีและมีคำพิพากษาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ศาลจึงจะมีคำพิพากษาให้กักกันได้ แต่ในระหว่างพิจารณาคดีหากศาลยังไม่มีคำพิพากษา ศาลจะมีคำสั่งกักกันผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดไม่ได้ ดังนั้นวิธีการเพื่อความปลอดภัยด้วยการกักกันจึงไม่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้คุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญาได้ เพราะมาตรการดังกล่าวนี้จะนำมาใช้ในการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดเกิดขึ้นภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาแล้วเท่านั้น โดยถือเป็นการป้องกันล่วงหน้าเพื่อไม่ให้เกิดการกระทำความผิดเกิดขึ้น ซึ่งไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าการกระทำความผิดจะเกิดขึ้นได้อีกเมื่อใด ระยะเวลาในการกักกันจึงมีกำหนดเวลาพอสมควร โดยมีกำหนดเวลาดังกล่าวตั้งแต่ 3-10 ปี โดยระยะเวลาดังกล่าวจะเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดในระยะเวลาดังกล่าว

นอกจากนี้บุคคลที่มีสิทธิในการร้องขอให้ศาลมีคำสั่งกักกันได้นั้น ถือเป็นอำนาจของพนักงานอัยการแต่เพียงผู้เดียว ผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดนั้นไม่มีอำนาจในการร้องขอให้ศาลมีคำสั่งกักกันได้แต่อย่างใด

4.1.2 การห้ามเข้าเขตกำหนด

การห้ามเข้าเขตกำหนดเป็นคำสั่งในลักษณะที่ให้ผู้กระทำความผิดงดเว้นการกระทำ โดยห้ามผู้กระทำความผิดเข้าไปในสถานที่ที่ศาลกำหนด ดังที่ปรากฏตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 55 แต่มาตรการดังกล่าวมีข้อจำกัดกล่าวคือ การที่ศาลจะมีคำสั่งห้ามผู้กระทำความผิดเข้าเขตกำหนดได้นั้น ศาลจะมีคำสั่งได้ก็ต่อเมื่อคดีดังกล่าวที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำลงไปนั้น ศาลได้ทำการพิจารณาคดีเป็นที่เสร็จสิ้นแล้ว และศาลได้มีคำพิพากษาลงโทษผู้นั้น ดังนั้นในระหว่างการดำเนินคดีอาญานั้น ศาลจะไม่สามารถใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยว่าด้วยการกักกันมาบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดเพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดี แม้ว่าคำสั่งห้ามเขตกำหนดนั้นจะมีลักษณะใกล้เคียงกับคำสั่งคุ้มครองผู้เสียหายของประเทศสหรัฐอเมริกา ในความคิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวที่ศาลสามารถมีคำสั่งห้ามผู้กระทำความผิดเข้าไปยังบริเวณที่พัก ที่ทำงาน ของผู้เสียหาย หรือห้ามเข้าใกล้ผู้เสียหายในระยะที่ศาลกำหนด โดยคำสั่งดังกล่าว ผู้เสียหายสามารถร้องขอได้ตั้งแต่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจนกระทั่งคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณา ผู้เสียหายก็ยังร้องขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญาแก่ศาลได้ตลอดระยะเวลาดังกล่าว นอกจากนี้คำสั่งศาลดังกล่าวของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ได้ขยายความคุ้มครองแก่บุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เสียหายด้วย

เมื่อศึกษามาตรการดังกล่าวนี้จะพบว่าวัตถุประสงค์ของการมีคำสั่งห้ามเข้าเขตกำหนดนี้ มีขึ้นเพื่อเป็นมาตรการป้องกันไม่ได้จำเลยไปกระทำความผิดในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง โดยมุ่งเน้นให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนที่อยู่ในสถานที่ที่ศาลมีคำสั่งห้ามเข้า ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะมุ่งเน้นในการให้ความคุ้มครองหรือป้องกันผู้เสียหายหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดโดยตรงแต่อย่างใด เพียงแต่มาตรการดังกล่าวนี้สามารถนำไปใช้ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาโดยอนุโลมเท่านั้น ดังนั้นโดยหลักกฎหมายของวิธีการเพื่อความปลอดภัยว่าด้วยการห้ามเข้าเขตกำหนดจึงไม่สามารถนำมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญาได้

4.1.3 การเรียกประกันทัณฑ์บน

มาตรการในการเรียกประกันทัณฑ์บน เป็นมาตรการที่มีลักษณะของการป้องกันก่อนที่จะมีการกระทำความผิดจะเกิดขึ้น หรือใช้ในกรณีที่มีการกระทำซึ่งยังไม่ได้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดแต่ลักษณะของการกระทำนั้นมีลักษณะที่เป็นอันตรายแก่สังคมได้ ซึ่งมีลักษณะพิเศษของวิธีการเพื่อความปลอดภัยนี้ที่มีความแตกต่างจากวิธีการเพื่อความปลอดภัยวิธีอื่น เพราะวิธีการเพื่อความปลอดภัยโดยทั่วไปนั้นจะใช้บังคับได้ต่อเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว แต่วิธีการเพื่อความปลอดภัยว่าด้วยการเรียกประกันทัณฑ์บนสามารถใช้บังคับหรือสามารถนำมาใช้ได้

โดยไม่ต้องรอให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นก่อน เพียงแต่ที่เหตุอันควรเชื่อตามที่กล่าวมาข้างต้น ศาลก็สามารถสั่งเรียกประกันทัณฑ์บนได้ทันที

นอกจากนี้กรณีที่พนักงานอัยการได้เสนอข้อเท็จจริงต่อศาลว่าผู้กระทำความผิด อาจจะก่อเหตุร้ายแก่บุคคล หรือทรัพย์สินของบุคคลอื่น หรือจะกระทำการให้เกิดความเสียหายแก่ สิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติ แม้ผู้นั้นจะไม่ได้กระทำความผิด แต่มีเหตุอันควรเชื่อ ศาลก็ อาจสั่งให้ทำทัณฑ์บนหรือหาหลักประกัน แต่ถ้าหาไม่ได้ ศาลก็อาจให้กักกันจนกว่าจะหาทัณฑ์บน ได้ หรือจะสั่งห้ามเข้าเขตกำหนดภายใน 5 ปีเมื่อผู้นั้นพ้นตามคำพิพากษาแล้ว ซึ่งอำนาจในการร้อง ขอให้มีการวางประกันทัณฑ์บนนี้กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของพนักงานอัยการเช่นเดียวกัน

การเรียกประกันทัณฑ์บนนี้แม้ผู้เสียหายจะเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการ กระทำของผู้กระทำความผิดก็ตาม แต่ผู้เสียหายเองไม่มีสิทธิที่จะร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้กระทำ ความผิดทำประกันทัณฑ์บนหรือหาหลักประกันแต่อย่างใด ซึ่งโดยหลักแล้วการทำประกันทัณฑ์ บนจะใช้กับการกระทำที่ยังไม่ถึงขั้นของการลงมือกระทำความผิด แต่มีไว้เพื่อป้องกันการกระทำ ความผิด จึงถือว่าเป็นการป้องกันการกระทำความผิดไว้ล่วงหน้า สามารถนำมาปรับใช้ในการให้ ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาได้ แต่การใช้มาตรการดังกล่าวผู้เสียหายจะต้องใช้โดยการ ร้องขอผ่านทางพนักงานอัยการ หรือศาลวิเคราะห์เห็นสมควรที่จะใช้มาตรการดังกล่าวเท่านั้น ซึ่ง ถือเป็นข้อจำกัดสิทธิของผู้เสียหายประการหนึ่ง

ดังนั้นการเรียกประกันทัณฑ์บนจึงเป็นวิธีการเพื่อปลอดภัยอย่างหนึ่งที่สามารถ นำมาปรับใช้ในการคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญาได้ แต่สิทธิในการร้องขอนั้น ผู้เสียหายไม่มีสิทธิในการร้องขอแต่อย่างใด หากผู้เสียหายต้องการที่จะขอให้มีการใช้วิธีการ ดังกล่าว ผู้เสียหายก็จะต้องร้องขอโดยผ่านทางพนักงานอัยการ โดยให้พนักงานอัยการเป็นผู้ร้องขอ ซึ่งขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของพนักงานอัยการที่จะร้องขอหรือไม่ก็ได้ ซึ่งถือเป็นการจำกัดสิทธิของ ผู้เสียหายประการหนึ่ง

4.1.4 การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล

มาตรการการคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล เป็นมาตรการที่มีลักษณะป้องกันไม่ให้มี การกระทำความผิดในอนาคต โดยควบคุมบุคคลบางประเภทไว้ในสถานพยาบาลเพื่อไม่ให้บุคคลเหล่านี้ ไปก่อความเดือดร้อนกับสังคมหรือบุคคลภายนอก ซึ่งการที่จะร้องขอให้ควบคุมตัวบุคคลผู้มีจิต บกพร่อง โรคนจิต หรือจิตฟั่นเฟือน ไว้ในสถานพยาบาลได้นั้น จะต้องได้ความว่าบุคคลนั้นกระทำ ความผิดและศาลได้มีคำพิพากษาว่าบุคคลได้กระทำความผิดจริงแต่ไม่ต้องรับโทษหรือลดโทษดำ กว่าที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้เนื่องมาจากสภาพทางกายภาพของบุคคลเหล่านั้น ศาลจึงมีคำสั่ง

ควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวไว้ในสถานพยาบาล จะเห็นได้ว่าการควบคุมไว้ในสถานพยาบาลจะเกิดขึ้นหลังจากมีคำพิพากษาแล้ว ดังนั้นมาตรการดังกล่าวไม่สามารถนำมาคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญาได้ เช่นเดียวกับกรณีผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลผู้เสพสุราเป็นอาชญากรหรือผู้เสพยาเสพติดให้โทษตามมาตรา 49 เช่นกัน ในขณะที่เหตุการณ์จะร้องขอให้ควบคุมบุคคลดังกล่าวไว้ในสถานพยาบาลนั้น เป็นอำนาจของศาลเท่านั้น ผู้เสียหายไม่สามารถร้องขอให้ศาลมีคำสั่งดังกล่าวได้แต่อย่างใด ถือเป็นดุลยพินิจของศาลในการพิจารณาเรื่องดังกล่าว

4.1.5 การห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง

มาตรการดังกล่าวนี้มีขึ้นเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดโดยอาศัยการประกอบอาชีพของตนเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดได้แต่อย่างใด โดยมาตรการหรือคำสั่งนี้จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลผู้กระทำความผิดได้อาศัยอาชีพหรือวิชาชีพในการกระทำความผิดและศาลได้พิพากษาให้ลงโทษผู้นั้น นอกจากนี้วิธีการเพื่อความปลอดภัยดังกล่าวกฎหมายไม่ได้กำหนดให้ผู้เสียหายสามารถร้องขอวิธีการเพื่อความปลอดภัยดังกล่าวได้แต่อย่างใด แต่ถือเป็นดุลยพินิจของศาลที่ศาลจะสั่งห้ามจำเลยประกอบอาชีพบางอย่างเท่านั้น ดังนั้นในระหว่างการดำเนินคดีอาญาจึงไม่สามารถนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยในการห้ามประกอบอาชีพบางอย่างมาใช้เป็นมาตรการในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญาได้ เพราะโดยสภาพของการบังคับวิธีการดังกล่าวไม่มีความเหมาะสมและไม่สามารถดำเนินการในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายได้แต่อย่างใด

เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาข้างต้นนี้ จะพบว่ามาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายโดยวิธีการเพื่อความปลอดภัยทั้ง 5 ลักษณะคือ การกักกัน , การห้ามเข้าเขตกำหนด , การเรียกประกันทัณฑ์บน , การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลและการห้ามประกอบอาชีพบางอย่างจะพบว่าการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญามีข้อจำกัดในการนำมาปรับใช้ กล่าวคือการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยมาปรับใช้เพื่อเป็นมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญาที่จะสามารถนำมาปรับใช้เป็นมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการพิจารณาได้เพียงลักษณะเดียวคือ วิธีการเพื่อความปลอดภัยว่าด้วยการประกันทัณฑ์บน ส่วนวิธีการเพื่อความปลอดภัยทั้ง 4 ลักษณะที่เหลือ นอกเหนือไปจากการประกันทัณฑ์บนนั้นไม่มีความเหมาะสมในการนำวิธีการนี้มาใช้ในรูปแบบของมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญาได้แต่อย่างใดเพราะวิธีการเพื่อความปลอดภัยทั้ง 4 ลักษณะดังกล่าวจะมีผลบังคับใช้ก็คือศาลมีคำสั่งหรือมีคำพิพากษาเท่านั้น ซึ่งหมายความว่าต้องผ่านกระบวนการหรือขั้นตอนการพิจารณาคดีในชั้นศาลมาก่อนเท่านั้น มาตรการทั้งหลายดังกล่าวข้างต้นจึงจะสามารถมีผลบังคับใช้ต่อผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้กระทำความผิดเท่านั้น หากไม่ผ่านขั้นตอนหรือกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาลแล้ว มาตรการดังกล่าวก็จะนำมาบังคับใช้ต่อผู้ถูก

กล่าวหาหรือผู้กระทำความผิด หรือจะนำมาคุ้มครองต่อผู้เสียหายไม่ได้โดยเด็ดขาด ในขณะที่วิธีการเพื่อความปลอดภัยว่าด้วยการประกันทัณฑ์บนนั้นสามารถนำมาใช้ในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญาได้ เพราะวิธีการดังกล่าวนี้ศาลสามารถมีคำสั่งให้มีการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยดังกล่าวในระหว่างการพิจารณาคดีได้ แต่วิธีการเพื่อความปลอดภัยดังกล่าวนี้ก็มีข้อจำกัด กล่าวคือ การร้องขอวิธีการเพื่อความปลอดภัยดังกล่าวนี้ ฎหมายให้อำนาจแก่พนักงานอัยการในการร้องขอเท่านั้น ผู้เสียหายหรือบุคคลอื่น ไม่มีอำนาจในการร้องขอแต่อย่างใด ซึ่งอำนาจในการร้องขอดังกล่าวถือเป็นดุลยพินิจของพนักงานอัยการ ซึ่งทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถดำเนินการเพื่อการร้องขอความคุ้มครองโดยการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพแต่อย่างใด

4.2 ปัญหาของมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

สำหรับมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นไม่ได้มีการระบุถึงสิทธิและรูปแบบของมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายโดยชัดเจน แต่หากพิจารณาจากหลักกฎหมายและเจตนารมณ์ของกฎหมายแล้วจะพบว่าบางมาตราในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สามารถนำมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญา ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

4.2.1 การกำหนดเงื่อนไขการออกหมาย หรือการปฏิบัติต่างๆต่อผู้ต้องหาหรือ

จำเลย

หมายดังกล่าวข้างต้น หมายถึง การออกหมายจับ , การควบคุมตัว และการปล่อยตัวชั่วคราวซึ่งถือเป็นหลักเกณฑ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ต้องหาหรือจำเลยเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่ในการออกหมายดังกล่าวสามารถกำหนดเงื่อนไขในการออกหมายได้ หากผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำการหรืออาจมีพฤติกรรมที่อาจก่อความวุ่นวาย , อันตราย หรือความเสียหายใดๆที่อาจเกิดขึ้นกับผู้เสียหายได้ การออกหมายจึงเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่สามารถนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ออกห่างจากผู้เสียหาย ซึ่งถือเป็นมาตรการในการให้ความคุ้มครองปลอดภัยแก่ผู้เสียหายในรูปแบบหนึ่ง

แม้มาตรการดังกล่าวจะสามารถนำมาใช้ในการคุ้มครองผู้เสียหายอย่างหนึ่ง แต่เป็นการคุ้มครองผู้เสียหายที่อยู่ในฐานะของพยานเสียมากกว่าเนื่องจากมาตรการในการออกหมายต่างๆก็เพื่อป้องกันการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะเข้าไปยุ่งกับพยาน หรือก่อให้เกิดอันตราย หรือความเสียหายใดๆกับพยานหลักฐานเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคดีและสะดวกในการดำเนินคดีในกระบวนการ การยุติธรรมเท่านั้น ไม่ได้มีเจตนารมณ์ที่จะมุ่งคุ้มครองผู้เสียหายโดยตรงแต่อย่างใด เพียงแต่หลักเกณฑ์ในการออกหมายดังกล่าวสามารถนำมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย

ในคดี อาญาได้ แต่การคุ้มครองดังกล่าวที่นำมาปรับใช้กับการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายนั้นจะไม่สามารถขยายความคุ้มครองไปถึงบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เสียหายแต่อย่างใด เว้นแต่บุคคลที่มีความใกล้ชิดดังกล่าวจะถูกอ้างเป็นพยานในคดีอาญาดังกล่าว

4.2.2 การห้ามมิให้พนักงานสอบสวนกระทำการอันเป็นการขัดขวางต่อการที่ผู้เสียหายหรือพยานจะให้ถ้อยคำด้วยความเต็มใจ

มาตรการดังกล่าวนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ซึ่งมีเพื่อคุ้มครองสิทธิของพยานหรือผู้เสียหายที่อยู่ในฐานะของพยานบุคคลในคดี โดยห้ามมิให้พนักงานสอบสวนกระทำการตักเตือน พูดยุติหรือใช้กลอุบายอื่นต่อผู้เสียหาย เพื่อป้องกันมิให้ผู้เสียหายไม่ให้ความร่วมมือในการให้ถ้อยคำ เพราะในการให้ถ้อยคำต่อพนักงานสอบสวนของผู้เสียหาย ควรจะต้องให้ถ้อยคำด้วยความสมัครใจ เต็มใจ ประกอบกับซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความยุติธรรมและบรรลุเป้าหมายของกระบวนการยุติธรรมได้ และแม้พนักงานสอบสวนจะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมก็ตาม แต่ก็สามารถกระทำความผิดและก่อให้เกิดความเสียหายได้ แม้การกระทำดังกล่าวจะเป็นการกระทำโดยปฏิบัติตามหน้าที่ก็ตาม ซึ่งหากไม่มีการกำหนดมาตรการดังกล่าว ก็จะทำให้เกิดปัญหาการข่มขู่ หรือกระทำการใดๆ ที่ส่งผลให้ผู้เสียหายไม่สามารถให้ถ้อยคำที่แท้จริงหรือให้ความร่วมมือในการดำเนินคดีได้อย่างยุติธรรมได้ และเมื่อผู้เสียหายตกเป็นเหยื่อของการกระทำผิดของผู้กระทำความผิดแล้ว ผู้เสียหายก็ไม่ควรถูกซ้ำเติม , ละเมิดหรือการกระทำที่ไม่เป็นธรรมจากการดำเนินคดีของกระบวนการยุติธรรม จนตกเป็นเหยื่อของกระบวนการยุติธรรมอีก

หลักเกณฑ์ดังกล่าวมีข้อจำกัดอย่างหนึ่งคือ ผู้เสียหายที่จะได้รับความคุ้มครองจากหลักกฎหมายดังกล่าวนี้จะได้รับความคุ้มครองก็ต่อเมื่อ พนักงานสอบสวนเห็นว่าการให้ถ้อยคำของผู้เสียหายจะมีประโยชน์ในการดำเนินคดี จึงจะสามารถมีอำนาจเรียกตัวผู้เสียหายมาให้ถ้อยคำและให้ความคุ้มครองตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ ซึ่งถือเป็นอำนาจดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนที่จะเรียกผู้เสียหายมาให้ถ้อยคำต่อพนักงานสอบสวนหรือไม่ก็ได้ และไม่ได้มีอำนาจของผู้เสียหายในการโต้แย้งดุลยพินิจดังกล่าวของพนักงานสอบสวนได้

มาตรการดังกล่าวนี้สามารถนำมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชั้นการสอบสวน

4.2.3 การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิงในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ

การกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายที่เป็นหญิงนั้น นอกจากที่ผู้เสียหายจะต้องบาดเจ็บจากการถูกทำร้ายทางร่างกายอันเนื่องจากการกระทำความผิดดังกล่าวแล้ว สภาพจิตใจของผู้เสียหายเองก็บอบช้ำไม่ต่างจากบาดแผลที่เกิดขึ้นตามร่างกายหรืออาจจะมากกว่า

นั้น ซึ่งในอดีตนั้นในการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับเพศนั้น พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่เป็นผู้ชายและในระหว่างการสอบสวนเพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงเพื่อทำการสรุปสำนวนและนำตัวผู้กระทำความผิดเพื่อฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาลต่อไปนั้น คำถามบางคำถามที่พนักงานสอบสวนสอบถามกับผู้เสียหาย แม้จะเป็นการกระทำเพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงเพื่อใช้ประกอบในการจับกุมตัวและลงโทษผู้กระทำความผิดต่อไป แต่ก็อาจจะทำให้ผู้เสียหายเกิดความรู้สึกไม่กล้าตอบคำถาม เช่น ให้อธิบายถึงลักษณะของการกระทำความผิด ซึ่งการตั้งคำถามของพนักงานสอบสวนอาจจะทำร้ายจิตใจของผู้เสียหายได้ หรือผู้เสียหายอาจเกิดความรู้สึกอายหรือไม่สบายใจ และไม่กล้าที่จะตอบคำถามต่อพนักงานสอบสวนที่เป็นผู้ชาย จึงกำหนดมาตรการในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากปัญหาดังกล่าว โดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนที่ดำเนินการสอบสวนคดีความเกี่ยวกับเพศที่ผู้เสียหายเป็นหญิงนั้น ต้องเป็นพนักงานสอบสวนที่เป็นหญิง เพื่อให้ผู้เสียหายเกิดความรู้สึกผ่อนคลาย ลดความตึงเครียดและมีความกดดันน้อยกว่าในกรณีที่พนักงานสอบสวนที่เป็นผู้ชาย จึงมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ.2551 โดยบัญญัติวรรคสี่เพิ่มเติมขึ้นในมาตรา 133

นอกจากนี้ได้มีการกำหนดมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายอีกรูปแบบหนึ่ง คือ ผู้เสียหายที่เป็นหญิงในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศนั้นสามารถร้องขอให้บุคคลอยู่ร่วมในการถามปากคำของผู้เสียหายได้ โดยที่บุคคลที่เข้าร่วมในการสอบสวนดังกล่าว ไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลที่เป็นกลุ่มสหวิชาชีพแต่อย่างใด แต่อาจเป็นบุคคลที่ผู้เสียหายอยากให้อยู่ร่วมในการสอบสวนด้วย เช่น ญาติพี่น้องของผู้เสียหาย หรือทนายความอยู่ร่วมในการถามปากค่านั้นด้วยก็ได้เนื่องมาจากเป็นเรื่องราวที่กระทบกระเทือนทางจิตใจ ควรให้ผู้เสียหายหยุดพักชั่วคราวก่อนได้ เพื่อทำการฟื้นฟูบำบัดสภาพจิตใจของผู้เสียหายให้กลับมาเป็นปกติ นักสังคมสงเคราะห์หรือบุคคลที่ผู้เสียหายไว้วางใจสามารถมีส่วนร่วมในการพูดคุย ให้ผู้เสียหายมีความรู้สึกผ่อนคลายขึ้น จึงดำเนินการสืบพยานต่อไป มาตรการดังกล่าวนี้จึงสามารถนำมาใช้ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญาได้ แต่สามารถใช้ได้กับผู้เสียหายที่เป็นหญิงเท่านั้น

4.2.4 การคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือพยานในการชี้ตัวบุคคล

การดำเนินคดีอาญา สิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อเป็นหลักฐานในการยืนยันว่าผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดจริง ซึ่งกระบวนการในการแสวงหาพยานหลักฐานที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งคือการชี้ตัวผู้ต้องหาโดยผู้เสียหายหรือพยานเพื่อยืนยันตัวผู้กระทำความผิดในชั้นสอบสวน ซึ่งในชั้นดังกล่าวก็มีมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายเช่นกัน

มาตรการในการคุ้มครองดังกล่าวคือการจัดให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหาโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีการชี้ตัวยืนยันผู้ต้องหาในสถานที่ที่เหมาะสม

โดยจะคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายหรือพยานตามความเหมาะสม ซึ่งได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 วรรคห้า

ในทางปฏิบัตินั้นพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจจะดำเนินการ โดยวิธีการชี้ตัวผู้ต้องหาโดยมิให้ผู้ต้องหามองเห็นผู้ชี้ตัว เนื่องจากการชี้ตัวโดยวิธีการที่ให้ผู้เสียหายหรือพยานเข้าชี้ตัวผู้ต้องหาในลักษณะที่ให้ผู้เสียหายหรือพยานที่ชี้ตัวต้องเผชิญหน้ากับผู้ต้องหา เป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสม อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้กล่าวหาหรือพยานผู้ชี้ตัวผู้ต้องหา ในกรณีที่ผู้ต้องหา มีอิทธิพล ผู้เสียหายหรือพยานอาจไม่กล้าชี้หรือเจตนาชี้ให้ผิดตัว เนื่องจากเกรงกลัวว่าจะได้รับอันตราย ซึ่งถือเป็นการไม่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายหรือพยานและโดยเฉพาะอย่างยิ่งพยานซึ่งเป็นผู้ที่เสียสละมาให้ความร่วมมือต่อรัฐ และในบางครั้งผู้เสียหายที่เข้าชี้ตัวผู้ต้องหาได้ทำร้ายร่างกายผู้ต้องหาโดยที่ผู้อำนวยการชี้ตัวผู้ต้องหาไม่อาจป้องกันได้เป็นการเสียหายต่อภาพพจน์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ไม่สามารถควบคุมเหตุการณ์ดังกล่าวได้ ทั้งในการจัดให้ผู้กล่าวหาหรือพยานเข้าชี้ตัวผู้ต้องหาในลักษณะที่ให้ผู้ชี้ตัวต้องเผชิญหน้ากับผู้ต้องหา ยังไม่เป็นการสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 244 ที่บัญญัติว่าบุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับการคุ้มครองและการปฏิบัติที่เหมาะสม เว้นแต่ผู้เสียหายหรือพยานจะยินยอมให้มีการชี้ตัวโดยมีการเผชิญหน้ากับผู้ต้องหาได้

ในการชี้ตัวนั้นอาจกระทำได้ที่ทั้งในสถานีตำรวจหรือสถานที่อื่น สำหรับผู้ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกหรือภาพถ่าย ให้พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีหรือผู้บังคับบัญชาเป็นผู้ดำเนินการและสถานที่ที่จะทำการชี้ตัวผู้ต้องหา ต้องเป็นห้องที่มีกำแพงที่จะป้องกันไม่ให้บุคคลภายนอกมองเห็นบุคคลที่อยู่ภายในห้องได้จากทางอื่นนอกจากช่องกระจก (มีขนาดพอสมควรที่จะมองเข้าไปภายในห้องได้โดยสะดวก) กระจกที่ใช้เป็นกระจกมองทางเดียว (one-way mirror) โดยติดตั้งให้ผู้ชี้ตัวผู้ต้องหามองผ่านเข้าไปในห้องชี้ตัวผู้ต้องหาได้ แต่บุคคลภายในห้องชี้ตัวผู้ต้องหาไม่สามารถมองเห็นบุคคลที่อยู่ภายนอกห้องชี้ตัวได้ และภายในห้องชี้ตัวผู้ต้องหาต้องมีแสงสว่างเพียงพอที่จะเห็นบุคคลภายในห้องได้อย่างชัดเจน

มาตรการดังกล่าวนี้ถือเป็นมาตรการที่ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายได้เป็นอย่างดี เพราะหากให้มีการเผชิญหน้ากับผู้ต้องหาในขณะที่ทำการชี้ตัวแล้ว ผู้เสียหายอาจเกิดความหวาดกลัวไม่กล้าชี้ตัวผู้กระทำความผิด เนื่องจากอาจเกิดความเกรงกลัวว่า หากผู้ต้องหาไม่อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่แล้ว เช่น ได้รับการประกันตัวในระหว่างการสอบสวนหรือในระหว่างพิจารณาคดี ผู้ต้องหาอาจกลับมาทำร้ายตน หรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับตัวผู้เสียหาย เช่น บิดา มารดา เป็นต้น ทำให้ผู้เสียหายไม่กล้าชี้ตัวเพื่อยืนยันการกระทำความผิดของผู้ต้องหาได้ และในที่สุด

กระบวนการยุติธรรมก็จะไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้ผู้เสียหายและลงโทษผู้ที่กระทำ ความผิดตามกฎหมายได้ในที่สุด

4.2.5 การแจ้งคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีให้ผู้เกี่ยวข้องทราบและการปล่อยตัว

ผู้ต้องหา

หลักการดังกล่าว ได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 146 และมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายดังกล่าวนี้ เป็นมาตรการที่มีลักษณะมุ่งเน้นการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย กล่าวคือเมื่อผู้เสียหายร้องทุกข์ และสำนวนได้อยู่ในการพิจารณาของพนักงานอัยการ ก่อนที่จะมีการฟ้องร้องดำเนินคดีในชั้นศาลต่อไปนั้น เมื่อทำการสอบสวนและพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ถูกกล่าวหา ก็ต้องแจ้งให้ผู้เสียหายทราบ เพราะคำสั่งดังกล่าวมีผลกระทบต่อผู้เสียหายโดยตรงที่จะไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหาโดยพนักงานอัยการได้ ผู้เสียหายจึงย่อมมีสิทธิที่จะทราบถึงคำสั่งดังกล่าวได้ นอกจากสิทธิที่จะทราบคำสั่งดังกล่าวแล้ว ผู้เสียหายยังมีสิทธิที่จะทราบสรุปยานหลักฐานพร้อมความเห็นของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสั่งคดี

มาตรการคุ้มครองดังกล่าวนี้ ได้ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายสหรัฐเช่นกัน โดยพนักงานอัยการจะต้องดำเนินการในการให้ความคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในชั้นดำเนินคดี ซึ่งกำหนดลักษณะในการคุ้มครองสิทธิของเหยื่อโดยพนักงานอัยการไว้หลายประการ เช่น พนักงานอัยการมีหน้าที่ที่จะต้องให้เหยื่อทราบถึงข้อมูลและข่าวสารที่เกี่ยวข้อง , สิทธิทั้งหลายของผู้เสียหายในระหว่างคดีอยู่ในระหว่างการดำเนินการของพนักงานอัยการ เป็นต้น ซึ่งการแจ้งคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีนั้นก็เป็นส่วนหนึ่งในหน้าที่ของพนักงานอัยการ แต่ประมวลกฎหมายสหรัฐนั้น ได้กำหนดหน้าที่ของพนักงานอัยการที่มีต่อผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในจำนวนที่มากกว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยกำหนดไว้ ซึ่งแสดงถึงความตั้งใจและการให้ความสำคัญในการมุ่งให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย

4.2.6 การคุ้มครองโดยการโอนคดีเพื่อความปลอดภัย

มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายดังกล่าว เป็นมาตรการในการให้ความคุ้มครองในชั้นศาล โดยศาลจะเป็นหน่วยงานที่ให้ความคุ้มครองดังกล่าว ในการโอนคดีดังกล่าวถือเป็นการโอนคดีในกรณีพิเศษซึ่งใช้ในกรณีที่มิใช่จริงในทางภาวะวิสัยอันสื่อแสดงว่าอาจขัดขวางต่อการไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา หรือน่ากลัวว่าจะเกิดความไม่สงบหรือเหตุร้ายแรงอย่างอื่น โดยในการพิจารณาดังกล่าวนี้จะพิจารณาจากลักษณะของความผิด ฐานะของจำเลย จำนวนของจำเลย ความรู้สึกของประชาชน หรือเหตุอย่างอื่นเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาว่ามีเหตุสมควรที่จะให้มีการโอนคดีหรือไม่ ซึ่งบุคคลที่มีอำนาจในการร้องขอให้มีการโอนคดีนั้น สามารถร้องขอได้ทั้ง

โจทก์และจำเลย โดยร้องขอต่ออธิบดีศาลฎีกา ซึ่งปัจจุบันก็คือประธานศาลฎีกาท่านนั้น ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 26

มาตรการนี้สามารถใช้ได้ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดหรือจำเลยเป็นบุคคลผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ มีตำแหน่งหน้าที่เช่น เป็นข้าราชการระดับสูง ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น นอกจากนี้การร้องขอตามมาตรการดังกล่าว ไม่จำเป็นว่าจะสามารถร้องขอได้ต่อเมื่อมีการกระทำความผิดในระหว่างการพิจารณาคดีโดยจำเลยเสียก่อนแต่อย่างใด แม้มีเหตุการณ์หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าอาจมีเหตุการณ์ตามมาตรา 26 นี้เกิดขึ้นก็สามารถร้องขอมาตรการคุ้มครองดังกล่าวนี้ได้ ซึ่งถือเป็นมาตรการที่มีลักษณะการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดเกิดขึ้น และมาตรการนี้ไม่ได้คุ้มครองเฉพาะฝ่ายผู้เสียหายเท่านั้น แต่ฝ่ายผู้กระทำความผิดเองก็สามารถร้องขอมาตรการคุ้มครองดังกล่าวนี้ได้เช่นกัน

การร้องขอมาตรการนี้ จะต้องมีเหตุการณ์ที่มีลักษณะรุนแรง หรือมีลักษณะส่งผลต่อการพิจารณาคดีได้ ดังนั้นหากเป็นเหตุการณ์เล็กน้อย เช่น การด่าทอกัน หรืออ้างว่ากลัวจะไม่ได้รับความเป็นธรรมในการดำเนินคดี ก็อาจถือว่าไม่มีความจำเป็นที่จะร้องขอให้มีการโอนคดีแต่อย่างใด

4.2.7 มาตรการคุ้มครองโดยการสืบพยานล่วงหน้า

โดยหลักทั่วไปของการสืบพยานนั้น จะต้องฟ้องคดีก่อนและต้องทำการสืบพยานต่อหน้าจำเลย แต่ก็มีข้อยกเว้นโดยสามารถทำการสืบพยานก่อนฟ้องได้ ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 237 ทวิ ซึ่งมาตรการดังกล่าวนี้ใช้กับการสืบพยานบุคคล

สำหรับผู้ที่เสียหายที่จะได้รับความคุ้มครองตามมาตรการดังกล่าวนี้ จะต้องเป็นผู้เสียหายที่อยู่ในฐานะของพยาน ซึ่งมาตรการดังกล่าวนี้จะสามารถแก้ปัญหาการที่ผู้เสียหายหรือพยานได้รับการข่มขู่ หรือถูกบีบบังคับจากผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีอิทธิพล โดยมาตรา 237 ทวินี พนักงานอัยการหรือผู้เสียหายสามารถร้องขอก็ได้ ซึ่งมาตรการนี้สามารถช่วยเหลือผู้เสียหายที่อยู่ในฐานะของพยานจากการถูกข่มขู่ หรือถูกบีบบังคับจากจำเลยที่มีอิทธิพล โดยเป็นการหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้เสียหายให้พินจากภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว แต่มาตรการดังกล่าวก็ไม่สามารถยับยั้งการกระทำความผิดเพราะมาตรการดังกล่าว ไม่ได้มุ่งเน้นที่จะไปบังคับเอากับตัวของผู้กระทำความผิดนั้นแต่อย่างใด

การกระทำดังกล่าวที่เป็นการยุ้งเหยียงพยานเทียบเคียงได้กับการกระทำที่เป็นการรบกวนพยาน หรือการกระทำที่เป็นการยุ้งเหยียงกับพยานซึ่งการกระทำดังกล่าว ตามกฎหมาย

คุ้มครองเหยื่อและพยาน ค.ศ.1982 (Victim and Witness Protection Act of 1982 (VWPA)) ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยถือว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการกระทำที่เป็นความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรม ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาที่ผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดไปกระทำการใดๆที่เป็นการยุ่งเหยิงกับพยานไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดๆก็ตาม เพื่อกระบวนการดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและผู้เสียหายสามารถดำเนินคดีได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ประเทศไทยไม่มีฐานความผิดดังกล่าวเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดดังกล่าวแต่อย่างใด

4.2.8 การคุ้มครองโดยการสืบพยานด้วยถ่ายทอดภาพและเสียง

มาตรการคุ้มครองดังกล่าวนี้ ใช้สำหรับผู้เสียหายหรือผู้เสียหายที่อยู่ในฐานะพยาน และมีอายุไม่เกินอายุ 18 ปี เนื่องจากด้วยความที่เป็นเด็ก ซึ่งมีวุฒิภาวะต่ำ ซึ่งการสืบพยานด้วยการเผชิญหน้ากับผู้กระทำความผิดอาจทำให้เกิดความหวาดกลัวได้ง่าย อีกทั้งในการพิจารณาคดีคำถามที่คู่ความทั้งสองฝ่ายถามผู้เสียหายอาจสร้างความกดดันและหวาดกลัว เนื่องจากการใช้คำถามไม่ถูกต้องหรือเหตุประการอื่นๆก็ตาม จึงมีมาตรการคุ้มครองดังกล่าว ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ตี

มาตรการคุ้มครองนี้เป็นการคุ้มครองในระหว่างที่อยู่ในระหว่างการดำเนินคดีในชั้นศาล และเป็นข้อบังคับที่ศาลจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้อย่างเคร่งครัด โดยต้องจัดสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับผู้เสียหายที่อายุไม่เกิน 18 ปีดังกล่าว มาตรการนี้มีลักษณะเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย เพื่อให้ผู้เสียหายสามารถดำเนินคดีอย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องกดดันหรือหวาดกลัวจากกระบวนการดำเนินคดีแต่อย่างใด

4.2.9 สิทธิในการที่จะไม่ตอบคำถามซึ่งอาจทำให้ถูกฟ้องเป็นคดีอาญาได้

มาตรการนี้เป็นมาตรการที่คุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายที่อยู่ในฐานะพยานในคดีดังที่ปรากฏในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 234 ซึ่งผู้เสียหายที่อยู่ในฐานะพยานมีสิทธิที่จะตอบคำถามหรือไม่ก็ได้ หากคำถามดังกล่าวนั้นอาจจะถูกทำให้ผู้เสียหายถูกฟ้องคดีอาญา โดยในการคุ้มครองสิทธิดังกล่าว

การคุ้มครองสิทธิดังกล่าว ศาลสามารถดำเนินการในการให้ความคุ้มครองสิทธิได้ โดยศาลจะทำการวินิจฉัยว่าคำถามที่ผู้เสียหายถูกถามจะทำให้ผู้เสียหายที่เป็นพยานถูกฟ้องคดีอาญาหรือไม่ ศาลจะทำเพียงหน้าที่เตือนผู้เสียหายที่อยู่ในฐานะพยานเท่านั้น มาตรการนี้ถือว่ามิประโยชน์ต่อผู้เสียหายอย่างยิ่ง เนื่องจากในการดำเนินคดีนั้น ผู้เสียหายที่อยู่ในฐานะพยานอาจจะไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมาย รวมทั้งสิทธิที่ตนมีอยู่ การที่ศาลช่วยเหลือผู้เสียหายโดยการคุ้มครองสิทธิด้วยวิธีการดังกล่าว จะทำให้ผู้เสียหายที่อยู่ในฐานะพยานในคดีสามารถให้ความร่วมมือในการสืบพยาน

ได้อย่างเต็มที่โดยที่ไม่ต้องวิตกว่าคำถามที่ถูกถามดังกล่าวจะนำความเดือดร้อนหรือทำให้ตนถูกฟ้องร้องคดีในภายหลังแต่อย่างไร

4.2.10 สิทธิของผู้เสียหายในคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องอาญา

สิทธิในคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญานั้น เป็นการเรียกร้องอันมีมูลฐานความรับผิดชอบเนื่องมาจากการกระทำผิดอาญา โดยเรียกทรัพย์สินหรือค่าสินไหมทดแทนโดยผ่านทาง การดำเนินการโดยพนักงานอัยการ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 ในกรณี ความผิด 9 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ และผู้เสียหายสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทน เนื่องมาจากการได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจหรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกาย หรือชื่อเสียง ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการดังกล่าวได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้อแล้ว

มาตรการดังกล่าวนี้เป็นมาตรการในการชดเชยเยียวยาโดยผู้กระทำความผิดและ โดยรัฐ ซึ่งเป็นการเยียวยาความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับจากการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น มาตรการดังกล่าวไม่สามารถนำไปใช้ในการป้องกันการกระทำความผิดไม่ให้เกิดขึ้นได้ นอกจากนี้การร้องขอค่าสินไหมทดแทนไม่ว่าจะเป็นการร้องขอตามมาตรา 43 หรือ 44/1 ก็ตาม กฎหมายได้กำหนดให้ เป็นอำนาจของพนักงานอัยการเท่านั้น ผู้เสียหายไม่สามารถร้องขอได้ตามลำพัง หากผู้เสียหาย ต้องการการเยียวยาความเสียหายดังกล่าวจะต้องร้องขอโดยผ่านทางพนักงานอัยการเท่านั้น ผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นโดยตรงนั้น ไม่สามารถร้องขอได้แต่อย่างไร ซึ่งถือเป็นการจำกัดอำนาจของผู้เสียหาย

การเยียวยาความเสียหายในคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญานั้น บรรดาความเสียหาย หรือค่าสินไหมทดแทนนั้นจะครอบคลุมเฉพาะความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับเท่านั้น ไม่ได้ ครอบคลุมถึงบุคคลทั้งหลายที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เสียหายแต่อย่างไร และค่าสินไหม ทดแทนที่สามารถเรียกร้องจะต้องเป็นค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดโดยตรงเท่านั้น ถ้า หากผู้เสียหายต้องการเรียกร้องค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนอื่นๆ เช่น ละเมิด ผู้เสียหายจะต้อง ไปดำเนินการฟ้องร้องคดีด้วยตนเอง ขณะเดียวกันผู้เสียหายที่มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย เท่านั้น ดังนั้นบุคคลที่อยู่ในฐานะของเหยื่ออาชญากรรม หรือบุคคลที่มีส่วนร่วมในการกระทำ ความผิดก็จะไม่สามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้แต่อย่างไร ในขณะที่กฎหมายของประเทศ สหรัฐอเมริกานั้น ได้มีการออกกฎหมายซึ่งการคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศสหรัฐนั้นได้ ครอบคลุมถึงเหยื่ออาชญากรรมด้วย

มาตรการนี้ไม่สามารถป้องกันไม่ให้การกระทำความผิดล่วงหน้าได้แต่อย่างไร อีกทั้งมาตรการดังกล่าวนี้ก็ไม่ใช่วิธีมาตรการในการคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้เสียหายหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เสียหายได้แต่อย่างใด

4.3 ปัญหาของมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544

การคุ้มครองดังกล่าวนี้เกิดจากแนวความคิดว่ารัฐมีความจำเป็นที่ต้องให้ความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อย และป้องกันไม่ให้อาชญากรรมเกิดขึ้นแก่ประชาชนทุกคน ดังนั้นเมื่อประชาชนที่อยู่ในความดูแลของรัฐนั้นๆ ได้รับความเดือดร้อนจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้น ก็ถือว่าเป็นความผิดของรัฐที่ไม่สามารถให้ความคุ้มครอง ปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินแก่ประชาชนได้ จึงเกิดแนวความคิดในเรื่องของรัฐสวัสดิการ

ประเทศไทยก็ได้รับแนวความคิดดังกล่าวมาใช้ในการเยียวยา หรือบรรเทาความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ เพราะเมื่อคดีอาญาเกิดขึ้นและสามารถจับผู้กระทำผิดได้ นำมาลงโทษตามกฎหมายนั้นๆแล้ว แต่ผู้เสียหายหรือทายาทของเขาจะไม่ได้รับการทดแทนใดๆเหมือนในคดีแพ่งแต่อย่างใด ทั้งๆที่เป็นหน้าที่ของรับในการคุ้มครองให้ประชาชนปลอดภัยจากอาชญากรรม เพื่อความยุติธรรม และเมตตาจิตของรัฐจึงออกกฎหมายเพื่อชดเชยความสูญเสีย บรรเทาและเยียวยาความเสียหายของผู้เสียหาย จึงมีการตราพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาพ.ศ.2544 โดยเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อรับรองสิทธิของบุคคลตามบทบัญญัติมาตรา 245 และ 246 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นการรับรองสิทธิของผู้ที่ได้รับความเสียหาย เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น

พระราชบัญญัตินี้จะให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำ ความผิด โดยที่ผู้เสียหายนั้นจะต้องไม่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดแต่อย่างใด ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งผู้เสียหายจะต้องไม่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดแต่อย่างใด นอกจากนี้ผู้เสียหายดังกล่าวจะต้องเป็นผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ , ความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย , ความผิดฐานทำให้แท้งลูกและความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนเจ็บป่วย หรือคนชราเท่านั้น ดังนั้นผู้เสียหายในคดีความผิดฐานอื่นๆก็จะไม่ได้รับการเยียวยา ความเสียหายจากพระราชบัญญัตินี้แต่อย่างใด และการร้องขอค่าตอบแทนนั้น ผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องนำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาลก่อนแต่อย่างใด แต่จะต้องยื่นคำร้องขอต่อสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาภายใน 1 ปีนับตั้งแต่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำความผิด และ

จะต้องยื่นคำร้องดังกล่าวด้วยตัวเองเท่านั้น เว้นแต่กรณีและผู้เสียหายเสียชีวิตก็ให้ทายาทของผู้เสียหายยื่นคำร้องแทนได้

เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาของพระราชบัญญัติฉบับนี้ จะพบว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นที่จะเยียวยา หรือบรรเทาความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับจากการกระทำความผิด มากกว่าที่จะคุ้มครองหรือป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดเกิดขึ้นแต่อย่างใด เพราะการช่วยเหลือเยียวยาดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว และผู้เสียหายได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการกระทำความผิดนั้นสิทธิของผู้เสียหายตามพระราชบัญญัตินี้จึงจะเกิดขึ้น ดังนั้นโดยหลักการของพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงไม่มีความเหมาะสมและไม่สามารถนำมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายได้แต่อย่างใด ไม่สามารถให้ความคุ้มครอง ควบคุมพลอดภัยแก่ชีวิต ร่างกายของผู้เสียหายตลอดจนบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญาได้แต่อย่างใด เพราะหลักการของพระราชบัญญัตินี้ขึ้นเพื่อเยียวยาและบรรเทาความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับเท่านั้นเอง อีกทั้งการช่วยเหลือเยียวยาดังกล่าวก็จะช่วยเหลือเฉพาะผู้เสียหายเท่านั้น ไม่ได้ขยายความช่วยเหลือแก่บุคคลอื่นที่มีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับผู้เสียหายแต่อย่างใด นอกจากนี้การให้ความช่วยเหลือดังกล่าวก็ยังจำกัดในการให้ความช่วยเหลือเฉพาะผู้เสียหายในบางฐานความผิดเท่านั้น ผู้เสียหายในความผิดฐานอื่น เช่น ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ก็จะไม่สามารถขอความช่วยเหลือตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ ต้องดำเนินการเรียกร้องด้วยวิธีการอื่นเอาเอง เช่นการดำเนินการฟ้องร้องคดีแพ่ง เป็นต้น

ข้อจำกัดอีกประการหนึ่งของพระราชบัญญัติฉบับนี้คือ การให้ความช่วยเหลือดังกล่าวเป็นการให้ความช่วยเหลือโดยรัฐให้ความช่วยเหลือด้านการเงินในลักษณะที่เป็นสวัสดิการ และเป็นเงินให้เปล่า ซึ่งเงินจำนวนดังกล่าวจะมาจากการตั้งงบประมาณแผ่นดิน โดยอาศัยการคาดการณ์ในการใช้งบประมาณในแต่ละปี ดังนั้นหากในปีดังกล่าวมีการยื่นคำร้องขอค่าตอบแทนเป็นจำนวนมากว่างบประมาณที่ได้มีการจัดตั้งไว้ จะส่งผลให้ผู้เสียหายไม่สามารถได้รับการเยียวยาหรือบรรเทาความเสียหายได้อย่างเหมาะสมกับความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับแต่อย่างใด และหากรัฐไม่สามารถดำเนินการจัดเตรียมมาตรการเพื่อป้องกันไม่ให้อาชญากรรมเกิดขึ้นในสังคม และมีจำนวนอาชญากรรมที่มากขึ้นเรื่อยๆแล้ว ก็จะส่งผลต่องบประมาณแผ่นดินอย่างเห็นได้ชัด เพราะรัฐจะต้องแยกเงินจำนวนหนึ่งเพื่อนำมาใช้เป็นงบประมาณค่าตอบแทนของผู้เสียหายในแต่ละปี แทนที่จะสามารถนำเงินจำนวนดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาประเทศต่อไป ในทางตรงกันข้ามหากในช่วงระยะเวลาดังกล่าวรัฐได้ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจและการเงินแล้ว การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายก็จะส่งผลกระทบต่อเช่นกัน เพราะงบประมาณที่ได้จัดตั้งหรือเตรียมไว้สำหรับเป็นค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาก็จะต้องถูกตัดหรือลดจำนวนเงินลงเพื่อให้สอดคล้องกับงบประมาณแผ่นดินในปี

นั้นๆ ซึ่งจะส่งผลให้ไม่สามารถเยียวยาหรือบรรเทาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพแต่อย่างใด

4.4 ปัญหาของมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546

ในการดำเนินคดีอาญานั้น บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดอาญาจะอยู่ในฐานะของผู้เสียหายแล้ว ยังสามารถอยู่ในอีกสถานะหนึ่งได้ นั่นก็คือฐานะของพยานในคดีอาญา ซึ่งถือเป็นพยานหลักฐานที่มีความสำคัญที่สุด และเพื่อให้ผู้เสียหายในฐานะพยานสามารถดำเนินคดีอาญาได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีกระบวนการในการให้ความปลอดภัยและให้ความคุ้มครอง ซึ่งกระบวนการหรือมาตรการดังกล่าวที่สามารถนำมาใช้ในการให้ความคุ้มครองและความปลอดภัยแก่ผู้เสียหายในฐานะพยานได้ก็คือ มาตรการคุ้มครองพยานในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546

มาตรการการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มี 2 รูปแบบ คือการคุ้มครองตามมาตรการทั่วไป และการคุ้มครองตามมาตรการพิเศษ โดยมีรายละเอียดดังนี้

การคุ้มครองพยานตามมาตรการทั่วไป จะให้การคุ้มครองโดยการจัดให้พยานอยู่ในที่ที่เหมาะสม มาตรการดังกล่าวจะเป็นการนำพยานไปอยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัย เพื่อให้พยานปลอดภัยจากการคุกคาม ข่มขู่ การประทุษร้ายของผู้กระทำความผิด โดยการร้องขอความคุ้มครอง ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถร้องขอพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องก็ได้ ซึ่งการคุ้มครองนี้ไม่ได้คุ้มครองเฉพาะผู้เสียหายที่อยู่ในฐานะพยานเท่านั้น แต่สามารถขยายความคุ้มครองไปยังบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานและอาจได้รับอันตรายดังกล่าวด้วย

การคุ้มครองอีกรูปแบบหนึ่งของการคุ้มครองพยานตามมาตรการทั่วไป คือการปกปิดชื่อตัว ชื่อสกุลหรือข้อมูลที่สามารถระบุถึงตัวพยานได้ ซึ่งมาตรการนี้ในประเทศสหรัฐอเมริกาก็มีมาตรการในลักษณะนี้เช่นกัน แต่ทั้งนี้การคุ้มครองโดยมาตรการทั่วไปทั้ง 2 รูปแบบนี้ จะต้องขอความยินยอมจากบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองดังกล่าวด้วย

รูปแบบที่สองคือการคุ้มครองพยานโดยมาตรการพิเศษ มาตรการดังกล่าวจะใช้กับกรณีที่เป็นพยานในคดีที่มีความผิดรุนแรง หรือมีความเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม หรือในกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นผู้มีอิทธิพล ซึ่งการคุ้มครองพยานโดยมาตรการทั่วไปนั้นอาจไม่มีความเหมาะสมและไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่พยานได้อย่างมีประสิทธิภาพแต่อย่างใด จึงต้องมีมาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานเพิ่มเติม โดยรูปแบบการคุ้มครองพยานในมาตรการพิเศษนี้ก็ได้กล่าวไว้ในบท

ก่อนหน้านี้อแล้ว โดยมีทั้งหมด 7 รูปแบบ ซึ่งให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการใช้ดุลยพินิจในการให้ความคุ้มครองภายใต้มาตรการพิเศษตามที่เห็นสมควรได้

บุคคลที่สามารถได้รับความคุ้มครองโดยมาตรการพิเศษนี้นั้นมีลักษณะเช่นเดียวกับการคุ้มครองพยานโดยมาตรการทั่วไป กล่าวคือ นอกจากพยาน หรือผู้เสียหายที่อยู่ในฐานะของพยานในคดีอาญาแล้วนั้น การคุ้มครองยังสามารถขยายความคุ้มครองไปยังบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานด้วย เช่น บิดา มารดา ญาติพี่น้อง เป็นต้น

การคุ้มครองพยานทั้งสองลักษณะนั้น ได้มีการร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเช่น กระทรวงยุติธรรม , สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น เพื่อให้การดำเนินการคุ้มครองพยานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและไม่ซ้ำซ้อนกันแต่อย่างใด

จากการศึกษาของผู้เขียนพบว่ามาตรการคุ้มครองพยานดังกล่าวนี้สามารถนำมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญา แม้พระราชบัญญัติฉบับนี้จะไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายโดยตรงแต่อย่างใด แต่ก็สามารถนำบทบัญญัติในพระราชบัญญัติฉบับนี้มาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายได้ ทั้งนี้พระราชบัญญัติฉบับนี้เองก็มีข้อจำกัดในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญา กล่าวคือผู้เสียหายที่จะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้จะต้องอยู่ในฐานะของพยานในคดีอาญาเท่านั้น จึงจะสามารถได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ และการให้ความคุ้มครองแก่พยานตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังคงมีปัญหาและข้อจำกัด เช่นในกรณีของการจัดให้พยานย้ายที่อยู่ หรือการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุลและหลักฐานทางทะเบียนของพยานนั้น อาจก่อให้เกิดปัญหาต่อพยานหรือผู้เสียหายที่อยู่ในฐานะของพยานในคดีอาญาในด้านการปรับตัวได้ เนื่องจากพื้นฐานการดำรงชีวิตของคนไทยนั้นไม่ชอบการโยกย้ายถิ่นที่อยู่และยึดติดกับสภาพครอบครัวใหญ่ที่ต้องติดต่อกับญาติพี่น้องเป็นประจำ การเปลี่ยนถิ่นที่อยู่ทำให้พยานต้องมีการปรับตัวเพื่อเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ อาจทำให้พยานเกิดความยากลำบากในการปรับตัว ซึ่งมาตรการคุ้มครองโดยการเปลี่ยนชื่อ และข้อมูลที่สามารถระบุตัวพยานได้ และการเปลี่ยนที่อยู่อาศัยเป็นมาตรการที่ใช้ในการให้ความคุ้มครองพยานทั้งในมาตรการทั่วไปและมาตรการพิเศษ นอกจากนี้หากพยานต้องมีการเปลี่ยนอาชีพ ก็จะเพิ่มความยุ่งยากให้กับพยานมากขึ้น

นอกจากนี้การเปลี่ยนชื่อ และข้อมูลทางทะเบียนของพยานนั้น แม้จะสามารถให้ความคุ้มครองปลอดภัยแก่พยานได้ก็ตาม แต่ขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดปัญหากับพยานในการทำนิติกรรมหรือการจัดการทรัพย์สินของพยานที่มีหลักฐานทางทะเบียน ซึ่งพยานได้ใช้ชื่อเดิมในการทำนิติกรรมดังกล่าวไว้ก่อนหน้าที่จะมีการเข้าไปอยู่ในความคุ้มครองของมาตรการคุ้มครองพยาน เพราะเมื่อมีการเปลี่ยนชื่อหรือข้อมูลดังกล่าวแล้ว ข้อมูลดังกล่าวจะต้องถือเป็นความลับ ห้ามทำการ

เปิดเผยข้อมูลดังกล่าว และเมื่อการคุ้มครองพยานได้สิ้นสุดลงและพยานมีความประสงค์ที่จะ กลับคืนสู่สถานภาพเดิม สิทธิหน้าที่ทั้งหลายที่พยานเคยมีอยู่ หรือหลักฐานทางทะเบียนที่สามารถ ระบุถึงตัวพยานได้ เช่น หลักฐานทางทะเบียนเกี่ยวกับการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ , บัญชีเงิน ฝากในธนาคาร จะกลับคืนสู่พยานได้อย่างไร เป็นต้น

ข้อจำกัดอีกประการหนึ่งคือ ในการได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ เจ้าหน้าที่จะดำเนินการให้ความคุ้มครองได้ก็เมื่อ บุคคลที่ได้รับความคุ้มครองนั้นจะต้องให้ความ ยินยอมเสียก่อน ซึ่งหากเกิดกรณีเร่งด่วนหรือบุคคลดังกล่าวอยู่ในสถานะไม่สามารถให้ความ ยินยอมได้ เช่นพยานถูกทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บสาหัสและไม่สามารถให้ความยินยอมได้ จะทำให้ เกิดอุปสรรคในการให้ความยินยอมเพื่อจะได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองพยาน

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับการให้ความคุ้มครองแก่พยานตามกฎหมายของต่างประเทศพบว่า มีมาตรการและวิธีการต่างๆที่มีความเหมาะสมในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายที่อยู่ในฐานะ ของพยาน ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้เพื่อให้การคุ้มครองแก่พยานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพดังนี้

มาตรการในการให้ความคุ้มครองพยานของไทยนั้นจะให้ความคุ้มครองจนกระทั่ง กระบวนการพิจารณาคดีได้สิ้นสุดลง ดังนั้นเมื่อการพิจารณาคดีสิ้นสุดลง การคุ้มครองพยานดังกล่าว จะสิ้นสุดลงทันที ผู้ที่ได้รับความคุ้มครองก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองดังกล่าวทันที ซึ่งภายหลังจาก การพิจารณาคดีสิ้นสุดลงการคุ้มครองพยานสิ้นสุดลง รัฐก็มาตรการในการกลับคืนสู่สถานภาพ เดิมของพยานก่อนที่จะมีการเข้าสู่การคุ้มครองพยาน เช่น การเปลี่ยนชื่อ ชื่อสกุลของพยาน เมื่อ พยานต้องการกลับคืนสู่สถานภาพก็ไม่มียกกฎหมายหรือมาตรการเกี่ยวกับการกลับคืนสู่สถานภาพเดิม ของพยานแต่อย่างใด นอกจากนี้รัฐก็ไม่ได้มีมาตรการในการให้ความคุ้มครองในการดำเนินการ หรือกระบวนการภายหลังการคุ้มครองสิ้นสุดลง เช่น การกลับคืนสถานภาพเดิม หรือการถูกคุกคาม ข่มขู่หรือการถูกประทุษร้ายจากฝ่ายผู้ต้องหาภายหลังศาลมีคำพิพากษาแล้ว ทำให้ผู้เสียหายหรือ บุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เสียหายอาจได้รับอันตรายดังกล่าวได้ ซึ่งผู้เสียหายจะต้อง ดำเนินการในการฟ้องร้องในอีกคดีหนึ่งต่างหากแยกออกไป ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกา มี มาตรการทางอาญาสำหรับการกระทำที่มีลักษณะข่มขู่ การคุกคาม การรบกวน การทำร้ายร่างกาย รวมถึงการแก้แค้นพยานหลังจากการให้การในชั้นพิจารณาคดีของศาลด้วย ทำให้พยานสามารถ ให้ความร่วมมือในการดำเนินคดีได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ โดยที่ไม่ต้องวิตกกังวลกับ อันตราย หรือภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นทั้งในระหว่างการดำเนินคดีและภายหลังการดำเนินคดี โดยได้ กำหนดความผิดสำหรับการกระทำความผิดดังกล่าวฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรม

การคุ้มครองพยานสำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา มีการจัดตั้งโปรแกรมคุ้มครองพยาน โดย ก่อนการนำพยานเข้าสู่โปรแกรมคุ้มครองพยานจะต้องคำนึงถึงการบาดเจ็บในทางร่างกาย

(Physical Protection) และพิจารณาถึงสุขภาพ ความปลอดภัย สวัสดิการของบุคคลรวมถึงการปรับตัวทั้งทางกายภาพและการปรับตัวทางสังคม ในการพิจารณาว่าบุคคลใด หรือพยานคนใดสมควรหรือมีความเหมาะสมที่จะได้รับความคุ้มครองในโปรแกรมคุ้มครองพยานนั้น เป็นหน้าที่ของอัยการสูงสุด (Attorney General) หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากอัยการสูงสุด

ในระหว่างการพิจารณาคดีนั้น หากผู้เสียหายถูกข่มขู่ การกระทำใดๆที่มีลักษณะเป็นการขู่เข็ญ การขู่เหิงกับพยาน ประเทศสหรัฐอเมริกาให้อำนาจแก่พนักงานอัยการ โดยพนักงานอัยการสามารถร้องขอมาตรการป้องกันการคุกคามหรือการแทรกแซงต่อพยานบุคคลต่อศาลเพื่อขอให้ศาลออกคำสั่งระงับการขู่เข็ญ การขู่เหิงกับพยาน โดยคำสั่งดังกล่าวสามารถมีผลบังคับใช้ได้ 10 วัน และเมื่อครบกำหนดก็สามารถขอขยายระยะเวลาการคุ้มครองได้อีก 10 วัน ซึ่งมาตรการดังกล่าวนี้ไม่มีในประเทศไทย

มาตรการคุ้มครองพิเศษตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญาของประเทศไทยนั้น แม้รัฐจะมีมาตรการพิเศษก็ตาม แต่รัฐเองก็มีข้อจำกัดหรือเงื่อนไขในการขอมาตรการคุ้มครองพิเศษคือ มีการจำกัดลักษณะฐานความผิดไว้ โดยฐานความผิดส่วนใหญ่มักเป็นความผิดที่ลักษณะอุจฉกรรจ์เท่านั้น จึงเกิดปัญหาในกรณีกับกรณีความผิดที่มีโทษหรือลักษณะไม่รุนแรงเท่าที่กำหนดไว้ในมาตรา 8 ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ เช่น กรณีข่มขืน เป็นต้น ซึ่งความผิดฐานข่มขืนเป็นลักษณะที่ทำให้ร้ายจิตใจของผู้เสียหายซึ่งเป็นพยานสำคัญในคดี อย่างร้ายแรง นอกจากนี้ผู้กระทำความผิดอาจข่มขู่ผู้เสียหายจนอาจก่อให้เกิดความหวาดกลัวอย่างรุนแรงแก่ผู้เสียหายได้ แต่ผู้เสียหายเองก็ไม่สามารถร้องขอมาตรการคุ้มครองพิเศษตามพระราชบัญญัติฉบับนี้จากรัฐได้ เนื่องจากไม่เข้าลักษณะตามมาตรา 8 และมาตรการคุ้มครองทั่วไปตามมาตรา 6 เองก็ไม่สามารถให้ความคุ้มครองผู้เสียหายได้มากนัก เพราะทำได้เพียงแค่การปกปิดชื่อ การย้ายที่อยู่ เท่านั้น ซึ่งทำให้การคุ้มครองพยานนั้นมีข้อจำกัด และไม่สามารถดำเนินการให้ความคุ้มครองได้อย่างเต็มที่

หลักเกณฑ์ต่างๆที่ได้กำหนดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยส่วนใหญ่เป็นวิธีปฏิบัติต่อพยานเพื่อให้พยานได้รับความปลอดภัยในระหว่างการดำเนินคดี แต่ไม่ได้กำหนดถึงสิทธิของพยานในการที่จะได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม และสิทธิของพยานในชั้นพิจารณาคดีไว้ ในขณะที่กฎหมายคุ้มครองพยานของสหรัฐอเมริกาได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน

การคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ เกิดภายหลังการกระทำความผิดเกิดขึ้นและเกรงว่าพยานในคดีอาญาดังกล่าวอาจตกอยู่ในอันตราย จึงต้องมีมาตรการคุ้มครองเพื่อให้พ้นจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิด ซึ่งมาตรการคุ้มครองดังกล่าวที่มีอยู่ก็เป็นเพียงมาตรการในการกันตัวพยานหรือบุคคลที่อาจตกอยู่ในอันตรายออกมาจากเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการ

ได้รับอันตรายเท่านั้น ไม่สามารถดำเนินการห้าม หรือยับยั้งผู้กระทำความผิดไม่ให้กระทำความผิดได้แต่อย่างใด

นอกจากนี้ประเทศไทยไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่เพียงพอในการให้ความคุ้มครองพยานบุคคล กล่าวคือ ระบบกฎหมายลักษณะพยานของประเทศไทยบัญญัติให้อำนาจศาลอย่างกว้างขวางในอันที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาเพื่อให้เกิดความยุติธรรมในคดีมากที่สุด เช่น อำนาจศาลในการสั่งดักสืบพยานหรือดักพยานที่เห็นว่าไม่มีความสำคัญหรือจำเป็นต่อการพิจารณาคดี อำนาจศาลที่จะเรียกพยานมาสืบเพิ่มเติมเอง เป็นต้น แต่ระบบกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันมิได้ให้อำนาจศาลในการให้ความคุ้มครองพยานหรือปกป้องรักษาพยานบุคคล ยิ่งไปกว่านั้นกระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานบุคคลก็ยังมีวิธีการและขั้นตอนที่เข้มงวดยุ่งยาก เช่น การบังคับว่าพยานจะต้องไปเบิกความที่ศาลต้องสาบานหรือปฏิญาณตัวก่อนเบิกความโดยเฉพาะอย่างยิ่งพยานในคดีอาญาจะต้องเบิกความต่อหน้าจำเลย สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้นับว่าเป็นการสร้างภาระให้กับบุคคลที่จะเป็นพยานไม่คุ้มกับเวลาและค่าใช้จ่ายที่พยานแต่ละคนต้องเสียไป นอกจากนี้พยานอาจถูกข่มขู่ หรือถูกทำร้ายด้วยวิธีการต่าง ๆ จากพวกอาชญากรอีก ปัญหาเหล่านี้ นับว่าเป็นอุปสรรคสำคัญของกระบวนการยุติธรรมที่จะต้องเร่งพิจารณาหาทางป้องกันและแก้ไข อุปสรรคสำคัญที่ทำให้พยานไม่ให้ความร่วมมือกับพนักงานสอบสวน หรือไม่ไปเบิกความเป็นพยานต่อศาลมีหลายสาเหตุด้วยกัน แต่สาเหตุประการสำคัญที่สุด ได้แก่ พยานเกิดความเกรงกลัวอิทธิพลของฝ่ายผู้กระทำความผิดในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและร่างกายของพยาน การปองร้ายบุคคลในครอบครัวและญาติมิตร หรือการทำร้ายทรัพย์สินต่าง ๆ ของพยาน การให้ความคุ้มครองพยานบุคคลจะเป็นมาตรการอันหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลเกิดความกล้าที่จะเสียสละความสะดวกสบายส่วนตัวเข้ามาเป็นพยานในคดีต่าง ๆ ที่พยานรู้เห็นเหตุการณ์โดยไม่หวาดหวั่นต่อภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการข่มขู่ของบรรดามิจฉาชีพ เพราะตามสภาพปกติทั่วไปประจักษ์พยานในคดีอาญาดิตตามตัวเพื่อมาเป็นพยานเป็นไปด้วยความยากลำบาก หากปล่อยให้พยานถูกข่มขู่หรือถูกทำร้ายเนื่องจากการที่ถูกอ้างหรืออ้างตนเองเป็นพยานเท่ากับเป็นการเพิ่มความยากลำบากของการแสวงหาพยานยิ่งขึ้นไปอีก ทุกคนจะปฏิเสธการเป็นพยานเพราะเกรงกลัวต่อภัยมืดที่จะติดตามมาในภายหลัง นอกจากนี้การดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมมีขั้นตอนตั้งแต่ชั้นสอบสวนจนถึงในชั้นศาล ซึ่งกว่าจะถึงชั้นศาลระยะเวลาอาจจะห่างจากเวลาเกิดเหตุเป็นปี ระยะเวลาดังกล่าวอาจจะเปิดโอกาสให้จำเลยใช้อิทธิพลทางอ้อมหรือทางตรงกับพยาน โดยอาจจะดูว่าจ้างไม่ให้มาเบิกความเป็นพยานหรือว่าจ้างให้เบิกความเท็จหรือกลับคำให้การทำให้พยานโจทก์ขาดหายไปไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ดังนั้นในคดีอาญาไม่ว่าจะเป็นประเภทใดก็ตาม จึงควรจะให้ความคุ้มครองผู้เสียหายและพยานในคดีอาญาทั้งหมด ไม่ควรจำกัดลักษณะหรือประเภทของคดีที่จะให้ความคุ้มครอง

4.5 ปัญหาของมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550

มาตรการการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ก็มีข้อจำกัดหรือปัญหาในการบังคับใช้เช่นกัน เนื่องจากการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มีข้อจำกัดในการมุ่งคุ้มครองการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความผิดกับผู้เสียหายเท่านั้น โดยผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดอาจมีความสัมพันธ์อันเนื่องมาจากการเป็นคู่สมรส หรือเกี่ยวข้องกับบุคคลดังกล่าวเท่านั้น

การคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ผู้ที่จะได้รับความคุ้มครองจะต้องเป็นคู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่เคยอยู่กินฉันท์สามีภริยา บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว บุคคลอื่นที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครอบครัวเดียวกัน เท่านั้น และมาตรการสำหรับการคุ้มครองผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มี 2 มาตรการคือ

4.5.1 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในชั้นพนักงานสอบสวน

การคุ้มครองในชั้นพนักงานสอบสวน จะเป็นมาตรการที่ให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนในการดำเนินการทันที เนื่องจากมีลักษณะที่มีความจำเป็นเร่งด่วน และมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าไปช่วยเหลือผู้เสียหายในทันที หากกำหนดให้ผู้เสียหายไปดำเนินการร้องขอต่อศาล อาจจะทำให้ผู้เสียหายได้รับอันตราย และไม่สามารถช่วยเหลือผู้เสียหายได้ในทันที พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนในการดำเนินการได้ทันที

สำหรับมาตรการในการให้ความช่วยเหลือในชั้นของพนักงานสอบสวนได้แก่ การให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนโดยสามารถเข้าไปช่วยเหลือผู้เสียหายในที่พักอาศัยได้ในทันทีโดยไม่ต้องมีหมายค้นจากศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่อย่างใด และการเข้าไปช่วยเหลือดังกล่าวไม่จำเป็นที่จะต้องมีการร้องขอแต่อย่างใด ทั้งนี้การเข้าไปช่วยเหลือดังกล่าวจะต้องเป็นการเข้าไปเพื่อที่จะยุติการกระทำรุนแรงในครอบครัว

เมื่อสามารถเข้าไปช่วยเหลือผู้เสียหายจากการกระทำรุนแรงในครอบครัวได้แล้วและนำตัวมาเพื่อดำเนินการสอบสวน พนักงานสอบสวนจะต้องจัดให้มีนักจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอให้อยู่ด้วย นอกจากนี้ข้อมูลทั้งหลายที่อาจสร้างความเสียหายแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวนั้น ห้ามมิให้ผู้ใดพิมพ์ โฆษณา หรือกระทำการใดๆอันเป็นการเผยแพร่ เพื่อป้องกันมิให้ข้อมูลดังกล่าวแพร่หลายซึ่งอาจสร้างความอับอายแก่ผู้เสียหายได้

มาตรการอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนที่สามารถดำเนินการได้ก็คือ การให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนสามารถออกคำสั่งกำหนดมาตรการ หรือวิธีการบรรเทาทุกข์แก่บุคคลผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเป็นมาตรการดังกล่าวนี้ ถือเป็นเรื่องใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย มาตรการดังกล่าวนี้ไม่จำเป็นที่จะต้องมีการร้องขอจากผู้เสียหายแต่อย่างใด ซึ่งพนักงานสอบสวนสามารถดำเนินการในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายหรือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ในทันที ซึ่งมาตรการดังกล่าวได้แก่

1. การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์
2. การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินหรือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะ
3. การออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว ตลอดจนการกำหนดวิธีการดูแลบุตร

มาตรการดังกล่าวมีระยะเวลาในการบังคับใช้เพียง 48 ชั่วโมง และจะต้องยื่นคำสั่งดังกล่าวต่อศาลที่มีอำนาจภายใน 48 ชั่วโมงเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้มาตรการหรือวิธีการดังกล่าวมีผลบังคับใช้ต่อไปหรือไม่

4.5.2 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในชั้นพิจารณาคดี

มาตรการคุ้มครองนี้ เป็นการคุ้มครองโดยศาล ซึ่งมาตรการดังกล่าวได้แก่

1. การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์
2. การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินหรือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะ
3. การออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว ตลอดจนการกำหนดวิธีการดูแลบุตร
4. คำสั่งใดๆได้ตามที่เห็นสมควร

คำสั่งหรือมาตรการดังกล่าวนี้ ศาลสามารถมีคำสั่งได้ทั้งในชั้นสอบสวนและในชั้นพิจารณาคดี และเมื่อผู้เสียหายหรือคู่ความมีความประสงค์ที่จะถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้องหรือยอมความ ศาลอาจจะการกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติม ซึ่งการกำหนดดังกล่าวก็เพื่อบำบัดรักษา ปรับปรุงผู้กระทำความผิดไม่ให้ไปกระทำความผิดอีก ภายหลังจากถอนฟ้อง ถอนคำร้องทุกข์ หรือยอมความ และไม่ก่อความเดือดร้อน หรือกระทำผิดซ้ำอีก

จากการศึกษามาตรการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและเปรียบเทียบกับมาตรการคุ้มครองของต่างประเทศจะพบว่ามีความแตกต่างและข้อจำกัดหลาย

ประการ โดยในประเทศสหรัฐอเมริกาเน้นการคุ้มครองสำหรับคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว มีการแบ่งระดับของมาตรการในการให้ความคุ้มครอง 3 ระดับคือ คำสั่งคุ้มครองทางอาญาฉุกเฉิน (Emergency Protective Order), คำสั่งคุ้มครองทางอาญาเบื้องต้น (Preliminary Protective Order) และคำสั่งคุ้มครองทางอาญาขั้นสุดท้าย (Final Protective Order) ซึ่งได้อธิบายรายละเอียดไว้ก่อนหน้านี้แล้ว ซึ่งคำสั่งคุ้มครองทางอาญาของประเทศไทยมีความแตกต่างกับมาตรการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งคำสั่งคุ้มครองทางอาญาของประเทศไทยให้ความสำคัญในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายในคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวมากกว่าของไทย เช่นมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายในการผู้กระทำความผิดจะได้พบกับผู้เสียหายนั้น พนักงานสอบสวนหรือศาลอาจจะกำหนดไม่ให้ผู้ต้องหาเข้าที่พักอาศัยของผู้เสียหาย ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาก็มีมาตรการดังกล่าวเช่นกัน แต่มาตรการดังกล่าวนี้ได้ขยายความคุ้มครองถึงสถานที่ที่ผู้เสียหายไปเป็นประจำ เช่นที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของผู้เสียหายซึ่งให้ความคุ้มครองมากกว่ามาตรการคุ้มครองของประเทศไทย ในขณะที่ประเทศไทยได้กำหนดมาตรการคุ้มครองโดยห้ามผู้กระทำความผิดใดๆที่มีลักษณะคุกคามทางเพศกับผู้เสียหาย และห้ามกระทำการใดๆที่มีลักษณะกระทบต่อชื่อเสียงของผู้เสียหาย ส่วนประเทศเยอรมันจะไม่ใช้วิธีการห้ามผู้กระทำผิดเข้าไปในที่พักอาศัยของผู้เสียหายแต่จะใช้วิธีการเปลี่ยนถิ่นที่อยู่ของผู้เสียหาย โดยจะจัดให้ผู้เสียหายไปพักอาศัยอยู่ที่อื่น และห้ามติดต่อผู้เสียหายรวมถึงการกระทำใดๆที่จะสามารถนำไปสู่การพบเจอผู้เสียหาย

ในการพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้นำบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวมาบังคับใช้โดยอนุโลม ซึ่งโดยหลักการในการพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัวจะมีรูปแบบของการใกล้เคียงและการประนีประนอมยอมความและการอยู่ร่วมกันในครอบครัว โดยคำนึงหลักการคุ้มครองสิทธิของผู้ที่ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว แต่บุคคลที่มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพตามมาตรา 8 ซึ่งกำหนดให้นำพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคดีในศาลแขวงมาบังคับใช้โดยอนุโลม ดังนั้นบุคคลที่มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลก็จะเป็นสิทธิหรืออำนาจของพนักงานอัยการเท่านั้น ศาลจึงจะดำเนินการพิจารณาในการออกคำสั่งคุ้มครองได้ แม้ตามมาตรา 8 จะกำหนดให้ศาลสามารถออกคำสั่งเพื่อบรรเทาทุกข์ได้โดยไม่ต้องมีการร้องขอก็ตาม แต่เห็นได้ว่าการกำหนดบุคคลไว้โดยเฉพาะในการยื่นฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้ออกคำสั่งคุ้มครองนั้นเป็นการจำกัดการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว ในขณะที่ในต่างประเทศได้ให้อำนาจแก่บุคคลแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น บิดา มารดา หรือบุคคลที่อาศัยอยู่ร่วมกับผู้เสียหายมีสิทธิยื่นคำร้องขอคุ้มครองได้ด้วย

การให้ความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้จะให้ความคุ้มครองเฉพาะบุคคล

ที่มีความสัมพันธ์กันที่สามีกิริยาเท่านั้น โดยที่ไม่จำเป็นที่จะต้องจดทะเบียนสมรสแต่อย่างใด รวมถึงอดีตคู่สมรสและบุคคลในครอบครัว และบุคคลที่อาศัยอยู่ในที่พักเดียวกันกับบุคคลเหล่านี้เท่านั้น แต่การให้ความคุ้มครองของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ขยายความคุ้มครองไปถึงบุคคลที่อยู่ในช่วงคบหากันก่อนที่จะตกลงอยู่กินกันที่สามีกิริยา และการให้ความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้จะต้องเป็นผู้เสียหายความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว เป็นการกระทำด้วยประการใด ๆ ให้เกิดหรือในลักษณะนี้น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายจิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว โดยเจตนาเท่านั้น ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท หรือการกระทำต่อทรัพย์สินของบุคคลในครอบครัว ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความคุ้มครองถึงการกระทำที่เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน และการขอคำสั่งคุ้มครองทางอาญานั้นสามารถนำมาใช้ในการให้ความคุ้มครองกับผู้เสียหายในความผิดอื่น ๆ ได้ด้วย ไม่จำกัดเฉพาะความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวเหมือนของประเทศไทยแต่อย่างใด

4.6 ปัญหาในการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาของประเทศไทย

เมื่อตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม พวกเขาจะได้รับผลกระทบทั้งต่อสภาพร่างกาย ทรัพย์สินเงินทอง ปัญหาทางด้านสังคม สภาพจิตใจ ผลกระทบทางสภาพร่างกายจะบาดเจ็บมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการกระทำความผิดว่าผู้ตกเป็นเหยื่อได้รับอันตรายอย่างแสนสาหัสหรือไม่ ถ้าไม่สาหัสก็เป็นการเจ็บปวดชั่วคราวและอาจไม่มีแผลเป็นติดตัว ถ้าสาหัสมากหรือใช้เวลารักษานานก็อาจจะถึงตายหรือพิการหรือมีบาดแผลเป็นติดตัว ซึ่งรวมทั้งการที่ร่างกายนั้นเสียโฉม ทำให้บุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงไป เป็นต้น ซึ่งสิ่งที่ผู้กระทำความผิดได้รับจากมาตรการในกฎหมายอาญาก็คือ บทลงโทษ ซึ่งจะรุนแรงมากน้อยเพียงก็ขึ้นอยู่กับความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำลงไปและศาลได้มีคำพิพากษาว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งก็คือมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการกระทำความผิดอย่างหนึ่งและถือว่าผู้กระทำความผิดได้ชดใช้ให้กับสังคมแล้ว แต่กว่าที่ศาลจะได้มีคำพิพากษาหรือบทลงโทษกับผู้กระทำความผิดก็ใช้เวลานาน

ในปัจจุบันจำนวนคดีที่มีมากขึ้นในปัจจุบัน แต่หน่วยงานของรัฐหรือรัฐเองก็ยังคงเพิกเฉยไม่ได้ให้ความสำคัญหรือมุ่งเน้นในการคุ้มครองผู้เสียหายมากนัก ไม่ว่าจะเป็นการคุ้มครองสิทธิ , การคุ้มครองให้ความปลอดภัยต่อชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน อีกทั้งยังไม่มีหลักประกันตามกฎหมายเพียงพอเมื่อเปรียบเทียบกับฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา ผู้ต้องหา หรือจำเลยซึ่งเป็นผู้กระทำความผิด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้เสียหายในคดีอาญาไม่มีสิทธิตามกฎหมายที่ชัดเจนที่จะเป็นหลักประกันอันจะทำให้เจ้าหน้าที่และองค์กรต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้ความช่วยเหลือหากว่าจะต้องตกอยู่ในฐานะของผู้เสียหายและหรือมีการร้องขอให้ดำเนินการเช่นนั้นจากผู้เสียหายในคดีอาญา

ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นนี้ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อตัวของผู้เสียหายเพียงคนเดียวเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้เสียหายด้วย เช่น บิดา มารดา ตลอดจนบุคคลในครอบครัวที่ต้องทนทุกข์ทรมานกับการกระทำผิดที่เกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิด แต่กฎหมายก็ไม่ได้ขยายความคุ้มครองไปถึงบุคคลเหล่านี้แต่อย่างใด บุคคลเหล่านี้ต้องเผชิญกับปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้นตามลำพังเอง ต้องเสี่ยงภัยจากปัญหาหรืออันตรายที่เกิดขึ้นภายหลังจากการกระทำผิด เช่น การข่มขู่จากผู้ต้องหาที่เป็นบุคคลผู้มีอิทธิพล ทำให้ผู้เสียหายและบุคคลที่มีความใกล้ชิดไม่อยากให้ความร่วมมือกับกระบวนการยุติธรรม เพราะตนเองเกิดความรู้สึกอันตราย รัฐไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ตนได้ และรัฐเองก็ไม่ได้สร้างความปลอดภัยในการให้ความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมเมื่อเทียบกับผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้กระทำความผิด ซึ่งส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมนั้นไม่สามารถไปถึงยังเป้าหมาย อีกทั้งยังขาดความเคารพและความศักดิ์สิทธิ์เนื่องจากบรรดาผู้เสียหายและบุคคลใกล้ชิดอาจรู้สึกว่าคุณไม่สามารถปกป้องหรือได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายที่มีอยู่ได้แต่อย่างใด นอกจากนี้แล้วมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายนั้น ไม่ควรจะเป็นเพียงมาตรการที่ให้ความคุ้มครองภายหลังจากการกระทำผิดเกิดขึ้นแล้วแต่อย่างใด แต่ควรจะมีลักษณะของการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดเกิดขึ้นได้ด้วย เพราะกฎหมายที่ดีนั้นควรให้ความคุ้มครองแก่บุคคลทั้งหลายตลอดเวลา ไม่ใช่จะให้ความคุ้มครองก็ต่อเมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นแล้วแต่อย่างใด

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น รัฐจึงพยายามให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายด้วยมาตรการต่างๆ เพื่อให้ผู้เสียหายสามารถดำเนินคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่หวาดกลัวต่อภัยอันตรายใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับตนเองหรือบุคคลใกล้ชิด แต่ถึงแม้รัฐจะมีมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาแล้วก็ตาม ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญาก็ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่ามาตรการในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายของไทยที่มีอยู่นั้นเมื่อเทียบกับต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา มีรูปแบบและการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายที่มีความแตกต่างกับประเทศสหรัฐอเมริกาอยู่มาก ซึ่งถือเป็นปัญหาหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้มาตรการในการคุ้มครองที่มีอยู่ในปัจจุบันก็ปรากฏอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายที่มีออกมาบังคับใช้นั้นต่างออกมาเพื่อมุ่งหมายในการช่วยเหลือผู้เสียหายในแต่ละเรื่องไป และสามารถให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายได้ในระยะเวลาที่รวดเร็ว ประกอบกับเจตนารมณ์ของกฎหมายแต่ละฉบับต่างก็ให้ความคุ้มครองแตกต่างกันไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนั้นๆ นอกจากนี้มาตรการในการให้ความคุ้มครองแต่ละฉบับไม่สามารถนำมาบัญญัติเพิ่มเติมได้ในประมวลกฎหมายอาญาหรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่อย่างใด เนื่องจากลักษณะของการกระทำผิดตามที่พระราชบัญญัติแต่ละฉบับมีลักษณะที่เฉพาะและมีความแตกต่างไปจากทำให้ไม่สามารถนำบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาหรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้แต่อย่างใด จึงเป็นเหตุให้ต้องมีการออกพระราชบัญญัติเป็นเฉพาะเรื่องไป ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถนำมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายตามที่พระราชบัญญัติได้กำหนดไว้มาใช้ในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายหรือ

บุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากผู้เสียหายไม่มีคุณสมบัติตามที่พระราชบัญญัติฉบับนั้นๆมุ่งให้ความคุ้มครอง และเกิดความซ้ำซ้อนเมื่อนำมาตรการคุ้มครองดังกล่าวมาใช้ ดังนั้นรัฐจึงควรให้ความสำคัญในการคุ้มครองผู้เสียหายให้มากขึ้นมากกว่าในอดีตที่ผ่านมาทั้งนี้เพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญา และให้ความปลอดภัยแก่ผู้เสียหายรวมถึงบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและต้องได้รับผลกระทบจากการกระทำ ความผิดที่เกิดขึ้น รวมทั้งพิจารณาปรับปรุงมาตรการในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายที่มีอยู่ในปัจจุบันให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้เสียหายรู้สึกปลอดภัยและสามารถดำเนินคดีได้อย่างเต็มที่ และไม่ต้องวิตกกังวลเกี่ยวกับเรื่องความปลอดภัยของตนหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับผู้เสียหายแต่อย่างใด ซึ่งจะส่งผลให้กระบวนการในการดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ในที่สุด

เมื่อศึกษามาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาตามกฎหมายของประเทศไทย จะพบว่ามาตรการในการคุ้มครองอยู่หลายรูปแบบแตกต่างกันไป แต่ไม่ได้มีการรวบรวมไว้เป็นกฎหมายเฉพาะเรื่องแต่อย่างใด และต่างก็มีปัญหาและข้อจำกัดในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายแตกต่างกันไป เพราะมีเจตนารมณ์ทางกฎหมายที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายและกฎหมายต่างๆและข้อจำกัดของการให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย โดยผู้เขียนจะทำการศึกษาเฉพาะมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญาเท่านั้น ซึ่งจากการศึกษามาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน จะพบว่ามีขอบเขตหรือข้อจำกัดในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายที่ไม่ส่วนในการกระทำความผิดเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ได้กำหนดนิยามและคุณสมบัติของผู้เสียหายในคดีอาญาว่า บุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะต้องเป็นผู้เสียหายที่ไม่มีส่วนในการกระทำความผิดเท่านั้น ซึ่งในขณะที่ในต่างประเทศนั้น การให้ความคุ้มครองได้ขยายความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายที่มีส่วนในการกระทำความผิดด้วยหรือเหยื่ออาชญากรรมนั่นเอง ทั้งนี้เนื่องจากผู้เสียหายในคดีอาญานั้น แม้บุคคลดังกล่าวจะมีส่วนในการกระทำความผิดก็ตาม แต่บุคคลดังกล่าวก็ได้รับความเสียหายจากกระทำความผิดนั้นเช่นกัน ซึ่งไม่ต่างไปจากผู้เสียหายทั่วไปและเพื่อความเสมอภาคในการได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายฉบับเดียวกันจึงสมควรได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับผู้เสียหายทั่วไป เช่นกันจะพบว่ามีมาตรการที่สามารถให้ความคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาในระหว่างการดำเนินคดีอาญานั้น มีจำนวนไม่มากนัก ทั้งนี้ด้วยข้อจำกัดของมาตรการทั้งหลาย เช่น การให้ความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยวิธีการเพื่อความปลอดภัยมีข้อจำกัดเช่นกัน กล่าวคือ มาตรการคุ้มครองมีจำกัดอยู่เพียง 5 ลักษณะเท่านั้น ซึ่งก็คือ การกักกัน , การห้ามเข้าเขตกำหนด , การเรียกประกันทัณฑ์บน , การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล และการห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง เท่านั้น และมาตรการทั้ง 5 มาตรการดังกล่าวจะมีผลบังคับใช้ก็คือศาลมีคำสั่งหรือมีคำพิพากษาเท่านั้น ซึ่งหมายความว่าต้องผ่านกระบวนการหรือขั้นตอนการพิจารณาคดีในชั้นศาลมาก่อนเท่านั้น โดย

มาตรการทั้งหลายดังกล่าวข้างต้นจึงจะสามารถมีผลบังคับใช้ต่อผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้กระทำความผิดเท่านั้น หากไม่ผ่านขั้นตอนหรือกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาลแล้ว มาตรการดังกล่าวก็จะนำมาบังคับใช้ต่อผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้กระทำความผิด หรือจะนำมาคุ้มครองต่อผู้เสียหายไม่ได้โดยเด็ดขาด เช่นเดียวกันกับมาตรการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวซึ่งมุ่งให้ความคุ้มครองเฉพาะผู้เสียหายที่มีความสัมพันธ์ในลักษณะสามีภริยา หรือเคยอยู่กินฉันท์สามีภริยากับผู้กระทำความผิดมากกว่า ซึ่งส่งผลให้หากเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาที่ไม่ได้มีความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวกับผู้กระทำความผิดก็จะไม่สามารถร้องขอความคุ้มครองหรือมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ เป็นต้น

ในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นไม่ได้มีบัญญัติถึงสิทธิของผู้เสียหายไว้อย่างชัดเจน เช่นเดียวกันในกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยก็ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้เสียหายไว้โดยเฉพาะ คงมีเพียงบทบัญญัติในการคุ้มครองและการปฏิบัติที่เหมาะสมไว้ทั่วไปและเป็นเพียงมาตรการเบื้องต้นเท่านั้น แต่ก็ได้ไม่ได้มีการกำหนดถึงสิทธิของผู้เสียหายควรมีในคดีอาญาอย่างชัดเจน และได้บัญญัติถึงอำนาจของผู้จัดการแทนผู้เสียหายไว้ในมาตรา 3 ซึ่งก็พอจะอนุมานว่าผู้เสียหายก็มีสิทธิตามมาตรา 3 เช่นกัน ขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการบัญญัติถึงสิทธิของผู้เสียหายและเหยื่ออาชญากรรมไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นเมื่อเมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยแล้วจะพบว่าสิทธิต่างๆของผู้เสียหายในคดีอาญาที่จะเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมนั้นไม่ปรากฏมากนัก อีกทั้งการที่ไม่มีมาตรการบังคับทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาเป็นกฎหมายเฉพาะก็จะไม่สามารถพัฒนาระบบการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมให้เป็นที่ไปในทิศทางที่ตอบสนองความต้องการของผู้เสียหายในคดีอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ขณะเดียวกันกฎหมายที่มีอยู่ก็ไม่เอื้ออำนวยในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายเท่าที่ควร แต่กลับตกเป็นภาระของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่จะต้องดำเนินการในการเรียกร้องมาตรการทั้งหลายเพื่อดำเนินการคุ้มครองสิทธิของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดเอง ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จะได้มีการบัญญัติถึงแนวทางในการเหยื่ออาชญากรรมจะต้องได้รับความคุ้มครอง ความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ รวมถึงการบรรเทาความเสียหายจากรัฐในกรณีที่ได้รับ ความเสียหายโดยมีสิทธิได้รับค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นจากรัฐ

ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาในระหว่างการดำเนินคดีอาญานั้นจะพบว่ามาตรการที่มีอยู่นั้นยังไม่สามารถดำเนินการในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพนัก เนื่องจากมาตรการที่มีอยู่นั้น

ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายในการให้ความคุ้มครองเฉพาะผู้เสียหายมากนัก มีเพียงจำนวนน้อยที่มุ่งเน้นในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายอย่างจริงจัง เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว แต่พระราชบัญญัติที่มีข้อจำกัดในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหาย เพราะจะสามารถให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายที่มีความสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดในลักษณะเชิงสามีภริยาเท่านั้น หรือเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับบุคคลดังกล่าว และไม่สามารถนำพระราชบัญญัติฉบับนี้ไปปรับใช้ในความผิดอื่นที่อยู่นอกเหนือพระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลมได้แต่อย่างใด และหากเป็นผู้เสียหายอื่น ไม่มีคุณลักษณะตามพระราชบัญญัตินี้ ก็จะไม่สามารถได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้เช่นกัน เป็นต้น มาตรการอื่นที่สามารถนำมาใช้ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในระหว่างดำเนินคดีอาญาได้นั้น ก็ไม่ได้มีการกำหนดไว้ชัดเจน หรือบัญญัติไว้เป็นกฎหมายเฉพาะดังเช่นที่มีในต่างประเทศแต่อย่างใด และไม่มีบทกฎหมายที่กำหนดถึงสิทธิและหน้าที่ของผู้เสียหายในคดีอาญาไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับปฏิญญาว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรม และการใช้อำนาจไม่ถูกต้อง ค.ศ.1985 ซึ่งได้วางหลักประกันสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างเป็นธรรมนั้น ประเทศสมาชิกทั้งหลายภายใต้ปฏิญญานี้ได้นำหลักการดังกล่าวไปใช้กับการปฏิบัติภายในประเทศโดยบัญญัติเป็นกฎหมายภายในประเทศนั้นๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในคดีอาญาให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว ซึ่งสิทธิดังกล่าวได้แก่ สิทธิที่จะรับทราบความคืบหน้าและความเป็นไปของคดี สิทธิที่จะแถลงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ศาล สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองปลอดภัย สิทธิที่จะได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการลงโทษการตัดสินคดี การพักการลงโทษ การปล่อยตัวผู้กระทำความผิด การปรึกษาร่วมกับอัยการในคดีอาญาแผ่นดิน สิทธิที่จะได้ทราบเหตุผล การสั่งไม่ฟ้อง การให้ประกันตัวผู้กระทำความผิด เป็นต้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับบทบัญญัติกฎหมายของไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันจะพบสิทธิต่างๆของผู้เสียหายในคดีอาญาที่จะเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมนั้นมีปรากฏไม่มากนัก จึงส่งผลให้ผู้เสียหายไม่ได้รับความคุ้มครองในระหว่างการดำเนินคดีอาญาอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพแต่อย่างใด ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุงและนำมาตรการที่เหมาะสมในต่างประเทศบางมาตรการมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา เพื่อคุ้มครองสิทธิและความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินตลอดจนบุคคลใกล้ชิดกับผู้เสียหาย เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม และการคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษามาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา พบว่ามาตรการในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญานั้นถือเป็นมาตรการสำคัญอย่างหนึ่งที่ควรให้ความสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ผู้เสียหายเป็นบุคคลในลำดับแรกหรือเรียกได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการยุติธรรมในการพิจารณาคดี เพราะผู้เสียหายเป็นบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดโดยตรงซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายไม่ว่าจะเป็นต่อร่างกาย หรือทรัพย์สิน นอกจากนี้ผลกระทบจากการกระทำความผิดยังอาจส่งผลกระทบต่อบุคคลใกล้ชิดของผู้เสียหายอีกด้วย ซึ่งเมื่อคดีได้เข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาล ผู้เสียหายก็จะอยู่ในฐานะโจทก์ในคดีด้วย และในขณะเดียวกันผู้เสียหายก็ถือเป็นพยานบุคคลประเภทหนึ่ง ซึ่งพยานหลักฐานเป็นสิ่งที่ใช้ในการพิสูจน์ว่าจำเลยหรือผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริงตามที่ถูกกล่าวหาหรือถูกฟ้องคดีหรือไม่ เนื่องจากพยานบุคคลจะรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลยหรือผู้ต้องหาที่ได้กระทำลงไป

ความสำคัญของผู้เสียหายดังกล่าวข้างต้นกฎหมายจึงควรมีมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา โดยควรให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายให้ผู้เสียหายปลอดภัยจากการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับความปลอดภัยและได้รับความเสมอภาคในการได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายอันจะส่งผลให้ผู้เสียหายสามารถดำเนินคดีได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ เพราะการที่มีมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายจะส่งผลให้ผู้เสียหายรู้สึกปลอดภัยและไม่ต้องเกรงกลัวอันตรายใดๆที่อาจเกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ควรมีมาตรการในลักษณะเชิงป้องกันด้วย เพราะหากมีเพียงแต่มาตรการในการให้ความคุ้มครองภายหลังจากการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว ก็จะไม่สามารถลดจำนวนคดีหรือป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดขึ้นได้อีกแต่อย่างใด เพราะมาตรการดังกล่าวนี้เป็นเพียงมาตรการคุ้มครองที่ลักษณะในการอำนวยความสะดวกโดยให้ความปลอดภัยในระหว่างการดำเนินคดีเท่านั้น แต่ไม่ได้มีมาตรการในการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดเกิดขึ้นได้แต่อย่างใด

นอกจากนี้การให้ความคุ้มครองดังกล่าวไม่ควรจำกัดในการให้ความคุ้มครอง เฉพาะผู้เสียหายเท่านั้น เพราะเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นผู้ที่ได้รับผลกระทบอาจไม่ได้มีเฉพาะ ผู้เสียหายเท่านั้น แต่อาจส่งผลกระทบต่อบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เสียหายด้วย เช่น บิดา มารดา สามีภรรยา เป็นต้น ไม่ว่าความเสียหายดังกล่าวจะเป็นความเสียหายโดยตรงหรือโดยอ้อมก็ตาม บุคคลดังกล่าวก็ควรได้รับความคุ้มครองเช่นกัน และเมื่อคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทาง อาญาแล้ว การให้ความคุ้มครองเฉพาะผู้เสียหายก็อาจไม่เพียงพอ เพราะผู้กระทำความผิดอาจใช้ ช่องว่างทางกฎหมายดังกล่าว ไปกระทำการข่มขู่ คุกคาม หรือกระทำการใดๆกับบุคคลที่ ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เสียหาย เพื่อให้ผู้เสียหายไม่กล้าที่ดำเนินคดีเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด ตามกฎหมาย หรือไม่ให้ผู้เสียหายเบิกความหรือให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่เพื่อไม่ให้ผู้กระทำ ความผิดต้องรับโทษตามกฎหมายในที่สุด

แต่ถ้าไม่มีมาตรการในการคุ้มครองสิทธิและให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหาย อาจจะทำให้ผู้เสียหายเกิดความรู้สึกว่าตนเองๆ ไม่ได้ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายและความยุติธรรมจาก กระบวนการยุติธรรม อีกทั้งกระบวนการยุติธรรมยังซ้ำเติมความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ นอกจากนี้แล้วผู้เสียหายในคดีอาญายังต้องเผชิญกับการคุกคาม การข่มขู่และการแก้แค้น ทำให้เกิด ความหวาดกลัวภัยอันตรายต่อร่างกายต่อตนเอง บุคคลในครอบครัวและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่งผล ต่อการให้ความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรม เช่น การให้การที่บิดเบือนไปจากความเป็นจริงซึ่ง ส่งผลกระทบต่อการพิสูจน์ความจริง และเพื่อให้ตนหรือบุคคลในครอบครัวปลอดภัยจากภัยอันตราย ดังกล่าว ดังนั้นเพื่อให้ความยุติธรรมและให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาทั้งทางด้านสิทธิ ในชีวิตส่วนตัวและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อเป็นหลักประกันในการที่ผู้เสียหายจะ ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ในการผดุงความยุติธรรม จึง ควรมีมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในลักษณะของการป้องกันไม่ให้การกระทำความผิดเกิดขึ้นด้วย นอกจากนี้หากกฎหมายไม่สามารถอำนวยความยุติธรรมหรือให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายได้แล้ว ความศักดิ์สิทธิ์ของกระบวนการยุติธรรมก็คงไม่มีประโยชน์อันใดอีกต่อไป และหากความศักดิ์สิทธิ์ ของกฎหมายเหล่านั้นไม่สามารถช่วยเหลือบุคคลผู้ที่ถูกกระทบสิทธิจากการกระทำที่ผิดกฎหมายได้ กฎหมายก็จะไม่มีความสำคัญอีกต่อไป ดังนั้นการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจึงมีความสำคัญไม่ ต่างไปจากการอำนวยความยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรมแต่อย่างใด

ในปัจจุบันนี้หลายๆประเทศจึงให้ความสำคัญในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหาย ในคดีอาญามากขึ้น ในขณะที่เดียวกันในระดับนานาชาติก็ได้ให้ความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิ ผู้เสียหาย มีการจัดตั้งองค์กรและหน่วยงานต่างๆเพื่อดำเนินการในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายใน คดีอาญา รวมทั้งการออกกฎหมายและหลักเกณฑ์ต่างๆเพื่อให้การดำเนินการในการให้ความ

คุ้มครองแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหลักการที่สำคัญและเป็นพื้นฐานที่หลายๆประเทศได้นำไปปฏิบัติใช้ก็คือ ปฏิญญาว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกธรรมชาติกรรมแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง (Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power 1985) ซึ่งได้วางหลักการสำคัญในการคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมไว้ 4 ประการคือ

- 1) การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและการปฏิบัติที่เป็นธรรม
- 2) สิทธิในการได้รับการชดเชยค่าเสียหายโดยผู้กระทำความผิด
- 3) สิทธิในการได้รับค่าทดแทนความเสียหายโดยรัฐ
- 4) สิทธิในการได้รับความช่วยเหลือด้านอื่นๆ

จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยได้มีบทบัญญัติคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการค้าเนคตืออาญาเช่นเดียวกัน ดังที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่ได้มีการกำหนดถึงการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาไว้เช่นกันดังที่ปรากฏในมาตรา 244 และมาตรา 245 และในขณะเดียวกันก็ได้กำหนดถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเช่นกัน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกันแล้วจะพบว่ารัฐธรรมนูญได้ให้ความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหา มากกว่าการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา ซึ่งแสดงถึงความไม่สมดุลในการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำความผิดกับผู้เสียหายในคดีอาญา

ต่อมาเมื่อมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญ ฉบับปีพ.ศ. 2540 และได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ยังคงนำเอาเจตนารมณ์และบทบัญญัติบางส่วนในการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญามาบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เช่นเดียวกัน ดังที่ปรากฏในมาตรา 40 ซึ่งบัญญัติเพื่อเป็นการรองรับสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีลักษณะที่รวบรัดมากกว่ารัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช 2540 ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับหลักการของสหประชาชาติ แต่รัฐธรรมนูญก็ได้บัญญัติลักษณะของการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาในลักษณะที่กว้างๆ ไม่ได้กำหนดรายละเอียดไว้ในรัฐธรรมนูญ เนื่องจากมีการกำหนดบทบัญญัติและรายละเอียดไว้ในประมวลกฎหมายวิพิจารณาความอาญาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาเช่นกัน โดยมาตรการคุ้มครองในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นมีลักษณะมุ่งในทางคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยมากเกินไป และมีการคำนึงถึงผู้เสียหายน้อยมากอันอาจทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้เสียหาย นอกจากนี้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้มีการเพิ่มเติมหลักการเกี่ยวกับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมเพื่อเป็นหลักประกันแห่งสิทธิของประชาชน ทั้งนี้ประชาชนทุกคนจะต้องเข้าถึง

กระบวนการยุติธรรมและมีสิทธิได้รับความคุ้มครองและความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายทั้งทางแพ่งและทางอาญาจากรัฐตามจำเป็นและตามความเหมาะสมโดยเสียค่าตอบแทน ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายเท่าที่จำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆรวมทั้งค่าใช้จ่ายในการดำเนินการดังกล่าวจะต้องไม่เป็นอุปสรรคแก่ประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมแต่อย่างใด

ตามที่รัฐธรรมนูญได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นหลักประกันแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาไว้บางส่วนบ้างแล้ว ก็ได้ปรากฏมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาในกฎหมายลำดับอื่นๆรองลงมาเช่นกัน เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น และในกฎหมายอื่นๆ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ.2546 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 เป็นต้น ซึ่งมาตรการในการให้ความคุ้มครองที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ต่างมีข้อจำกัดในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย เนื่องจากประเทศไทยไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายและกฎหมายเกี่ยวกับคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายอย่างชัดเจน ซึ่งแตกต่างกับต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีกฎหมายคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมและพยาน ค.ศ. 1982 (The Victim & Witness Protection Act 1982) ซึ่งผลของการไม่มีกฎหมายคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในคดีอาญา ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่ได้ให้ความสำคัญการคุ้มครองสิทธิ รวมทั้งไม่มีแนวทางในการบังคับใช้มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายเพื่อให้เจ้าหน้าที่นำไปใช้ในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายแต่อย่างใด ตลอดจนทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจในการใช้มาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายแต่อย่างใด จึงปฏิบัติต่อผู้เสียหายไม่ต่างจากพยานคนหนึ่งเท่านั้น และอาจจะปฏิบัติต่อผู้เสียหายอย่างไม่เหมาะสม ทำให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บทางจิตใจมากยิ่งขึ้นไปอีก จนอาจทำให้ตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญากลับครั้งหนึ่งได้ คือตกเป็นผู้เสียหายของกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นเอง และส่งผลให้ไม่สามารถพัฒนาระบบการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพแต่อย่างใด และไม่เป็นที่พึงปรารถนาในทิศทางที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เสียหายในคดีอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ประกอบกับในปัจจุบันการที่กำหนดมาตรการไว้ในกฎหมายหลายฉบับดังที่ปรากฏในปัจจุบันนี้ทำให้เกิดความยุ่งยากในการให้ความคุ้มครอง เพราะไม่มีมาตรการขั้นพื้นฐานที่เป็นมาตรฐานหลักในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายแต่อย่างใด ซึ่งเมื่อต้องการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายก็จะต้องไปพิจารณาในกฎหมายแต่ละฉบับว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏสามารถเข้าหลักเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนั้นๆหรือไม่ ซึ่งเป็นการยุ่งยากและอาจเกิดการนำมาตรการในการให้ความคุ้มครองมาใช้อย่างผิดพลาดและไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนั้นๆที่ได้บัญญัติไว้

นอกจากนี้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่ได้ให้ความสำคัญกับผู้เสียหายในคดีอาญา ผู้เสียหายจึงถูกละเลยและไม่ได้ให้ความสำคัญในการคุ้มครองผู้เสียหายมากนัก และประเทศยังไม่มีกองทุนเพื่อช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งในการเบิกเงินค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ต้องเบิกจ่ายจากงบประมาณแผ่นดินเท่านั้น ซึ่งในระยะยาวอาจก่อให้เกิดปัญหาทางการเงินได้ และต้องใช้ระยะเวลาในการเบิกเงินดังกล่าว นอกจากนี้การตั้งงบประมาณในแต่ละปีเป็นการตั้งงบโดยใช้การประมาณการ ดังนั้นหากในปีนั้นมีผู้มาขอรับค่าตอบแทนเป็นจำนวนมาก อาจก่อให้เกิดปัญหาทางการเงิน ทำให้ต้องเฉลี่ยจ่ายเงินแก่ผู้เสียหาย ทำให้ผู้เสียหายอาจได้รับเงินอย่างไม่ทั่วถึง เนื่องจากการพิจารณาจ่ายเงินดังกล่าวเป็นอำนาจของคณะกรรมการ

5.2 ข้อเสนอแนะ

การให้ความคุ้มครองและหลักประกันในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินเป็นสิ่งที่เหมาะสมและสมควร และมาตรการในการให้ความคุ้มครองที่มีอยู่ในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดและขาดความเหมาะสมอยู่อีกหลายประการจึงควรแก้ไข และปรับปรุงเพื่อให้มาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายโดยเฉพาะ จึงควรบัญญัติกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา มาตรการคุ้มครองและการปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับผู้เสียหาย เพื่อเป็นกฎหมายหลักซึ่งจะสามารถเป็นมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายเบื้องต้นและสามารถนำไปใช้กับคดีอาญาได้ในทุกคดี ทำให้ไม่ต้องไปกำหนดมาตรการคุ้มครองในกฎหมายหลายฉบับ จนเกิดความซ้ำซ้อน และเพื่อเป็นหลักประกันแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา โดยมาตรการที่จะนำมาใช้ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายนั้นต้องคำนึงถึงความเหมาะสม และมีบทลงโทษแก่บุคคลใดที่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือขัดขวางต่อการบังคับใช้คำสั่งคุ้มครองดังกล่าว แต่หากไม่สามารถยับยั้งการกระทำของผู้กระทำความผิดได้ ก็ควรมีมาตรการอื่น ๆ มาใช้เพื่อเสริมหรือควบคู่กับวิธีการลงโทษเช่น การใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย เป็นต้น ทั้งนี้การกำหนดมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายดังกล่าวนี้อาจมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องหรือโยงไปถึงการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายในฐานะของพยานในคดีอาญา แต่โดยหลักการแล้วควรจะมีบัญญัติคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาไว้เป็นกฎหมายเฉพาะ ดังเช่นกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่นเพื่อสะดวกในการปฏิบัติ และแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา

โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวนี้ ควรบัญญัติขึ้นมาใหม่โดยให้มีลักษณะของกฎหมายทั่วไปเหมือนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งจะทำการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้เสียหายและมาตรการในการคุ้มครองภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้ จะสามารถนำไปใช้ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาได้ทุกประเภท และไม่ควรถูกนำไปรวมกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเนื่องจากโดยลักษณะของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ส่วนใหญ่จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการในคดีอาญา และสิทธิทั้งหลายในระหว่างการดำเนินคดีอาญา ในขณะที่กฎหมายคุ้มครองผู้เสียหายนั้น จะเป็นการกำหนดสิทธิขั้นพื้นฐาน และมาตรการในการให้ความคุ้มครอง ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในการให้ความคุ้มครองและผู้เสียหายสามารถทราบถึงสิทธิของตน รวมทั้งมาตรการในการให้ความคุ้มครองที่ผู้เสียหายสามารถร้องขอมาตรการได้ตามกฎหมายฉบับนี้

นอกจากนี้การให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหาย ผู้เขียนเห็นว่าควรมีการรวมการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 โดยนำเอาเฉพาะส่วนของการเยียวยาในส่วนของผู้เสียหายเท่านั้น มารวมเข้ากับกฎหมายฉบับนี้ เพื่อให้มีความสมบูรณ์ในการคุ้มครองผู้เสียหายด้วย เพราะนอกจากจะให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหาย ก็ควรมีมาตรการในการเยียวยาชดใช้ความเสียหายที่ผู้เสียหายรวมอยู่ด้วย เพื่อให้การคุ้มครองผู้เสียหายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การให้ความคุ้มครองโดยมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญานั้นไม่ควรจำกัดในการให้ความคุ้มครองเฉพาะผู้เสียหายในคดีอาญาเท่านั้น เพราะเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นในบางครั้งความเสียหายไม่ได้เกิดขึ้นกับเฉพาะผู้เสียหายเท่านั้น แต่อาจเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เสียหาย และเมื่อคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม การที่ให้ความคุ้มครองเฉพาะผู้เสียหายในคดีอาญาก็จะเป็นช่องว่างทางกฎหมายที่เปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดสามารถข่มขู่, คุกคามบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของผู้เสียหายได้ จนทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถให้ความร่วมมือในการดำเนินคดีเนื่องเกรงกลัวอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เสียหาย จนทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ถูกลงโทษในที่สุด ซึ่งหากการคุกคาม หรือข่มขู่ดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เสียหายจะต้องไปฟ้องร้องหรือดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดใหม่ ก็จะเป็นการเสียเวลา และใช้ระยะเวลาในการพิจารณาคดีที่นาน อาจไม่สามารถให้ความคุ้มครองได้ในทันที ดังนั้นจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายสามารถร้องขอมาตรการคุ้มครองต่อศาล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถร้องขอมาตรการคุ้มครองเพื่อให้ความคุ้มครองแก่บุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดได้ด้วย

ทั้งนี้การให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายนั้น ไม่ควรขยายความคุ้มครองไปถึงเชื้ออาชญากรรมดังเช่นประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากหากให้บุคคลที่มีส่วนในการกระทำความผิดมาขอความคุ้มครองตามกฎหมาย ก็จะมีลักษณะในการสนับสนุนให้ผู้เสียหายที่กระทำความผิด ได้กระทำความผิดต่อไป ทั้งนี้บุคคลดังกล่าวมีส่วนในการสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน และสังคม และอาจส่งผลการกระทำความผิดมีเพิ่มมากขึ้นจากเดิมได้

3. ควรมีการจัดตั้งหรือกำหนดหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โดยมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาในแต่ละหน่วยงาน เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ อัยการและศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพราะเป็นหน่วยงานแรกที่จะเข้าไปช่วยเหลือผู้เสียหาย ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีหน่วยงานเขตที่มีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายคือ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม เท่านั้น และนอกจากนี้ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ควรให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้มาตรการคุ้มครองในกรณีฉุกเฉินได้อย่างทันทีโดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลที่ได้รับ ความคุ้มครองก่อนแต่อย่างใด เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถให้ความคุ้มครองได้ทันที และสามารถป้องกันการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นได้ทันที

4. ควรมีการแจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงสิทธิและความก้าวหน้าในคดีที่ตนเป็นผู้เสียหายในระหว่างที่มีการดำเนินคดีอาญาอันอาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ในทางส่วนตัวและความปลอดภัยของผู้เสียหายในคดีอาญา เพื่อให้ผู้เสียหายทราบถึงสิทธิที่ตนมี เพื่อที่จะได้ตัดสินใจว่าควรจะดำเนินการเช่นใดในการร้องขอมาตรการคุ้มครองแก่ตนในระหว่างการดำเนินคดีอาญาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้น

5. ควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา รวมถึงเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายที่ได้รับ ความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ โดยไม่ต้องเบิกจ่ายจากหน่วยงานของรัฐหรือตั้งงบประมาณประจำปี และลดปัญหาการถูกจำกัดงบประมาณในการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายจากรัฐบาล

6. รัฐควรให้การสนับสนุนแก่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ทำงานเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา ตลอดจนการประสานความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน เพื่อให้การคุ้มครองผู้เสียหาย

เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในต่างประเทศเพื่อจะได้มีโอกาสพัฒนาระบบการให้ความคุ้มครองและมาตรการการคุ้มครองผู้เสียหายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

7. ควรมีการฝึกอบรมบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญาในด้านต่างๆอย่างมีประสิทธิภาพ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

โกเมน ภัทรภิมย์. การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร : บริษัทศรีสมบัติการพิมพ์, 2531.

คงสิทธิ์ ตริทอง. การคุ้มครองผู้เสียหายในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

คณิง ภาไชย. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. เล่ม 2 . พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

จรัส ดิษฐาอภิชัย. บนหนทางสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพมหานคร : สถาบันนโยบายศึกษา, 2549.

ฉัตร รัตนทัศนีย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4 วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521.

ชาญชัย แสวงศักดิ์. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543.

ชาติ ชัยเดชสุริยะ. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2549.

ชาติชาย ชอบทางศิลป์. สิทธิของผู้เสียหายที่จะได้รับการเยียวยาจากรัฐอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ชาญชัย แสวงศักดิ์. คำอธิบายกฎหมายจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2544.

ไชยรงค์ คงจันทร์. ศาลยุติธรรมกับการคุ้มครองผู้เสียหายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

ถาวร พานิชพันธ์. วิธีการเพื่อความปลอดภัย.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, ภาควิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2551.

ธานีศ เกศวพิทักษ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-2 (มาตรา 2-157) เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2551.

ธานีศ เกศวพิทักษ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 3-4 (มาตรา 157-245) เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2551.

ณรงค์ ใจหาญ. กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษ และวิธีการเพื่อความปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2551.

ประเทือง ธนียผล. อาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545.

ประธาน วัฒนวานิชย์, กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม: แนวความคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://www.tulawcenter.com/publish/file608.pdf> [16 พฤษภาคม 2551].

ประยุทธ์ แก้วภักดี. การคุ้มครองความปลอดภัยของพยานบุคคลในคดีอาญา, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

พัฒนไชย ยอดพุง. วิธีการเพื่อความปลอดภัย ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 48, ภาควิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

พรเพชร วิชิตชลชัย. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ลักษณะ วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษา. กรุงเทพมหานคร: เคน โกรว กราฟฟิคส์ ไซน์ แอนด์ พรินต์ติ้ง, 2538.

มารุต บุณนาท. สิทธิพื้นฐานในคดีอาญา. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2550

วัชรินทร์ ปังเจกวิญญูสกุล , อุทัยวรรณ แจ่มสุธี และอำนาจ เนตยสุภา. รายงานวิจัยการประเมินกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว, กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร, 2546

วันชัย ศรีนวลนัต, การคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา, งานวิจัยหลักสูตรผู้บริหารกระทรวงยุติธรรมระดับสูง, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: http://www.library.coj.go.th/managecourt/data/1_2.pdf [14 มีนาคม 2552]

วิจิตรา เลิศหิรัญกิจ. ความผิดฐานเฝ้าติดตามและข่มขู่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2550

วิรัช เมฆอรุโณทัย. คู่มือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร. บริษัท อทตยา มิเลินเนียม จำกัด, 2550.

วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์. ผู้เสียหายในคดีอาญา: การศึกษาสิทธิและการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

ศิริเพ็ญ ตั้งทวีสุข . พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 : ศึกษากรณีกลไกทางกฎหมายกับสัมฤทธิ์ผลของการคุ้มครองพยาน, ภาควิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

ศุภมาส พัทธวิเชียร. การช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ที่ส่งผลกระทบต่องบประมาณแผ่นดิน. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2551.

สุทธิมา พิพัฒน์พิบูลย์. การคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา : ศึกษากระบวนการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 245. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ , มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

สุดสงวน สุธีสร. เหยื่ออาชญากรรม. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, 2546.

แสงระวี แฟ่งสุภา. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสวัสดิภาพคู่สมรสจากความรุนแรงในครอบครัว, ภาควิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

โสภณ รัตนากร. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 8 .กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2549.

หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540

หยุด แสงอุทัย. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 12 .กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประกายพริก, 2538

อัญชลี นายสุวรรณ. การทดแทนผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, ภาควิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

อฉนพ ชูบำรุง. ทฤษฎีอาชญาวิทยา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2527.

อฉนพ ชูบำรุง. อาชญาวิทยา. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2523.

อฉนพ ชูบำรุง และ ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด. ว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม. นครปฐม: โรงพิมพ์สถาบัน พัฒนาสาธารณสุข อาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา, 2538.

อุดมศักดิ์ สิ้นธิพงษ์ .สิทธิมนุษยชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2550

อุทิศ แสนโกติก. กฎหมายอาญา ภาค 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2525

เอกมนต์ชัย วัชรบุตร. ปัญหาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องการกักกัน ตามประมวลกฎหมาย อาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, ภาควิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย , 2534.

ภาษาอังกฤษ

Alberto R.Gonzales. Attorney General Guidelines for Victim and Witness Assistance. New York, U.S. Department of Justice, 2005

Andrew R.Klein. Practical Implications of Current Domestic Violence Research Part III : Judges. New York, U.S. Department of Justice, 2008

Atsushi Yamaguchi. Basic Problems in Japanese Criminal Law. Tokyo, University of Tokyo, 1988

Carolyn Hoyle. Negotiating Domestic Violence : Police , Criminal Justice and Victims . New York, Pure Tech India Limited, 1998

Commonwealth's Attorney, Victim-Witness Assistance Program , Permanent Protective Orders, [Online]. Available from: <http://www.yorkcounty.gov/vw/dv/dvprotectpo.htm>. [2008, June 12]

David Fletcher Rogers. Pre-Action Discovery. London, Sweet&Maxwell Limited, 1991

Department of Criminal Justice Service Victims Services Section, Protective Orders- A Guide for Victims of Stalking or Serious Bodily Injury in Verginia, (September 2004), [Online]. Available from www.dcjs.virginia.gov/victims/documents/poStalking.pdf [2008, April 14]

eHow, How to obtain emergency restraining order, [Online]. Available from: http://www.ehow.com/how_2162834_obtain-emergency-restraining-order.htm [2008, August 16]

Eve S. Buzawa and Carl G. Buzawa .Domestic Violence :The Criminal Justice Response. California, SAGE Publications,1990

Free Advice, What is the difference between a temporary restraining order and a restraining order after hearing?, [Online]. Available from: http://family-law.freeadvice.com/family-law/domestic_violence_harassment.htm [2008, September 18]

Frederick News Post Online, What is a protective order and what types are there, [Online]. Available from:

http://www.fredericknewspost.com/sections/special_sections/domestic_violence/protective_orders.htm [2008, May 5]

Gender Equality Bureau Cabinet office, Eradication of Spousal Violence, [Online]. Available from: http://www.gender.go.jp/english_contents/index.html [2009, March 14]

Gerry Goldsholle, Domestic Violence-FAQs [Online]. Available from: http://familylaw.freeadvice.com/domestic_violence/domestic_violence.htm [2008, August 3]

International Victimology Website, Statement of victims' rights in process of criminal justice, [Online]. Available from: <http://www.victimology.nl/onpub/eurforvicrts96a.html> [2009, May 18].

Jason S. Williams. Civil & Criminal Procedure. London, Sweet & Maxwell Limited, 1997

Johan Peter Wilhelm Hilger, ORGANIZED CRIME / WITNESS PROTECTION IN GERMANY, [Online]. Available from: http://www.unafei.or.jp/english/pdf/PDF_rms/no58/59-09.pdf [2008, May 7]

John F. Dobbyn. Injunction in a nutshell. Minnesota, West Publishing Company, 1974

J. Scott Harr and Karen M. Hess. Constitutional Law and the Criminal Justice System. 2nd edition. Stamford, Wadsworth/Thomson Learning, 2002

Justice Studies Center of The Americas, UN Declaration of basic principles of justice for victims of crime and abuse of power. [Online] Available from: <http://www.cejamericas.org/doc/legislacion/tratados/un-declaration-victims.pdf> [2009, June 18]

Legal Aid Society of Eastern Virginia, Protective orders, [Online]. Available from: <http://www.lawhelp.org/Program/1647/RTF1.cfm?pagename=Protective%20Orders>. [2008, December 7]

- Loudoun County Virginia, Protect Yourself from Becoming a Victim of Assault ,Sex Crimes, Stalking & Telephone Treats, [Online]. Available from:
http://www.loudoun.gov.Default.aspx?tabid=2104&zoom_highlight=preliminary [2008, February 18]
- Maryland Network Against Domestic Violence, What to do when your home isn't safe, [Online]. Available from: http://www.mnadv.org/get_help.html [2008, May]
- New Beginnings A Women's Crisis Center, Protective order, [Online]. Available from:
<http://www.newbeginningsnh.org/protectiveorders.html>. [2009, May 14]
- Office of State Court Administrator Salem, Oregon, Family Abuse Prevention Act – Instructions and forms for obtaining a restraining order packet no. 1(April 2000), [Online]. Available from : www.cityfroeseburg.com/police/faq/restraining.pdf [2009, March 1]
- Rhonda Saunders, CA Protective & Restraining Order Chart & Fill-in forms, [Online]. Available from:
<http://www.stalkingalert.com/rochart.htm>. [2008, September 22]
- Sacramento Superior Court, A guide to civil restraining orders, [Online]. Available from:
www.saccourt.com. [2009, March 2]
- The Arisona Supreme court, Thing you should know about protective orders [Online]. Available from:
<http://www.supreme.state.az.us/dr/text/op.htm>. [2008, June 19]
- The Family Resource Center, What is a Preliminary Protective Order?, [Online].
 Available from:
<http://www.frcinc.org/index.php?option=comcontent&task=view&id=40Itemid=32>
 [2008, September 14]
- The National Coalition Against Domestic Violence, List of Protection Order, [Online]. Available from
<http://www.ncadv.org/files/StateProtectionOrderList.pdf> [2008, April 15]

Utah State Courts, Information about protective orders, [Online]. Available from:

<http://www.utcourts.gov/resources/forms/protectorder/information.html>. [2008, August 16]

World Media Group, Restraining Order, [Online]. Available from: <http://criminal.lawyer.com/Restraining-Orders.htm> [2008, June 2]

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายกิติพงษ์ สุวรรณ เกิดเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม พุทธศักราช 2524 ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษามัธยมตอนต้นจากโรงเรียนวัดสุทธิวราราม ปีการศึกษา 2539ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนวัดสุทธิวราราม ปีการศึกษา 2542 ระดับปริญญาตรีศาสตรบัณฑิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2546 และเข้าศึกษาในหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2549 ปัจจุบันปฏิบัติงานในตำแหน่ง ฝ่ายกำกับดูแลและชุมชนสัมพันธ์ บริษัท นครหลวงคอนกรีต จำกัด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย